Töö number	**2019-0056**
Tellija	**Viru-Nigula Vallavalitsus**
Konsultant	**Skepast&Puhkim OÜ** Laki põik 2, 12915 Tallinn Telefon: +372 664 5808 e-post: info@skpk.ee Registrikood: 11255795
Kuupäev	**Oktoober 2026**

Viru-Nigula valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)

Aruanne

SKEPAST & PUHKIM

Versioon	**10 (kehtestamiseks)**
Kuupäev	**27.10.2026**
Koostanud	**Aide Kaar, Moonika Lipping, Eike Riis, Raimo Pajula, Jüri Hion, Ingo Valgma, Vivika Väizene, Sander Lõuk, Renno Nellis (OÜ Clanga)**

Esikaane foto: Vaade Kunda linnale

Projekti nr 2019-0056

SKEPAST & PUHKIM

SKEPAST&PUHKIM OÜ
Laki põik 2
12915 Tallinn
Registrikood 11255795
tel +372 664 5808
e-mail info@skpk.ee
www.skpk.ee

Sisukord

KOKKUVÕTE 8
1. SISSEJUHATUS 18
2. KAVANDATAVA TEGEVUSE SISU JA EESMÄRGID 19
2.1. ÜP sisu ja peamised eesmärgid 19
2.2. KSH eesmärk ja ulatus ning läbiviimise põhimõtted 21
2.3. ÜP ja KSH aruande koostamise osapooled 22
3. SEOSES LAIEMATE KESKKONNAKAITSE EESMÄRKIDE JA OLULISEMATE STRATEEGILISTE DOKUMENTIDEGA 23
3.1. Seos laiemate keskkonnakaitse ja jätkusuutliku arengu eesmärkidega 23
3.2. Seos asjakohaste strateegiliste planeerimise dokumentidega 25
4. EELDATAVALT OLULISELT MÕJUTATAVA KESKKONNA KIRJELDUS 29
5. MÕJU PROGNOOSIMISE MEETODITE (HINDAMISMETOODIKA) KIRJELDUS 30
6. VÕIMALIKU MÕJU EELHINNANG NATURA 2000 VÕRGUSTIKU ALADELE 31
6.1. Natura 2000 võrgustiku alad ja nende kaitse-eesmärgid 31
6.2. Mõju eelhindamine Natura 2000 võrgustiku aladele 33
6.2.1. Võimalik mõju Aseri loodusalale 33
6.2.2. Võimalik mõju Letipea loodusalale 34
6.2.3. Võimalik mõju Mahu-Rannametsa loodusalale 35
6.2.4. Võimalik mõju Padaoru loodusalale 37
6.2.5. Võimalik mõju Sirtsi loodusalale 39
6.2.6. Võimalik mõju Sämi loodusalale 41
6.2.7. Võimalik mõju Toolse loodusalale 42
6.2.8. Võimalik mõju Toolse linnualale 43
6.3. Natura eelhindamise tulemused ja järeldus 45
7. NATURA ASJAKOHANE HINDAMINE 47
7.1. Teave kavandatava tegevuse kohta 47
7.2. Mõjud Toolse linnualale 47
7.3. Natura asjakohase hindamise tulemused ja järeldus 51
8. HINNANG KAVANDATAVA TEGEVUSEGA KAASNEVALE KESKKONNAMÕJULE 53
8.1. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele 53
8.1.1. Mõju kaitsealadele 53
8.1.2. Mõju hoiualadele 58
8.1.3. Mõju püsielupaikadele 61
8.1.4. Mõju kaitsealustele liikidele ja kivististele 62
8.1.5. Mõju kaitstavatele looduse üksikobjektidele 65
8.1.6. Mõju kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavatele loodusobjektidele 65
8.2. Mõju vääriselupaikadele 65
8.3. Mõju taimestikule 66
8.4. Mõju loomastikule 68
8.5. Mõju rohevõrgustikule 69
8.6. Mõju põhjaveele 71
8.6.1. Põhjavee kaitstus 72
8.6.2. Põhjavee kasutamine 77
8.7. Mõju pinnaveekogudele ja maaparandussüsteemidele 78
8.8. Mõju maavaradele ja maardlatele 84
8.9. Mõju väärtuslikule põllumajandusmaale 86

8.10. Mõju kultuuripärandile 87
8.10.1. Mõju kultuurimälestistele 88
8.10.2. Mõju XX sajandi arhitektuuripärandi objektidele 89
8.10.3. Mõju militaarpärandi objektidele 90
8.10.4. Mõju maastikele 91
8.10.5. Mõju miljööväärtuslikele aladele 93
8.10.6. Mõju pärandkultuuriobjektidele 94
8.10.7. Kultuuriteenuste osutamisega seotud taristu olulisus (suunised tegevuste edaspidiseks kavandamiseks) 95
8.11. Mõju asustusele ja rahvastikule 96
8.12. Mõju sotsiaalsele taristule 97
8.13. Mõju ettevõtlusele 97
8.14. Mõju inimese tervisele ja heaolule 98
8.14.1. Mõju joogivee kvaliteedile 98
8.14.2. Supelrandade/supluskohtade ja suplusvee kvaliteedinõuete tagamisest 99
8.14.3. Mõju välisõhu kvaliteedile 99
8.14.4. Vibratsioon 108
8.14.5. Radoon 109
8.14.6. Valgusreostuse vältimisest 110
8.14.7. Puhkealad ja nende kättesaadavus 111
8.15. Mõju taristule 112
8.15.1. Mõju teedevõrgule 112
8.15.2. Mõju sadamatele 114
8.15.3. Mõju raudteedele 116
8.15.4. Sademevee ärajuhtimise võimalused 116
8.15.5. Tuletõrje veevarustus 117
8.15.6. Mõju soojavarustusele 118
8.15.7. Mõju elektrivõrgule 118
8.15.8. Mõju sidevõrgule 119
8.16. Mõjudega arvestamisest taastuvenergeetika arendamise kavandamisel 119
8.16.1. Tuuleenergeetika 120
8.16.2. Päikeseenergeetika 123
8.16.3. Muud taastuvenergiaallikad 124
8.17. Hinnang jäätmemajandusele 124
8.18. Hinnang keskkonnaohtlike objektide ning ohtlike ja suurõnnetuse ohuga ettevõtetega arvestamisele 125
8.18.1. Keskkonnaohtlikud objektid 125
8.18.2. Ohtlikud ja suurõnnetuse ohuga ettevõtted 126
8.19. Hinnang üleujutustega arvestamisele 128
8.20. Hinnang kliimamuutustega arvestamisele 129
8.21. Hinnang riigikaitseliste ehitistega arvestamisele 131
8.22. Mõjude omavahelised seosed ja piiriülese mõju võimalikkus 131
9. ÜLEVAADE ALTERNATIIVSETEST ARENGUSTSENAARIUMIDEST 133
10. OLULISE EBASOODSA KESKKONNAMÕJU VÄLTIMISEKS JA LEEVENDAMISEKS KAVANDATUD MEETMED 134
10.1. Natura 2000 võrgustiku aladega arvestamine 134
10.2. Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks 134
10.3. Meetmed vääriselupaikade kaitseks 136
10.4. Meetmed taimestiku ja loomastiku kaitseks 137
10.5. Meetmed rohevõrgustiku kaitseks 138
10.6. Meetmed põhjavee kaitseks 138

10.7. Meetmed pinnaveekogude ja maaparandussüsteemide kaitseks 139
10.8. Meetmed maardlate ja maavarade kaitseks 141
10.9. Meetmed väärtusliku põllumajandusmaa kaitseks 142
10.10. Meetmed kultuuripärandi kaitseks 142
10.11. Meetmed sotsiaalse taristu ja ettevõtluse arendamiseks 144
10.12. Meetmed inimese tervise ja heaolu kaitseks 144
10.12.1. Nõuetekohase joogivee tagamine 144
10.12.2. Supluskohtade ohutuse ja veekvaliteedi tagamine 144
10.12.3. Nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagamine 145
10.12.4. Nõuetekohase vibratsioonitaseme tagamine 147
10.12.5. Nõuetekohase radoonitaseme tagamine 147
10.12.6. Valgusreostuse vähendamise meetmed 148
10.13. Meetmed taristu arendamiseks 148
10.13.1. Meetmed teede ja liikluse arendamiseks 148
10.13.2. Meetmed sadamate arendamiseks 149
10.13.3. Meetmed raudteede arendamiseks 149
10.13.4. Meetmed sademevee ärajuhtimise arendamiseks 149
10.13.5. Meetmed tuletõrje veevarustuse tagamiseks 150
10.13.6. Meetmed soojavarustuse arendamiseks 151
10.13.7. Meetmed elektri- ja sidevõrgu arendamiseks 151
10.14. Meetmed taastuvenergeetika arendamiseks 151
10.15. Meetmed jäätmekäitluse arendamiseks 154
10.16. Meetmed keskkonnaohtlike objektide ja ohtlike ettevõtetega arvestamiseks 154
10.17. Meetmed üleujutustega arvestamiseks 155
10.18. Meetmed kliimamuutustega arvestamiseks 155
11. OLULISE KESKKONNAMÕJU SEIREKS KAVANDATUD MEETMED JA MÕÕDETAVAD INDIKAATORID 157

Kasutatud lühendeid

AÕKS	atmosfääriõhu kaitse seadus
DP	detailplaneering
EELIS	Eesti Looduse Infosüsteem
EKV	ehituskeeluvöönd
eRT	elektrooniline Riigi Teataja
KeHJS	keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus
KeMÜ	Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühing
KeÜS	keskkonnaseadustiku üldosa seadus
KKR	keskkonnaregister
KLIS	keskkonnalubade infosüsteem
KMH	Keskkonnamõju hindamine
KSH	keskkonnamõju strateegiline hindamine
KOV	kohalik omavalitsus
LKA	looduskaitseala
LKS	looduskaitseseadus
LS	lähteseisukohad
MP	maakonnaplaneering
PlanS	planeerimisseadus
SE21	Säästev Eesti 21
VeeS	veeseadus
VTK	väljatöötamise kavatsus
VPM	väärtuslik põllumajandusmaa
ÜP	üldplaneering
ÜVK	ühisveevärk ja -kanalisatsioon

Kokkuvõte

Käesolev keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruanne on koostatud Viru-Nigula valla üldplaneeringule (ÜP). ÜP-ga määratakse haldusreformijärgse Viru-Nigula valla pikaajalised (järgmiseks 15 aastaks) ruumilise arengu eesmärgid ja tingimused, mille kaudu neid ellu viiakse. ÜP-s seatud kokkulepped ja reeglid on aluseks ruumiotsustele ning elanike ja ettevõtete tegevusele.

ÜP eesmärk on kohandada elanikkonna kahanemisest tingitud nii tihe- kui hajaasustusega piirkonnad kompaktseks, kvaliteetseks, hästi funktsioneerivaks ning ökonoomseks elu- ja majanduskeskkonnaks. Selleks antakse valla suurematele asusutusüksustele - Kunda linnale ning Aseri ja Viru-Nigula alevikele, senisest tugevam keskuste roll, eesmärgiga tugevdada asustust ning edendada äritegevust seal, kus töökohad, teenused ja keskkonna väärtused on elanikele kättesaadavad. Uusi ulatuslikke elamualasid neisse ei planeerita, kuid ÜP arvestab, et äri- ja tootmistegevuse arendamisega võib suureneda huvi elamuehituse vastu ning loob selleks vajalikud eeldused. Uusi elamumaid näeb ÜP ette eeskätt väärtuslikesse loodus- ja puhkepiirkondadesse Mahu-Letipea rannikul ning Kunda ja Toolse jõgede ääres. Kuna rannikul on suur mereturismi potentsiaal, siis loob ÜP eeldused ka Mahu ja Kalvi sadamate ning Kunda jahisadama arendamiseks. Tootmistegevuse arendamisel on põhifookuses Kunda ja Aseri kaubasadamate ning olemasolevate tootmisalade (samuti eeskätt Kundas ja Aseris) edasiarendamine. Kunda linna osas on eesmärk luua ruumilised eeldused selle kujunemiseks Põhja-Eesti regiooni üheks olulisemaks tööstus- ja sadamalinnaks. Nii elu- ja ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse tõstmiseks kui ka valla turismipotentsiaali ärakasutamiseks näeb ÜP muuhulgas ette täiendavaid puhkealasid, toetab puhke- ja loodusliku maa-ala juhtotstarbega alal multifunktsionaalse ruumi loomist ning panustab taristu arendamisse.

Kuna Viru-Nigula valla elanike arv on kahanev ning suurt arendussurvet ei ole, siis maakasutus- ja ehitustingimused seatakse pigem paindlikud ning kindla tegevuse lubamine konkreetses asukohas saab suuresti põhinema kohaliku omavalitsuse kaalutlusotsusel. ÜP loob eeldused kaalutlusotsuse tegemiseks, andes ette tingimused seal, kus vaja, kuid olles piisavalt paindlik ka uutele võimalustele.

ÜP lahenduse väljatöötamisega paralleelselt viidi läbi keskkonnamõjude strateegiline hindamine, mille käigus kirjeldati, analüüsiti ja hinnati ÜP elluviimisega kaasneda võivaid olulisi keskkonnamõjusid, tehti ettepanekuid soodsaima lahendusvariandi valikuks ning kavandati meetmed strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks. Hindamisel võeti arvesse ÜP täpsusastet, sisu ning lahenduse paindlikkust.

KSH läbiviimise aluseks oli Viru-Nigula valla ÜP KSH VTK ning dokumendis „Ülevaade Viru-Nigula vallast" esitatud teave (vt ÜP lisades). Hindamisel on lähtutud asjakohastest õigusaktidest, strateegilistest planeerimisdokumentidest ja arenduskavadest, juhendmaterjalidest, keskkonnamõju hindamise alastest teadmistest ning üldtunnustatud hindamismetoodikast.

Erinevaid stsenaariume valla ruumilise arengu suundade osas ÜP koostamise käigus ei tekkinud. ÜP lahenduse väljatöötamisel analüüsiti erinevaid võimalusi hajaasustuse ja kompaktse asustusega maakasutuse ja ehitustingimuste osas. Need tingimused on planeeringulahenduse osa, kuid eraldiseisvana ei kujuta endast põhimõttelisi strateegilisi arengustsenaariume (KeHJS-e § 40 mõistes).

Mõju hindamise tulemusena selgus, et kui ruumiotsuste tegemisel ning tegevuste kavandamisel ja elluviimisel järgitakse ÜP seletuskirjas toodud maakasutus- ja ehitustingimusi ning KSH aruandes antud keskkonnameetmeid, siis ei too ÜP kohase maakasutuse rakendamine eeldatavalt kaasa olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid.

Alljärgnevalt on toodud kokkuvõtlik ülevaade KSH tulemustest ning olulisemad järeldused.

Natura eelhindamise tulemused ja järeldus

Natura eelhindamise käigus tuvastati, et ühegi valla alal paikneva loodusala (Aseri loodusala, Letipea loodusala, Mahu-Rannametsa loodusala, Padaoru loodusala, Sirtsi loodusala, Sämi loodusala, Toolse loodusala) puhul ei kavandata ÜP-ga alale või selle vahetusse naabrusse selliseid muudatusi maakasutuses, infrastruktuuriobjekte või muid ehitisi või tegevusi, mis tõenäoliselt võiksid alade terviklikkust negatiivselt mõjutada või avaldada alade kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpide või liikide seisundile ebasoodsaid mõjusid. **Toolse linnuala** puhul ei saa negatiivseid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele välistada seoses selle läheduses paikneva veemotosõidukite alaga. Mõjud ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele võivad kaasneda seoses veemotosõidukitest lähtuva müra ja visuaalse häiringuga. Toolse linnuala osas oli vaja läbi viia Natura asjakohane hindamine.

Sirtsi loodusalale jääb osaliselt Kunda vesiveski kompleks, mis ÜP-ga määratakse miljööväärtuslikuks alaks ning mis ÜP seletuskirja kohaselt tuleb säilitada maksimaalses võimalikus ulatuses. Miljööväärtuslikule alale jääb osaliselt ka Kunda jõel asuv paisutus (Kunda IV pais), kus paisutamiseks on Keskkonnaamet keeldunud veeloa andmisest[1] ning teinud ettevõttele ettekirjutuse likvideerida pais hiljemalt 01.10.2028. Paisutuse lammutamine lahendatakse ÜP-st eraldiseisvalt. Kui paisutus likvideeritakse, siis mõjutab see olemasolevat jõekeskkonda ning võib omakorda mõjutada alal asuvate kanalite ja tiikide säilitamist. Millised alal asuvaid väärtusi ja kuidas saab säilitada, sõltub osaliselt paisutusega seoses tehtavatest tegevustest. Kunda vesiveski kompleksi määramine miljööväärtuslikuks alaks ning tiikide ja kanalite süsteemi väärtustamine tingimusel, kus kompleks ei tule tingimata säilitada kogu ulatuses vaid maksimaalses võimalikus ulatuses, ei avalda negatiivseid mõjusid Sirtsi loodusala terviklikkusele. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel miljööväärtuslikul alal tuleb arvestada jõe kuulumisega Sirtsi loodusala koosseisu ning tegevus ei tohi minna vastuollu loodusala kaitse-eesmärkide täitmise vajadusega.

Põhimaantee nr 1 Tallinn-Narva rekonstrueerimise kavandamisel tuleb läbi viia Natura hindamine nende loodusalade osas, millele ulatub või mille piirkonda jääb rekonstrueeritav teelõik (Aseri loodusala, Mahu-Rannametsa loodusala, Padaoru loodusala ja Sämi loodusala). Maantee rajamine alale või selle vahetusse lähedusse võib avaldada alale füüsilisi mõjusid, sealhulgas mõjutada kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe näiteks raadamise, veerežiimi või veekvaliteedi mõjutamise kaudu. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga) ning mõjude hindamine peab toimuma vastavalt KeHJS-ses sätestatud korrale.

Natura asjakohase hindamise tulemused ja järeldus

Natura asjakohane hindamine tuvastas, et kavandataval tegevusel puuduvad mõjud Toolse linnualale ja selle terviklikkusele. Piisava vahemaa tõttu ei kaasne olulisi häiringuid ega muid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele. Seega ebasoodsaid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevate liikide seisundile ei avaldu. Seega on veemotosõidukite ala kandmine ÜP-sse kavandatud ala piires lubatud. Leevendusmeetmete rakendamine pole vajalik.

Mõju kaitstavatele loodusobjektidele

ÜP lahenduse koostamisel on arvestatud kaitstavate loodusobjektide ja nende kaitse-eesmärkidega. Välditud on otseseid konflikte looduskaitse ja maakasutuse vahel.

[1] Keskkonnaamet on keeldunud 15.10.2020 korraldusega nr DM-108734-19 ning 15.10.2020 vaideotsusega OÜ Lammasmäe Puhkekeskusele veeloa andmisest Kunda jõe paisutamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks Kunda IV paisul. Tallinna Halduskohtu 06.09.2021 otsusega jäeti rahuldamata OÜ Lammasmäe Puhkekeskuse kaebuse Keskkonnaameti 15.10.2020 korralduse nr DM-108734-19 ja 26.11.2020 vaideotsuse tühistamiseks ja taotluse uuesti läbivaatamiseks kohustamiseks. Riigikohtu 12.04.2022 kohtumäärusega nr 3-20-2608 jõustus Halduskohtu kohtuotsus. Keskkonnaameti 15.10.2020 korraldusest nr DM-108734-19 ,,Keskkonnaloa andmisest keeldumine'' tulenevalt peab paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima, kui veeloa andja keeldub loa andmisest (veeseadus § 175 lg 4). Paisutuse küsimus lahendatakse üldplaneeringust eraldiseisvalt.

Kaitsealad ja hoiualad

Maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjekte ning tegevusi, mis võiksid avaldada kaitse- ja hoiualadele olulisi negatiivseid mõjusid, ÜP-ga ei kavandata. Edaspidi võib kaitse- ja hoiualadele negatiivset mõju avaldada Tallinn-Narva maantee rekonstrueerimine seal, kus teelõik ulatub kaitstavale alale või kulgeb selle läheduses (Aseri maastikukaitseala, Padaoru maastikukaitseala, Sämi maastikukaitseala, Pada park, Padaoru jõe hoiuala). Maantee lahenduse planeerimisel tuleb hinnata kaasneda võivaid mõjusid. Kaasnevaid mõjusid Padaoru maastikukaitsealale tuleb hinnata ka Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustiku rekonstrueerimise kavandamisel.

Kunda jõe hoiualale jääb osaliselt Kunda vesiveski kompleks, mis ÜP-ga määratakse miljööväärtuslikuks alaks ning kus asub paisutus (Kunda IV pais), mis kuulub likvideerimisele (lammutamine kavandatakse ÜP-st eraldiseisvalt). Kuidas on võimalik väärtustada miljööväärtusliku ala kanaleid ja tiike ning säilitada/konserveerida kaldasambaid, sõltub paisutuse likvideerimise tehnilisest lahendusest ja sellega kaasnevatest mõjudest ning seda saab kaaluda koos paisu lammutusprojekti koostamisega. Paisutuse likvideerimine aitab viia Kunda jõe käsitletavas lõigus looduslähedasse seisundisse, sh avab kalade rändeteed, millega kaasneb jõe elupaigatüübi seisundi paranemine. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel tuleb arvestada jõe kuulumisega hoiuala koosseisu ning tegevus ei tohi minna vastuollu hoiuala kaitse-eesmärkide täitmise vajadusega.

Letipea maastikukaitsealale määratud matkaraja lõpuosale (rannaalale) jääb kaitstava taimeliigi rand-seaherne elupaik (III kaitsekategooria). Rannaalale määratud raja kavandamisel tuleb arvestada kaitsvata taimeliigi kasvukohaga ning suunata rada selge tähistusega liigi kogumikest mööda.

Püsielupaigad

ÜP koostamisel on arvestatud valla alal registreeritud püsielupaikadega, maakasutuse muudatusi, tegevusi või infrastruktuuriobjekte, mis võiksid avaldada neile olulist negatiivset mõju, ei kavandata. Tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliste alade määramisel on arvestatud liigi vajadustest tulenevate puhvritega, kuhu tuuleparkide kaaluda ei ole lubatud. Siiski võib esineda juhte, kus tuulepark võib jääda püsielupaiga ja liigi toitumisalade vahele ning põhjustada selliselt hukkumisriski kokkupõrkel tuulikuga. Sellistel juhtudel tuleb tuulepargi kavandamisel (DP staadiumis) läbi viia liigi toitumisalade uuring, selgitada välja toitumisalade paiknemine ja liiklumine toitumisaladele ning hinnata liigile kaasneda võivaid mõjusid. Tuulepargi rajamise ja tuulepargilahendusega ei tohi tekitata liikidele olulist hukkumisriski kokkupõrkel tuulikutega ega ohustada püsielupaiga ja toitumisalade vahelist sidusust. Sellistel juhudel selgub uuringu tulemustest, kas ja millistel tingimustel on võimalik vastavasse asukohta tuuleparki rajada.

Kaitsealused liigid ja kivistised

I kaitsekategooria liikidest on merikotka ja väike-konnakotka pesapaigad kaitse all püsielupaikadena. Väljaspool pesitsuspaiku (toitumisaladel) on potentsiaalseks mõjutajaks tuulepargid ja üksikud elektrituulikud (võimaliku mõju osas vt eespool „püsielupaigad"). Rabapüü teadaolevad elupaigad paiknevad kaitsealal oleval sooalal, millega need on kaitstud. Kaitstavaid I kategooria taime-, seene- ja samblikuliike teada ei ole.

Teadaolevad **II kaitsekategooria** loomaliikide elupaigad paiknevad suuremas osas kaitstavatel aladel. Väljaspoole jääb peamiselt käsitiivaliste lennu- ja toitumisalasid. Ainus võimalik oluline mõju neile võib olla seotud tuuleparkidega (hukkumine seoses kontaktiga tuuliku liikuvate labadega ning labade poolt tekitatud lokaalse õhurõhu muutuse tagajärjel tekkinud barotrauma tõttu). Tuuleparkide kavandamisel tuleb hinnata käsitiivalistele kaasneda võivat mõju. Kanakulli elupaiga säilitamiseks ei tohi selle alale ning vahetusse naabrusse tuulikuid kavandada ning mõjusid liigile tuleb hinnata juhul, kui tuuleparki kavandatakse elupaigale lähemale kui 2 km. Hindamise tulemusena selgub, millistel tingimustel on võimalik tuuleparki kavandatavasse asukohta rajada.

II kaitsekategooria taimeliikidest jääb enamus kaitstavatest aladest väljaspoole, kuid asuvad valdavalt rohevõrgustiku aladel. Mõju taimeliikide kasvukohtadele on samuti seotud võimalike

tuuleparkidega. II kategooria kaitstavate taimeliikide pindalalised kasvukohad tuuleenergeetika arendamiseks mõeldud põhimõttelistest aladest on välja lõigatud, kuid suur osa taimeliikide kasvukohtadest jääb tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade piirkondadesse. Juhul, kui tuulepargi taristu rajamisega kaasneb kuivendus ja piirkonna veereziimi mõjutamine, tuleb hinnata mõjusid naabruses paiknevatele kaitstavatele taimeliikidele. Tuulepargilahenduse väljatöötamisel tuleb arvestada kaitstavate liikidega.

Muid võimalikke konflikte ÜP lahenduse ja II kaitsekategooria liikide osas näha ei ole. II kategooria seene- ja samblikuliikidele negatiivseid mõjusid ei avaldu.

Enamus **III kaitsekategooria** loomaliikide elupaikadest ning ligikaudu pool taimeliikidest paiknevad kaitstavatel aladel. Väljaspool kaitsealasid esineb kattumist tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivate aladega. Tuulikuparkide arendamise kavandamisel tuleb hinnata ja arvesse võtta kaasnevaid mõjusid. Muid võimalikke konflikte ÜP lahenduse ja III kaitsekategooria liikide osas näha ei ole.

ÜP-ga ei kavandata tegevusi ega maakasutust, mis võiks ohustada kaitsealuste **kivististe** leiukohti või soodustada kivististe eemaldamist nende leiukohtadest.

Kaitstavad looduse üksikobjektid

Kaitstavate looduse üksikobjektide aladele ja lähedusse maakasutuse muudatusi ÜP-ga ei kavandata.

Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid

Viru-Nigula vallas ei ole kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte ning ettepanekuid ettepanekuid loodusobjektide kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavate loodusobjektide hulka arvamiseks ÜP raames ei tehta.

Mõju vääriselupaikadele

ÜP koostamisel on arvestatud teadaolevate registreeritud vääriselupaikade asukohtadega. Küll jäävad mitmed vääriselupaigad tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivatele aladele. Nii tuuleparkide kui muude tegevuste kavandamisel tuleb arvestada kaitstavate vääriselupaikadega ning tagada nende säilimine.

Mõju taimestikule

Kavandatav maakasutus jääb valdavalt väljapoole loodusliku taimkatte ja väärtusliku pool-loodusliku taimkattega aladest ning suuremal mahul taimkatte raadamist nõudvaid muudatusi ÜP-ga ei kavandata. Perspektiivis põhjustab taimkattega alade kadu Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimine, kuid kuna maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub järgnevate planeeringutega, siis raadamise vajadus ei ole ÜP koostamisel teada. Mõju olulisust tuleb hinnata maantee planeerimisel. Olulist mõju taimkattele võib põhjustada tuuleparkide arendamine, mille mõju olulisust tuleb hinnata konkreetse tuulepargi kavandamisel.

Edaspidi on üldjuhul on soovitav vältida suuremaid raadamist nõudvaid arendusi metsaaladel või niitudel, samuti sooaladel.

Mõju loomastikule

ÜP-ga kavandatav maakasutusega toimuvad muutused enamasti asulates ja tiheasutusaladel, mille väärtus loomastiku aspektist on madal. Arvestatavat loodusmaastike ning loomastiku elupaikade kadu ja teisenemist näha ei ole. Tuuleparkide rajamisega kaasnevad loomastikule mõningased mõjud, kuid loomade elupaiku need oluliselt ei killusta. Küll võivad need omada negatiivset mõju linnustikule ja nahkhiirtele, põhjustades isendite vigastumist ja hukku, tõenäoline on ka linnustiku mõningane vaesestumine tuulepargialadel. Iga konkreetse tuulepargi kavandamisel tuleb hinnata mõju olulisust. Tuulepargi arendamise soovi korral tuleb hinnata mõjusid linnustikule ja käsitiivalistele, rannikust 5 km kaugusel tuleb hinnata ka mõju lindude rännetele. Kas ja millises ulatuses on võimalik kavandatavasse asukohta tuuleparki rajada, sõltub mõju hindamise ja uuringute tulemustest.

Valda läbivate suuremate teede (eeskätt Tallinn-Narva maantee) arendamisel tuleb arvestada ulukite läbipääsu tagamise vajadusega. Perspektiivsed raudteed on eeldatavalt suhteliselt väikese kasutusintensiivsusega ning loomastikule oluliseks barjääriks ei kujune, samuti on loomade hukkumise tõenäosus kokkupõrkel rongiga madal. Kui raudteid kavandatakse tarastada, siis tuleb seda vältida rohevõrgustikuga lõikuvatel lõikudel, et tagada loomade liikumine.

Mõju rohevõrgustikule

ÜP-ga täpsustatakse rohevõrgustikku ja selle kasutustingimusi. Võrgustikku täiendatakse uute rohekoridoridega, sellesse liidetakse kaitstavaid alasid (mis olid varem välja jäänud) ja kaitstavate liikide elupaiku, võrgustiku ribastruktuure täiendatakse sinivõrgustiku aladega ning arvestades puhkefunktsiooni.

Selliseid maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjekte või muid rajatisi, mis mõjutaks oluliselt rohevõrgustiku sidusust ja toimimist või tekitaks barjääriefekti, ei kavandata. Rohevõrgustiku alad kattuvad kohati tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivate aladega, kuid kuna tuulikud paiknevad valdavalt hajusalt, siis üldjoones maastik säilib ning eeldatavasti tugevat konflikti ei teki. Iga konkreetse tuulepargi kavandamisel tuleb siiski hinnata mõju rohevõrgustikule. Hindamisel tuleb arvestada koosmõjusid muude objektide ja võimalike arendustega rohevõrgustiku sidususele ja toimimisele. Kõikide arenduste, sh tuuleparkide kavandamisel rohevõrgustiku alale, tuleb arvestada planeeringuga kehtestatavate rohevõrgustiku kasutustingimustega, mille järgimisel tagatakse ka rohevõrgustiku säilimine ja sidusus.

Rohevõrgustiku täpsustamine aitab parandada selle üldist sidusust ja toimimist ning sel on positiivne mõju taimestikule ja loomastikule, kuna seab inimtegevustele piiranguid ning aitab kindlustada looduslike alade säilimist.

Mõju põhjaveele

Suur osa Viru-Nigula valla territooriumist paikneb kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega alal, mis tähendab, et arendamisel tuleb arvestada põhjavee väga kõrge ja kõrge reostustundlikkusega. Põhilisteks koormusallikateks põhjaveele on põllumajandustegevus ning olme- ja tootmisreovee käitlemine. Põhjavee reostumise vältimise seisukohast on oluline kõikide vajalike keskkonnanõuete täitmine. Kui keskkonnanõuded on täidetud, siis olulist negatiivset mõju ei kaasne.

ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mille puhul saaks näha ette veevõtu olulist suurenemist ning põhjaveevaru liigvähenemist.

Mõju pinnaveele

Pinnaveekogude lähistele on lähtuvalt valla ruumilise arengu vajadusest ette nähtud sadamate arendamist, äri- ja tootmismaade laiendusi ning elamualasid. Sadamatega kaasneb oht võõrliikide levikuks koos ballastveega, setete rändeks, toitainete ja ohtlike ainete sissekandeks ning merepõhja elupaikade mõjutamiseks. Tootmistegevusest tulenev oht pinnaveele on seotud reo- ja heitveekäitluse ning sademevee suublasse juhtimisega, elamuarenduse mõju eeskätt reovee puhastamisega. Nii tegevuse kavandamisel kui elluviimisel on oluline kõikide vajalike keskkonnanõuete täitmine. Veekaitsenõuete täitmisel ohtu pinnaveekogude olemasolevale seisundile eeldada ei ole.

Kuna vesiveski kompleksi võimaliku taastamise kavandamisel tuleb arvestada asjaoluga, et kompleks asub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigul (Kunda jõgi), kus looduskaitseseaduse kohaselt on keelatud olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, uute paisude rajamine ning veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine. Seaduse kohaselt on nimetatud veekogul või selle lõigul on loodusliku sängi, veerežiimi ning veetaseme muutmine paisude rekonstrueerimisel lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi.

ÜP kavandab maakasutuse muudatusi ka maaparandussüsteemi aladele. Nendel aladel tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada, et kavandatava tegevusega ei tohi kahjustada drenaaži või maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist.

Jõgede, ojade ja järvede ning nende kallastel oleva loodusliku taimestiku vööndi arvamine rohevõrgustikku toetava sinivõrgustiku koosseisu aitab tagada veekogude head seisundit ning looduslikku tasakaalu veekogude kallastel.

ÜP-ga kavandatakse paiguti ka ehituskeeluvööndi ulatuse vähendamist, mis saab toimuda vaid Keskkonnaameti nõusolekul.

Mõju maavaradele ja maardlatele

ÜP-ga antakse mäetööstusmaa juhtotstarve nendele mäeeraldistele ja nende teenindusmaale, kuhu on antud maavara kaevandamisluba ja kus luba on menetluses. Edaspidi toimub uute mäeeraldiste kavandamine juhtumipõhiselt ning õigusaktidega ettenähtud korras.

Arvele võetud maardlate ja mäeeraldistega kattuvad osaliselt tuuleparkide arendamiseks põhimõtteliselt sobivad alad. Nii neile tuuleparkide kavandamine kui ka maardla alale igasuguse muu tegevuse kavandamine peale kaevandamise on võimalik pärast kaevandamise lõppemist ning üldjuhul ka pärast maavara ammendumist. Kui maavara ei ole ammendunud, on tegevus võimalik vaid juhul, kui selleks on saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastus või luba.

Muid muudatusi maakasutuses ÜP-ga maardlate/mäeeraldiste aladele ei kavandata. Edaspidi tuleb tegevuste kavandamisel maardlate piirkonnas lähtuda maavara kaevandamisväärsena ja maavarale olemasoleva juurdepääsu säilitamise põhimõttest.

Mõju väärtuslikele põllumajandusmaadele

ÜP kohane maakasutus toob kaasa väärtusliku põllumajandusmaa kogupindala mõningase vähenemise, kuid see jääb ebaolulisele tasemele (alla 1%). ÜP lahendus ning maakasutus- ja ehitustingimused tagavad väärtusliku põllumajandusmaa säilimise ja sihtotstarbelises kasutamises hoidmise võimalikult suures ulatuses ning loovad eeldused jätkusuutlikuks põllumajandustegevuseks.

Mõju kultuuripärandile

ÜP lahenduse ja seatud tingimustega on kultuurimälestiste, XX sajandi arhitektuuripärandi ning militaarpärandi objektide säilimine ja kaitse tagatud. Viru-Nigula alevikus ning Vasta, Unukse, Selja, Malla, Linnuse, Kutsala, Koila ja Kabeli külades, kus on kõige suurem arheoloogiamälestiste kontsentratsioon, võib tõenäoliselt paikneda võimalikke avastamata muistiseid ning nende aladel võib ka uute arheoloogiliste leidude ilmsikstuleku tõenäosus olla suurem. Eelnimetatud piirkondades ehitus- ja kaevetöödel tuleb arvestada kultuuriväärtusega leidude ja arheoloogilise kultuurkihi ilmsikstuleku võimalusega.

ÜP-ga seatud tingimused loovad eeldused piirkonna identiteedi, traditsioonilise asustusstruktuuri ja maastikumustri säilitamiseks ning traditsioonilise elulaadi viljelemiseks. Vajalik on tugevdada väärtuslike maastike kaitse sotsiaalset poolt, st leida viisid ja vahendid maastiku käsitlemiseks kohaliku elaniku igapäevase elu- ja töökeskkonnana. ÜP loob võimalused miljööväärtuslike alade hoidmiseks ja arendamiseks.

Pärandkultuuriobjektide säilitamise ja kaitse vajadust on kohalik omavalitus teadvustanud ÜP koostamise käigus ning see on ÜP-s kogukondliku kokkuleppena fikseeritud. Kuna pärandkultuuriobjektid ei ole riikliku kaitse all, siis nende säilimine ja kaitse sõltub eelkõige maaomaniku teadlikkusest, väärikusest ja soovist. Planeeringute lähtetingimuste koostamisel ning

projekteerimistingimuste väljastamisel on asjakohastel juhtudel soovitav juhtida tähelepanu ka pärandkultuuriobjekti (sh selle elementide ja jälgede) hoidmise vajadusele.

Mõju asustusele ja rahvastikule, sotsiaalsele taristule ning ettevõtlusele

ÜP-ga korrastatakse olemasolev maakasutus ja luuakse ruumilised eeldused elukeskkonna atraktiivsuse tõstmiseks läbi looduskeskkonna, kultuurikeskkonna ja asutusstruktuuri väärtustamise ning sotsiaalse ja tehnilise taristu arendamise. Jalg- ja jalgrattateede võrgustiku väljaarendamisega paranevad erinevate elanikkonnagruppide liikumisvõimalused, teenuste ning loodus- ka kultuurikeskkonna väärtuste kättesaadavus. Maakasutuse korrastamine avaldab eeldatavalt positiivset mõju ka varale ning annab nii elanikele kui ettevõtjatele teatud kindlustunde.

Piisavalt paindlikud arendustingimused soodustavad uute elamute ning äri- ja tootmistegevuse kavandamist ning seeläbi ka uute töökohtade tekkimist. Negatiivsete mõjudena võib ettevõtlustegevus mõjutada looduskeskkonda ning põhjustada inimestele häiringuid eeskätt müra ja õhusaaste näol. Mõjusid saab ennetada/leevendada tegevuse asukoha hoolikal kaalutlemisel ning läbi keskkonnanõuete täitmise.

Mõju inimese tervisele ja heaolule

Joogivee kvaliteet

Kui veehaarete rajamine, samuti konserveerimine ja lammutamine toimub õigusaktides sätestatud korras, siis olulist negatiivset mõju joogivee kvaliteedile ei kaasne. Uute veehaarete kavandamisel tuleb arvesse võtta põhjavee kaitstust. Kuna vald asub suuresti nõrgalt kaitstud või kaitsmata põhjaveega alal, siis salvkaevude reostustundlikkuse tõttu ei ole soovitav rajada uusi salvkaeve joogiveeallikana.

Supluskohad

ÜP-ga kavandatakse supluskohti selleks sobivate veekogude äärde. Supluskohtade kasutusele võtmisel tuleb tagada nende vastavus asjakohastes õigusaktides kehtestatud nõuetele.

Välisõhu kvaliteet

Praeguste teadmiste põhjal ei ole ÜP kohase maakasutuse realiseerumisega eeldada olulist negatiivset mõju välisõhu kvaliteedile. Mis võivad seda mõjutada, on tulevikus rajatavad tootmisettevõtted, taristuobjektid ning olemasolevate ettevõtete edasiarendused. ÜP lahenduse kohaselt paiknevad tootmisalad paiguti kõrvuti nii elamualade, ühiskondlike ehitiste alade kui ka loodus- ja puhkealadega, sh I mürakategoorisse määratud (nn vaiksete) aladega. Taolisi kohti on nii Kundas kui Aseris, kus nähakse ette sadamate ja tootmise arendamist. See toob omakorda kaasa liikluse intensiivistumise asulaid läbivatel teedel ning teelt lähtuvate häiringute suurenemise nendega vahetult piirnevatel aladel. Taolised erinevad maakasutused ei välista automaatselt üksteist, kuid tegemist on konfliktaladega, kus tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda eelkõige inimese tervise ja heaolu kaitse põhimõttest.

Tegevuse kavandamisel, millega kaasneb saasteainete välisõhku heitmine, ebameeldiva lõhna või müra teke ja levik, tuleb juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Tegevus on lubatud vaid juhul, kui sellega ei kaasne olulisi negatiivseid häiringuid. Olemasolevate tootmisalade vahetusse lähedusse ei tohi üldjuhul lubada uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike hoonete (lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja hooldeasutused) rajamist, kui ilmneb, et tegevus ei suuda tagada nendel aladel nõuetekohast välisõhu kvaliteeti. Alternatiivina on see lubatud juhul, kui nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagab vastava arenduse kavandaja ise.

Liiklusest lähtuvate häiringute leevendamiseks on tõhusaim meede raskeliikluse ümbersuunamine tundlikest aladest. ÜP-ga on ette nähtud võimalus Kunda linna ümbersõidu ehitamiseks, kuid maid selleks ei reserveerita. KSH annab soovituse ümbersõidu trass siiski ÜP-ga määrata. Aseris tuleb leida võimalus raskeveokite liikluse suunamiseks mööda elamu-, ühiskondlike ehitiste aladest ja puhkealadest neid läbimata.

Vibratsioon

Märkimisväärset vibratsiooni võib põhjustada kaevandamine juhul, kui teostatakse lõhkamisi. Selliste kaevandamiste kavandamisel tuleb analüüsida ja anda hinnang pinnases leviva vibratsiooni mõjule ning vajadusel näha ette meetmed kahjustuste vältimiseks. Maapinna kaudu leviv vibratsioon võib olla tajutav ka intensiivse liiklusega raudteeliinide vahetus läheduses. Nii perspektiivse Aseri-Sonda kui Kunda raudtee kasutamise intensiivsus on prognoositavalt madal, kuid kavandamisel on siiski soovitav üle vaadata ka vibratsiooniaspekt.

Radoon

Pinnase radooni sisaldus Viru-Nigula vallas ulatub normaalsest kõrgeni. Hoonete projekteerimisel tuleb kaaluda radooniuuringu teostamist või rakendada radoonikaitse meetmeid ennetavalt. Radooniuuringu/meetmete vajaduse üle otsustatakse ehitise projekteerimise käigus, kohalik omavalitsus saab teemale tähelepanu juhtida detailplaneeringu/ehitusprojekti koostamise raames.

Mõju taristule

Teedevõrk

ÜP kohase maakasutuse realiseerumisel on eeldada veomahtude suurenemist Kunda ja Aseri sadamatesse ning tööstusettevõtetega seotud liiklusvoogude intensiivistumist, mis tähendab täiendavat koormust valla sõiduteedele, sh asulasiseste teede seisukorrale. Negatiivseid mõjusid aitab kõige efektiivsemalt leevendada raskeliikluse ümbersuunamine. Olulisel kohal on ka teede olukorra parandamine ning nende hea seisukorra tagamine läbi jooksva remondi ja hoolduse. Perspektiivis Tallinn-Narva maantee rekonstrueerimisel on positiivne mõju, kuna sellega paraneb teekate, liiklus muutub sujuvamaks ja ohutumaks.

Uute jalg- ja jalgrattateede kavandamisel on otsene positiivne mõju liiklusohutusele ja inimese heaolule, kuna sellega lahendatakse ära täna täielikult puuduvad ühendused, paraneb sihtkohtade ja teenuste kättesaadavus ning mitmekesistuvad liikumisvõimalused.

Sadamad

ÜP loob eeldused Kunda ja Aseri kaubasadamate edasiarendamiseks ning väikesadamate võrgustiku väljaarendamiseks. ÜP arvestab olemasoleva Kunda sadama alaga ning käsitleb Kunda sadama võimalikku laienemist strateegilise vajadusena, mis on üldplaneeringus kavandatud kui Kunda sadama arendusala. Strateegilise vajaduse indikeerimine annab võimaluse sadama ala ning seal pakutavate teenuste laiendamiseks, et mitmekesistada piirkonna ruumikasutust.

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju hinnatakse sadamate rajamise, laiendamise ja rekonstrueerimise tegevusloa taotluse menetluse käigus. Juhul, kui kaubasadamates taotletakse tegevuslubasid, mille realiseerimine toob kaasa CLP määruse kohase ohtliku kemikaali käitlemise või käitluskoguste suurenemise, tuleb iga kord kindlaks teha ja hinnata kemikaaliseaduses toodud asjaolud.

Väikesadamate rajamine Mahu ja Kalvi külla suurendab piirkonna atraktiivsust puhkajate hulgas, aga toob kaasa ka liiklusvoogude suurenemise harjumuspäraselt vaiksetes rannakülades. Sadamate arendamise projektide osa peab olema juurdepääsude rajamine, vajadusel olemasolevate teede rekonstrueerimine ja tolmuvabaks muutmine, parkimiskohtade, jäätmekäitlussüsteemi ja WC-de kasutusvõimaluste läbimõtlemine koostöös kohaliku kogukonnaga.

Raudteed

ÜP-ga on ette nähtud vajadus raudtee ehitamiseks Kunda linnast Kunda sadamani (raudteetrassikoridori asukoht selgitatakse välja detailsema planeeringu ja täpsemate uuringute käigus) ning raudteeühenduse taastamine Sondast Aseri kaubasadamani. Kavandatava tegevuse keskkonnamõju hinnatakse vastavate planeeringute/tegevuslubade menetluse käigus.

Raudteede kavandamisel tuleb arvestada rohevõrgustikuga ning leida lahendused selle sidususe tagamiseks, samuti loomade läbipääsuks. Trasside asukoha ja laiuse planeerimisel tuleb arvestada ka müratõkkerajatiste rajamise vajadusega.

Sademevee ärajuhtimise võimalused

Sademevee ärajuhtimisel tuleks eelistada säästvaid lahendusi, mille kohaselt on esmatähtis kogutava sademevee hulga piiramine. Sademevee ärajuhtimise kavandamisel on oluline lähtuda kavandatava tegevuse iseloomust, konkreetsest keskkonnast ja piirkonna reostatuse tasemest.

Taastuvenergeetika arendamine

ÜP soodustab taastuvenergeetika arendamist - määratakse põhimõttelised alad, kus edaspidi võib kaaluda tuuleparke ning tingimused oma majapidamise või väiksema ettevõtte tarbeks päikeseenergeerika süsteemide rajamiseks.

Tuuleparkide arendamiseks põhimõtteliselt sobivate alade määramisel on lähtutud vältimis- ja ettevaatuspõhimõttest: tuleenergeetika arendamine on välistatud aladel, kus see võiks avaldada olulist ebasoodsat mõju looduskeskkonnale ning inimese tervisele ja heaolule. Asukohtade määramisel on arvesse võetud ka riigikaitselisi eesmärke ning muud kavandatud maakasutust. Täiendavate tuuleparkide kavandamist on võimalik kaaluda ja välja selgitada eriplaneeringu menetluse käigus. ÜP KSH läbiviimisel on välja töötatud nõuded uuringuteks vms täiendavateks töödeks, millega tuleb DP koostamisel ja selle KSH läbiviimisel arvestada.

Mistahes taastuvenergeetika lahenduse kavandamisel, sh asukohavalikul tuleb arvestada keskkonnast tulenevate piirangute ja väärtustega, naabrite heaolu tagamise ning riigikaitseliste piirangutega.

ÜP koostamise protsessis on ÜP seletuskirja täiendatud tingimusega, mis puudutab elamu või ühiskondliku hoone kavandamist elektrituuliku lähedusse (tuulikule lähemale kui 750 m). Vastava funktsiooniga hoone kavandamisel tuuliku lähedusse tuleb hinnata tuuliku müra, infraheli, varjutuse mõju ning analüüside võimalike tuulikuga kaasnevate riskide (süttimine, purunemine) tagajärgi. Kas ja mis tingimustel on uut hoonet võimalik soovitud asukohta püstitada, sõltub vastavates valdkonnades läbi viidavate hinnangute tulemustest. Kui tuulikuga kaasneb oluline negatiivne mõju ning seda ei saa leevendada ehitise kavandaja poolt (nt tuuliku müra), ei ole selle püstitamine soovitud asukohta võimalik. Tuulikuga kaasnevate riskide tagajärgede vältimiseks ei ole soovitav lubada uute hoonete ehitamist tuulikust kaugusele, mis on võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast+laba pikkus).

Üleujutustega arvestamine

Riiklikult arvestatavaid üleujutusohu piirkondi ja üleujutusohuga seotud riskipiirkondi Viru-Nigula vallas ei ole, samuti ei jää valla territooriumile suure üleujutusalaga siseveekogusid. Kuna tegemist on aga rannikuäärse omavalitsusega, võib esineda korduvalt üleujutatavaid alasid ning teada on piirkondi siseveekogude ääres, kus perioodiliselt tuleb ette üleujutusi. Korduvalt üleujutavatele aladele ning piirkondadesse, kus perioodiliselt esineb üleujutusi, muudatusi maakasutuses üldjuhul ei kavandata. Välja arvatud Kundas ja Mahus, kus on korduvalt üleujutatavale alale kavandatud puhke- ja looduslik maa-ala ning Kalvis, kus alale ulatub elamuala juhtotstarve. Kuna ettepanekuid ehituskeeluvööndi vähendamiseks nendel aladel ei tehta, siis ei ole ehitustegevus seal lubatud. Seega võib öelda, et maakasutuse kavandamisel on üleujutatavate aladega arvestatud.

Edasiste tegevuste kavandamisel tuleb üldjuhul vältida ehitamist alale, kus esineb üleujutusi ning vältida ehituskeeluvööndi vähendamist. Kui edaspidi on vajadus piirkonda ehitisi kavanda, tuleb arvestada võimalike üleujutustega ning üleujutustest tulenevate riskidega ning rakendada tehnilisi meetmeid ehitiste kaitseks.

Jäätmemajandus

ÜP-ga kavandatakse Aseri alevikku jäätmejaama piirkonna elanikelt kodumajapidamises tekkivate tava- ja ohtlike jäätmete kogumiseks ning Kundasse jäätmekogumiskäitluskohta teatud liiki aia- ja

haljastusjäätmete (okste, kivide, kändude) ladustamiseks. Täiendavate jäätmekäitluskohtade rajamine aitab kaasa jäätmete liigiti üleandmise võimaluste parandamisele kodukoha lähedal. Jäätmekäitluskoha kasutamisel peab välistatud olema oluline negatiivne mõju pinna- ja põhjaveele ning pinnasele ja olulised negatiivsed häiringud müra, õhusaaste ning lõhnahäiringute näol.

Keskkonnaohtlikud objektid ning ohtlikud ja suurõnnetuse ohuga ettevõtted

Valla territooriumil (Aseri alevikus) asub üks likvideerimata jääkreostusobjekt, millel on märgatav oht reostada lokaalselt pinnast, põhja- või pinnavett. Maakasutuse muudatusi jääkreostuse alale ei planeerita. KeM-st[2] saadud info põhjal võib reostunud ala ulatus olla teadaolevast laiem, ulatudes olemasolevast jääkreostusobjektist idasse ja kagusse. Üldpõhimõtteta ei ole likvideerimata jääkreostusega alal lubatud arendada uusi tegevusi enne, kui reostus on nõuetekohaselt likvideeritud. Sõltuvalt kavandatava tegevuse iseloomust tuleb likvideerida jääkreostus nii, et saasteainete sisaldused vastavad kas elamu- või toomismaale kehtestatud piirväärtustele.

ÜP lahendus arvestab valla territooriumil asuvate ohtlike ettevõtete paiknemisega ning nende ohualadesse maakasutuse muudatusi ei kavandata. Edaspidi, kui kavandatakse tegevusi ohtliku käitise mõjualasse, tuleb planeerimisel ja projekteerimisel juhinduda kemikaaliseadusest tulenevatest erinõuetest. Tähelepanu tuleb pöörata ka kaitstavate loodusobjektide ja muude looduskeskkonna väärtuste ning kultuuriväärtuse paiknemisele ja tagada selline vahemaa või võtta kasutusele muud asjakohased meetmed, mis välistavad neile olulise negatiivse mõju avaldumise.

Kliimamuutustega arvestamine

ÜP koostamisel on arvestatud võimalike kliimamuutustega läbi maakasutuse kavandamise ning maakasutus- ja ehitustingimuste. Silmas tuleb aga pidada, et planeerimise meetmed on vaid üks osa kliimamuutustega kohanemise meetmetest. Kliimamuutustega toimetulek sõltub muuhulgas sotsiaalmajanduslikest protsessidest, tehnilisest ja sotsiaalsest taristust, omavalitsusüksuse haldusvõimekusest, indiviidide teadlikkusest kliimamuutustest ning võimekusest ja võimalustest nendega arvestamisel.

Riigikaitseliste ehitistega arvestamine

Kunda linnas Toolse tee 15 kinnisasjal on maakasutuse juhtotstarbeks määratud riigikaitse maa-ala. ÜP tingimuste kohaselt on antud kinnisasjal riigikaitselise ehitise planeerimisel vajalik koostada detailplaneering. PlanS § 126 lg 1 p 12 kohaselt lahendatakse detailplaneeringuga müra-, vibratsiooni-, saasteriski- ja insolatsioonitingimused ning seatakse vajadusel muud keskkonnatingimusi tagavad nõuded. Kuigi KSH aruande koostamisel ajal ei ole AÕKS-iga riigikaitselisele tegevusele müranorme kehtestatud on oluline, et tagatud oleks lähedal asuvates elamutes elavate inimeste heaolu nii välis- kui sisetingimustes.

Olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimise ja leevendamise meetmed ning seiremeetmed

KSH läbiviimisel kavandati erinevate valdkondade lõikes keskkonnameetmed olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks ja leevendamiseks (ptk 10). Olemuselt on need pigem suunised edasiste tegevuste kavandamiseks, et ära hoida olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimist.

KSH käigus töötati välja ka meetmed keskkonnaseisundi ja seda mõjutavate tegurite järjepidevaks jälgimiseks, mille eesmärgiks on teha varakult kindlaks, kas ÜP elluviimisega kaasneb oluline negatiivne keskkonnamõju ning vajadusel rakendada ebasoodsat keskkonnamõju vältivaid ja leevendavaid meetmeid (seiremeetmed, ptk 11).

[2] Alates 01.07.2023 Kliimaministeerium

1. Sissejuhatus

Viru-Nigula valla üldplaneeringu (ÜP) koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) algatati Viru-Nigula Vallavolikogu 27. juuni 2018 otsusega nr 83[3].

KSH eesmärk on hinnata ÜP elluviimisega kaasneda võivat olulist keskkonnamõju, selgitada välja alternatiivsete lahenduste võimalused ning määrata vajadusel meetmed negatiivsete mõjude ennetamiseks ja leevendamiseks. KSH peab toetama ÜP lahendust ning minimeerima võimalused arenduseks, millega kaasneb oluline ebasoodne mõju keskkonnale.

KSH käsitlusalaks on ÜP planeeringuala ehk kogu Viru-Nigula valla territoorium ning KSH täpsusaste vastab ÜP täpsusastmele.

KSH läbiviimise aluseks on olnud Viru-Nigula valla ÜP lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse (ÜP LS ja KSH VTK) dokumendis ning dokumendis „Ülevaade Viru-Nigula vallast" esitatud teave (mõlemad dokumendid sisalduvad ÜP lisades). ÜP LS ja KSH VTK koos esitatud ettepanekutega on avalikustatud ÜP koostamise korraldaja veebilehel.

ÜP koostamise korraldaja on Viru-Nigula vallavalitsus (Kasemäe 19, 44107 Kunda, tel 325 5960, e-post: vallavalitsus@viru-nigula.ee).

KSH aruande koostamisel on lähtutud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS-e) §-st 40.

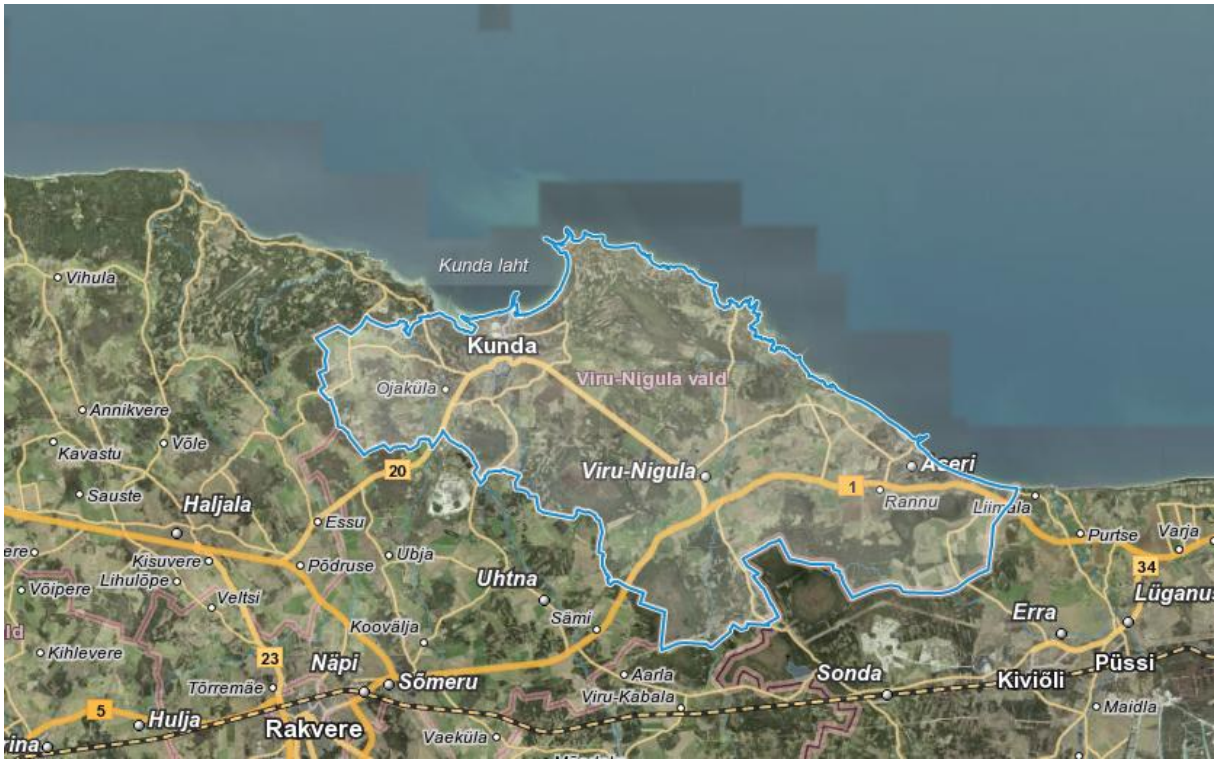
[3] http://atp.amphora.ee/virunigulavv/index.aspx?itm=109531&o=678&u=-1&o2=10308&hdr=hp&tbs=all

2. Kavandatava tegevuse sisu ja eesmärgid

Viru-Nigula vald asub Lääne-Viru maakonna põhjaosas Soome lahe ääres, piirnedes Haljala, Rakvere, Vinni ja Lüganuse vallaga. Valla pindala on 312,58 km^2 ning elanike arv 5843[4]. Valla suurematek keskusteks on Kunda linn ning Viru-Nigula ja Aseri alevikud, kus elab *ca* 76% valla elanikest.

Kunda linn on Lääne-Virumaa kontekstis oluline tööstus- ja logistikalinn (tsementitootmine, haavapuitmassi tootmine, Kunda sadam), samuti valla põhiliseks teenuskeskuseks ja töökohtade pakkujaks. Viru-Nigula ja Aseri alevik toimivad piirkondlike väiksemate keskustena.

Valda läbib olulise transpordikoridorina põhimaantee nr 1 Tallinn-Narva.

Joonis 1. Viru-Nigula valla paiknemine. Allikas: Maa-ameti maainfo kaardirakendus, seisuga 27.01.2020

2.1. ÜP sisu ja peamised eesmärgid

Koostatava ÜP eesmärk on kohandada elanikkonna kahanemisest tingitud nii tihe- kui hajaasustusega piirkonnad kompaktseks, kvaliteetseks, hästi funktsioneerivaks ja ökonoomseks elu- ja majanduskeskkonnaks, rõhuasetusega elamufondi kaasajastamisele ning äri- ja tootmisalade loomisele. Eesmärgiks on ka soodustada ressurssi (sh energia) säästvaid lahendusi, eelistades olemasoleva ehitatud keskkonna tihendamist või taaskasutusele võtmist, olemasoleva taristu kasutamist uute hoonestamata alade kasutusele võtmise asemel.

Viru-Nigula valla visioon

Viru-Nigula vald on turvaline, hooliv ja uuendusmeelne ning elanikke, elu- ja majanduskeskkonda ning ajalugu väärtustav ettevõtjasõbralik ning tugeva ühtse kogukonnaga tegus kohalik omavalitsus, kodune ja külalislahke paik Lääne-Virumaal – meretäis võimalusi.

[4] Allikas: Statistikaamet, seisuga 1.01.2018.

Visiooni elluviimiseks on Viru-Nigula vallas vaja tagada:

- atraktiivne majanduskeskkond, investeeringud ja uued töökohad, maksumaksjate arvu juurdekasv;
- tugev ja elujõuline kogukond, valla elanike arvu stabiliseerimine ja pikemas vaates elanike arvu kasvu saavutamine;
- korrastatud taristu, kulude kokkuhoid, optimaalne vallavara kasutamine ja parem avalike teenuste osutamine;
- valla identiteedi ja tervikliku kuvandi kujundamine, aktiivne mainekujundus ja valla turundamine.

Viru-Nigula valla ruumilise arengu eesmärgid

Viru-Nigula valla ruumilise arengu põhimõtete väljatöötamisel on arvestatud nii valla ruumiliste vajaduste kui ka Lääne-Viru maakonna ruumilise arengu suundumustega. Ruumilise arengu põhimõtted on ÜP lahenduse aluseks, andes suunised edaspidiseks maakasutuseks, ehitamiseks ja ruumikujunduseks valla territooriumil ning on aluseks maakasutuse juhtotstarvete määramisele ja hilisemale arendustegevuse suunamisele. Ruumilisteks arengueesmärkideks on:

- tihe- ja hajaasustusega piirkondade sidumine kompaktseks, kvaliteetseks, hästi funktsioneerivaks ja ökonoomseks elu- ja majanduskeskkonnaks, rõhuasetusega elamufondi kaasajastamisele ning äri- ja tootmisalade loomisele ja laiendamisele;
- ressurssi (sh energiat) säästvate lahenduste soodustamine;
- olemasoleva ehitatud keskkonna tihendamise või taaskasutusele võtmise eelistamine, olemasoleva taristu kasutamine uute hoonestamata alade kasutusele võtmise asemel;
- ruumilise terviknägemuse suunas püüdlemine, mis hõlmab erinevaid tasandeid (regioon, omavalitsus ja asustusüksus), valdkondi (loodus-, elu- ja ettevõtluskeskkond) ning loob ühtse seostatud arengutee;
- otsuste tegemisel pikaaegsetest strateegilistest plaanidest lähtumine – vaadatakse suurt pilti ning julgetakse olla uuenduslikud.

Viru-Nigula valla visiooni ja ruumiliste arengueesmärkide elluviimiseks on üldplaneeringus:

- määratud planeeringuala kasutamis- ja ehitustingimused, sh projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused;
- määratletud väärtused ja piirangud, mis on lähtekohaks erinevate valla piirkondade arendamiseks;
- määratud maakasutuse juhtotstarbed;
- antud suunised infrastruktuuri valdkonna arendamiseks;
- lahendatud teised üldplaneeringu ülesanded, et luua ruumilised eeldused valla strateegiliseks arenguks.

ÜP koostamisel on põhifookus valla strateegiliste arengueesmärkide elluviimisel läbi ruumiliste eelduste tagamise, ennekõike ehitustingimuste ja maakasutuse määramise kaudu. ÜP kehtestamisel peab KOV olema veendunud, et planeeringulahenduse koostamisel on arvestatud asjakohaste avalduvate mõjudega. Selle eesmärgi saavutamiseks viiakse ÜP koostamise raames läbi valla ruumilise arenguga kaasneda võivate asjakohaste majanduslike, kultuuriliste, sotsiaalsete ja looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine, sealhulgas KSH. Mõjude hindamine on ruumilise planeerimise lahutamatu osa ja nendega arvestamine aitab kaasa parima võimaliku planeeringulahenduse koostamisele.

2.2. KSH eesmärk ja ulatus ning läbiviimise põhimõtted

KSH eesmärgiks on arvestada laiemalt erinevaid keskkonnast tulenevaid kaalutlusi ÜP koostamisel ja kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ning jätkusuutlik areng. KSH peab toetama ÜP lahendust ning minimeerima võimalused arenduseks, millega kaasneb oluline ebasoodne mõju keskkonnale.

KSH käigus kirjeldatakse, analüüsitakse ja hinnatakse ÜP rakendamisega kaasneda võivaid olulisi keskkonna-, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid, tehakse ettepanekuid soodsaima lahendusvariandi valikuks ning vajadusel ebasoodsate keskkonnamõjude ennetamiseks ja vähendamiseks leevendusmeetmete rakendamiseks.

KSH käsitlusalaks on ÜP planeeringuala ehk kogu Viru-Nigula valla territoorium. Vajadusel, sõltuvalt eeldatavalt mõjutatavast keskkonnaelemendist ja mõju ulatuskaugusest, arvestatakse keskkonnamõju hindamisel ka ala väljaspool planeeringuala. KSH täpsusaste vastab ÜP täpsusastmele ning mõjude hindamisel keskendutakse teemadele, mida saab ÜP-ga reguleerida.

KSH lähtub Viru-Nigula valla ÜP LS ja KSH VTK dokumendis ning dokumendis „Ülevaade Viru-Nigula vallast" esitatud teabest (mõlemad dokumendid sisalduvad ÜP lisades). Need on ÜP ja seeläbi KSH aruande lahutamatuteks osadeks.

Viru-Nigula valla KSH VTK dokumendis käsitletakse järgmisi teemasid:

- KSH eesmärk ja ulatus (KSH VTK ptk 2.1);
- KSH olulisemad eesmärgid ja väljakutsed (KSH VTK ptk 2.2);
- strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju (KSH VTK ptk 2.3);
- koostöö ja kaasamine (KSH VTK ptk 3.1).

ÜP Lisa **„Ülevaade Viru-Nigula vallast"** käsitleb järgmisi valdkondi:

- planeeringuala paiknemine, asustus ja rahvastik, sotsiaalne taristu, ettevõtlus;
- turism ja puhkealad;
- reljeef ja geoloogiline ehitus;
- Natura 2000 võrgustiku alad;
- kaitstavad loodusobjektid;
- taimestik ja loomastik;
- rohevõrgustik;
- põhjavesi;
- meri ja pinnaveekogud;
- üleujutusohuga alad;
- väärtuslik põllumajandusmaa;
- maavarad ja maardlad;
- kultuuriväärtused;
- taristu;
- taastuvenergeetika;
- jäätmemajandus;
- keskkonnaohtlikud objektid ja ohtlikud ettevõtted;
- riigikaitselased ehitised;
- radoon.

KSH aruande koostamisel on lähtutud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS-e) §-st 40.

2.3. ÜP ja KSH aruande koostamise osapooled

Viru-Nigula valla ÜP KSH aruanne koostati KSH eksperdigrupi koostöös, vt Tabel 1.

Tabel 1. KSH eksperdigrupp

Nimi	Valdkonnad / teemad
Aide Kaar; keskkonnamõju hindamise litsents KMH0123 (kehtiv kuni 03.05.2029)	KSH juhtekspert ja KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: taristu, pinna- ja põhjavesi
Moonika Lipping	KSH projektijuht ja KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: inimese tervis, taristu, taastuvenergeetika, üleujutusalad, kliimamuutused, maardlad ja maavarad, pinna- ja põhavesi
Eike Riis; keskkonnamõju hindamise litsents nr KMH0154 (kehtiv kuni 19.09.2028)	KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: inimese tervis, kultuuriväärtused
Raimo Pajula	KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: Natura 2000 võrgustiku alad, kaitstavad loodusobjektid, väärtuslikud elupaigad, rohevõrgustik, taimestik ja loomastik
Jüri Hion	KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: inimese tervis, väärtuslikud põllumajandusmaad, taristu, jäätmemajandus, keskkonnaohtlikud objektid ja ohtlikud ettevõtted, riigikaitselised ehitised
Sander Lõuk	planeerija ja KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: seos asjakohaste planeerimisdokumentidega, asustus ja rahvastik, sotsiaalne taristu, ettevõtlus
Ingo Valgma	KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: maardlad ja maavarad, põhjavesi, pinnavesi
Renno Nellis (OÜ Clanga)	KSH eksperdirühma liige, valdkonnad: linnustik, Natura hindamine

Üldplaneeringu ja selle KSH koostamine ning menetlus alates programmi koostamisest kuni aruande valmimiseni on pikk protsess, mille jooksul võib mõni eksperdigruppi arvatud liige vahetada töökohta või -positsiooni, mõni töötaja võib minna lapsehoolduspuhkusele või tulla lapsehoolduspuhkuselt tagasi tööle, ettevõttesse võib tööle tulla uute pädevuste ja kogemustega töötajaid, eksperdi töökoormus võib muutuda, ekspert võib mõnes valdkonnas olla tõstnud oma pädevust või pädevusi, mõju hindamise käigus võib ilmneda vajadus käsitleda täiendavaid, KSH programmis välja toomata valdkondi või ilmneb, et mõni teemakäsitlus on arvatust keerukam või mahukam. Kõik see võib kaasa tuua muutusi võrreldes programmis toodud eksperdirühma koosseisuga ja/või hinnatavates valdkondades. Mõjude hindamise eksperdirühmas ja tööjaotuses on toimunud järgmised muudatused:

- valdkondi mõju põhja- ja pinnaveele hindasid lisaks Ingo Valgmale Aide Kaar ja Moonika Lipping;
- valdkonda mõju maardlatele ja maavaradele hindas lisaks lisaks Ingo Valgmale Moonika Lipping.

KSH juhtekspert Aide Kaar vastab KeHJS-e § 34 lg 4 sätestatud nõuetele. KSH eksperdid Aide Kaar, Eike Riis, Moonika Lipping ja Raimo Pajula on Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu (KeMÜ)[5] liikmed ning lähtuvalt ühingu põhikirjast järgivad oma töös keskkonnamõju hindaja head tava[6].

[5] KeMÜ on keskkonnamõju hindamisega tegelevate isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärk on keskkonnamõju hindamise (nii KMH kui ka KSH) süsteemi parendamine Eestis ja rahvusvaheliselt.
[6] http://www.eaia.eu/kemu/heatava

3. Seoses laiemate keskkonnakaitse eesmärkide ja olulisemate strateegiliste dokumentidega

3.1. Seos laiemate keskkonnakaitse ja jätkusuutliku arengu eesmärkidega

Rahvusvahelised ja Euroopa Liidu keskkonnakaitse eesmärgid kajastuvad vastavates Eesti siseriiklikes õigusaktides, strateegiates ja arengukavades. Sellest tulenevalt on rahvusvahelisi ja Euroopa Liidu keskkonnakaitse eesmärke ning muid keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ÜP ja selle KSH tasandil arvesse võetud kaudselt, läbi vastavate siseriiklike dokumentide. Siseriiklikele asjakohastele dokumentidele on viidatud vastavalt vajadusele KSH aruandes erinevate teemade juures.

Strateegilise planeerimise kontekstis on olulisemaks dokumendiks **„Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030"**[7], millega pannakse paika Eesti keskkonnakaitse ja keskkonnakasutuse raamistik. Strateegia määratleb Eesti pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele. Eesti keskkonnastrateegia põhisuunad on loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine, maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine, kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet ning keskkond, tervis ja elu kvaliteet.

Viru-Nigula valla ÜP koostamisel on arvesse võetud Eesti keskkonnastrateegia põhisuundi. Nende saavutamisse panustab ÜP läbi:

- kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamise;
- loodusliku ja poolloodusliku taimkatte säilitamise;
- toimiva rohevõrgustiku tagamise;
- mitmekesise ja väärtusi hoidva maakasutuse korraldamise;
- põhja- ja pinnavee saastamist ärahoidva ning piisava põhjaveevaru tagava tegevuse korraldamise;
- taastuvenergeetika arendamise soodustamise;
- tervist säästva ja toetava välisruumi kujundamise;
- olemasolevate puhkealade säilitamise, puhkevõimaluste mitmekesistamise ja kättesaadavuse parandamise;
- keskkonnasäästlikke ja tervist edendavate liikumisvõimaluste kavandamise.

Eesti keskkonnastrateegia põhineb omakorda riiklikul strateegial **„Säästev Eesti 21"**[8] (edaspidi SE21), mille näol on tegemist ühiskondlikul kokkuleppega Eesti jätkusuutliku arendamise osas. Kuna strateegia on koostatud kooskõlas vastavate ülemaailmsete ja Euroopa Liidu suunisdokumentidega, siis on ka Eesti keskkonnastrateegias juba arvestatud laiema konteksti ja eesmärkidega. SE21 eesmärk on ühendada globaalsest konkurentsist tulenevad edukuse nõuded säästva arengu põhimõtete ja Eesti traditsiooniliste väärtuste säilitamisega. SE21 säästva arengu põhieesmärgid on Eesti kultuuriruumi elujõulisus, inimese heaolu kasv, sotsiaalselt sidus ühiskond ning ökoloogiline tasakaal.

Viru-Nigula valla ÜP koostamisel on arvesse võetud SE21 eesmärke. Nende saavutamisse panustab ÜP läbi:

- olemasoleva elu- ja ettevõtluskeskkonna parendamise ja arendamise;
- loodusliku mitmekesisuse säilitamise ja väärtustamise;
- rekreatiivsete ressurside väärtustamise ja kasutamise soodustamise;

[7] https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/0000/1279/3848/12793882.pdf
[8] https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/documents/2020-09/saastev_eesti_21.pdf

- olemasoleva kultuurikeskkonna väärtustamise, säilitamise ning kättesaadavuse parandamise.

Looduskaitse arengukava aastani 2020[9] (LAK) on strateegiline lähtedokument looduse kaitse ja kasutamisega seotud valdkondade arendamiseks. Arengukava strateegilised eesmärgid on järgmised:

- inimesed tunnevad, väärtustavad ning hoiavad loodust ja oskavad oma teadmisi igapäevaelus rakendada;
- liikide ja elupaikade soodne seisund ja maastike mitmekesisus on tagatud ning elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna;
- loodusvarade pikaajaline püsimine on tagatud ning nende kasutamisel arvestatakse ökosüsteemse lähenemise põhimõtteid.

Viru-Nigula valla ÜP koostamisel on arvesse võetud LAK-i põhisuundi. Nende saavutamisse panustab ÜP läbi kaitstavate loodusobjektide kaitse, liikide ja elupaikade soodsa seisundi, loodusliku mitmekesisuse ja toimiva rohevõrgustiku tagamise.

LAK käsitleb maastikku eelkõige kui loodusliku mitmekesisuse elupaigaülest tasandit. Arengukavaga ette nähtud tegevussuunad ja peamised tegevused (meede: maastike mitmekesisuse tagamine) puudutavad maastikuväärtusi (rõhuasetusega loodus- ja kultuuriväärtustele), kaitstavaid maastikke (sh pargid), risustatud alade korrastamist ja risustavate üksikelementide likvideerimist ning rohevõrgustiku toimimise analüüsi koostamist ja vajadusel täiendavate tegevuste kavandamist. Maastikuhoolduskavade koostamine on kavandatud rohevõrgustiku toimimise tagamiseks.

Maastiku kui elu- ja töökeskkonna käsitlemisel on ÜP ja KSH aruande koostamisel lähtutud Euroopa maastikukonventsioonist (*European Landscape Convention*), mis rõhutatab, et **igasugune maastik kui inimeste elukeskkond vajab kaitset, hoolt ja kokkuleppeid.** Maastik mõjutab olulisel määral inimeste elukvaliteeti ja identiteeti. Sel on suur tähtsus ka ühiskonna kultuuri, sotsiaalse heaolu, ökoloogia ja majanduse seisukohalt.[10] Konventsiooni põhimõtted puudutavad ka planeeringute koostamist.

Konventsioon selgitab ja põhjendab maastike tähtsust järgmiselt:[11]

- maastikud aitavad kaasa sotsiaalsete vajaduste, majandustegevuse ja keskkonna vahelisele tasakaalustatud ja harmoonilisel suhtel põhineva säästliku arengu saavutamisele;
- maastik pälvib kultuurilises, ökoloogilises, keskkonnaalases ja ühiskondlikus valdkonnas suurt avalikkuse huvi ning on kasulik majandusressurss, mille õige kaitse, korraldus ja planeerimine võib kaasa aidata töökohtade loomisele;
- maastikel on tähtsus kohalike kultuuride kujunemisel ning roll loodus- ja kultuuripärandi ühe põhiosana, mis edendab inimeste heaolu ning aitab kindlustada piirkonna identiteeti;
- maastik on inimeste elukvaliteedi osana ühtviisi tähtis kõikjal: linnalistes ja maapiirkondades, degradeerunud ja rikkumata ning nii märkimisväärselt kaunitel kui ka harilikel aladel;
- põllumajanduse, metsanduse, tööstuse ja maavarade kaevandamise tehnoloogiate ning regionaal- ja linnaplaneerimise, transpordi, infrastruktuuride, turismi ning puhkemajanduse areng ehk üldisemalt muutused maailma majanduses kiirendavad sageli maastike ümberkujunemist;
- üldsus soovib näha heatasemelisi maastikke ja maastike kujunemises aktiivselt osaleda;

[9] Kliimaministeeriumi veebileht: https://kliimaministeerium.ee/media/50/download (vaadatud 27.03.2025)
[10] Kliimaministeeriumi veebileht: https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/euroopa-noukogu-maastikukonventsioon
[11] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/228022018001

- maastikud mängivad võtmerolli isikliku ja sotsiaalse heaolu tagamisel ning maastike kaitsmisel, korraldamisel ja planeerimisel on kõigil nii õigusi kui ka kohustusi;
- maastikukonventsioonil on seosed loodus- ja kultuuripärandi kaitset ja korraldust, regionaal- ja ruumiplaneerimist ning kohalikke omavalitsusi ja piiriülest koostööd puudutavate rahvusvaheliste õigusaktidega;[12]
- maastike kvaliteet ja mitmekesisus on ühiskondlik ressurss, mille kaitseks, korralduseks ja planeerimiseks on oluline teha koostööd.

Planeerimise kontekstis on oluline ka **Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030** ja selle juurde kuuluv rakendusplaan[13]. Arengukava ja rakendusplaani eesmärgiks on suurendada Eesti riigi, regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ning võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks. Arengukava annab kohanemismeetmed lühikeses ajavaates (aastani 2030), olles samas osaks pikaajalisest visioonist (aastani 2100). Arengukava kohaselt on Eestis oodatavateks kliimamuutusteks temperatuuritõus, sademete hulga suurenemine, merepinna tõus, tormide sagenemine ning neist tulenevad muutused keskkonnas. ÜP koostamisel on arvesse võetud Viru-Nigula kontekstis eeldatavaid muutusi ning kliimamuutuste ennetamisse, leevendamisse ja nendega kohanemisse panustab ÜP läbi maakasutuse kavandamise ning maakasutus- ja ehitustingimuste seadmise.

3.2. Seos asjakohaste strateegiliste planeerimise dokumentidega

Viru-Nigula valla ÜP koostamise aluseks on üleriigiline planeering Eesti 2030+, Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+, Ida-Viru maakonnaplaneering 2030+ ning endiste Kunda linna, Aseri valla ja Viru-Nigula valla üldplaneeringud. Oluliseks sisendiks on ka Eesti mereala planeering, Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030+, Viru-Nigula valla arengukava 2019-2026, valdkondlikud arengukavad (ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavad, soojamajanduse arengukavad).

Üleriigiline planeering Eesti 2030+

Üleriigiline planeering Eesti 2030+[14] annab suunised asustusstruktuuri ja üleriigiliste võrgustike terviklikule arendamisele, arvestades sealhulgas piirkondade eripäradega. Peamine püstitatud eesmärk on kvaliteetse elu- ja majanduskeskkonna tagamine nii linnalistes kui maalistes piirkondades. Selle tagamiseks on Eesti 2030+ alameesmärkideks tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng, head ja mugavad liikumisvõimalused, varustatus energiataristuga, rohevõrgustiku sidusus ja maastikuväärtuste hoidmine.

Ruumi planeerimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et tihedalt asustatud aladel tuleb kompaktsust tõsta ning hajaasustuses olemasolevat elukeskkonna kvaliteeti hoida, sh säilitada püsiasustus äärealadel. Elukoha, töökoha, hariduse, teenuste ja vabaaja veetmise võimaluste kättesaadavuse parandamiseks tuleb tugevdada keskuse ja tagamaa vahelisi ühendusi (nt teedevõrk, kergliiklusteed, ühistranspordikorraldus) ja keskuste võrgustikku kogu maakonna sh omavalitsuse territooriumil. Erinevate piirkondade omavaheline sidustamine tugevdab nendevahelist koostööd ja loob sellega

[12] eriti Euroopa looduskeskkonna ja looduslike elupaikade kaitse konventsioon (sõlmitud 19. septembril 1979 Bernis), Euroopa arhitektuuripärandi kaitse konventsiooni (sõlmitud 3. oktoobril 1985 Granadas), Euroopa arhitektuuripärandi kaitse konventsiooni redaktsioon (sõlmitud 16. jaanuaril 1992 Vallettas), territoriaalsete kogukondade ja võimuorganite vahelise piiriülese koostöö Euroopa raamkonventsioon (sõlmitud 21. mail 1980 Madridis) ja selle lisaprotokollid, Euroopa kohaliku omavalitsuse harta (sõlmitud 15. oktoobril 1985 Strasbourgis), bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (sõlmitud 5. juunil 1992 Rio de Janeiros), maailma kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioon (sõlmitud 16. novembril 1972 Pariisis) ning konventsioon üldsuse juurdepääsust infole, osalemisest otsuste tegemisel ja juurdepääsust õigusemõistmisele keskkonna alal (sõlmitud 25. juunil 1998 Århusis)

[13] https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/kliimapoliitika/kliimamuutustega-kohanemine, vaadatud 27.03.2025

[14] https://eesti2030.wordpress.com/

tasakaalustatud majandusliku, kultuurilise ja sotsiaalse keskkonna, mis aitab kahandada ääremaastumise ohtu.

Üleriigilises planeeringus seatud eesmärgid on võetud ÜP koostamisel aluseks, täpsustades neid kohalikust kontekstist lähtuvalt.

Eesti mereala planeering

Eesti mereala planeering[15] on riigi tasandi strateegiline ruumilise arengu alusdokument, mis keskendub ruumilise arengu põhimõtetele ilma detailses mõõtkavas tegevusi kavandamata. Et mitme traditsioonilise kasutuse puhul (näiteks kalandus, meretransport) on merekasutuse reeglid valdavalt välja kujunenud, keskendub planeering eelkõige mereala kooskasutusele ja uutele merekasutusviisidele.

Eesti mereala pikaajalise tulevikuvisiooni kohaselt on mereala hea keskkonnaseisundiga, mitmekülgse ja tasakaalustatud kasutusega ning sinimajanduse kasvu soosiv.

ÜP koostamisel on arvestatud Eesti mereala planeeringus toodud tingimuste ja suunistega (sh mereala kooskasutus, meretransport, mereturism, kaitstavad loodus- ja kultuuriobjektid ning taastuvenergeetika). ÜP-s on samuti käsitletud meri-maismaa seoste all märgitud Soome seose klastri loomist (Kunda-Loviisa/Kotka ühendus).

Lääne-Virumaa ja Ida-Virumaa maakonnaplaneeringud 2030+

Maakonnaplaneeringute[16] peamiseks eesmärgiks on sisendi andmine kohalikul tasandil ruumilise arengu kavandamiseks, tuues samal ajal tasakaalustatud arengu kontekstis välja olulised riikliku tasandi vajadused. Maakonnaplaneering lähtub ruumilise arengu põhimõtete kavandamisel maakonna demograafilistest trendidest, mille kohaselt elanikkond on kahanemas ja koondumas suuremate linnaliste keskuste juurde. Kasvanud on mobiilsus – inimeste liikuvus ja autostumine on märgatavalt kasvanud. Lisaks on ökoloogiliste väärtuste mõjujõud kasvamas kõikjal maailmas, avaldudes puhta keskkonna, tervisliku toitumise ja eluviisi senisest ulatuslikuma väärtustamisena.

Lääne-Viru maakonna ruumilise arengu eesmärgid on:

- maakasutuse tasakaalustatus ja loodusressursside kestlik kasutamine;
- parem integreeritus Harju-Viru (Põhja-Eesti) regionaalsesse toimepiirkonda;
- parem ruumiline integreeritus Soome lahe piirkonnaga;
- toimiv maakondlik teenuskeskuste võrgustik.

Maakonnaplaneeringus käsitletavad olulised teemad on järgmised:

- asustus ja asustussüsteemi seosed (sh keskuste võrgu määramine koos soovituslike teenuste loeteluga, kvaliteetse elukeskkonna tagamine hajaasustuses);
- väärtuslikud maastikud ja rohevõrgustik;
- ettevõtlus ja tootmine;
- logistika ja sadamad (nt paindlikud lahendused liikumiste ja teenusvajaduste osas, perspektiivsed jalg- ja jalgrattateed, riigi põhimaantee trassikoridori muutmine, Kunda sadama arendamine, rööbastranspordi pikendamine Kunda sadamani);
- tehniline taristu.

Ida-Viru maakonnaplaneering lähtub ruumilise arengu põhimõtete kavandamisel sellest, et tegemist on olulise riigipiiriäärse maakonnaga (riigikaitseline positsioon, hea logistiline asukoht, venekeelse rahvastiku suur osatähtsus), asustusstruktuur on polariseerunud (Eesti kõige linnastunum maakond,

[15] https://www.mkm.ee/planeeringud-ja-maapoliitika/planeeringud/mereala-planeering
[16] Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+, Ida-Viru maakonnaplaneering 2030+.

rahvastik vananeb ja kahaneb), tegemist on Eesti olulisima kaevandamispiirkonna ja energiatootjaga ning majanduskeskkonna arengusuundadeks on suurettevõtluse kõrval väike ja keskmise suurusega ettevõtluse arendamine koos turismisektori arendamisega.

Ida-Viru ruumilise arengu eesmärgid on järgmised:

- maakonna ruumistruktuur põhineb toimival keskuste võrgustikul ning maakonnaplaneeringuga määratud linnalise asustuse aladel;
- jätkusuutliku majanduskeskkonna arengut toetab kvaliteetne tehniline taristu;
- maakonna elukvaliteedi tagavad loodus- ja kultuurikeskkonna väärtustamine.

Ida-Viru maakonnaplaneeringus käsitletavad olulised teemad on järgmised:

- keskuste võrgustiku määramine;
- linnalise asustuse alade määramine;
- põhimõttelised arengusuunad põlevkivikaevandamise ja -taristu osas;
- lähiajal oluliste joonehitistest taristuobjektide asukohavalikud;
- riigikaitse ruumiliste vajaduste tagamine.

ÜP-s on asustuse suunamisel, tähtsamate liikumissuundade kajastamisel, ettevõtluskeskkonna arendamisel, rohevõrgustiku määramisel, puhkealade määramisel jne lähtutud maakonnaplaneeringutes antud põhimõtetest ja tingimustest, mida täpsustakse kohalikust kontekstist lähtuvalt.

Kehtivad üldplaneeringud

Viru-Nigula valla territooriumi osas kehtib ÜP koostamise ajal kolm üldplaneeringut: endise Kunda linna, Aseri valla ja Viru-Nigula valla üldplaneering.

Uue ÜP koostamisel on aluseks võetud kehtivate ÜP-de maakasutus ja ehitustingimused, et tagada arengu järjepidevus. Kriitiliselt analüüsitakse ja hinnatakse, mida väärtuslikku ja asjakohast saab kehtivatest ÜP-dest üle võtta ning mida tuleb muuta, lähtudes uutest planeeringutest, muutunud seadustest jt dokumentidest, praeguseks välja kujunenud olukorrast (sh maa sihtotstarvetest) ning tänastest arenguvajadustest.

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030+

Maakonna arengustrateegias on paika pandud strateegilised eesmärgid, maakonna arendamise põhimõtted ja väärtused ning maakonna põhisuunad ja arenguvaldkonnad (sh avalikud teenused, haridus, kultuur ja sport, turvalisus, rahvatervis ja sotsiaalhoolekanne, noorsootöö, vabaühendused, ettevõtlus ja tööhõive, keskkonnataristu, ühistransport, energeetika ja IT-taristu).

ÜP lahenduse koostamisel on arvestatud maakonna arengustrateegias seatud eesmärkide ja lahendustega ning soodustatud nende elluviimist (nt tööstus- ja ettevõtlusalade, logistikakeskuste jms arendamiseks vajaliku maa reserveerimine, väärtuslike põllumajandusmaade piiride täpsustamine, taastuvenergia arendamise toetamine).

Viru-Nigula valla arengukava 2019-2026

Arengukava[17] kohaselt on valla visiooniks, et Viru-Nigula vald on turvaline, hooliv ja uuendusmeelne ning elanikke, elu- ja majanduskeskkonda ning ajalugu väärtustav ettevõtjasõbralik ning tugeva ühtse kogukonnaga tegus kohalik omavalitsus, kodune ja külalislahke paik Lääne-Virumaal – meretäis võimalusi.

[17] https://viru-nigula.ee/documents/7609076/20285005/Viru-Nigula_valla_arengukava_2019-2026.pdf/f42a04fa-de6c-4e4d-ac32-8f0219818de0

Valla arenguvisiooni saavutamiseks pöörab arengukava tähelepanu järgmistele teemavaldkondadele: tugev ettevõtlus ja tasuvad töökohad, elanikusõbralik, turvaline ja miljööväärtuslik elukeskkond, kvaliteetsed ja kättesaadavad avalikud teenused, elujõulised kogukonnad ja vilgas seltsielu, eesmärgistatud, kaasav ja tõhus valla juhtimine. Iga teemavaldkonna kohta on välja toodud alameesmärgid ja tegevused.

ÜP lahenduse koostamisel on arvestatud valla visiooni ja selle tagamiseks mõeldud eesmärkidega.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavad

ÜP koostamisel on lähtutud ÜVK arendamise kavades seatud strateegilistest eesmärkidest ning luuakse ettenähtud tegevustele ruumiline väljund.

Soojamajanduse valdkonna arengukavad

ÜP koostamisel on lähtutud arengukavades seatud strateegilistest eesmärkidest ning luuakse ettenähtud tegevustele ruumiline väljund.

KSH läbiviimisel on planeeringu elluviimisega kaasneda võivate mõjude kirjeldamisel ja hindamisel ning ennetus- ja leevendusmeetmete kavandamisel arvestatud eeltoodud strateegiliste planeerimise dokumentide sisu ja eesmärkidega.

4. Eeldatavalt oluliselt mõjutatava keskkonna kirjeldus

Eeldatavalt oluliselt mõjutatava keskkonna kirjeldus on toodud dokumendis „Ülevaade Viru-Nigula vallast", mis sisaldub ÜP lisades. See on ÜP ja seeläbi KSH aruande lahutamatuks osaks ning selles käsitletavat olemasoleva keskkonna ülevaadet käesolevasse dokumenti ei dubleerita.

KSH läbiviimisel on lähtutud Viru-Nigula valla ÜP LS ja KSH VTK dokumendis ning dokumendis „Ülevaade Viru-Nigula vallast" toodud teabest, samas arvestades, et need andmed võivad ajas muutuda. KSH aruandes on märgitud andmeallikate kasutamise ajaline seis.

5. Mõju prognoosimise meetodite (hindamismetoodika) kirjeldus

ÜP koostamise käigus on hinnatud eeldatavalt olulisi keskkonnamõjusid. Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara[18].

Minimeerimaks võimalusi arendusteks, millega võib kaasneda oluline ebasoodne mõju keskkonnale ning samaaegselt soosimaks positiivseid mõjusid esile kutsuvaid ja võimendavaid lahendusi, on Viru-Nigula valla ÜP lahenduse väljatöötamisega paralleelselt läbi viidud mõju hindamine järgmiste valdkondade ja keskkonnaelementide osas:

- **mõju looduskeskkonnale**, sh põhja- ja pinnaveele, väärtuslikele põllumajandusmaadele, rohevõrgustikule, loodusväärtuslikele aladele ja objektidele;
- **mõju tehiskeskkonnale**, sh tehnilisele taristule, liikluskorraldusele, jäätmemajandusele, riigikaitselistele ehitistele;
- **mõju sotsiaalmajanduslikule keskkonnale**, sh ettevõtluskeskkonnale, teenuste ja töökohtade kättesaadavusele ja inimese tervisele (välisõhu kvaliteet, suplusvee kvaliteet, radoon jm);
- **mõju ajaloolis-kultuurilisele keskkonnale**, sh erinevatele kultuuriväärtuslikele objektidele ja aladele.

Keskkonnamõju hindamisel juhinduti asjakohaste õigusaktide nõuetest ja juhendmaterjalidest. Peamised KSH menetlust suunavad õigusaktid on keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS)[19] ning planeerimisseadus (PlanS)[20]. Mõjude olulisuse tuvastamisel ja hindamisel juhinduti eelkõige kehtivate asjakohastes keskkonnakaitselistes õigusaktides (direktiivid, seadused ja määrused) määratud normidest ja sätestatud nõuetest, valdkondlikest arengukavadest, kaitsekorralduskavadest jms. Hindamise läbiviimisel on kasutatud Keskkonnaministeeriumi juhendmaterjali „Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhend" jt asjakohaseid metoodilisi juhendeid.[21] Samuti on keskkonnamõju hindamisel arvesse võetud keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

Hindamisel on arvestatud nii otseseid kui kaudseid mõjusid, mõju iseloomu, suurust, ulatust, esinemise tõenäosust, kestvust (lühi- ja pikaajalisus), sagedust, pöörduvust ning toimet. Muuhulgas on arvestatud võimalikke koosmõjusid ning väljastpoolt planeeringuala tulenevaid olulisi mõjusid. Analüüsitud ja hinnatud on nii negatiivseid kui positiivseid mõjusid. Mõju hindamisel on arvestatud ÜP eesmärke, käsitletavat territooriumi ja täpsusastet. Objektipõhist hindamist, tulenevalt üldplaneeringu kui strateegilise arengudokumendi iseloomust, KSH raames ei teostatud. Samadel põhjustel ei kavandatud KSH käigus ka ulatuslikke välitöid.

Hindamise tulemusena on tehtud ettepanekud meetmete rakendamiseks oluliste ebasoodsate mõjude vältimiseks, mõjude vähendamiseks ja leevendamiseks ning ühtlasi ettepanekud kaasnevate positiivsete mõjude võimendamiseks.

KSH läbiviimisel juhinduti keskkonna säilitamise, kaitse ja kvaliteedi parandamise, inimeste tervise ja heaolu kaitse ning loodusressursside kaalutletud ja mõistliku kasutamise põhimõttest.

---

[18] Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 2^2. eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/103012022010?leiaKehtiv

[19] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/101092015012?leiaKehtiv

[20] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/110112015009?leiaKehtiv

[21] Kliimaministeeriumi koduleht: https://kliimaministeerium.ee/keskkonnamoju-strateegiline-hindamine

6. Võimaliku mõju eelhinnang Natura 2000 võrgustiku aladele

KSH erisused Natura 2000 võrgustiku alal on sätestatud KeHJS-i §-ga 45[22]. KSH käigus peab eelkõige arvestama ala kaitse eesmärki ja ala terviklikkust. Strateegilise planeerimisdokumendi võib kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning strateegilise planeerimisdokumendi kehtestaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõju kahjulikult selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ega mõjuta negatiivselt ala kaitse eesmärki.

Natura hindamisel on metoodiliseks aluseks „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis"[23].

Viru-Nigula valla ÜP KSH käigus hinnati võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku aladele kõigepealt eelhindamise etapis. Eelhindamise eesmärk on välja selgitada ja tuvastada projekti või kava võimalik mõju Natura 2000 alale (kas eraldi või koos teiste projektide või kavadega) ning hinnata, kas on võimalik objektiivselt järeldada, et kavandatava tegevuse ebasoodne mõju on välistatud.

Ala kaitse-eesmärgid on saavutatud, kui ala terviklikkus on säilitatud. Ala terviklikkuse all mõeldakse eelkõige ala ökoloogiliste funktsioonide (liigisiseste ja -vaheliste suhete, toiduahela jt funktsioonide) toimimist viisil, mis tagab pikas perspektiivis liigi isendite piisava arvukuse neile sobivates elupaikades ning elupaigatüüpide normaalse suktsessiooni, vastupidamise välistele mõjudele ja jätkuva uuenemise ning taoline ala vajab minimaalset inimesepoolset abi väljastpoolt seda süsteemi.

Kui oluline mõju ei ole teada ja ei ole piisavalt informatsiooni järelduste tegemiseks mõju puudumise kohta või tõenäoliselt kaasneb oluline mõju, siis tuleb jätkata asjakohase hindamise etapiga. ÜP staadiumis on asjakohast hindamist võimalik läbi viia juhul, kui eelhindamise tulemusena tuvastatud kavandatavate ebasoodsat mõjuga tegevuste kohta on piisava täpsusega informatsiooni mõju määratlemiseks ja hindamiseks. Kui ÜP staadiumis puudub kavandatava eeldatavalt ebasoodsa mõjuga tegevuse kohta piisav teave Natura asjakohase hindamise[24] läbiviimiseks, siis märgitakse eelhindamise järeldustes, et asjakohase hindamisega tuleb liikuda ÜP-le järgnevasse tegevuse kavandamise etappi.

Teave Viru-Nigula valla ÜP-ga kavandatava ruumilise lahenduse kohta ning tingimused arengute elluviimiseks on toodud ÜP seletuskirjas ja joonistel.

Viru-Nigula valla ÜP-ga kavandatav ei ole Natura 2000 võrgustiku alade kaitsekorraldusega otseselt seotud või selleks vajalik.

6.1. Natura 2000 võrgustiku alad ja nende kaitse-eesmärgid

Viru-Nigula valla territooriumil on registreeritud seitse loodusala ja üks linnuala, mis kuuluvad üleeuroopalisse Natura 2000 alade võrgustikku[25]. Täielikult jääb valla territooriumile kolm loodusala: **Aseri loodusala, Mahu-Rannametsa loodusala** ja **Padaoru loodusala**. Osaliselt hõlmavad Viru-

[22] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/104052017005?leiaKehtiv

[23] KeMÜ (koostajad R.Kutsar, A. Aunapuu, K. Escbaum), Tallinn 2019, https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/2021-05/Natura_hindamise_juhend_taiendatud.pdf

[24] Natura asjakohase ehk sisulise hindamise eesmärgiks on: 1) eelhindamise käigus tuvastatud Natura alale avalduva tõenäoliselt olulise negatiivse mõju detailne hindamine lähtudes ala kaitse-eesmärkidest, struktuurist ja funktsioonist ning tagada Natura-ala kaitse-eesmärkide saavutamine kavandatavast tegevusest hoolimata; 2) leevendavate meetmete väljatöötamine, mis peavad tagama Natura-ala kaitse-eesmärkide saavutamise kavandatavast tegevusest hoolimata. Asjakohase hindamine annab vastuse, kas alale avaldub oluline mõju või mitte. Tegevuse mõjud loetakse oluliseks, kui tegevuse elluviimise tulemusena kaitse-eesmärkide seisund halveneb või tegevuse elluviimise tulemusena ei ole võimalik kaitse-eesmärke saavutada.

[25] Keskkonnaregister, seisuga 10.01.2020.

Nigula valda **Letipea loodusala, Sämi loodusala, Sirtsi loodusala** ja **Toolse loodusala** ning **Toolse linnuala.**

Natura 2000 võrgustiku loodusalad:

- **Aseri loodusala** (RAH0000178) pindalaga 654,7 ha paikneb kogu ulatuses Viru-Nigula vallas Loodusala asub Aseriaru, Kalvi, Kestla, Koogu, Kurna, Kõrkküla, Oru ja Rannu külade alal. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid: püsitaimestuga kivirannad (1220), kadastikud (5130), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), puisniidud (*6530), rabad (*7110), nokkheinakooslused (7150), lubjakivipaljandid (8210), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
- **Letipea loodusala** (RAH0000652) pindala on 516,5 ha, millest maismaale ja Viru-Nigula valla Letipea ja Simunamäe külade alale jääb 34 ha. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid: veealused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), laiad madalad lahed (1160), metsastunud luited (2180) ja luidetevahelised niisked nõod (2190), vanad loodusmetsad (*9010) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).
- **Mahu-Rannametsa loodusala** (RAH0000532) pindalaga 428,8 ha paikneb kogu ulatuses Viru-Nigula vallas Aasukalda, Kalvi, Koila, Kurna, Mahu, Pada, Pärna ja Unukse külade alal. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid jõed ja ojad (3260), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0). Ala eesmärgiks on ka II lisas nimetatud liik, jõesilm (*Lampetra fluviatilis*),mille isendite elupaika kaitstakse.
- **Padaoru loodusala** (RAH0000564) pindalaga 177,1 ha paikneb kogu ulatuses Viru-Nigula vallas Metsavälja, Pada, Samma ja Võrkla külade alal. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), puisniidud (*6530), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050) ja lammi-lodumetsad (*91E0). Ala eesmärgiks on ka II lisas nimetatud liigid, jõesilm (*Lampetra fluviatilis*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), mille isendite elupaiku kaitstakse.
- **Sirtsi loodusala** (RAH0000540) pindalaga on 6182 ha, millest Viru-Nigula valda jääb vaid 20,9 ha ehk ala, mis kattub Kunda jõega. Valda jääv loodusala osa paikneb Linnuse ja Siberi külade ning Kunda linna alal. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Ala eesmärgiks on ka II lisas nimetatud liigid, tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), harilik lendorav (*Pteromys volans**), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), lõhe (*Salmo salar*), väike-punalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*) ja männisinelane (*Boros schneideri*), mille isendite elupaiku kaitstakse.
- **Sämi loodusala** (RAH0000363) pindala on 946,3 ha, millest Viru-Nigula valda Pikaristi ja Samma külade alale jääb 752,7 ha. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
- **Toolse loodusala** (RAH0000622) pindala on 467,9 ha, millest Viru-Nigula valda Ojaküla küla ja Kunda linna alale jääb 171,2 ha. Loodusala kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid veealused liivamadalad (1110), laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), eelluited (2110), vanad loodusmetsad (*9010) ning rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180). Ala eesmärgiks on II lisas

nimetatud liigid, vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*) ja jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), mille isendite elupaiku kaitstakse.

Natura 2000 võrgustiku linnualad

- **Toolse linnuala** (RAH0000087) pindala on 467,9 ha, millest Viru-Nigula valda Ojaküla küla ja Kunda linna alale jääb 171,2 ha. Linnuala kaitse-eesmärgiks on liigid, soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani e roohani (*Anser anser*), rabahani (*Anser fabalis*) ja kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), mille isendite elupaiku kaitstakse.

6.2. Mõju eelhindamine Natura 2000 võrgustiku aladele

6.2.1. Võimalik mõju Aseri loodusalale

Aseri loodusalal ning selle naabruses ei kavandata ÜP-ga maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Loodusalal ei ole algatatud detailplaneeringuid. ÜP kohaselt asuvad kõik loodusala lahustükid kogu ulatuses rohevõrgustiku koridoride ja astmelaudade alal, mis tagab nende parema ökoloogilise sidususe. Ala piiril kulgeb Koogu-Kalvi kõrvalmaantee ning seda läbib kaks kohalikku teed. Teid pole planeeringuga kavas laiendada ega õgvendada.

Loodusalale ulatub (vähem kui 100 m sügavuselt) nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teekoridori perspektiivne 650 m laiuse teekoridori serv. Maantee rajamine alale või selle vahetusse läheduse võib avaldada alale füüsilisi mõjusid, sealhulgas mõjutada ala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe näiteks raadamise või veerežiimi mõjutamise kaudu. Maantee rekonstrueerimine loodusala piirkonnas nõuab Natura mõjude hindamist. ÜP seletuskirja kohaselt selgub maantee rekonstrueerimise täpne lahendus järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Mõjusid loodusalale tuleb hinnata selle koostamise käigus.

Loodusala piiril paikneb Kivihunniku ja Reinu maaüksuste detailplaneering, millel loodusalale mõju puudub, kuna planeeringuala asub klindipealsel avamaastikul, kuid loodusala paikneb klindist allpool. Ala kattub väikeses ulatuses olemasoleva maaparandusvõrgu alaga ning selle piiril kulgeb mitu registrisse kantud eesvoolu. Eesvoolude hooldamisel tuleb arvestada võimalike mõjudega loodusala kaitse-eesmärkidele, eelkõige soo- ja soometsa elupaikadele. Kui eesvoolude hooldamine on vajalik, siis peab see toimuma kooskõlas ala kaitsekorraga ja kaitseala valitseja kooskõlastusel.

Loodusalale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala paikne ÜP varasema lahenduse korral loodusalast 100 m kaugusel. Elektrituulikud loodusala kaitse-eesmärke otseselt ei oleks mõjutanud. Samuti ei oleks antud lahenduse puhul olnud tõenäolised ka kaudsed mõjud, näiteks taristu rajamise mõjud loodusala veerežiimile. ÜP koostamise käigus loobuti antud tuulealast ning uuendatud lahenduse kohaselt jääb lähim tuuleenergia tootmiseks sobiv ala loodusalast 0,6 km kaugusele ning loodusalale sellega seoses igasugused mõjud puuduvad. Seega võimalike tuuleparkide rajamisega seoses ebasoodsad mõjud loodusalale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel tõenäoliselt ebasoodne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimisel tuleb siiski hinnata mõjusid, kuna maantee õgvendamisel võivad avalduda mõjud alale ja selle kaitse-eesmärkidele nii otsese füüsilise mõjutamise (nt elupaikade raadamise) kui veerežiimi muutmise kaudu.

Tabel 2. Mõju Aseri loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Püsitaimestuga kivirannad (1220)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muutused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Kadastikud (5130)	Ala piiril kulgeb Koogu-Kalvi kõrvalmaantee, mida ei ole planeeringuga kavas laiendada ega õgvendada. Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud seoses ÜP-ga elupaiga seisundile puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas elupaigale avalduvate mõjude hindamist.
Lood (alvarid - *6280)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Puisniidud (*6530)	Elupaiga piiril paikneb kohalik tee, mida ei ole planeeringuga kavas laiendada. Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Rabad (*7110)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Nokkheinakooslused (7150)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Lubjakivipaljandid (8210)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaigale ja selle seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas elupaigale avalduvate mõjude hindamist.
Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaigale ja selle seisundile puuduvad.
Soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori lähedusse ning veerežiimi muutmine võib elupaika mõjutada. Seega nõuab maantee arendus elupaiga piirkonnas elupaigale avalduvate mõjude hindamist.

6.2.2. Võimalik mõju Letipea loodusalale

Letipea loodusala valla alale jääv maismaa osa jääb kogu ulatuses kavandatava rohevõrgustiku alale. Loodusalal ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Loodusalal ei ole algatatud detailplaneeringuid. Loodusala lähedusse, kuid mitte selle piirile, on kavandatud elamumaad ja on algatatud Luigeranna kinnistu detailplaneering elamu rajamiseks. Kuna antud piirkonnas hõlmab loodusala vaid merealasid, siis maismaal toimuvatel arendustel vahetu mõju ja ka kaudne ebasoodne mõju loodusalale puudub. Loodusala piiril Uluneemel paikneb

olemasolev riigikaitse maa-ala, mille osas planeering muudatusi ei kavanda. Loodusala lõunapoolse lahustüki idapiiril kulgeb olemasolev kohalik tee, mille õgvendamist planeering ette ei näe.

ÜP-ga on loodusalale määratud matkarada – Letipea matkarada. Matkarada kulgeb valdavas ulatuses piki olemasolevaid teid, lõpuosas lühikesel lõigul piki mereranda, kus teed pole. Rannaalale tee rajamist ei kavandata ning see ei oleks looduslike olude tõttu ka võimalik, kuna ala on intensiivse meretegevuse (lainetus, jää) mõjutsoonis. Raja alale ei jää loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe. Seega negatiivsed mõjud loodusalale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad. Kõik matkarajaga seonduvad tegevused tuleb siiski kooskõlastada ala valitsejaga (Keskkonnaamet).

Loodusalale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt loodusalast 0,6 km kaugusele, kuid ÜP koostamise käigus antud tuuleala vähendati ning see jääb loodusalast 0,8 km kaugusele. Elektrituulikud antud ala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei mõjutaks. Samuti ei ole antud kaugusel tõenäolised kaudsed mõjud, näiteks taristu rajamise mõjud loodusala veerežiimile. Seega tuuleparkide rajamisega seoses ebasoodsad mõjud loodusalale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahendusel tõenäoliselt ebasoodne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele.

Tabel 3. Mõju Letipea loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Veealused liivamadalad (1110)	Elupaik levib merealal, valla territooriumist väljaspool kuid selle piiril. Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Liivased ja mudased pagurannad (1140)	Elupaik levib merealal, valla alast väljaspool kuid selle piiril. Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Laiad madalad lahed (1160)	Elupaik levib merealal, valla alast väljaspool kuid selle piiril. Elupaiga alal ja piiril puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Elupaiga lähedusse (*ca* 50 m kaugusele), kuid mitte selle piirile, on kavandatud elamumaad ja on algatatud Luigeranna kinnistu detailplaneering elamu rajamiseks. Elamu(te) rajamine piirkonda merekeskkonda ja elupaika olulisel määral ei mõjuta. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Metsastunud luited (2180)	Elupaiga piiril kulgeb olemasolev kohalik tee, mida ei ole planeeringuga kavas õgvendada ega laiendada. Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Luidetevahelised niisked nõod (2190)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.

6.2.3. Võimalik mõju Mahu-Rannametsa loodusalale

Mahu-Rannametsa loodusala pindalaga 428,8 ha paikneb Aasukalda, Kalvi, Koila, Kurna, Mahu, Pada, Pärna ja Unukse küla alal. ÜP kohaselt asub loodusala kogu ulatuses rohevõrgustiku tugiala ja koridoride alal.

Loodusala piirneb Unukse külas kavandatava tootmise maa juhtotstarbega alaga, mille näol on tegemist siiski juba olemasoleva tootmisalaga, mille juhtotstarvet korrigeeritakse. Antud alal paikneb loodusala Pada jõe veealal. Veekaitsenõuete järgimise korral ebasoodsad mõjud loodusalale puuduvad.

Loodusalale lähimad tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad jäid ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusele. ÜP koostamise käigus loobuti ühest lähimast alast ning teist vähendati, nii et praegu jääb lähima tuuleala loodusalast 0,5 km kaugusele. Elektrituulikud loodusala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei mõjutaks. Potentsiaalsete tuuleenergia tootmiseks sobivate alade naabruses paiknevad loodusala osad ei ole tundliku veerežiimiga. Lähim tundliku veerežiimiga ala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) paiknes ÜP varasema lahenduse kohaselt tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivast alast (*ca* 6,2 ha suurune ala Unukse külas, kuhu saaks ilmselt rajada vaid ühe tuuliku) 0,4 km kaugusel. See oleks olnud piisav vahemaa välistamaks mõjud elupaigatüübile veerežiimi muutuste kaudu juhul, kui tuulikute rajamisega kaasneb kuivendus, kuna tuulepargi ala on juba elupaigast eraldatud olemasolevate kraavidega, ning piirkonnas levivad mineraalmullad (pealiselt leetunud gleimullad), mille puhul on halva veejuhtivuse tõttu kuivenduskraavide mõju ulatus väike ning loodusalani ja elupaigatüübini ei ulatu. Arvestades tuulepargi ala mullatüüpe pole kuivendus kommunikatsioonide rajamiseks tõenäoliselt ka vajalik. Kuna kirjeldatud väikesest tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivast alast ÜP koostamise käigus loobuti, saab igasugused mõjud loodusalale välistada.

Loodusala lõunatipule ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teekoridori perspektiivne 650 m laiune teekoridor ning maakonnaülese transpordisõlme piirkond, mille täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine ning transpordisõlme arendamine loodusala piirkonnas nõuab Natura mõjude hindamist, kuna tee õgvendamise või laiendamise korral kulgeb see üle loodusala ja kaitse-eesmärgiks oleva elupaigatüübi jõed ja ojad (3260). Tee arenduse korral elupaiga kadu eeldatavalt ei toimu, kuid võib aset leida ala ja elupaiga mõjutamine ehitustegevuse käigus, eelkõige veekvaliteedi mõjutamise kaudu.

Loodusala idaosa kattub olemasoleva maaparandussüsteemiga ja seda läbi hooldatav eesvool Adriku oja. Eesvoolude hooldamine võib avaldada alale negatiivset mõju, eelkõige soometsa elupaikadele. Eesvoolude hooldamine peab loodusalal toimuma kooskõlas ala kaitsekorraga ja kaitseala valitseja kooskõlastusel. Käesolev ÜP antud teemat ei reguleeri ning lähtuda tuleb antud teemat reguleerivast õiguslikust raamistikust.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt ebasoodne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimisel tuleb siiski hinnata mõjusid alale, sest teekoridor ulatub loodusala ja kaitstava elupaiga alale.

Tabel 4. Mõju Mahu-Rannametsa loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Jõed ja ojad (3260)	Elupaiga alal ei kavandata planeeringuga tegevusi, mis elupaiga seisundit võiks ebasoodsalt mõjutada. Jõe naabruses on mitmeid olemasolevaid elamumaid ning tööstusalasid, mis kõigi veekaitsenõuete täitmisel elupaigale mõjusid ei avalda. Uusi tööstusalasid ega tiheasustusalasid planeeringuga elupaiga piirile ei kavandata. Ebasoodsad mõjud elupaigale ja selle seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas elupaigale avalduvate mõjude hindamist.
Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Vanad laialehised metsad (*9020)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muutused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Lammi-lodumetsad (*91E0)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Liik	
Jõesilm (*Lampetra fluviatilis*)	Liigi elupaigaks oleva Pada jõe alal ei kavandata planeeringuga tegevusi, mis elupaiga seisundit võiks mõjutada. Jõe naabruses on mitmeid olemasolevaid elamumaid ning tööstusalasid, mis kõigi veekaitsenõuete täitmisel jõe veekeskkonnale ja liigi elutingimustele mõjusid ei avalda. Uusi tööstusalasid ega tiheasustusalasid planeeringuga elupaiga piirile ei kavandata. Seega planeeringuga seoses liigile ebasoodsad mõjud puuduvad.

6.2.4. Võimalik mõju Padaoru loodusalale

Loodusala põhjatipule ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiune teekoridor ning maakonnaülese transpordisõlme piirkond, mille täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine loodusala piirkonnas või transpordisõlme arendamine nõuab Natura mõjude hindamist, kuna maantee rajamine alale või selle vahetusse läheduse võib avaldada alale füüsilisi mõjusid, sealhulgas mõjutada teekoridori kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe otsese kao (nt raadamise) ning veerežiimi ja veekvaliteedi muutmise kaudu.

Loodusalale lähimad tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad jäid ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusele. ÜP koostamise käigus loobuti ühest loodusalale lähimast alast ning teist vähendati, nii et praegu jääb lähima tuuleala loodusalast 0,5 km kaugusele. Elektrituulikud kaitseala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei mõjutaks. Samuti puuduvad tuulikutega seotud taristuga seoses igasugused mõjud loodusalale, kuna piirkond, mille läheduses tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobiv ala paikneb, ei ole tundliku veerežiimiga. Seega tuuleparkide rajamisega seoses ebasoodsad mõjud loodusalale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Planeeringuga ei kavandata loodusalal maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Loodusalal ei ole algatatud detailplaneeringuid. Loodusalal asub kaks olemasolevat ja naabruses mitmeid olemasolevaid ning asustatud elamumaa kinnistuid, mille kasutamine alale ebasoodsaid mõjusid ei põhjusta.

Loodusala läbib 1,3 km pikkusel lõigul Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustik, mille osas markeerib ÜP selle rekonstrueerimise vajaduse. ÜP joonisele on informatiivsena kantud rekonstrueeritava trassilõigu võimalik kulgemine, kuid lõplikku asukohta või mis iganes täpsemat kavandamist ÜP ette ei näe. Rekonstrueeritav trassilõik ja selle kaitsevöönd (ÜP seletuskirja kohaselt laieneb rekonstrueerimisega kaitsevöönd seniselt 5 meetrilt 10 meetrile) jäävad loodusalale. Olemasoleva trassikoridori piirile jäävad kaitse-eesmärgiks olevad elupaigatüübid vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning koridor lõikab elupaigatüüpi jõed ja ojad. Trassilõigu rekonkstrueerimine toimub vastavaks protsessiks ette nähtud menetlusega. Kuna ÜP-ga trassi asukohta ei planeerita ning rekonstrueerimist ei kavandata, siis ÜP KSH raames selle mõjusid loodusalale ei hinnata. Trassi rekonkstrueerimise kavandamisel on vajalik läbi viia Natura hindamine. Trassi lõplik asukoht selgub Natura hindamise tulemusena.

ÜP kohaselt paikneb kogu loodusala rohevõrgustiku koridori ja astmelaua alal. Loodusalale jääb väga väikesel alal väärtuslikku põllumaad, kuid selle kasutamine ei sea ala väärtusi ohtu, kuna antud alal kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe ei ole.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt ebasoodne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimisel tuleb siiski hinnata mõjusid alale, sest võivad kaasneda mõjud nii alale kui selle kaitse-eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele.

Tabel 5. Mõju Padaoru loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Jõed ja ojad (3260)	Elupaiga alal ei kavandata planeeringuga tegevusi, mis elupaiga seisundit võiks mõjutada. Jõe naabruses on mitmeid olemasolevaid elamumaid, mis kõigi veekaitsenõuete täitmisel elupaigale ebasoodsaid mõjusid ei avalda. Uusi tööstusalasid ega elamualasid planeeringuga elupaiga alale ega lähedusse ei kavandata. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas sellele avalduvate mõjude hindamist. Elupaigatüüpi lõikab Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustik, mille osas markeerib ÜP selle rekonstrueerimise vajaduse. ÜP KSH raames selle mõjusid loodusalale ei hinnata. Trassi rekonkstrueerimise kavandamisel on vajalik läbi viia Natura hindamine.
Lamminiidud (6450)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Puisniidud (*6530)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas sellele avalduvate mõjude hindamist. Elupaigatüübi piirile jääb Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustik, mille osas markeerib ÜP selle rekonstrueerimise vajaduse. ÜP KSH raames selle mõjusid loodusalale ei hinnata. Trassi rekonkstrueerimise kavandamisel on vajalik läbi viia Natura hindamine.
Vanad laialehised metsad (*9020)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas sellele avalduvate mõjude hindamist.
Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad. Elupaigatüübi piirile jääb Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustik, mille osas markeerib ÜP selle rekonstrueerimise vajaduse. ÜP KSH raames selle mõjusid loodusalale ei hinnata. Trassi rekonkstrueerimise kavandamisel on vajalik läbi viia Natura hindamine.
Lammi-lodumetsad (*91E0)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori alale, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas elupaigale avalduvate mõjude hindamist.
Liigid	
Jõesilm (*Lampetra fluviatilis*)	Liigi elupaigaks oleva Pada jõe alal ei kavandata planeeringuga tegevusi, mis elupaiga seisundit võiks mõjutada. Jõe naabruses on mitmeid olemasolevaid elamumaid, mis kõigi veekaitsenõuete täitmisel jõe veekeskkonnale ja liigi elutingimustele ebasoodsaid mõjusid ei avalda. Uusi tööstusalasid ega elamualasid planeeringuga elupaiga piirile ei kavandata. Seega planeeringuga seoses liigile ebasoodsad mõjud puuduvad.
Paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*)	Liigi elupaigaks oleva Pada jõe alal ei kavandata planeeringuga tegevusi, mis elupaiga seisundit võiks mõjutada. Jõe naabruses on mitmeid olemasolevaid elamumaid, mis kõigi veekaitsenõuete täitmisel jõe veekeskkonnale ja liigi elutingimustele ebasoodsaid mõjusid ei avalda. Uusi tööstusalasid ega elamualasid planeeringuga elupaiga piirile ei kavandata. Seega planeeringuga seoses liigile ebasoodsad mõjud puuduvad.

6.2.5. Võimalik mõju Sirtsi loodusalale

Sirtsi loodusalast jääb Viru-Nigula valda vaid Kunda jõe veealaga kattuv lahustükk, loodusala tuumikosa jääb valla piirist 7,5 km kaugusele väljapoole igasuguste võimalike mõjude tsooni. Loodusala valla alale jääva osaga kattuv jõelõik paikneb kogu ulatuses piki jõge kavandatud rohekoridori alal.

ÜP-ga määratakse osaliselt loodusalale (Kunda jõe veealale) jääv Kunda vesiveski kompleks miljööväärtuslikuks alaks (vt ptk 8.10.5). ÜP-ga määratletakse alale jäävad miljööväärtused, kuid konkreetseid tegevusi nendega seoses ei kavandata. Ala miljööväärtusteks on Kunda mõisa endised tootmishooned ja rajatised (sh veskikompleks), unikaalne pargiarhitektuur ning kanalite ja tiikide süsteem. ÜP seletuskirja kohaselt tuleb kompleks säilitada maksimaalses võimalikus ulatuses. Kunda jõel asub ka paistus (Kunda IV pais), mis jääb samuti osaliselt miljööväärtuslikule alale. Paisutuse osas on Keskkonnaamet keeldunud paisutamiseks veeloa andmisest[26]. Juhul kui veeloa andja keeldub loa andmisest peab veeseaduse § 175 lg 4 kohaselt paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima. Keskkonnaamet on 18.06.2026 kirjas nr 6-5/26/9597-2 märkinud: *Keskkonnaameti järelevalveosakond on teinud ettevõttele ettekirjutuse likvideerida hiljemalt 01.10.2028 Lääne-Viru maakonnas Viru-Nigula vallas Linnuse külas Mõisa (katastritunnus 90202:001:0059) ja Kuusemäe (katastritunnus 90202:001:0016) kinnistutel Kunda jõel (VEE1072800) asuv Kunda IV (Kundamõisa, PAIS115940) paisutus ühtlustades jõe põhjalangu mõlemal pool paisukeha ning konstruktsioonide asukohas.* Milliseid tegevusi täpsemalt ja kuidas paisutuse likvideerimisega seoses edaspidi teostatakse, ei ole käesolevalt teada, kuid see ei ole ka ÜP täpsusastme teema, see lahendatakse ÜP-st eraldiseisvalt. Paisutuse likvideerimine mõjutab olemasolevat jõekeskkonda, sh vee taset ja vee liikumist ning kas ja kuidas on võimalik sel juhul väärtustada miljööväärtuslikul alal kanaleid ja tiike, sõltub paisutuse likvideerimise tehnilisest lahendusest ja sellega kaasnevatest mõjudest. Paisutuse likvideerimine toimub lammutusprojekti alusel, mille koostamisel tuleb hinnata mõjusid jõe veekeskkonnale ja jõe kallaste stabiilsusele. Milliseid väärtusi ja kuidas saab säilitada, sõltub paisutusega seoses tehtavatest tegevustest.

ÜP-ga Kunda vesiveski kompleksi määramine miljööväärtuslikuks alaks ning tiikide ja kanalite süsteemi väärtustamine tingimusel, kus kompleks ei tule tingimata säilitada kogu ulatuses vaid maksimaalses võimalikus ulatuses, ei avalda negatiivseid mõjusid Sirtsi loodusala terviklikkusele. Kui paisutus likvideeritakse, siis aitab see viia Kunda jõe käsitletavas lõigus looduslähedasse seisundisse, sh avab kalade rändeteed, millega kaasneb jõe elupaigatüübi seisundi paranemine. Kaldasammaste säilitamine (kui see on tehniliselt võimalik) ei halvenda jõe elupaigatüübi seisundit. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel miljööväärtuslikul alal tuleb arvestada jõe kuulumisega Sirtsi loodusala koosseisu ning tegevus ei tohi minna vastuollu loodusala kaitse-eesmärkide täitmise vajadusega.

Planeeringuga kavandatakse uut elamu maa-ala juhtotstarvet Linnuse külas Kunda jõe mõlemal kaldal ning sellega seoses tehakse ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek jõe ääres 30 meetrini. Linnuse külas Kunda jõe ääres määratakse ÜP-ga elamu maa-ala juhtotstarve juba olemasoleval elamualal jõe mõlemal kaldal. Sellega seoses tehakse ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek jõe ääres 10 meetrini. Juhul, kui järgitakse veekaitsenõudeid, siis ebasoodsaid mõjusid uue elamuala rajamise või olemasoleva edasiarendamise ning ehituskeeluvööndi vähendamisega Kunda jõe veekeskkonnale ja loodusalale ning selle kaitse-eesmärkidele ei avaldu. Ehituskeeluvööndi vähendamine saab toimuda Keskkonnaameti nõusolekul.

[26] Keskkonnaamet on keeldunud 15.10.2020 korraldusega nr DM-108734-19 ning 15.10.2020 vaideotsusega OÜ Lammasmäe Puhkekeskusele veeloa andmisest Kunda jõe paisutamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks Kunda IV paisul. Tallinna Halduskohtu 06.09.2021 otsusega jäeti rahuldamata OÜ Lammasmäe Puhkekeskuse kaebuse Keskkonnaameti 15.10.2020 korralduse nr DM-108734-19 ja 26.11.2020 vaideotsuse tühistamiseks ja taotluse uuesti läbivaatamiseks kohustamiseks. Riigikohtu 12.04.2022 kohtumäärusega nr 3-20-2608 jõustus Halduskohtu kohtuotsus. Keskkonnaameti 15.10.2020 korraldusest nr DM-108734-19 ,,Keskkonnaloa andmisest keeldumine'' tulenevalt peab paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima, kui veeloa andja keeldub loa andmisest (veeseadus § 175 lg 4). Paisutuse küsimus lahendatakse üldplaneeringust eraldiseisvalt.

Üldplaneering arvestab olemasoleva Kunda sadama alaga ning käsitleb Kunda sadama võimalikku laienemist ida suunas strateegilise vajadusena, mis on üldplaneeringus kavandatud kui Kunda sadama arendusala. Arvestades, et võimalikku arendusala ja Sirtsi loodusala vahele jäävad olemasolevad Sadama tee ja Uus-Sadama tee, ei ole arendusalal toimuvate tegevuse tagajärjel ebasoodsat mõju loodusalale ette näha. Kunda sadama strateegilise vajaduse realiseerimiseks tuleb läbi viia detailplaneeringu koostamine koos keskkonnamõjude hindamisega, et täpselt välja selgitada sadama laienemise võimalik ulatus ning alade kasutusfunktsioonid. Planeeringuga kavandatakse ka muid väiksemaid muudatusi maakasutuses jõe naabruses, kuid need ei põhjusta reostuskoormuse kasvu ega muid ebasoodsaid mõjusid loodusalale. Uusi tööstusalasid ega tiheasutusalasid loodusala naabrusse ei kavandata.

Loodusalale lähimad tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 0,6 km kaugusele, kuid seoses kaitstavate alade puhvrite suurendamisega ÜP käigus jäävad need 1 km kaugusele. Elektrituulikud ega nendega seotud taristu loodusala ei mõjutaks. Ka ei ole tõenäolised ka mõjud ala kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele nende registrisse kantud elupaigas. Samuti ei avaldu mõjusid liikidele juhul, kui neid peaks esinema tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivale alale lähimas loodusala osas (Kunda jõe lõik valla lõunapiiri lähistel). Antud vahemaa on piisav välistamaks negatiivsed mõjud ka ala kaitse-eesmärgiks olevale nahkhiireliigile tiigilendlasele.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel ebasoodne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele.

Tabel 6. Mõju Sirtsi loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Loetletud elupaiku valla alal ega naabruses ei esine vaid need asuvad loodusala teistel lahustükkidel valla alast üle 7,5 km kaugusel. Piisava ruumilise eraldatuse tõttu puuduvad seoses planeeringuga elupaikadele igasugused otsesed ja kaudsed mõjud. Seega ebasoodsad mõjud elupaikade seisundile puuduvad.
Jõed ja ojad (3260)	Planeeringuga kavandatavad tegevused ei ohusta veekeskkonda ega avalda negatiivseid mõjusid elupaigale. Ühe uue elamuala lisandumine ja ehituskeeluvööndi vähendamise ettepaneku tegemine sellega seoses ei avalda jõe veekeskkonnale ja elupaiga seisundile olulisi negatiivseid mõjusid. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Liigid	
Tiigilendlane (*Myotis dasycneme*)	Liigi elupaigaks on valla piires jõega kattuvad toitumisalad. Ainsaks suuremaks maakasutuse muudatuseks on uue elamuala rajamine jõe naabrusse Linnuse külas ja ehituskeeluvööndi vähendamine 30 meetrile. Eeldades, et jõeäärsel alal (rohekoridori piires) säilitatakse kõrghaljastust ning ei valgustata jõe kaldaid, siis olulised mõjud liigi elupaigatingimustele puuduvad. Seega planeeringuga seoses liigile ebasoodsad mõjud puuduvad. Lähim võimalik tuuleenergia tootmise ala jääb liigi teadaolevast elupaigast 1,3 km kaugusele, mis on piisav vahemaa, et välistada tuulikute ebasoodsad mõjud liigi seisundile. Kunda jõele lähim põhimõtteliselt tuuleenergeetika tootmiseks sobiv ala paikneb sellest 1km kaugusel, mis on piisav välistamaks negatiivsed mõjud liigile ka juhul, kui antud jõelõik on liigile elupaigaks (keskkonnaregistrisse[27] antud lõigul liigi elupaiku siiski kantud ei ole). Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
Harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra*	Liikide võimalikud elupaigad paiknevad Kunda jões (EELIS andmebaasi järgi on antud lõigul registreeritud siiski vaid hink, võldas ja paksukojaline jõekarp). Planeeringuga seoses puuduvad maakasutuse muudatused ja muud

[27] Keskkonnaregister, seisuga 26.09.2021

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
fluviatilis), lõhe (*Salmo salar*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*)	objektid või rajatised, millega seoses veekeskkonnale ja liikide elupaikadele ebasoodsaid mõjusid võiks avalduda. ÜP-ga määratakse osaliselt loodusalale jääv Kunda vesiveski kompleks miljööväärtuslikuks alaks ja määratakse ala miljööväärtused, kuid konkreetseid tegevusi ei kavandata. ÜP seletuskirjas on antud miljööväärtusliku ala tingimustes öeldud, et kaldasammaste säilitamise/konserveerimise ning kanalite ja tiikide edasine väärtustamise viis sõltub kompleksi alal asuva paisutuse likvideerimisest. Ala miljööväärtuste säilitamise/konserveerimise võimalikkus ja viis sõltub paisutuse likvideerimise tehnilisest lahendusest ja saab seega selguda alles paisutuse lammutusprojekti koostamisel. Miljööväärtusliku ala määramine Kunda jõe lõigule ja antud liikidele negatiivseid mõjusid ei põhjusta. Pigem luuakse paisutuse likvideerimisega ja rändetee avamisega vee-elustikule soodsamad elutingimused (eeldused seisundi paranemiseks). Miljööväärtuslikul alal olevaid tiike ja kanaleid on võimalik väärtustada ning kaldasambaid säilitada viisil, millega ei kaasne ebasoodsaid mõjusid liikidele (vastavaid tehnilisi lahendusi täpsustatakse projekteerimise staadiumis). Kokkuvõttes seoses ÜP rakendamisega nimetatud liikidele ebasoodsad mõjud puuduvad.
Harilik lendorav (*Pteromys volans**), väike-punalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*), männisinelane (*Boros schneideri*)	Nimetatud liikide elupaiku valla alaga kattuval loodusala osal ei esine, need paiknevad valla alast vähemalt 7,5 km kaugusel. Piisava ruumilise eraldatuse tõttu puuduvad seoses planeeringuga liikide elupaikadele igasugused otsesed ja kaudsed mõjud. Seega ebasoodsad mõjud liikide seisundile puuduvad.

6.2.6. Võimalik mõju Sämi loodusalale

Sämi loodusala jääb planeeringu kohaselt kogu ulatuses rohevõrgustiku tugialale. Loodusalal maakasutuse muudatusi, objekte ega rajatisi ei kavandata.

Loodusalale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusele, kuid ÜP koostamise käigus vähendati antud ala ning see jääb loodusalast 0,5 km kaugusele.. Elektrituulikud antud ala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei mõjutaks. Samuti ei ole tõenäolised kaudsed mõjud, näiteks taristu rajamise mõjud loodusala veerežiimile, kuna antud piirkonnas ei ole tegemist tundliku veerežiimiga alaga. Seega tuuleparkide rajamisega seoses negatiivsed mõjud loodusalale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Loodusala loodeservale ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiune teekoridor. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine loodusala piirkonnas nõuab Natura mõjude hindamist, kuna võivad kaasneda mõjud nii alale kui selle kaitse-eesmärgiks olevale elupaigatüübile rabad (*7110), mis jääb teekoridori lähedusse. Mõju elupaigale võib avalduda veerežiimi muutmise kaudu.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt negatiivne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimisel tuleb siiski hinnata mõjusid alale, sest võivad kaasneda mõjud nii alale kui selle kaitse-eesmärgiks olevale elupaigatüübile.

Tabel 7. Mõju Sämi loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Rabad (*7110)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
	mõjud elupaiga seisundile seoses ÜP-ga puuduvad. Elupaik jääb Tallinn-Narva mnt perspektiivse teekoridori lähedusse, seega nõuab vastav arendus elupaiga piirkonnas sellele avalduvate mõjude hindamist.
Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Nokkheinakooslused (7150)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Rrohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Ssiirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.

6.2.7. Võimalik mõju Toolse loodusalale

Toolse loodusala jääb planeeringu kohaselt kogu ulatuses rohevõrgustiku tugialale. Loodusalal maakasutuse muudatusi, objekte ega rajatisi ei kavandata.

Loodusalale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jääb sellest 1,4 km kaugusele. Antud kauguselt on igasugused mõjud alale ja selle kaitse-eesmärkidele välistatud.

Loodusala piiril Kunda ranna alal kavandatakse maakasutuse muutust puhke- ja loodusliku ala juhtotstarbe määramise näol. Antud piirkond ei ole uus puhkeala ning puhkeala mõju ei ulatu loodusalale, kuna suurema külastuskoormusega liivarand lõpeb enne loodusala piiri. Seega loodusalale ja selle eesmärkidele antud maakasutuse muudatusega mõjud puuduvad.

Toolse loodusalast *ca* 500 m kaugusele jääb ÜP kaardile kantud koht, mis on mõeldud veemotosõidukite kasutamiseks. Kohalikult omavalitsuselt saadud info kohaselt on tegemist juba olemasoleva, kuid isetekkelise ja reguleerimata veemotosõidukite (peamiselt skuutrite) kasutamise kohaga, mille asukohta ÜP-ga tähistatakse. Samuti on veemotosõidukite ala kavas piiritleda looduses ning seada selle kasutamiseks tingimused. Veemotosõidukite ala on 13,5 ha suurune mereala, mis on tähistatud merel poidega. Kavandatav tegevus on piisavas kauguses välistamaks igasugused mõjud loodusalale ja selle kaitse-eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele. Veemotosõidukite ala kasutamine ei põhjusta ka heljumi ja setete kandumist loodusalale, kuna hoovuste liikumise suund piirkonnas on läänest itta ehk loodusalast eemale. Loodusala on piisavas kauguses välistamaks skuutrite juhusliku sattumise loodusalale. Pahatahtlik sõitmine loodusalale on samuti ebatõenäoline, kuna loodusala meri on madalam ja kivisem ning ei sobi skuutritega sõitmiseks. Loodusalaga kattuva Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja kohaselt on kaitsealal mootoriga ujuvvahendiga sõitmine keelatud. Kokkuvõttes seoses veemotosõidukite alaga ebasoodsaid mõjusid loodusalale eeldada ei ole.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel negatiivne mõju loodusalale ja selle terviklikkusele.

Tabel 8. Mõju Toolse loodusala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Elupaigatüübid	
Veealused liivamadalad (1110)	Elupaiga alal ja vahetus naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Elupaigast 550 m kaugusele jääb olemasolev veemotosõidukite ala. Tegemist on piisava vahemaaga välistamaks igasugused otsesed või kaudsed mõjud elupaigatüübile. Skuutrite kasutamine ei põhjusta ka heljumi ja setete kandumist loodusalale, kuna hoovuste liikumise suund piirkonnas on läänest

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
	itta ehk loodusalast eemale. Seega ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Laiad madalad lahed (1160)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Püsitaimestuga kivirannad (1220)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Väikesaared ning laiud (1620)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Eelluited (2110)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180)	Elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud elupaiga seisundile puuduvad.
Liigid	
Vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*)	Liigi elupaiga alal ja naabruses puuduvad igasugused planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.
Jõesilm (*Lampetra fluviatilis*)	Liigi elupaiga alal ja naabruses puuduvad planeeringuga kavandatavad tegevused ning muudatused maakasutuses, mis võiks elupaigale mõjusid avaldada. Ebasoodsad mõjud liigi seisundile puuduvad.

6.2.8. Võimalik mõju Toolse linnualale

Toolse linnuala jääb planeeringu kohaselt kogu ulatuses rohevõrgustiku tugialale. Alale maakasutuse muudatusi, objekte ega rajatisi ei kavandata.

Linnualale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jääb sellest 1,4 km kaugusele sisemaa suunas Selja küla alale. Tegemist on suhteliselt väikese alaga (*ca* 57 ha), kuhu saaks tõenäoliselt rajada vaid 2-3 elektrituulikut. Kauguselt järgmine potentsiaalne tuulepargi ala jääb linnualast 3,1 km kaugusele sisemaa suunas, valdavas osas Paasküla küla alale. Kolm tuuleala jäävad linnualast 4 kuni 5 km kaugusele. Kuna ala kaitse-eesmärgiks olevatest liikidest on soopart e pahlsaba-part, rääkspart ning kühmnokk-luik seotud rannikualadega, siis tuuleparkide puhul, mis jäävad linnualast sisemaa poole, ei avaldu neile mõjusid ka seoses liikumistega erinevate elupaigaosade vahel.

Toolse linnuala kaitse-eesmärgiks olev rabahani ja suur-laukhani käivad linnualalt sisemaale toitumas. Linnualal ööbivad rändeperioodil kuni 9000 hane, Natura standard andmevormi alusel[28] on linnualal rabahane arvukuseks 6000, suur-laukhanel 3000 ja hallhanel 100 isendit. Rabahani jagati hiljuti kaheks liigiks: tundrahani ja rabahani, neist suured arvukused on tundrahanel, kelle arvukus ulatub tuhandete isenditeni. Praegune arvukus linnualal võib olla suurem, sest suur-laukhane ja tundrahane (endise rabahane) arvukused on viimastel kümnenditel suurenenud. Linnualalt liiguvad haned valdavalt lõuna- ja edela suunas, kus on sobivad toitumisalad (põllud), kuni Haljala-Aaspere piirkonnani. Osad sealsetel põldudel toitujad käivad ööbimas Lahemaa linnualal, aga arvestatav osa tõenäoliselt ka Toolse linnualal.

Kuigi hanesid peetakse elektrituulikuid edukalt vältivateks lindudeks, ei saa hukkumisriski läbi tuuleparkide toitumisaladele lendavate hanede osas välistada. Toolse linnuala ja hanede põhiliste toitumisalade vahelisele lennuteekonnale jäävad Selja-Marinu piirkonda planeeritud tuulealad (5 väiksemat ala). Seoses võimaliku hanede hukkumisega ei saa välistada ebasoodsaid mõjusid linnuala

[28] https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/sdf/#/sdf?site=EE0060271&release=55

kaitse-eesmärgiks olevatele haneliikidele. Selgitamaks, kas seoses tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade kavandamisega võib linnuliikidele seisundile avalduda ebasoodsaid mõjusid ning seeläbi ka mõjusid linnuala terviklikkusele, tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine.Linnuala piiril, Kunda ranna alal, kavandatakse maakasutuse muudatust puhke- ja loodusliku ala juhtotstarbe määramise näol. Antud piirkond ei ole uus puhkeala ning selle mõju ei ulatu linnualale, kuna suurema külastuskoormusega liivarand lõpeb enne linnuala piiri.

Toolse linnualast *ca* 500 m kaugusele jääb ÜP joonisele kantud koht, mis on mõeldud veemotosõidukite kasutamiseks. Kohalikult omavalitsuselt saadud info kohaselt on tegemist juba olemasoleva, kuid isetekkelise ja reguleerimata veemotosõidukite (peamiselt skuutrite) kasutamise kohaga, mille asukohta ÜP-ga tähistatakse. Samuti on veemotosõidukite ala kavas piiritleda ning seada selle kasutamiseks tingimused. Veemotosõidukite ala on 13,5 ha suurune ning tähistatud merel poidega. Kavandatav tegevus on piisavas kauguses välistamaks igasugused otsesed mõjud linnualale. Veemotosõidukite ala kasutamine ei põhjusta ka heljumi ja setete kandumist linnualale, kuna hoovuste liikumise suund piirkonnas on läänest itta ehk linnualast eemale. Linnuala on ka piisavas kauguses välistamaks skuutrite juhusliku sattumise linnualale, kuid veemotoalast välja sõites võivad need sattuda siiski linnualale lähemale kui veemotoala. Pahatahtlik sõitmine loodusalale on ebatõenäoline, kuna loodusala meri on madalam ja kivisem ning ei sobi skuutritega sõitmiseks. Linnualaga kattuva Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja kohaselt on kaitsealal mootoriga ujuvvahendiga sõitmine ka keelatud. Kokkuvõttes pole tõenõeline mõjude avaldumine linnuala füüsilisele keskkonnale ega linnuala terviklikkusele.

Veemotosõidukite kasutamine võib aga põhjustada häiringuid linnustikule, kuid mõju sõltub tegevuse iseloomust, ajast ning kaugusest liikide elupaikade suhtes. Kuna alal korraldatakse ka veemotospordi võistlusi, võib müratase ning häiringute ulatus olla paiguti ala tavalisest kasutusest kõrgem. Linnuala veemotosõidukite ala poolsesse ossa jääb sobivaid elupaiku (nii pesitsus-, toitumis-, rändepeatus- kui puhkepaiku) kõigile ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele (soopart ehk pahlsaba-part, rääkspart, suur-laukhani, hallhani ehk roohani, rabahani, kühmnokk-luik). Seetõttu ei saa välistada negatiivseid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele veemotospordivahendite kasutamisega kaasnevate häiringute kaudu (müra, visuaalne häiring). Selgitamaks, kas linnuliikidele seisundile võib avalduda ebasoodsaid mõjusid, tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine.

Tabel 9. Mõju Toolse linnuala kaitse-eesmärkidele

Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Linnuliigid	
Soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*)	Liigi elupaiku ega vaatlusi veemotoala läheduses registreeritud pole. Samuti ei leidu iseloomulikke pesitsuspaiku. Siiski leidub liigile sobivaid puhke- ja toitumispaiku ning rändepeatuspaiku. Skuutrite kasutamisega võivad kaasneda häiringud liigile seoses müra ja visuaalse häiringuga. Seega pole võimalik täielikult välistada negatiivseid mõjusid liigile.
Rääkspart (*Anas strepera*)	Veemotoala piirkonnas on registreeritud mitmeid liigi vaatlusi, sealhulgas ka tõenäoline pesitsemine mitmes paigas. Skuutrite kasutamisega võivad kaasneda häiringud liigile seoses müra ja visuaalse häiringuga. Seega pole võimalik välistada negatiivseid mõjusid liigile.
Suur-laukhani (*Anser albifrons*)	Tuulealadel on võimalik mõju hanede toitumislendudele linnualast väljaspool, eelkõige edela suunas ja Selja-Marinu tuulealadel. Hanede hukkumisrisk tuulikutes on väga väike, kuid eelhindamisel ei saa ebasoodsaid mõjusid liigile siiski välistada. Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud rohkearvulisi vaatlusi rändepeatusel olevatest hanedest. Skuutrite kasutamisega võivad kaasneda häiringud liigile seoses müra ja visuaalse häiringuga. Seega pole võimalik välistada negatiivseid mõjusid liigile.
Hallhani e roohani (*Anser anser*),	Tuulealadel on võimalik mõju hanede toitumislendudele linnualast väljaspool, eelkõige edela suunas ja Selja-Marinu tuulealadel. Hanede hukkumisrisk tuulikutes on väga väike, kuid eelhindamisel ei saa ebasoodsaid mõjusid liigile siiski välistada. Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud hallhane vaatlusi ja piirkonnas esinevad hanede rändepeatuseks sobivad alad. Hallhani pesitseb ka Eesti rannikul, kuid pesitsuspaiku linnualal teada ei ole. Siiski leidub veemotoala piirkonnas pesitsuseks põhimõtteliselt sobivaid alasid. Seega pole võimalik välistada seoses müra ja häiringutega avalduvaid negatiivseid mõjusid liigile.

Rabahani (*Anser fabalis*)	Tuulealadel on võimalik mõju hanede toitumislendudele linnualast väljaspool, eelkõige edela suunas ja Selja-Marinu tuulealadel. Hanede hukkumisrisk tuulikutes on väga väike, kuid eelhindamisel ei saa ebasoodsaid mõjusid liigile siiski välistada. Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud rabahane vaatlusi ja piirkonnas esinevad hanede rändepeatuseks sobivad alad. Skuutrite kasutamisega võivad kaasneda häiringud liigile seoses müra ja visuaalse häiringuga. Seega pole võimalik välistada negatiivseid mõjusid liigile.
Kühmnokk-luik (*Cygnus olor*)	Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud liigi vaatlusi ja piirkonnas esineb luikedele toitumiseks ja rändepeatusteks sobivaid alasid. Lähimad sobivad pesitusalad jäävad tõenäoliselt linnuala piirist ca 300-500 m sissepoole ehk veemotoalast kaugemale. Skuutrite kasutamisega võivad kaasneda häiringud liigile seoses müra ja visuaalse häiringuga. Seega pole võimalik täielikult välistada negatiivseid mõjusid liigile.

6.3. Natura eelhindamise tulemused ja järeldus

Natura eelhindamise käigus tuvastati, et ühegi valla alal paikneva **loodusala** (Aseri loodusala, Letipea loodusala, Mahu-Rannametsa loodusala, Padaoru loodusala, Sirtsi loodusala, Sämi loodusala, Toolse loodusala) puhul ei kavandata ÜP-ga alale või selle vahetusse naabrusse sellist muudatust maakasutuses, infrastruktuuriobjekte või muid ehitisi või tegevusi, mis tõenäoliselt võiksid alade terviklikkust negatiivselt mõjutada või avaldada alade kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpide või liikide seisundile ebasoodsaid mõjusid.

Toolse linnuala puhul ei saa negatiivsed mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele välistada seoses selle läheduses paikneva veemotosõidukite alaga. Mõjud ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele võivad kaasneda seoses veemotosõidukitest lähtuva müra ja visuaalse häiringuga. Seega on Toolse linnuala osas vaja läbi viia Natura asjakohane hindamine. Samuti ei saa kaitse-eesmärgiks olevate haneliikide puhul välistada ebasoodsaid mõjusid seoses hukkumisriskiga võimalikes tuuleparkides.

Tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad on kavandatud Natura aladest kaugusele, kust potentsiaalsete tuuleparkide korral ebasoodsad mõjud Natura aladele puuduvad. Planeeringulahenduse puhul on arvestatud Natura alade kaitse-eesmärkidega ning kavandatud piisavad puhvrid häiringute suhtes tundlike liikide elupaikadele ning tundliku veerežiimiga elupaigatüüpidele.

Sirtsi loodusalale jääb osaliselt Kunda vesiveski kompleks, mis ÜP-ga määratakse miljööväärtuslikuks alaks ning kus asub paisutus (Kunda IV pais), mis kuulub likvideerimisele (lahendatakse ÜP-st eraldisseisvalt). Paisutuse likvideerimine aitab viia Kunda jõe käsitletavas lõigus looduslähedasse seisundisse, sh avab kalade rändeteed, millega kaasneb jõe elupaigatüübi seisundi paranemine. Kunda vesiveski kompleksi miljööväärtuslike kanalite ja tiikide süsteemi väärtustamise võimalikkus ja viis sõltub Kunda jõel asuva paisutuse likvideerimise tehnilisest lahendusest ja sellega kaasnevatest mõjudest. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel miljööväärtuslikul alal tuleb arvestada jõe kuulumisega Sirtsi loodusala koosseisu ning tegevus ei tohi minna vastuollu loodusala kaitse-eesmärkide täitmise vajadusega.

Põhimaantee nr 1 Tallinn-Narva rekonstrueerimise planeerimisel tuleb läbi viia Natura hindamine nende loodusalade osas, millele ulatub või mille piirkonda jääb rekonstrueeritav teelõik (Aseri loodusala, Mahu-Rannametsa loodusala, Padaoru loodusala ja Sämi loodusala). Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Mõjude hindamine peab toimuma selle raames vastavalt KeHJS sätestatud korrale.

Kõikide ÜP alusel kavandatavate edasiste arenduste puhul tuleb silmas pidada ettevaatusprintsiipi, mille kohaselt tuleb Natura mõjusid hinnata igal juhul kui arendusega on võimalus negatiivsete mõjude avaldamiseks Natura alale. Silmas tuleb pidada, et veerežiimi mõjutamise kaudu või müra ja muude häiringute tõttu võivad mõjud avalduda ka tegevuste puhul, mis ei toimu Natura alal ega vahetult selle piiril.

7. Natura asjakohane hindamine

Natura eelhindamine tuvastas, et **Toolse linnuala** puhul ei saa negatiivseid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele välistada seoses selle läheduses paikneva veemotosõidukite koha kasutamisega. Mõjud ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele võivad kaasneda seoses veemotosõidukitest lähtuva müraja visuaalse häiringuga. Seega on Toolse linnuala osas vaja läbi viia Natura asjakohane hindamine.

7.1. Teave kavandatava tegevuse kohta

Kavandatav tegevus

Kavandatavaks tegevuseks, mille puhul ei saanud Natura eelhindamise käigus ebasoodsaid mõjusid linnuliikidele välistada, on Toolse linnualast idas paikneva olemasoleva veemotosõidukite ala kandmine ÜP-sse ning tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade määramine. Kavandatav tegevus on kirjeldatud Viru-Nigula vallalt saadud info põhjal.

Veemotosõidukite ala paikneb linnuala idapiirist *ca* 500 m kaugusel idas Kunda rannas ning ulatub kuni Kunda jõe suudmeni. Ala paikneb merel ning ulatub rannajooneni, piirnedes Kunda linna alale jääva maaüksusega 34501:001:0129. ÜP-sse kantava ala pindala on 13,5 ha. Ala on merel piiritletud poidega.Alal kasutatavateks veemotospordivahenditeks on skuutrid/jetid, millega harrastatakse nii hobisõitmist kui ka korraldatakse võistlusi ja kohalikke üritusi. Korraldatavatel võistlustel ja muudel üritustel on veesõidukite arv kuni 20, tavapärasel kasutamisel 1-20. Ala kasutatakse ja üritused toimuvad juuni lõpust (pärast jaanipäeva) kuni septembrini. Ala kasutussagedus on ca 2-3 korda nädalas.

Üldplaneeringuga määratakse tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad, millele on edaspidi võimalik kaaluda tuuleparkide rajamist. Lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala, mis võib linnuala linnustikku mõjutada, jääb linnualast 1,4 km kaugusele sisemaa suunas Selja küla alale. Tegemist on suhteliselt väikese alaga (*ca* 57 ha), kuhu saaks tõenäoliselt rajada vaid 2-3 elektrituulikut. Kauguselt järgmine potentsiaalne tuulepargi ala jääb linnualast 3,1 km kaugusele sisemaa suunas, valdavas osas Paasküla küla alale. Kolm tuuleala, mis võivad linnustikku samuti mõjutada, jäävad linnualast 4 kuni 5 km kaugusele.

Kavandatava tegevuse seotus Natura alade kaitsekorraldusega

Veemotosõidukite ala kandmine ÜP-sse ning tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade määramine ei ole seotud ega vajalikud seoses Toolse linnuala kaitse korraldamisega ning ei aita otseselt ega kaudselt kaasa linnuala kaitse-eesmärkide saavutamisele.

7.2. Mõjud Toolse linnualale

Mõjud kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele seoses tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate aladega

Linnualale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jääb sellest 1,4 km kaugusele sisemaa suunas Selja küla alale. Tegemist on suhteliselt väikese alaga (*ca* 57 ha), kuhu saaks tõenäoliselt rajada vaid 2-3 elektrituulikut. Kauguselt järgmine potentsiaalne tuulepargi ala jääb linnualast 3,1 km kaugusele sisemaa suunas, valdavas osas Paasküla küla alale. Kolm potentsiaalse mõjuga tuuleala jäävad linnualast 4 kuni 5 km kaugusele. Kuna ala kaitse-eesmärgiks olevatest liikidest on soopart e pahlsaba-part, rääkspart ning kühmnokk-luik seotud rannikualadega, siis tuuleparkide puhul, mis jäävad linnualast sisemaa poole, ei avaldu neile mõjusid ka seoses liikumistega erinevate elupaigaosade vahel.

Toolse linnuala kaitse-eesmärgiks olev rabahani ja suur-laukhani käivad linnualalt sisemaale toitumas. Linnualal ööbivad rändeperioodil kuni 9000 hane, Natura standard andmevormi alusel[29] on linnualal rabahane arvukuseks 6000, suur-laukhanel 3000 ja hallhanel 100 isendit. Rabahani jagati hiljuti kaheks liigiks: tundrahani ja rabahani, neist suured arvukused on tundrahanel, kelle arvukus ulatub tuhandete isenditeni. Praegune arvukus linnualal võib olla suurem, sest suur-laukhane ja tundrahane (endise rabahane) arvukused on viimastel kümnenditel suurenenud. Linnualalt liiguvad haned valdavalt lõuna- ja edela suunas, kus on sobivad toitumisalad (põllud), kuni Haljala-Aaspere piirkonnani. Osad sealsetel põldudel toitujad käivad ööbimas Lahemaa linnualal, aga arvestatav osa tõenäoliselt ka Toolse linnualal.

Hanesid peetakse tuulikuid edukalt vältivateks lindudeks. Nii on Šotimaa looduskaitseamet SNH (Scottish Natural Heritage, alates 2020. a NatureScot) soovitanud mudelarvutustes kasutada hanede puhul tuulikute vältimise osakaaluna 99,8% (SNH, 2018). Võrdluseks – varem kasutati vältimise määrana 99% (SNH, 2010). Arvutuslikult on see pea kümnekordne erinevus. Bulgaarias hanede talvitusalal (mh Natura 2000 linnuala) läbi viidud pikaajaline uuring on näidanud, et suur-laukhaned suudavad tuulikuid edukalt vältida vähemalt 99,9% juhtudest, aga ilmselt veelgi edukamalt (Zehtindjiev & Whitfield, 2013). Eestis ei ole tuuleparkidest hukkunud hanesid seni leitud (Eesti Ornitoloogiaühing & Kotkaklubi, 2022), sh Esivere ja Tooma tuuleparkides, kus lagled ja haned lendasid regulaarselt ja arvukalt Väinamere Natura 2000 linnuala merel asuvate ööbimispaikade ja põldudel asuvate toitumisalade vahet, prognoositud hukkumissagedus tuuleparkides oli valgepõsk-laglel 12,99 isendit ja hallidel hanedel (suur-laukhani, tundrahani, rabahani, hallhani) 5,38 isendit kevad- ja sügisrändeperioodi kohta kokku, kuid hukkunud lindude regulaarsetel otsingutel ei leitud ühtegi hukkunud hane ega lagle (Gajko, Ksepko, Siuchno, & Zegarek, 2020).

Tuuleparkide peamine võimalik mõju hanedele on hukkumine kokkupõrkes tuulikutega. Toolse linnuala ja hanede põhiliste toitumisalade vahelisele lennuteekonnale jäävad Selja-Marinu piirkonda planeeritud tuulealad (5 väiksemat ala). Nendel aladel tuleb tuuleparkide detailplaneeringu raames teha põhjalikud linnustiku uuringud, vastavalt maismaalinnustiku analüüsile (Eesti Ornitoloogiaühing & Kotkaklubi, 2022). Need uuringud sisaldavad ka suuremahulist hanede jt ülelendavate lindude lennukõrguste, -teekondade jm fikseerimist, mille alusel arvutatakse hanedele hukkumisrisk. Hanede kokkupõrkerisk tuulikutega on teaduskirjanduse alusel väga väike ja lokaalseid mõjusid, nt lennuteekondadel, on võimalik tuulikute asukohavaliku tegemisel välistada ja vajadusel rakendada täiendavalt leevendusmeetmeid (kaamerapõhiste tuvastussüsteemide kasutamine, tuulikute peatamine rändeperioodil vm). Üldplaneeringu KSH raames ei ole hanede hukkumisriskide modelleerimine võimalik, sest selleks on vajalikud reaalsed ja hiljutised hanede vaatlusandmed Selja-Marinu tuulealadelt, mida ei ole või need ei ole avalikult kättesaadavad. Lisaks ei ole tõenäoline, et kõikidel aladel planeeringud realiseeruvad ja kõikidele aladele tuulikud ehitatakse.

Kirjeldatud asjaolusid arvestades – eelkõige hanede väga väikest kokkupõrkeriski tuulikutega, samuti põhjalike lisauuringute ja hukkumisriski modelleerimise nõuet tuuleparkide detailse lahenduse väljatöötamisel, koos vältimis- ja leevendusmeetmete rakendamisega – ei mõjuta Selja-Marinu tuulealad Toolse linnuala kaitse-eesmärki.

Mõjud kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele seoses veemotosõidukite alaga.

Veemotosõidukite ala paikneb linnuala idaservast piki rannikut ca 500 m kaugusel. Kavandatava tegevuse alast 600 m raadiusse jääb linnuala 2,3 ha ulatuses, 700 m raadiusse 7,8 ha ulatuses ning 1 km kaugusele 39 ha ulatuses, kusjuures linnuala maa ja mereala jääb neil kaugustel mõjuala raadiusse ligikaudu võrdselt.

Kavandatav tegevus on piisavas kauguses välistamaks igasugused füüsilised või muud otsesed mõjud linnualale. Veemotosõidukite ala kasutamine ei põhjusta heljumi ja setete kandumist linnualale, kuna hoovuste liikumise suund piirkonnas on läänest itta ehk linnualast eemale. Kuna ala on liivase merepõhjaga, ei toimu skuutritega sõitmisel ka olulist heljumi veesambasse paiskumist.

[29] https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/sdf/#/sdf?site=EE0060271&release=55

Tegevus ei mõjuta linnualal toimuvaid looduslikke rannaprotsesse. Skuutrid ei tekita lainetust, mis võiks linnualani ulatuda.

Kavandatava tegevusega seoses linnualale ei sõideta. Linnuala on ka piisavas kauguses välistamaks skuutrite juhusliku sattumise alale, kuid veemotoalast välja sõites võivad need sattuda siiski linnualale lähemale. Pahatahtlik sõitmine loodusalale on ebatõenäoline, kuna loodusala rannikumeri on madalam ja kivisem ning skuutritega sõitmiseks ohtlikum ja vähemsobivam. Linnualaga kattuva Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja kohaselt on kaitsealal mootoriga ujuvvahendiga sõitmine keelatud. Kokkuvõttes ei avaldu kavandatava tegevusega seoses linnuala füüsilisele keskkonnale negatiivseid mõjusid. Puuduvad ka mõjud linnuala terviklikkusele.

Veemotosõidukite kasutamine võib põhjustada linnustikule häiringuid nii müra kui visuaalsete häiringute (merel liikuvad objektid) näol. Nimetatud mõjude suurus ja olulisus sõltub kavandatava tegevuse iseloomust, ajast ning kaugusest liikide elupaikade suhtes. Kuna alal korraldatakse ka veemotovõistlusi, kus korraga on veel ca 20 sõidukit, siis võib müratase ning häiringute ulatus olla paiguti ala tavalisest kasutusest kõrgem.

Soopart ehk pahlsaba-part

Soopardi registrisse kantud elupaiku ega ka vaatlusi veemotoala lähipiirkonnas registreeritud pole. Samuti ei leidu iseloomulikke pesitsuspaiku. Siiski leidub liigile sobivaid puhke- ja toitumispaiku ning rändepeatuspaiku. Liigi esinemine piirkonnas on siiski pigem juhuslik ja suhteliselt harv.

Kavandatava tegevuse põhjustatud müra on antud kauguselt (üle 500 m) suhteliselt nõrk ja pigem fooniline ning linde ei häiri. Samuti on visuaalsed mõjud väikesed ja ebaolulised, kuna skuutrid on väikesed ja kaugemal asuvad objektid linde visuaalselt ei häiri. Tõenäoliselt ei põhjustaks alal toimuv motoüritus lindude lahkumist oma asupaigast. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et tegu on juba kestva tegevuse jätkumisega ning pole ette näha kasutuskoormuse ega müratasemete olulist kasvu.

Liigi toitumispaikadele ja elupaigatingimustele puuduvad igasugused mõjud, kuna tegevus linnuala ei mõjuta.

Kokkuvõttes puuduvad seoses kavandatava tegevusega soopardi seisundile ebasoodsad mõjud.

Rääkspart

Veemotosõidukite ala piirkonnas on registreeritud mitmeid rääkspardi vaatlusi ja suhteliselt arvukalt isendeid, samuti mitu tõenäolist pesitsust. Liiki on vaadeldud rannikul suhteliselt laialdaselt, sealhulgas ka veemotosõidukite alal.

Kavandatava tegevuse põhjustatud müra on üle 500 m kauguselt suhteliselt nõrk ja pigem fooniline ning linde ei häiri. Arvestades koondmüra veemotosõidukite ala keskmest on kaugus linnuala piirini juba 750 m ja linnuala sees paiknevate elupaikadeni veelgi enam. Veemotoala piirkonda jääb suhteliselt kitsas ja väikesepindalaline linnuala osa. Näiteks 850 m raadiusse veemotoala keskmest jääb vaid ca 1,5 ha ja 950 m raadiusse ca 4 ha ulatuses linnuala maismaad ja randa. Samuti on visuaalsed mõjud väikesed ja lindudele ebaolulised ehk teisisõnu nii kaugel liikuvad objektid linde ei häiri. Tõenäoliselt ei põhjustaks alal algav motoüritus lindude lahkumist oma asupaigast. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et tegu on juba kestva tegevuse jätkumisega ning pole ette näha kasutuskoormuse ega müratasemete olulist kasvu.

Rääkspardi elupaigatingimustele ja toitumistingimustele puuduvad igasugused mõjud, kuna tegevus linnuala ei mõjuta.

Kokkuvõttes seoses kavandatava tegevusega rääkspardi seisundile ebasoodsad mõjud puuduvad.

Suur-laukhani

Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud rohkearvulisi vaatlusi rändepeatusel olevatest suur-laukhanedest ning esinevad liigile sobivad maastikud rändepeatusteks.

Kuna hanede ränne ja rändepeatuspaikade kasutamise toimub kevadel ja sügisel aga veemotoala kasutamine peamiselt suvel, siis võib häiringud hanedele praktiliselt välistada. Veemotoala kasutus võib siiski lühiajaliselt kattuda hanede rändega septembri teisel poolel.

Veemotoala kasutamisest põhjustatud müra on üle 500 m kauguselt suhteliselt nõrk ja pigem fooniline ning linde ei häiri. Arvestades koondmüra veemotosõidukite ala keskmest on kaugus linnuala piirini juba 750 m ja linnuala sees paiknevate elupaikadeni veelgi enam. Näiteks 850 m raadiusse veemotoala keskmest jääb vaid ca 1,5 ha ja 950 m raadiusse ca 4 ha ulatuses linnuala maismaad ja randa. Antud kaugustelt on müra fooniline ja linde praktiliselt ei häiri. Samuti on visuaalsed mõjud väikesed ja lindudele ebaolulised ehk teisisõnu nii kaugel liikuvad objektid linde ei häiri. Näiteks tõenäoliselt ei põhjustaks alal algav motoüritus lindude lahkumist oma asupaigast. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et tegu on juba kestva tegevuse jätkumisega ning pole ette näha kasutuskoormuse ega müratasemete olulist kasvu.

Hanede elupaigatingimustele ja toitumistingimustele puuduvad samuti igasugused mõjud, kuna tegevus linnuala ennast ei mõjuta.

Kokkuvõttes puuduvad suur-laukhane seisundile ebasoodsad mõjud seoses kavandatava tegevusega.

Hallhani ehk roohani

Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud rohkearvulisi vaatlusi rändepeatusel olevatest suur-laukhanedest. Hallhani pesitseb ka Eesti rannikul kuid pesitsuspaiku linnualal teada ei ole. Siiski leidub veemotoala piirkonnas pesitsuseks põhimõtteliselt sobivaid alasid.

Kuna hallhanede ränne ja rändepeatuspaikade kasutamise toimub kevadel ja sügisel (alates oktoobrist) aga veemotoala kasutamine peamiselt suvel, siis võib häiringud rändel olevatel hanedele praktiliselt välistada. Siiski võib esineda alal paikseid linde ka suvel ja välistada ei saa liigi pesitsemist alal.

Müra, mis on põhjustatud veemotoala kasutamisest, on linnuala piiril ehk üle 500 m kaugusel motoalast juba suhteliselt nõrk ja pigem fooniline ning hanesid ei häiri. Arvestades veemotoala keskmest lähtuvat koondmüra on kaugus linnuala piirini juba 750 m ja linnuala sees paiknevate elupaikadeni veelgi enam. Näiteks 850 m raadiusse veemotoala keskmest jääb vaid ca 1,5 ha ja 950 m raadiusse ca 4 ha ulatuses linnuala maismaad ja randa. Antud kaugustelt on müra fooniline ja hanesid kindlasti ei häiri. Samuti on visuaalsed mõjud väikesed ja lindudele ebaolulised ehk nii kaugel liikuvad objektid linde ei häiri. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et tegu on juba kestva tegevuse jätkumisega ning pole ette näha kasutuskoormuse ega müratasemete olulist kasvu. Seega kavandataval tegevusel täiendavad mõjud praktiliselt puuduvad.

Hallhanede elupaigatingimustele ja toitumistingimustele puuduvad igasugused mõjud, kuna tegevus linnuala ei mõjuta.

Kokkuvõttes seoses kavandatava tegevusega hallhane seisundile ebasoodsad mõjud puuduvad.

Rabahani

Kuna hanede ränne ja rändepeatuspaikade kasutamise toimub kevadel ja sügisel aga veemotoala kasutamine peamiselt suvel, siis võib häiringud hanedele peaaegu välistada. Veemotoala kasutus võib siiski lühiajaliselt kattuda rabahanede rändega septembris.

Veemotoala kasutusest tingitud müra on linnuala piiril ehk üle 500 m kaugusel motoalast juba üsna nõrk ja pigem fooniline ning hanesid ei häiri. Arvestades veemotoala keskmest lähtuvat koondmüra on kaugus linnuala piirini juba 750 m ja linnuala sees paiknevate elupaikadeni veelgi suurem. Veemotoala keskmest 850 m raadiusse jääb vaid ca 1,5 ha ja 950 m raadiusse ca 4 ha ulatuses linnuala maismaad ja randa. Antud kaugustelt on müra fooniline ja hanesid kindlasti ei häiri. Ka visuaalsed mõjud on väikesed ja lindudele ebaolulised, sest nii kaugel liikuvad objektid linde ei häiri. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et tegu on juba kestva tegevuse jätkumisega ning pole ette näha

kasutuskoormuse ega müratasemete olulist kasvu. Seega kavandataval tegevusel täiendavad mõjud lindudele praktiliselt puuduvad.

Rabahanede elupaigatingimustele ja toitumistingimustele puuduvad igasugused mõjud, kuna tegevus linnuala ei mõjuta.

Kokkuvõttes, seoses kavandatava tegevusega rabahane seisundile ebasoodsad mõjud puuduvad.

Kühmnokk-luik

Veemotoalale lähemas piirkonnas on registreeritud kühmnokk-luikede vaatlusi ja piirkonnas esineb luikedele toitumiseks ja rändepeatusteks sobivaid alasid. Lähimad sobivad pesitusalad jäävad tõenäoliselt linnuala piirist ca 300-500 m sissepoole ehk veemotoalast selle võrra kaugemale.

Veemotoala kasutusest tingitud müra on linnuala piiril ehk üle 500 m kaugusel motoalast juba üsna nõrk ja pigem fooniline ning luikesid ei häiri. Arvestades veemotoala keskmest lähtuvat koondmüra on kaugus linnuala piirini juba 750 m ja linnuala sees paiknevate elupaikadeni veelgi suurem. Lähimate tõenäoliselt sobivate pesitsusaladeni on kaugus motoala keskmest juba üle kilomeetri. Antud kaugustelt on müra fooniline ja luikesid kindlasti ei häiri. Ka visuaalsed mõjud on väikesed ja lindudele ebaolulised, sest nii kaugel liikuvad objektid linde ei häiri. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et tegu on juba kestva tegevuse jätkumisega ning pole ette näha kasutuskoormuse ega müratasemete olulist kasvu. Seega kavandataval tegevusel täiendavad mõjud lindudele praktiliselt puuduvad.

Luikede elupaigatingimustele ja toitumistingimustele puuduvad igasugused mõjud, kuna tegevus linnuala ei mõjuta.

Kokkuvõttes, seoses kavandatava tegevusega kühmnokk-luige seisundile ebasoodsad mõjud puuduvad.

7.3. Natura asjakohase hindamise tulemused ja järeldus

Natura asjakohane hindamine tuvastas, et kavandataval tegevusel nii tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade määramise kui ka veemotosõidukite ala ÜP-sse kandmise osas puuduvad mõjud Toolse linnualale ja selle terviklikkusele.

Arvestades hanede väga väikest kokkupõrkeriski tuulikutega, samuti põhjalike lisauuringute ja hukkumisriski modelleerimise nõuet tuuleparkide detailse lahenduse väljatöötamisel, koos vältimis- ja leevendusmeetmete rakendamisega, ei põhjusta potentsiaalsed tuulealad ebasoodsaid mõjusid Toolse linnuala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele ega mõjuta linnuala terviklikkust. Seega on tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade määramine käesoleva lahenduse kohaselt lubatud.

Piisava vahemaa tõttu ei kaasne seoses veemotospordi ala kasutusega olulisi häiringuid ega muid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele. Seega ebasoodsaid mõjusid ala kaitse-eesmärgiks olevate liikide seisundile ei avaldu. Seega on veemotosõidukite ala kandmine ÜP-sse kavandatud ala piires lubatud. Leevendusmeetmete rakendamine pole vajalik.

Tabel 10. Natura asjakohase hindamise tulemusi kokku võtvad kontrollküsimused

Kas kavandatav tegevus võib …	Toolse linnuala
… vähendada alal liikide arvukust, mille kaitseks ala loodi?	Ei. Alale ning liikide elukeskkonnale, pesitusaladele ning toitumistingimustele mõjud puuduvad.
… põhjustada häirimist, mis võib mõjutada asurkondade suurust või liikide vahelist tasakaalu või asustustihedust?	Ei. Liikidele ei põhjustata häiringuid, mis liikide käitumist või elupaikade kasutust võiks mõjutada.

... põhjustada liikide ümberasustust ja seega vähendada nende liikide levikuala piirkonnas?	Ei. Tegevusega ei kaasne tegureid, mis võiks sundida liike ümber asuma.
... põhjustada lisa I liikide killustatust?	Ei. Tegevus ei isoleeri liikide elupaiku ega põhjusta populatsioonide killustatust.
... põhjustada peamiste tunnuste (nt puistaimkate, loodetele avatus, iga-aastased üleujutused jne) vähenemist või hävimist?	Ei. Tegevus ei mõjuta ala füüsiliselt ega mõjuta selle taimkatet ega veerežiimi.
... häirida ala soodsa seisundi indikaatoritena kasutatavate võtmeliikide tasakaalu, levikut ja asustustihedust?	Ei. Tegevus ei mõjuta ala füüsiliselt ega mõjuta ka ala ökosüsteeme.
... aeglustada või takistada ala kaitse-eesmärkide saavutamist?	Ei. Kuna ebasoodsad mõjud kaitse-eesmärgiks olevatele liikide seisundile puuduvad, siis kaitse-eesmärkide saavutamise perspektiiv ei muutu.
... põhjustada muutusi kriitilise tähtsusega, ala olemust määravates aspektides (nt toitainete tasakaal), millest sõltub ala soodsa seisundi toimimine elupaiga või ökosüsteemina?	Ei. Tegevus ei põhjusta muutusi ala toitelisuses ega muudes ökoloogilistes tingimustes, mõjud ala ökosüsteemidele puuduvad.

8. Hinnang kavandatava tegevusega kaasnevale keskkonnamõjule

8.1. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele

8.1.1. Mõju kaitsealadele

Mõju Aseri maastikukaitsealale

Aseri maastikukaitseala asub Viru-Nigula vallas, Kestla, Aseriaru, Koogu, Rannu, Kõrkküla ja Kalvi külas. Maastikukaitseala kogupindala on 611,1 ha.

Maastikukaitsealal ning selle naabruses ei kavandata maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Alal ei ole algatatud detailplaneeringuid. ÜP kohaselt asuvad kõik kolm kaitseala lahustükki kogu ulatuses rohevõrgustiku koridoride ja astmelaudade alal, mis tagab nende parema ökoloogilise sidususe. Kaitsealale ulatub (vähem kui 100 m sügavuselt) nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiuse teekoridori serv. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga), mille käigus peab mõjude hindamine toimuma vastavalt KeHJS sätestatud korrale. Maantee rekonstrueerimise kavandamisel tuleb hinnata selle võimalikke mõjusid kaitsealale, kuna maantee rajamine alale või selle vahetusse läheduse võib avaldada alale füüsilisi mõjusid, sealhulgas mõjutada kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe.

Kaitseala piiril paikneb Kivihunniku ja Reinu maaüksuste detailplaneering, millel alale mõju puudub, kuna planeeringuala asub klindipealsel avamaastikul, kuid kaitseala paikneb klindist allpool.

Kaitseala kattub väikeses ulatuses olemasoleva maaparandusvõrgu alaga ning selle piiril kulgeb mitu maaparandusobjektide registrisse kantud eesvoolu. Eesvoolude hooldamisel tuleb arvestada võimalike mõjudega ala kaitse-eesmärkidele, eelkõige soo- ja soometsa elupaikadele. Kui eesvoolude hooldamine on vajalik, siis peab see toimuma kooskõlas ala kaitsekorraga ja kaitseala valitseja kooskõlastusel.

Kaitsealale lähim tuuleenergia tootmiseks sobiv ala paiknes ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusel. Elektrituulikud antud ala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei oleks mõjutanud. Samuti ei oleks antud lahenduse puhul olnud tõenäolised ka kaudsed mõjud, näiteks taristu rajamise mõjud ala veerežiimile. ÜP koostamise käigus loobuti antud tuulealast ning uuendatud lahenduse kohaselt jääb lähim tuuleenergia tootmiseks sobiv ala kaitsealast 0,6 km kaugusele ning kaitsealale sellega seoses igasugused mõjud puuduvad. Seega võimalike tuuleparkide rajamisega seoses negatiivsed mõjud kaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt negatiivne mõju maastikukaitsealale. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimise kavandamisel tuleb hinnata tegevusega seotud mõjusid alale, sest maantee õgvendamisel võivad avalduda mõjud alale ja selle kaitse-eesmärkidele nii otsese füüsilise mõjutamise (nt elupaikade raadamise) kui veerežiimi muutmise kaudu.

Mõju Letipea maastikukaitsealale

Letipea maastikukaitseala asub Viru-Nigula vallas Letipea ja Simunamäe külades. Kaitseala kogupindala on 601,3 ha, sellest maismaale jääb 119,1 ha. Enamuse kaitsealast moodustab meri.

Letipea maastikukaitseala valla alale jääv maismaa osa jääb kogu ulatuses kavandatava rohevõrgustiku alale. Kaitsealal ei kavandata maakasutuse muudatusi ega tegevusi. Kaitsealale on ÜP-ga ette nähtud puhkekohad rannal, kuhu tuleb tagada avalik juurdepääs, samuti surfiala kaitsealaga piirneval merealal. Antud objektid paiknevad juba praegu kasutatavates, selleks sobivates paikades. Uusi juurdepääsuteid neile ÜP-ga ei ole kavandatud. Surfialale toimub

juurdepääs olemasolevaid metsateid mööda, juurdepääsuvajaduse kajastamise eesmärgiks ÜP-s on olemasoleva juurdepääsu säilitamine. Seega toimub juurdepääs olemasolevaid teid ja radu ning kallasradu pidi. Puhkekohad ei eelda ka autoga juurdepääsu. Seega ÜP-ga kavandatavaga olulisi negatiivseid mõjusid maastikukaitsealale ei kaasne.

ÜP-ga on kavandatud kaitsealale Letipea matkarada. Matkarada kulgeb suuremas ulatuses piki olemasolevaid teid, lõpuosas piki mereranda, kus teed pole ning esineb kaitstava taimeliigi rand-seaherne elupaik (III kaitsekategooria). Rannaalale tee rajamist ei kavandata ning see poleks looduslike olude tõttu ka võimalik, kuna ala on intensiivse meretegevuse (lainetus, jää) mõjutsoonis. Arvestades, kavandatava tegevuse asukohta ja seda, et tegemist on looduses kulgeva matkarajaga, siis suurt külastuskoormust sellega seoses eeldada ei ole. Rannaalale määratud raja kavandamisel tuleb arvestada kaitsvata taimeliigi kasvukohaga ning suunata rada selge tähistusega liigi kogumikest mööda. Eelnevat silmas pidades negatiivsed mõjud kaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad. Kõik matkarajaga seonduvad tegevused tuleb siiski kooskõlastada kaitseala valitsejaga (Keskkonnaamet).

Kaitsealal ei ole algatatud detailplaneeringuid. Kaitseala piirile (kaitseala ja elamuala vahel kulgeb olemasolev tee) on kavandatud elamumaad ja algatatud Luigeranna kinnistu detailplaneering elamu rajamiseks. Kuigi võib eeldada, et kaitsealale jääva rannikuala külastuskoormus mõnevõrra suureneb, siis elamute rajamine ei põhjusta siiski olulisi mõjusid alale ja selle kaitse-eesmärkidele. Kaitseala piiril Uluneemel paikneb olemasolev riigikatse maa-ala, mille osas planeering muudatusi kaasa ei too. Kaitseala lõunaosa idapiiril kulgeb olemasolev kohalik tee, mille rekonstrueerimist planeering ette ei näe.

Kaitsealale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 0,6 km kaugusele, kuid ÜP koostamise käigus antud ala vähendati ning see jääb kaitsealast 0,8 km kaugusele. Elektrituulikud antud ala otseselt ei mõjutaks. Samuti ei ole tõenäolised ka kaudsed mõjud, näiteks taristu rajamise mõjud ala veerežiimile. Kaitsealal ei ole teadaolevalt tundlike I või II kaitsekategooriasse kuuluvate linnuliikide elupaiku, mis automaatselt nõuaks suuremat puhvrit[30]. Lähema tuuleala olulise vähendamise tõttu ÜP koostamise raames on vähenenud ka kokkupõrkeoht ala kaitse-eesmärgiks olevate lindudele sesoonsete rännete käigus. Täielikult ei saa aga nimetatud negatiivset mõju välistada. Seega tuleb tuulepargi arenduste korral (DP staadiumis), mida on soov kavandada rannikule lähemale kui 5 km, hinnata mõjusid kaitsealaga seotud lindude rändeteedele. Rändeuuringute kohta vt täpsemalt ptk 0 (mõju loomastikule). Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, millistel tingimustel on võimalik vastavasse asukohta tuuleparki rajada.

Lindude toitumisrännetele võimalike tuuleparkidega seoses ilmselt olulisi mõjusid ei avaldu, kuna ala linnustik on valdavalt seotud ranniku- ja vee-elupaikadega.

Kokkuvõttes ei kaasne ÜP rakendamisega eeldavalt olulist negatiivset mõju kaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele. ÜP staadiumis ei saa täielikult välistada negatiivseid mõjusid seoses tuuleenergeetika arendamisega, kuna tuulikud võivad mõjutada ala kaitse-eesmärgiks olevaid linnuliike ka kaugemal, kui 0,6 km (mõju sesoonsele rändele). Vastavat mõju tuleb täpsustada konkreetse tuulepargi kavandamisel. Tuulepargilahendus peab arvestama ala kaitse-eesmärgiks olevate liikide vajadustega.

Mõju Padaoru maastikukaitsealale

Maastikukaitseala põhjatipule ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiune teekoridor ning maakonnaülese transpordisõlme piirkond. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine kaitseala piirkonnas või transpordisõlme arendamine nõuab mõjude

[30] Kaitstavate loodusobjektidele rakendatavad puhvrite laiused, millesse kokkuleppeliselt tuuleenergeetika alasid ei kavandata, on välja töötatud koostöös Keskkonnaametiga 11.02.2021 toimunud koosolekul Keskkonnaameti, ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma esindajate osalusel. Kõik kokku lepitud puhvrid on toodud ÜP seletuskirjas.

hindamist kaitsealale, vältimaks negatiivseid mõjusid, kuna maantee rajamine alale või selle vahetusse läheduse võib avaldada alale füüsilisi mõjusid, sealhulgas mõjutada teekoridori kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe otsese kao (nt raadamise) ning veerežiimi ja veekvaliteedi muutmise kaudu.

Kaitsealale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiva ala jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusele, kuid ÜP koostamise käigus antud ala vähendati ning see jääb kaitsealast 0,5 km kaugusele. Elektrituulikud antud ala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ega kaudselt ei mõjutaks. Samuti puuduvad tuulikutega seotud taristuga seoses igasugused mõjud alale, kuna piirkond, mille läheduses lähim tuuleenergeetika tootmiseks määratud põhimõtteline ala paikneb, ei ole tundliku veerežiimiga. Seega tuuleparkide rajamisega seoses negatiivsed mõjud kaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Planeeringuga ei kavandata kaitsealal maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Alal ei ole algatatud detailplaneeringuid. Kaitsealal asub kaks olemasolevat ja naabruses mitu olemasolevat ning asustatud elamumaa kinnistut, mille kasutamine alale negatiivseid mõjusid ei põhjusta.

Maastikukaitseala läbib 1,3 km pikkusel lõigul Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustik, mille osas markeerib ÜP selle rekonstrueerimise vajaduse. ÜP joonisele on informatiivsena kantud rekonstrueeritava trassilõigu võimalik kulgemine, kuid lõplikku asukohta või mis iganes täpsemat kavandamist ÜP ette ei näe. Rekonstrueeritav trassilõik ja selle kaitsevöönd (ÜP seletuskirja kohaselt laieneb rekonstrueerimisega kaitsevöönd seniselt 5 meetrilt 10 meetrile) jäävad maastikukaitsealale. Olemasoleva trassikoridori piirile jäävad kaitse-eesmärgiks olevad elupaigatüübid vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning koridor lõikab elupaigatüüpi jõed ja ojad (3260). Trassilõigu rekonkstrueerimine toimub vastavaks protsessiks ette nähtud menetlusega. Kuna ÜP-ga trassi asukohta ei planeerita ning rekonstrueerimist ei kavandata, siis ÜP KSH raames selle mõjusid maastikukaitsealale ei hinnata. Kuna tegemist on ühtlasi Natura 2000 võrgustiku Padaoru loodusalaga, siis on gaasitrassi rekonkstrueerimise kavandamisel vajalik läbi viia Natura hindamine. Trassi lõplik asukoht selgub Natura hindamise tulemusena. Vt ka ptk 6.2.4.

ÜP kohaselt paikneb kogu kaitseala rohevõrgustiku koridori ja astmelaua alal. Kaitsealale jääb väikesel alal väärtuslikku põllumajandusmaad, kuid selle kasutamine ei sea ala väärtusi ohtu, kuna antud alal kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe ei ole.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt negatiivne mõju kaitsesalale ja selle kaitse-eesmärkidele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimise ning Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustiku rekonstrueerimise kavandamisel tuleb siiski hinnata tegevusega seotud mõju olulisust alale, sest võivad kaasneda mõjud nii alale kui selle kaitse-eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele.

Mõju Sämi maastikukaitsealale

Sämi maastikukaitseala asub Viru-Nigula vallas Pikaristi ja Samma külas. Maastikukaitseala kogupindala on 946,3 ha, sellest valla alale jääb 752,7 ha. Sämi maastikukaitseala jääb planeeringu kohaselt kogu ulatuses rohevõrgustiku tugialale.

Kaitseala loodeservale ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiune teekoridor. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine kaitseala piirkonnas nõuab maastikukaitsealale avalduda võivate mõjude hindamist, sest võivad kaasneda mõjud nii alale kui selle kaitse-eesmärgiks olevale elupaigatüübile rabad (*7110), mis jääb teekoridori lähedusse. Mõju elupaigale võib avalduda veerežiimi muutmise kaudu.

Kaitsealal maakasutuse muudatusi, objekte ega rajatisi ÜP-ga ei kavandata. Kaitsealale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusele, kuid ÜP koostamise käigus vähendati antud ala ning see jääb kaitsealast 0,5 km

kaugusele. Elektrituulikud antud ala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei mõjutaks. Samuti ei ole antud kaugusel tõenäolised kaudsed mõjud, näiteks taristu rajamise mõjud ala veerežiimile, kuna piirkonnas ei ole tegemist tundliku veerežiimiga alaga. Seega tuuleparkide rajamisega seoses negatiivsed mõjud kaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt negatiivne mõju kaitsesalale ja selle kaitse-eesmärkidele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimise planeerimisel tuleb siiski hinnata tegevusega seotud mõju olulisust alale, sest võivad kaasneda mõjud nii alale kui selle kaitse-eesmärgiks olevale elupaigatüübile.

Mõju Mahu-Rannametsa looduskaitsealale

Mahu-Rannametsa looduskaitseala kogupindalaga 412,8 ha asub Viru-Nigula vallas Pärna, Kalvi, Mahu, Unukse ja Kurna külas. ÜP kohaselt asub kaitseala kogu ulatuses rohevõrgustiku tugiala ja koridori alal.

Kaitsealale lähimad tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad jäid ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 100 m kaugusele. ÜP koostamise käigus loobuti ühest lähimast alast ning teist vähendati, nii et praegu jääb lähima tuuleala kaitsealast 0,5 km kaugusele. Elektrituulikud kaitseala ega selle kaitse-eesmärke otseselt ei mõjutaks. Lähim tundliku veerežiimiga kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) paiknes ÜP varasema lahenduse kohaselt tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivast alast 0,4 km kaugusel (6,2 ha suurune ala Unukse külas, kuhu saaks ilmselt rajada vaid ühe tuuliku), mis oleks antud maastikus olnud piisav vahemaa välistamaks igasugused mõjud elupaigatüübile. Sealhulgas ka mõjud veerežiimi mõjutamise kaudu, juhul kui tuulikute rajamisega kaasneb kuivendus. Kirjeldatud väikesest tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivast alast ÜP koostamise käigus loobuti. Seega tuuleenergeetika arendamisega seoses negatiivsed mõjud kaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele puuduvad.

Looduskaitseala idaosa kattub olemasoleva maaparandussüsteemiga ja seda läbi hooldatav eesvool Adriku oja. Eesvoolude hooldamine võib avaldada alale negatiivset mõju, eelkõige soometsa elupaikadele. Eesvoolude hooldamine peab kaitsealal toimuma kooskõlas ala kaitsekorraga ja kaitseala valitseja kooskõlastusel. Käesolev ÜP antud teemat ei reguleeri ning lähtuda tuleb õiguslikust raamistikust.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt negatiivne mõju kaitsesalale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Mõju Toolse looduskaitsealale

Toolse looduskaitseala asub Viru-Nigula vallas Kunda linnas, Ojaküla külas ja Haljala vallas Toolse külas. Looduskaitseala kogupindala on 467,9 ha, sellest valla alale jääb 171,2 ha.

Toolse looduskaitseala jääb planeeringu kohaselt kogu ulatuses rohevõrgustiku tugialale. Kaitsealale ÜP-ga maakasutuse muudatusi, objekte ega rajatisi ei kavandata.

Kaitsealale lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jääb sellest 1,4 km kaugusele sisemaa suunas Selja küla alale ning tegu on väikese pindalaga alaga (*ca* 57 ha suurune), millele saaks rajada vaid 2-3 elektrituulikut. Kauguselt järgmine potentsiaalne tuulepargi ala jääb valdavas osas Paasküla küla alale, kaitsealast 3,1 km kaugusele sisemaa suunas. Looduskaitseala kaitse-eesmärkideks ei ole linnuliike, mis nõuavad elektrituulikutega seoses suurt puhvrit[31]. Enamus looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevatest linnuliikidest on seotud rannikualadega ning sisemaa poole jäävate tuuleparkide puhul ei avaldu neile mõjusid ka seoses liikumistega elu- ja toitumispaikade vahel. Erandiks on kaitse-eesmärgiks olevad hanelised (rabahani, hallhani ja suur-

[31] Kaitstavate loodusobjektidele rakendatavad puhvrite laiused, millesse kokkuleppeliselt tuuleenergeetika alasid ei kavandata, on välja töötatud koostöös Keskkonnaametiga 11.02.2021 toimunud koosolekul Keskkonnaameti, ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma esindajate osalusel. Kõik kokku lepitud puhvrid on toodud ÜP seletuskirjas.

laukhani), kes käivad kaitsealalt sisemaale toitumas. Seega võivad rajatavad tuulepargid jääda nende toitumislendude teekonnale. Tuulealadel on võimalik mõju hanede toitumislendudele kaitsealast väljaspool, eelkõige edela suunas ja Selja-Marinu tuulealadel. Hanesid peetakse lindudeks, kes suudavad tuuleparke edukalt vältida, mistõttu on nende hukkumis risk väikene. Kuna hanede hukkumisrisk tuulikutes on väga väike ja tuuleparkide detailse lahenduse raames tehakse põhjalikud uuringud, sh hanede hukkumisriski modelleerimine, ja rakendatakse vältimis- ja leevendusmeetmeid, siis ei avaldu olulist negatiivset mõju hanedele. Hanedele avalduvaid mõjusid on põhjalikumalt käsitletud Natura eelhindamise osas (ptk. 6.2.8. Võimalik mõju Toolse linnualale).

Looduskaitseala piiril Kunda ranna alal kavandatakse maakasutuse muudatust puhke- ja loodusliku juhtotstarbe määramise näol. Antud piirkond ei ole uus puhkeala ning selle mõju ei ulatu kaitsealale, kuna suurema külastuskoormusega liivarand lõpeb enne kaitseala piiri. Seega looduskaitsealale ja selle kaitse-eesmärkidele antud maakasutuse muudatusega seoses mõjud puuduvad.

Toolse looduskaitsealast *ca* 500 m kaugusele jääb koht, mis on mõeldud veemotosõidukite kasutamiseks. Kohalikult omavalitsuselt saadud info kohaselt on tegemist olemasoleva kohaga veemotosõidukite kasutamiseks, mille asukoht ÜP-ga tähistatakse. Veemotosõidukite ala on 13,5 ha suurune mereala, mis on tähistatud merel poidega. Kavandatav tegevus on piisavas kauguses välistamaks negatiivsed mõjud kaitsealale ja selle kaitse-eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele. Veemotosõidukite ala kasutamine ei põhjusta ka heljumi ja setete kandumist looduskaitsealale, kuna hoovuste liikumise suund piirkonnas on läänest itta ehk loodusalast eemale. Kaitseala on ka piisavas kauguses välistamaks skuutrite juhusliku sattumise loodusalale. Pahatahtlik sõitmine kaitsealale on samuti ebatõenäoline, kuna kaitsealal on meri madalam ja kivisem ning ei sobi skuutritega sõitmiseks. Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja kohaselt on kaitsealal mootoriga ujuvvahendiga sõitmine keelatud. Ala kaitse-eesmärgiks olevatele linnuliikidele ei avaldu olulisi häiringuid ega muid negatiivseid mõjusid. Mõjusid kaitstavatele liikidele ja elupaigatüüpidele on detailsemalt hinnatud Natura hindamise ja Natura asjakohase hindamise peatükkides (ptk 6 ja 7).

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel tõenäoliselt negatiivne mõju kaitsesalale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Mõju Kalvi mõisa pargile

Kalvi mõisa kaitsealune park pindalaga 13,4 ha asub Kalvi külas. Planeeringuga ei kavandata pargi alal ega naabruses mingeid maakasutuse muudatusi, rajatisi ega tegevusi. Seega mõjud kaitstavale pargile puuduvad.

Mõju Kunda linnapargile

Kunda linnapark pindalaga 10,9 ha asub Kunda linnas. Planeeringuga on Kunda linnapargi alale kavandatud puhke- ja loodusliku maa-ala juhtotstarve, mis on kaitstava pargi jaoks sobivam kategooria. Planeeringu kohaselt katab osa pargi alast piki Kunda jõge konstrueeritud rohekoridor. Negatiivsed mõjud seoses planeeringuga puuduvad.

Mõju Malla mõisa pargile

Malla mõisa park pindalaga 8,5 ha asub Malla külas. Pargi põhjaosa jääb kavandatavale rohevõrgustiku alale. Kaitstava ala edelaosas paikneva teeäärse allee osas jääb kaitstav ala osaliselt kavandatavale tootmismaa juhtotstarbega alale ja osaliselt kattub Mikkeri kinnistu detailplaneeringu alaga. Tegemist on mõne meetri laiuse kattuvusega, millel sisuline mõju kaitstavale alale puudub. Arendustööde puhul tuleb kindlasti arvestada sellega, et kaitstavas allees kasvavaid puid kahjustada ei tohi. Negatiivsed mõjud kaitstavale pargile seoses planeeringuga eeldatavalt puuduvad.

Mõju Pada pargile

Pada park pindalaga 55,1 ha asub Pada, Samma ja Võrkla külades. Kaitstav park kattub suuremas osas Padaoru maastikukaitsealaga. ÜP kohaselt paikneb kogu kaitstav park rohevõrgustiku koridori ja astmelaua alal.

Pada pargi põhjaosale ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiune teekoridor ning maakonnaülese transpordisõlme piirkond, mille täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine ja transpordisõlme arendamine kaitseala piirkonnas võib avaldada alale vahetuid mõjusid ning põhjustada kaitse-eesmärgiks olevate alade kadu, mistõttu tuleb maantee rekonstrueerimise kavandamisel hinnata mõjusid Pada pargile, kuna tee rajamine võib mõjutada otseselt nii ala kui selle kaitseväärtusi.

Käesoleva planeeringuga ei kavandata kaitsealal maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Alal ei ole algatatud detailplaneeringuid. Kaitsealal asub kaks olemasolevat ja naabruses mitu olemasolevat ning asustatud elamumaa kinnistut, mille kasutamine alale negatiivseid mõjusid ei põhjusta. Alale jääb väikesel alal väärtuslikku põllumaad, kuid selle kasutamine ei sea ala väärtusi ohtu.

Kokkuvõttes puudub ÜP lahenduse rakendamisel negatiivne mõju Pada pargile. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimise kavandamisel tuleb hinnata pargile tegevusega seotud mõjusid, kuna see võib avaldada pargile negatiivseid mõjusid.

Mõju Vasta mõisa pargile

Vasta mõisa park pindalaga 3,1 ha asub Vasta külas. Väikesel alal kavandatakse maa juhtotstarbe muutust määrates olemasolevale elamu maa-alale ühiskondliku ehitise maa. Planeeringuga ei kavandata maakasutuse muudatusi ega tegevusi, mis avaldaks negatiivset mõju kaitsealusele pargile. Seega mõjud kaitstavale pargile puuduvad.

Mõju Kunda põlispuudele

Kunda põlispuude kaitseala pindalaga 15,7 ha asub Linnuse külas. Kaitstav ala paikneb suuremas osas kavandatava rohevõrgustiku astmelaua alal. Ala piiril on kavandatud uue elamu maa-ala juhtotstarve väikesel alal.

ÜP-ga määratakse kaitstavale alal ja selle piiril paiknev Kunda vesiveski kompleks miljööväärtuslikuks alaks (vt ptk 8.10.5). ÜP seletuskirjas on antud miljööväärtusliku ala tingimustes muuhulgas öeldud, et „Säilitada ja konserveerida veskihoone, taastada pargiarhitektuur". Kaitstavale alale jäävate objektide säilitamisel ja konserveerimisel tuleb arvestada põlispuude säilitamise vajadustega. Antud tingimuse täitmisel negatiivsed mõjud kaitstavale alale puuduvad.

Planeeringuga ei kavandata maakasutuse muudatusi ega muid tegevusi, mis avaldaks negatiivset mõju kaitsealusele pargile. Seega ÜP rakendamise korral mõjud kaitstavale pargile puuduvad.

8.1.2. Mõju hoiualadele

Mõju Kunda jõe hoiualale

Kunda jõe hoiuala Viru-Nigula valda jääv osa asub Kunda linnas, Siberi ja Linnuse külas. Hoiuala kogupindala on 37,2 ha, sellest Viru-Nigula valda jääb 20,9 ha. Hoiuala hõlmab Kunda jõe veeala. Hoiuala valla alale jääva osaga kattuv jõelõik paikneb kogu ulatuses piki jõge kavandatud rohekoridori alal.

ÜP-ga määratakse hoiualale jääv Kunda vesiveski kompleks miljööväärtuslikuks alaks (vt ptk 8.10.5). ÜP-ga määratletakse alale jäävad miljööväärtused, kuid konkreetseid tegevusi nendega seoses ei kavandata. Ala miljööväärtusteks on Kunda mõisa endised tootmishooned ja rajatised (sh veskikompleks), unikaalne pargiarhitektuur ning kanalite ja tiikide süsteem. ÜP seletuskirja kohaselt tuleb kompleks säilitada maksimaalses võimalikus ulatuses. Piirkonnas Kunda jõel asub ka paistus (Kunda IV pais), mis jääb samuti osaliselt miljööväärtuslikule alale. Paisutuse osas on

Keskkonnaamet keeldunud paisutamiseks veeloa andmisest[32]. Juhul kui veeloa andja keeldub loa andmisest, peab veeseaduse § 175 lg 4 kohaselt paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima. Paisutuse küsimus ei ole ÜP täpsusastme teema, see lahendatakse üldplaneeringust eraldiseisvalt. Keskkonnaamet on 18.06.2026 kirjas nr 6-5/26/9597-2 märkinud: *Keskkonnaameti järelevalveosakond on teinud ettevõttele ettekirjutuse likvideerida hiljemalt 01.10.2028 Lääne-Viru maakonnas Viru-Nigula vallas Linnuse külas Mõisa (katastritunnus 90202:001:0059) ja Kuusemäe (katastritunnus 90202:001:0016) kinnistutel Kunda jõel (VEE1072800) asuv Kunda IV (Kundamõisa, PAIS115940) paisutus ühtlustades jõe põhjalangu mõlemal pool paisukeha ning konstruktsioonide asukohas.* Milliseid tegevusi täpsemalt ja kuidas paisutusega seoses teostatakse ei ole ÜP koostamise seisuga teada ning tegemist ei ole ka ÜP täpsusastmes teemaga, paisutuse likvideerimine toimub ÜP-st eraldiseisvalt. Paisutuse likvideerimine mõjutab olemasolevat jõekeskkonda, sh vee taset ja vee liikumist ning kas ja kuidas on võimalik sel juhul väärtustada miljööväärtuslikul alal kanaleid ja tiike, sõltub paisutuse likvideerimise tehnilisest lahendusest ja sellega kaasnevatest mõjudest. Paisutuse likvideerimine toimub lammutusprojekti alusel, mille koostamisel tuleb hinnata tegevusega seotud mõjusid jõe veekeskkonnale ja jõe kallaste stabiilsusele. Seega millised väärtusi ja kuidas saab säilitada, sõltub paisutuse likvideerimisega seoses tehtavatest tegevustest.

Üp-ga Kunda vesiveski kompleksi määramine miljööväärtuslikuks alaks ning tiikide ja kanalite süsteemi väärtustamine tingimusel, kus kompleks ei tule tingimata säilitada kogu ulatuses vaid maksimaalses võimalikus ulatuses, ei avalda negatiivseid mõjusid hoiualale. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel tuleb arvestada jõe kuulumisega hoiuala koosseisu ning tegevus ei tohi minna vastuollu ala kaitse-eesmärkide täitmise vajadusega. Kaldasammaste säilitamine (kui see on tehniliselt võimalik) ei halvenda jõe elupaigatüübi seisundit. Paisutuse likvideerimine aitab viia Kunda jõe käsitletavas lõigus looduslähedasse seisundisse, sh avab kalade rändeteed, millega kaasneb jõe elupaigatüübi seisundi paranemine.

Arvestada tuleb ka asjaoluga, et lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaigana kinnitatud veekogul (milleks Kunda jõgi on) või selle lõigul on keelatud veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine (looduskaitseseaduse § 51 lg 1). See on lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi (looduskaitseseaduse § 51 lg 1^1). Vastavalt LKS § 32 lg 2 on hoiualal keelatud ka nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Üldplaneering arvestab olemasoleva Kunda sadama alaga ning käsitleb Kunda sadama võimalikku laienemist ida suunas strateegilise vajadusena, mis on üldplaneeringus kavandatud kui Kunda sadama arendusala. Arvestades, et võimalikku arendusala ja Kunda jõe hoiuala loodusala vahele jäävad olemasolevad Sadama tee ja Uus-Sadama tee, ei ole arendusalal toimuvate tegevuse tagajärjel ebasoodsat mõju hoiualale ette näha. Kunda sadama strateegilise vajaduse realiseerimiseks tuleb läbi viia detailplaneeringu koostamine koos mõjude hindamisega, et täpselt välja selgitada sadama laienemise võimalik ulatus ning alade kasutusfunktsioonid.

Kunda jõe hoiualale lähimad tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivad alad jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt sellest 0,6 km kaugusele, kuid seoses kaitstavate alade puhvrite suurendamisega ÜP käigus jäävad need 1 km kaugusele. Elektrituulikud ega nendega seotud taristu hoiuala ei mõjutaks[33]. Samuti puuduvad mõjud hoiuala kaitse-eesmärgiks olevale vee-elustikule.

---

[32] Keskkonnaamet on keeldunud 15.10.2020 korraldusega nr DM-108734-19 ning 15.10.2020 vaideotsusega OÜ Lammasmäe Puhkekeskusele veeloa andmisest Kunda jõe paisutamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks Kunda IV paisul. Tallinna Halduskohtu 06.09.2021 otsusega jäeti rahuldamata OÜ Lammasmäe Puhkekeskuse kaebuse Keskkonnaameti 15.10.2020 korralduse nr DM-108734-19 ja 26.11.2020 vaideotsuse tühistamiseks ja taotluse uuesti läbivaatamiseks kohustamiseks. Riigikohtu 12.04.2022 kohtumäärusega nr 3-20-2608 jõustus Halduskohtu kohtuotsus. Keskkonnaameti 15.10.2020 korraldusest nr DM-108734-19 ,,Keskkonnaloa andmisest keeldumine'' tulenevalt peab paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima, kui veeloa andja keeldub loa andmisest (veeseadus § 175 lg 4). Paisutuse küsimus lahendatakse üldplaneeringust eraldiseisvalt.

[33] Kaitstavate loodusobjektidele rakendatavad puhvrite laiused, millesse kokkuleppeliselt tuuleenergeetika alasid ei kavandata, on välja töötatud koostöös Keskkonnaametiga 11.02.2021 toimunud koosolekul Keskkonnaameti,

Planeeringuga kavandatakse uut elamumaa ala Linnuse külas Kunda jõe mõlemal kaldal ning sellega seoses tehakse ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek jõe ääres 30 meetrini. Linnuse külas Kunda jõe ääres kavandatakse maa juhtotstarbe muutmist elamumaaks juba olemasoleval elamualal jõe mõlemal kaldal. Sellega seoses tehakse ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek jõe ääres 10 meetrini. Juhul kui järgitakse veekaitsenõudeid, siis olulisi negatiivseid mõjusid uue elamuala rajamise ning ehituskeeluvööndi vähendamisega Kunda jõe veekeskkonnale ja hoiualale ning selle kaitse-eesmärkidele ei avaldu. Ehituskeeluvööndi vähendamine saab toimuda vaid Keskkonnaameti nõusolekul.

Planeeringuga kavandatakse ka muid väiksemaid muudatusi maakasutuses jõe naabruses, kuid need ei põhjusta reostuskoormuse kasvu ega muid olulisi mõjusid hoiualale. Uusi tööstusalasid ega tiheasutusalasid hoiuala naabrusse ei kavandata.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel oluline negatiivne mõju hoiualale ja selle kaitse-eesmärkidele.

Mõju Kalvi hoiualale

Kalvi hoiuala pindalaga 26 ha asub Kurna, Kalvi ja Oru külas. Hoiuala paikneb ÜP kohaselt kogu ulatuses rohevõrgustiku astmelaua alal. Ala piiril kulgeb Koogu-Kalvi kõrvalmaantee, mida ei ole planeeringuga kavas laiendada ega õgvendada. Planeeringuga ei kavandata kaitsealal maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi. Seega mõjud hoiualale puuduvad.

Mõju Padaoru jõe hoiualale

Padaoru jõe hoiuala pindalaga 14 ha asub Pada, Koila, Pärna, Unukse, Kalvi, Mahu ja Aasukalda külas. ÜP kohaselt asub loodusala kogu ulatuses rohevõrgustiku koridoride alal.

Hoiuala piirneb Unukse külas ÜP-ga kavandatava tootmismaa alaga, mille näol on tegemist siiski juba olemasoleva tootmisalaga, mille maa juhtotstarvet korrigeeritakse. Veekaitsenõuete järgimise korral negatiivsed mõjud jõe veekeskkonnale ja hoiualale puuduvad.

Hoiuala lõunatipule ulatub nii Lääne-Virumaa kui Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ ette nähtud Tallinn-Narva mnt oluliselt muudetava teelõigu perspektiivne 650 m laiune teekoridor ning maakonnaülese transpordisõlme piirkond. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Maantee rekonstrueerimine ning transpordisõlme arendamine hoiuala piirkonnas nõuab tegevusega alale avalduvate mõjude hindamist, kuna tee õgvendamise või laiendamise korral kulgeb see üle hoiusala ja kaitse-eesmärgiks oleva elupaigatüübi jõed ja ojad (3260). Tee arenduse korral elupaiga kadu eeldatavalt ei toimu, kuid võib aset leida ala ja elupaiga mõjutamine ehitustegevuse käigus, eelkõige veekvaliteedi mõjutamise kaudu.

Kokkuvõttes puudub ÜP rakendamisel oluline negatiivne mõju hoiualale ja selle kaitse-eesmärkidele. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimise kavandamisel tuleb hinnata hoiualale avalduvaid mõjusid, kuna teekoridor ulatub hoiuala ja kaitstava elupaiga alale.

Mõju Arupealse hoiualale

Arupealse hoiuala pindalaga 6,9 ha asub Koogu külas. Hoiuala paikneb planeeringu kohaselt rohekoridori alal. Planeeringuga ei kavandata hoiualal maakasutuse muudatusi, infrastruktuuriobjektide rajamist ega muid tegevusi.

Hoiualast jäi ÜP varasema lahenduse kohaselt lähim tuuleenergia tootmiseks sobiv ala 0,5 km kaugusele. Seoses ÜP koostamise käigus toimunud tuulealade korrigeerimisega jääb lähim tuuleenergia tootmiseks sobiv ala hoiualast 1,8 km kaugusele. Tuuleenergeetika arendamisega seoses mõjud alale ja selle kaitse-eesmärgile puuduvad.

ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma esindajate osalusel. Kõik kokku lepitud puhvrid on toodud ÜP seletuskirjas.

8.1.3. Mõju püsielupaikadele

Merikotka (I kaitsekategooria) kaitseks on Viru-Nigula vallas moodustatud kolm püsielupaika: **Kunda merikotka püsielupaik**, **Letipea merikotka püsielupaik** ja **Mahu merikotka püsielupaik**. Merikotka kaitse tegevuskava[34] kohaselt on liigi kaitseks vajalik 2 km laiune puhvertsoon merikotka pesapaiga ja lähimate elektrituulikute vahel. Merikotka kaitse tegevuskavale ja Keskkonnaametiga kokkulepitule[35] tuginedes on ÜP-ga merikotka püsielupaikade ümber jäetud 2 km raadiusega puhver, kuhu ei ole kavandatud tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid rootoriga kokkupõrkel esineva hukkumisriski tõttu. Antud tingimuse täitmisel olulised negatiivsed mõjud merikotka püsielupaikadele puuduvad. Siiski tuleb mõningatel juhtudel merikotka püsielupaikade piirkondadesse tuuleparkide arendamisel hinnata tuulikute ja nendega seotud infrastruktuuri mõjusid liigile ka juhul, kui tuulikuid kavandatakse püsielupaigast kaugemale kui 2 km, kuna tuulepargid võivad jääda merikotka toitumisrännete teele ning põhjustada ka selliselt lindude hukkumist kokkupõrkel tuulikuga. ÜP koostamise käigus on seoses lisandunud Letipea merikotka püsielupaigaga vähendatud Letipea poolsaarele ulatuvat tuuleala selle põhjaosas, mis leevendab kokkupõrkeriski ka Kunda ja Mahu püsielupaikades pesitsevatele korkaste osas.

Tuuleparkides hukkumise risk võib esineda eelkõige juhul, kui tuulepark rajatakse merikotka pesapaiga ja toitumispiirkonna vahele ehk pesapaiga ja lähemate rannikualade vahele. Juhul, kui tuuleparki on soov kavandada Letipea poolsaarele (võimalik mõju Kunda ja Mahu merikotka püsielupaigas elutsevale liigile) ning Kunda soo alal paikneva tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivale alale (võimalik mõju sellest lõunasse Rakvere valda jäävas Jäätma merikotka püsielupaigas elutsevatele kotkale), tuleb uuringuga välja selgitada kotkaste toitumisalade paiknemine ja liiklumine toitumisaladele ning hinnata liigile kaasneda võivaid mõjusid. Uuring on vajalik DP staadiumis. Kui tulevikus lisandub uusi püsielupaiku, tuleb ka nende puhul täpsustada merikotkaste toitumisalade paiknemine ning vajadusel hinnata mõjusid liigile. Tuulepargi rajamise ja tuulepargilahendusega ei tohi tekitata liigile olulist hukkumisriski kokkupõrkel tuulikutega ega ohustada püsielupaiga ja toitumisalade vahelist sidusust. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, kas ja millistel tingimustel on võimalik vastavasse asukohta tuuleparki rajada.

Väike-konnakotka (I kaitsekategooria) kaitseks on moodustatud **Kestla väike-konnakotka püsielupaik** ja **Kutsala väike-konnakotka püsielupaik**. Antud liigile avaldaks tuulikute rajamine pesapaiga naabrusse negatiivset mõju rootoriga kokkupõrkest tingitud hukkumise riski tõttu. Seetõttu on püsielupaiga ümbrusse jäetud Üp-ga 2 km laiune puhvertsoon, kuhu ei ole kavandatud tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid. Kutsala väike-konnakotka püsielupaik moodustati ÜP koostamise ajal ning seetõttu loobuti sellega kattuvast tuulealast ning lähedusse jäävast väikesest tuulealast, samuti vähendati Varudi soo piirkonda jäävat suurt tuuleala. Seoses ÜP koostamise ajal Rakvere valda moodustatud Varudi väike-konnakotka püsielupaigaga vähendati samuti Varudi soo piirkonda jäävat suurt tuuleala.

Kui tuuleparke kavandatakse liigi püsielupaigale lähemale kui 3 km, siis võivad need jääda konnakotka püsielupaiga ja toitumisalade vahelisele alale ning põhjustada ka selliselt hukkumisriski kokkupõrkel rootoriga. Negatiivsete mõjude vältimiseks tuleb seega juhul, kui tuuleparki kavandatakse püsielupaigale lähemale kui 3 km, teostada (DP staadiumis) väike-konnakotka toitumisalade uuring, selgitades liikumine toimumisaladele ning hinnata liigile kaasneda võivad mõjusid. Tuulepargi rajamise ja tuulepargilahendusega ei tohi tekitata liigile olulist hukkumisriski kokkupõrkel tuulikutega ega ohustada püsielupaiga ja toitumisalade vahelist sidusust. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, kas ja millises ulatuses on võimalik vastavale kaugusele tuuleparki

[34] Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169. https://eelis.ee/getdok/-524848298

[35] Kaitstavate loodusobjektidele rakendatavad puhvrite laiused, millesse kokkuleppeliselt tuuleenergeetika alasid ei kavandata, on välja töötatud koostöös Keskkonnaametiga 11.02.2021 toimunud koosolekul Keskkonnaameti, ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma esindajate osalusel. Kõik kokku lepitud puhvrid on toodud ÜP seletuskirjas.

rajada. Antud tingimuse täitmisel olulised negatiivsed mõjud väike-konnakotka püsielupaikadele puuduvad.

Kalvi rohe-tilksambliku püsielupaik on moodustatud II kategooria kaitstava samblikuliigi kaitseks. Loodusala piiril paikneb Kivihunniku ja Reinu maaüksuste detailplaneering, kuid sellel loodusalale mõju puudub, kuna planeeringuala asub klindipealsel avamaastikul aga loodusala klindist allpool. Püsielupaik piirnes ÜP varasema lahenduse kohaselt tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiva alaga, kuid arvestades, et tuuleparkideks põhimõtteliselt sobiv ala on klindil ja püsielupaik klindi all, siis mõjud püsielupaigale oleksid puudunud. Antud tuulealast ÜP koostamise käigus loobuti. Seega seoses ÜP rakendamisega püsielupaigale negatiivsed mõjud puuduvad.

Kuresoo metsise püsielupaik paikneb Lüganuse vallas, kuid piirneb kolmel küljel Viru-Nigula vallaga. Vältimaks olulisi negatiivseid mõjusid metsisele, on püsielupaiga ümbrusesse jäetud ÜP-ga 1 km laiune puhvertsoon, kuhu ei ole ette nähtud tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid. ÜP koostamise käigus vähendati püsielupaigast lääne poole jäävat tuuleala. Kuna reaalne metsise elupaik on tõenäoliselt suurem[36] kui püsielupaik koos puhvriga, siis tuleb tuuleparkide kavandamisel hinnata tuulikute ja nendega seotud infrastruktuuri mõjusid kaitstavale liigile, kui tuuleparke kavandatakse püsielupaigale lähemale kui 2 km. Seejuures tuleb hinnata ka võimalikke mõjusid metsise elupaikade vahelistele liikumiskoridoridele. Tuulepargilahendus peab arvestama liigi vajadustega. Antud tingimuse täimisel olulised mõjud metsisele puuduvad.

8.1.4. Mõju kaitsealustele liikidele ja kivististele

Tabel 11. Kaitsealused liigid Viru-Nigula vallas. Allikas: Keskkonnaregister, seisuga 18.11.2019

Kaitsekategooria	Looma- ja linnuliigid	Taime- ja seeneliigid
I kategooria	Merikotkas, rabapüü, väike-konnakotkas.	
II kategooria	Hüüp, paksukojaline jõekarp, kanakull, kääbus-nahkhiir, laanerähn, metsis, pargi-nahkhiir, põhja-nahkhiir, põldtsiitsitaja, suurkõrv, tiigilendlane, valgeselg-kirjurähn, veelendlane.	Ainulehine soovalk, kaunis kuldking, kärbesõis, laanekannike, madal unilook, meklenburgi timmia, rohe-tilksamblik, sagristarn, sire varjusamblik, sookäpp, väike käopõll.
III kategooria	Euroopa harjus, herilaseviu, hiireviu, hink, hänilane, punaselg-õgija, ristpart, rukkirääk, sookurg, vasakkeermene pisitigu, võldas, väike-kärbsenäpp.	Aas-karukell, hall käpp, harilik käoraamat, harilik ungrukold, kahelehine käokeel, kahkjaspunane sõrmkäpp, karukold, karulauk, kuradi-sõrmkäpp, laialehine neiuvaip, lumi-nuisamblik, mets-kuukress, pruunikas pesajuur, rand-seahernes, rant-tähnsamblik, roomav öövilge, rootsi kukits, soo-neiuvaip, sulgjas õhik, suur käopõll, valge vesiroos, väike vesiroos, vööthuul-sõrmkäpp.

Mõju I kaitsekategooria liikidele

Viru-Nigula vallas on registreeritud kolm I kaitsekategooria loomaliiki: merikotkas, väike-konnakotkas ja rabapüü. Merikotka ja väike-konnakotka kõik pesapaigad on püsielupaikadena kaitse

[36] Metsise (*Tetrao urogallus*) kaitse tegevuskava. Keskkonnaamet, kinnitatud 2015. https://infoleht.keskkonnainfo.ee/getdok/-136148422

alla võetud, millega on liikide kaitse tagatud. Rabapüü teadaolevad elupaigad paiknevad looduskaitsealana ja loodusalana kaitstaval sooalal.

Tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade kavandamisel on ÜP koostamisel arvestatud liikide kaitseks vajalike puhvritega[37]. Merikotka ja väike-konnakotka pesapaikade puhul on puhvriks 2 km, rabapüü elupaikade puhul 1 km. Antud suuruses puhvrite rakendamise korral olulist negatiivset mõju liikide elupaikadele eeldada ei ole. Puhvritest kaugemal paiknevad tuulepargid võivad põhjustada kotkaste hukkumise riski vaid juhul, kui tuulepark rajatakse pesapaiga ja liigi toitumispiirkonna vahele. Sellistesse kohtadesse tuuleparkide kavandamisel tuleb välja selgitada kotkaste toitumisalade paiknemine ning liikumisteed toitumisaladele, et tagada elupaiga ja toitumisalade vaheline sidusus ning vältida olulist hukkumisriski seoses kokkupõrkel tuulikutega (vt täpsemalt ptk 8.1.3 „Mõju püsielupaikadele").

Lähim tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobiv ala jääb rabapüü elupaikadest 1,3 km kaugusele, millega on liigi elupaigad kaitstud.

Kaitstavate I kategooria taime-, seene- ega samblikuliikide kasvukohti ÜP varasema lahenduse koostamise ajal valla alal registreeritud ei olnud. ÜP koostamise ajal registreeriti valla lõunaosas kaks I kategooria taimeliigi virgiinia võtmeheina elupaika, millega seoses vähendati Varudi soo piirkonda jäävat suurt tuuleala. Praeguse lahenduse kohaselt jääb tuuleala lähimast võtmeheina elupaigast 400 m kaugusele, mis on piisav vahemaa võimaliku tuulepargiga seotud mõjude välistamiseks.

Iga konkreetse tuulepargi kavandamisel (DP staadiumis) tuleb liikide levikuandmeid täpsustada. Juhul, kui leitakse uusi I kaitsekategooriasse kuuluvate liikide elupaiku/kasvukohti, tuleb ka nende puhul rakendada puhvreid liikide kaitseks. Linnustiku puhul tuleb vajadusel hinnata mõju toitumisalade ja elupaikade vahelisele liikumisele. Nende loomastiku elupaikade puhul, mis ei ole kaitstud püsielupaigana ega asu kaitsealal ning taime-, seene- ja samblikuliikide mitte pindalaliste kasvukohtade puhul on puhvri ulatus juhtumipõhine kaalutlusotsus.

Mõju II kaitsekategooria liikidele

Viru-Nigula vallas teadaolevad **II kaitsekategooria loomaliikide** elupaigad paiknevad suuremas osas kaitstavatel aladel. Tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade kavandamisel on ÜP koostamisel arvestatud liikide kaitseks vajalike puhvritega[38] – vt täpsemalt ptk 8.1.1 („Mõju kaitsealadele") ja ptk 8.1.2 („Mõju hoiualadele").

ÜP koostamise ajal on tuulepargi aladel registreeritud kolm kanakulli elupaika, millega seoses on tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid vähendatud, jättes liigi elupaigad tuulealadest välja. Väljaspool püsielupaiku ja kaitsealasid asuvatele elupaikadele ei ole automaatse puhvri rakendamine vajalik, puhvri ulatus on juhtumipõhine kaalutlusotsus. Kui tuuleparki kavandatakse kanakulli elupaigale lähemale kui 2 km, tuleb hinnata mõju liigile. Hindamise tulemusena selgub, millistel tingimustel on võimalik tuuleparki kavandatavasse asukohta rajada.

Väljaspoole kaitstavaid alasid jääb peamiselt käsitiivaliste elupaiku, milleks on pargid, asulad ja veekogud, mis on nahkhiirtele suvisteks elupaikadeks ja toitumisaladeks. Ainsaks võimalikuks oluliseks mõjuks võib kujuneda tuuleparkide mõju nahkhiirtele (hukkumine nii seoses otsese kontaktiga liikuvate tuuliku labadega kui ka labade poolt tekitatud lokaalse õhurõhu muutuse tagajärjel tekkinud barotrauma tõttu). Valla alal on registreeritud mitmete nahkhiirte liikide esinemine (veelendlane, pargi-nahkhiir, kääbus-nahkhiir, tiigilendlane, põhja-nahkhiir, suurkõrv).

Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitused nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes, seisuga 10.11.2021; „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs" (tellija: Keskkonnaministeerium), MTÜ Kotkaklubi ja Eesti Ornitoloogiaühing .

[38] Kaitstavatele loodusobjektidele rakendatud puhvrite laiused, millesse kokkuleppeliselt tuuleenergeetika alasid ei kavandata, on välja töötatud koostöös Keskkonnaametiga 11.02.2021 toimunud koosolekul Keskkonnaameti, ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma esindajate osalusel. Kõik kokku lepitud puhvrid on toodud ÜP seletuskirjas.

Tuuleparkide kavandamisel tuleb (DP staadiumis) hinnata võimalikku mõju nahkhiirtele ning vajadusel võtta tarvitusele meetmed liikide kaitseks. Vt täpsemalt ptk 0 „Mõju loomastikule".

Muid võimalikke konflikte seoses planeeringuga ei ole II kategooria kaitstavate loomaliikidega seoses ette näha.

II kaitsekategooria taimeliikidest jääb enamus kaitstavatest aladest väljaspoole, kuid asuvad valdavalt rohevõrgustiku aladel. Enam kaitstavaid taimeliike esineb sooaladel. Kuna tuulikute ja nendega seonduva taristu rajamine võib põhjustada liikide kasvukohtade mõjutamist või hävingut, siis on oluliste negatiivsete mõjude vältimiseks II kategooria kaitstavate taimeliikide suuremad pindalalised kasvukohad tuuleenergeetika arendamiseks mõeldud põhimõttelistest aladest välja lõigatud. Suhteliselt suur osa taimeliikide kasvukohtadest jääb aga tuuleenergia tootmiseks põhimõtteliselt sobivate alade piirkondadesse. Juhul, kui tuulepargi taristu rajamisega kaasneb kuivendus ja piirkonna veerežiimi mõjutamine, tuleb hinnata mõjusid naabruses paiknevatele kaitstavatele taimeliikidele. Tuulepargilahenduse väljatöötamisel tuleb arvestada kaitstavate liikidega.

Kõik II kategooria seene- ja samblikuliikide teadaolevad kasvupaigad asuvad kaitstaval alal, olles sellega piisavalt kaitstud.

Iga konkreetse tuulepargi kavandamisel (DP staadiumis) tuleb liikide levikuandmeid täpsustada. Juhul, kui leitakse uusi II kaitsekategooriasse kuuluvate liikide elupaiku/kasvukohti, tuleb ka nende puhul hinnata mõjusid liikidele ning arvestada liikide kaitse tagamise vajadusega. Linnustiku puhul tuleb vajadusel hinnata mõju toitumisalade ja elupaikade vahelisele liikumisele. Nende loomastiku elupaikade puhul, mis ei ole kaitstud püsielupaigana ega asu kaitsealal ning taime-, seene- ja samblikuliikide mitte pindalaliste kasvukohtade puhul on puhvri ulatus juhtumipõhine kaalutlusotsus.

Mõju III kaitsekategooria liikidele

III kaitsekategooria liigid on Viru-Nigula vallas kõige laialdasemalt levinud ning need liigid on ka vähem ohustatud. Seetõttu puudub kohustus nende kõiki elupaiku/kasvukohti rangelt kaitsta ja tingimata säilitada.

Enamus kaitstavate III kategooria loomaliikide elupaikadest paikneb kaitstavatel aladel. Väljaspool kaitsealasid esineb enam linnuliikide elupaiku, samuti mõned kaitstavate kahepaiksete ja putukate elupaigad. Tuuleenergeetika arendamiseks kavandatud põhimõtteliselt sobivateol aladel, mis kattuvad kaitstavate linnuliikide elupaikadega, tuleb hinnata mõjusid. Tuulepargilahenduse väljatöötamisel tuleb arvestada kaitsealuste liikidega, leides eelistatult väiksemat mõju põhjustavad lahendused.

III kategooria taimeliikide kasvukohtadest paikneb ligikaudu pool kaitstavatel aladel. Väljaspool kaitsealasid on enim kasvukohti sooaladel, kus need on tekkinud peamiselt Kunda piirkonnas esinenud aluselise õhusaaste tõttu. Kunda sadama võimaliku laienduse alale jäävad mitmed käpaliste kasvukohad. Kunda sadama strateegilise vajaduse realiseerimiseks tuleb läbi viia detailplaneeringu koostamine koos keskkonnamõjude hindamisega, et täpselt välja selgitada sadama laienemise võimalik ulatus ning alade kasutusfunktsioonid. Mõjude hindamise käigus tuleb muuhulgas analüüsida tegevuse võimalikku mõju kaitstavatele liikidele ja vajadusel leida võimalused negatiivsete mõjude leevendamiseks.

Väljaspool kaitsealasid paiknevad kasvukohad kattuvad suures osas tuuleenergia arendamiseks põhimõtteliselt sobivate aladega. Kuigi kõigi elupaikade säilitamine pole tingimata vajalik, tuleb tuuleenergia arendamisel III kaitsekategooria taimeliikide kasvukohti siiski arvesse võtta ning tuulikute ja taristu paigutusega mõjusid minimeerida.

Kõik III kategooria seene- ja samblikuliikide teadaolevad leiukohad asuvad kaitstaval alal, olles sellega hästi kaitstud.

Tuuleparkide kavandamisel (DP staadiumis) tuleb liikide levikuandmeid täpsustada. Juhul, kui leitakse uusi III kategooria liikide elupaiku/kasvukohti, tuleb ka nende puhul hinnata mõjusid liikidele ning võimalusel arvestada liikide elupaikade/kasvukohtade kaitse vajadusega. Vajadusel tuleb rakendada puhvreid liikide kaitseks, kuid see on juhtumipõhine kaalutlusotsus.

Letipea maastikukaitsealal asuva kaitstava taimeliigi rand-seaherne elupaiga alale on ÜP-ga määratud matkarada. Vastavat mõju on hinnatud ptk-is 8.1.1.

Kokkuvõttes on olulisimaks potentsiaalseks kaitstavate liikide elupaikade/kasvukohtade mõjutajaks ÜP-ga määratud tuuleenergia arendamiseks põhimõtteliselt sobivad alad. Juhul, kui tuuleenergeetika arendamisel hinnatakse ja võetakse arvesse mõjusid kaitstavate liikide elupaikadele/kasvukohtadele ning arvestatakse liikide vajadustega, siis olulised negatiivsed mõjud kaitsealustele liikidele tõenäoliselt puuduvad.

Mõju kivististele

Valla põhjaservas paikneval klindil avanevad Ordoviitsiumi ladestu kivimid, mis on rikkad kivististe poolest. Samuti võib kivistisi leida lubjakivikarjääride paljandeist. Planeeringuga ei kavandata tegevusi ega maakasutust, mis võiks kaitsealuste kivististe leiukohti ohustada või soodustada kivististe eemaldamist nende leiukohtadest. Seega puuduvad planeeringuga seoses olulised negatiivsed mõjud kaitstavatele kivististele.

8.1.5. Mõju kaitstavatele looduse üksikobjektidele

Ehalkivi (Ehakivi; Linnukivi; Veljastekivi) on rannikulähedases meres paiknev rändrahn Letipea külas Letipea maastikukaitsealal. Rähndrahnu piirkonnas planeeringuga maakasutuse muutusi ei kavandata. Mõjud objektile puuduvad.

Tagaküla suurkivi asub Letipea külas ja samuti Letipea maastikukaitsealal. Planeeringu kohaselt jääb rändrahn rohevõrgustiku alale. Maakasutuse muudatusi piirkonnas ei kavandata, seega kaitstavale objektile negatiivsed mõjud puuduvad.

Pada oru mänd (Vanaveski mänd) asub Aasukalda külas. Planeeringu kohaselt jääb objekt väärtusliku põllumaa alale. Maakasutuse muudatusi planeeringuga piirkonnas ei kavandata ja seega negatiivsed mõjud kaitstavale põlispuule puuduvad.

Padaoru mänd (Peetri mänd; Ulmi mänd) asub Pada külas Padaoru maastikukaitseala ja Pada pargi alal. Maakasutuse muudatusi planeeringuga piirkonnas ei kavandata ja seega negatiivsed mõjud kaitstavale põlispuule puuduvad.

8.1.6. Mõju kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavatele loodusobjektidele

Viru-Nigula vallas ei ole kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte. Samuti ei tehta ÜP-ga ettepanekuid loodusobjektide arvamiseks kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavate loodusobjektide hulka.

Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.2.

8.2. Mõju vääriselupaikadele

Viru-Nigula vallas on EELIS infosüsteemi andmetel 61 vääriselupaika[39]. Suurem osa neist paikneb väljaspool kaitstavaid alasid, kuid enamus neist jääb ÜP kohaselt rohevõrgustiku aladele.

[39] EELIS, seisuga 09.03.2020

Keskkonnaministri määruse[40] alusel on avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvas Eesti looduse infosüsteemi kantud vääriselupaigad kaitstud. Neis on keelatud raie, välja arvatud erakorralised raied Keskkonnaameti nõusolekul. Eraomanikule kuuluvas metsas on vääriselupaiga kaitsmine vabatahtlik.

Mitmed kaitstavad vääriselupaigad jäävad tuuleenergeetika arendamiseks sobivatele aladele. Tuuleenergeetika arendamisel tuleb tuulikute ja neid teenindava taristu asukohtade kavandamisel kaitstavate vääriselupaikadega arvestada ning tagada nende säilimine. Muud ÜP-ga kavandatavad maakasutuse juhtotstarbed kaitstavatele vääriselupaikadele olulisi negatiivseid mõjusid ei põhjusta.

Raadamist on soovitav vältida ka kaitstavate vääriselupaikade piiril, kuna servaefekti tõttu avaldaksid ka piirile rajatud arendused negatiivseid mõjusid. Samuti on kaitse all olevate vääriselupaikade alal soovitatav vältida maakasutuse muutmist ning uute arenduste kavandamist.

Kokkuvõttes puuduvad ÜP rakendamisel olulised negatiivsed mõjud vääriselupaikadele.

Meetmed vääriselupaikade kaitse tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.3.

8.3. Mõju taimestikule

Loodusliku ja pool-loodusliku taimkattega alad ehk metsad, sood ja niidud hõlmavad veidi üle 40% Viru-Nigula valla pindalast. Arendussurve on valla alal keskmine, olles enam koondunud suuremate asulate piirkonda. Arendusi kavandatakse eelkõige suuremate asulate sees ja ümbruses ning arendamine toimub eeskätt asustusalade tihenemise, mitte uute rajamise kaudu. Siiski kavandatakse ka uusi tööstusalasid ja elamualasid asulatest väljaspool. ÜP-ga ei kavandata uusi teid ega muid suuremaid infrastruktuuriobjekte, mille rajamine nõuaks suuremal mahul taimkatte raadamist. Sonda-Aseri raudtee jääb kunagise raudteetrassi koridori ja väärtusliku taimkattega alade kadu selle rajamine ei põhjusta. Tallinn-Narva mnt rekonstrueerimine põhjustab samuti taimkattega alade kadu, kuid maantee rekonstrueerimise vajadus ja lahendus ei ole ÜP koostamise seisuga teada ning seetõttu ei saa mõjusid käesoleva KSH raames täpsemalt hinnata. Maantee rekonstrueerimise täpne lahendus selgub ÜP seletuskirja kohaselt järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga), mille käigus tuleb hinnata taimestikule avalduvaid mõjusid.

Enamus tootmismaadest paikneb olemasoleva hoonestusega või muu kasutusega aladel, kus kõrge väärtusega taimkatet ei leidu.

Uued elamumaad ei paikne reeglina loodusliku taimkattega või väärtusliku pool-loodusliku taimkattega aladel. Seega on uute elamumaa juhtotstarbega alade lisandumine mõju looduslikule taimkattele väheoluline.

ÜP teeb ettepaneku ehituskeeluvööndi vähendamiseks rannikul peamiselt Letipea poolsaarel ja Mahu piirkonnas, aga ka Kunda jõe ääres. Kuna ehituskeeluvööndi vähendamine loob võimalused arendusteks (valdavalt elamuehituseks), siis toob see kaasa mõningast loodusliku taimkattega alade kadu rannikul. Enamasti on tegu metsade või niidualadega, valdavalt ei ole tegemist kõrge väärtusega looduslike kooslustega. Mahu külas toimuks ehituskeeluvööndi vähendamine elupaigatüübi liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*) alal. Kunda jõe äärne ehituskeeluvööndi vähendamine toimuks suuremas osas põllumajandusmaal ning väärtuslike taimekoosluste kadu ei toimu. Kokkuvõttes võib ehituskeeluvööndi vähendamine põhjustada mõningast rannikule iseloomuliku taimkatte kadu või teisenemist (olenevalt arenduste iseloomust ja hulgast). Vähesel määral lisandub ka mäetööstusmaid, kuid olulist väärtusliku taimkatte kadu sellega ei kaasne, kuna uued mäetööstusmaad paiknevad enamuses põllumajanduslikus avamaastikus. Enamasti jäävad mäetööstusmaadele rohumaad, kuid looduslikke niidualasid ei ole neil aladel kaardistatud.

[40] Keskkonnaministri 04.01.2007 määrus nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused", eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/115092017010?leiaKehtiv

Uute perspektiivsete jalg- ja jalgrattateedega kaasneb samuti vähesel määral taimestikuga alade kadu, kuid suures osas paiknevad jalg- ja jalgrattateed avamaastikus või olemasolevate teede koridoris. Metsakoosluste raadamise vajadus seoses nendega on väheoluline. Seega on jalg- ja jalgrattateede rajamise mõju taimkattele valla skaalas pigem tühine.

Perspektiivsete tootmis- ja elamumaade ning muude arendusalade lisandumist kompenseerib asjaolu, et võrreldes kehtiva ÜP lahendusega on uue ÜP koostamisel arvatud alasid tootmise maa-ala juhtotstarbega alade hulgast välja.

Olulist mõju taimkattele võib põhjustada tuuleparkide arendamine, mille käigus raadatakse taimkate tuulikuplatsidelt ja tuulikutega seotud taristu alalt. Planeering määratleb suhteliselt suurel hulgal tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid. Tuuleenergeetikast tingitud mõjud sõltuvad rajatavate tuuleparkide ja üksiktuulikute arvust, paigutusest ning võimalikust kaasnevast taristust. Kuna ÜP-ga on kavandatud põhimõtteliselt sobivad alad tuuleparkide arendamiseks, mitte ei kavandata konkreetseid tuuleparke, siis ei ole võimalik nende mõju taimkattele käesoleva KSH raames täpsemalt hinnata. Iga konkreetse tuulepargi kavandamisel tuleb hinnata selle mõju olulisust taimestikule. Juhul kui tuulepargi rajamise käigus raadatava ala suurus on üle 100 ha, tuleb KeHJS-e[41] kohaselt läbi viia keskkonnamõju hindamine. Kui tuulikuplatside pindala on väike, siis ei ole võimalik mõju taimkattele ilmselt siiski väga suur ega killustav.

ÜP-ga on täpsustatud rohevõrgustikku, kuhu haaratakse loodusliku taimkattega alasid ja arvatakse välja põllumaid. Sellel on taimestikule positiivne mõju, sest seab inimtegevustele teatavaid piiranguid ning aitab kindlustada looduslike alade säilimist.

Kuna valdav osa väärtuslikuma taimkattega alasid on kaitstud olemasolevate kaitsealadega või hõlmatud rohevõrgustikku, siis ei avalda võimalikud arendused (välja arvatud tuuleenergeetika) looduslikele taimekooslustele enamasti mõjusid. Edaspidi on soovitav üldjuhul vältida suuremaid loodusliku taimestiku kadu põhjustavaid arendusi metsaaladel või niitudel, samuti sooaladel. Samuti on soovitatav vältida põllumaade vahel paiknevate metsaalade raadamist säilitamaks taimkatte mitmekesisut ja tagamaks ühtlasi ka rohevõrgustiku toimimist.

Kokkuvõttes avalduvad mõjud taimestikule peamiselt lokaalselt üksikute arendusalade puhul, valla kui terviku mõistes on mõjud taimkattele pigem suhteliselt väheolulised. Tuuleparkide arendamisel võivad avalduda arvestatavad mõjud, mistõttu tuleb mõju olulisust iga arenduse puhul eraldiseisvalt hinnata.

Võõrliigid

Üldplaneeringu alale jääb mitmeid karuputke võõrliikide kolooniaid. Võõrliigi levitamine on keelatud looduskaitseseaduse § 57 lg 1 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoober 2014 määrus (EL) nr 1143/2014 artikkel 7 kohaselt. Kuna karuputke puhul moodustab mullas ajapikku püsiv seemnepank, mis püsib mullas vähemalt 10 aastat, siis ehitustööde ja muu tegevuse käigus ei tohi ehitusplatsilt pinnast laiali vedada.

Vältimaks karuputke levitamist, tuleb järgida tingimusi:

- karuputke levila laiendamise vältimiseks tuleb karuputke leiukohtade pinnase teisaldamist väljapoole nimetatud levialasid vältida;
- vältida tuleb karuputke võõrliigi koloonias sõidukiga sõitmist, kui see pole võimalik, siis tuleb koloonia eelnevalt katta, et sõiduki rataste külge ei jääks pinnast.

Kui karuputke võõrliigi kasvukohas on vältimatult vajalik teha ehitustöid või muud tegevust, mille käigus on vajalik teostada kaevetöid, tuleb enne töödega alustamist tööde tegemise viis Keskkonnaametiga kokku leppida.

[41] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/116112010013?leiaKehtiv

Rohkem infot karuputke võõrliikide ja nende ohjamise kohta saab Keskkonnaameti kodulehelt (https://keskkonnaamet.ee/karuputk).

Meetmed oluliste ebasoodsate mõjude ennetamiseks/leevendamiseks taimestikule on toodud ka ptk-is 10.4.

8.4. Mõju loomastikule

Planeeringualal vahelduvad metsad, avamaastikud põllualade ja rohumaadega ning sood, mis pakuvad suhteliselt mitmekesiseid elupaiku enamikule Eestis levinud ulukiliikidest. Viru-Nigula valla territooriumil on ulukiseire ruutloenduse andmetel esindatud põder, metssiga, punahirve, metskits, karu, hunt, ilves, hallhüljes, harilik šaakal, kährikkoer, kobras, halljänes, valgejänes, metsnugis, kivinugis, mink, tuhkur ning mäger. Maastik pakub elupaiku nii mosaiikmaastike, avamaastike, metsamaastike kui ka soomaastike linnuliikidele.

ÜP-ga kavandatav maakasutus muudab maastikupilti vähesel määral ning vaid lokaalselt, arendusaladel. Muutused toimuvad enamasti asulates ja tiheasustusaladel, kus ka praegu looduslikke elupaiku pole ning mille väärtus loomastiku aspektist on madal. Üksikud arendusalad on kavandatud ka praegustele loodus- ja põllumajandusmaastiku alale. Loodusmaastike kadu toimub siiski üksikutel piiratud aladel ning valla skaalas arvestatavat loodusmaastike ning loomastiku elupaikade kadu ega teisenemist ÜP lahenduse realiseerumisega seoses ei toimu.

Asulatest kaugemal paiknevatel loodusmaastike aladel ei kavandata praktiliselt üldse maakasutuse muutust (välja arvatud võimalikud tuuleenergeetika arendamise alad), mis põhjustaks mõjusid loomastikule.

ÜP-ga ei kaasne valdava osa teemade puhul loomastikule olulisi häiringuid. Erandiks on tuulepargid, mille rajamise korral kaasnevad loomastikule mõningased mõjud nii parkide ehitus- kui kasutusfaasis, kuid kuna tuulikud paigutatakse suhteliselt suure vahemaaga, siis loodusmaastikke kui loomade elupaiku tuulepargid ei killusta. Küll aga omavad need mõningast negatiivset mõju linnustikule, põhjustades rootoritega kokku põrganud isendite vigastumist ja hukku. Tõenäoline on ka tuuleparkide alade linnustiku mõningane vaesestumine, kuna osa liike võib hakata tuulepargi alasid vältima. Samuti võivad tuulepargid põhjustada negatiivseid mõjusid nahkhiirtele, põhjustades isendite hukkumist. Nahkhiirte (veelendlase) teadaolevad elupaigad kattuvad tuuleenergia arendaseks põhimõtteliselt sobivate aladega suhteliselt väikesel alal (*ca* 20 hektaril), kuid on tõenäoline, et tuuleparkide alale võib jääda elupaiku, mida pole registreeritud. Samuti võivad nahkhiired läbida tuuleparke kevad- ja sügisrännete ajal. Seega tuleb tuuleparkide arendamise korral hinnata mõjusid linnustikule ja käsitiivalistele.

Kuna linnustik (sh kaitstavate liikide elupaigad) on pidevas muutumises ning linnustiku levikuandmed on katkendlikud, siis tuleb tuuleparkide kavandamisel (DP staadiumis) inventeerida tuulepargi ala ja selle naabruse (vähemalt 1 km raadiuses) linnustik ning hinnata mõjusid linnustikule, sh eraldi kaitstavatele linnuliikidele. Hinnata tuleb ka kumulatiivseid mõjusid, võttes arvesse piirkonnas paiknevaid või teadaolevaid kavandamisel olevaid tuuleparke ning muid olemasolevaid objekte ja arendusi (vt täpsemalt ptk 8.16.1). Arvesse tuleb võtta ka Keskkonnaministeeriumi tellimusel koostatava töö *Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs* (valmis 2022. aastal) tulemusi ning soovitusi. Valmiv uuring annab laiapõhjalise teabe maismaa linnustikust (peamised rändeteed, ööbimis- (puhke-) ja toitumisalad) koondatud analüüsina. Samuti valmib juhis tuulepargi eeluuringuks ja rajamise järgseks järelseireks koos miinimumnõuetega, mida tuleb eeluuringute ja seire kavandamisel järgida.

Kuna piki Soome lahe rannikut kulgevad rändlindude rändeteed, siis tuleb ranniku piirkonda (rannajoonest 5 km raadiuses) tuuleparkide kavandamisel teostada linnustiku rändeteede uuring, et selgitada mõjud rändlindudele. Nimetatud uuringud annavad võimaluse vajadusel leevendusmeetmete seadmiseks, kui need peaksid vajalikuks osutuma. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, kas ja millistel tingimustel on võimalik kavandatavasse asukohta tuuleparki rajada.

Tuuleparkide kavandamisel tuleb hinnata ka mõjusid käsitiivalistele. Juhul, kui käsitiivaliste levikuandmestik on puudulik, kuid alal esinevad neile sobivad biotoobid või piirkonnas tõenäolised rändekoridorid, tuleb teostada käsitiivaliste uuring.

Põhiliseks loomade liikumise barjääriks jääb valda läbiv olemasolev Tallinn-Narva maantee, mille võimaliku rekonstrueerimise korral tuleb välja töötada ja rakendada meetmed loomastikule avalduvate negatiivsete mõjude vähendamiseks. Loomapääsude kavandamine peab toimuma infrastruktuuriobjektide planeerimise ja/või projekteerimise faasis.

ÜP-ga kavandatavad raudteeühendused on eeldatavalt suhteliselt väikese kasutusintensiivsusega ja ei kujune loomastikule barjääriks. Loomade hukkumise tõenäosus kokkupõrkel rongiga on madal, kuna kaubarongide liikumiskiirus pole suur ning nende lähenemine on müra tõttu hästi kuuldav. Seetõttu pole raudtee tarastamine loomastiku kaitse aspektist vajalik ning mõjub pigem negatiivselt, kuna takistab loomade liikumist. Kindlasti tuleb jätta raudtee tarastamata rohevõrgustiku elementidega lõikuvatel lõikudel, muudel lõikudel ei ole tarastamise mõju loomastikule kriitiline.

ÜP-ga on täpsustatud rohevõrgustiku tugialasid ja koridore maastikust lähtuvalt ja rohevõrgustikku tihendatud, millel on loomastikule positiivne mõju, sest see seab piiranguid inimtegevusele ning aitab kindlustada looduslike alade säilimist edaspidi.

Kuna arendussurve ja häiringute tase on suuremal osal valla alast madal ning loomastiku jaoks väärtuslikumad looduslikud elualad on kaitstud kaitstavate alade ja rohevõrgustiku tingimustega, siis pole loomastiku aspektist edasiste arenduste puhul vajalik meetmeid rakendada. Valda läbivate suuremate maanteede, eelkõige Tallinn-Narva mnt arenduste puhul tuleb arvestada ulukite läbipääsu tagamise vajadusega ökoduktide või loomapääsude abil. Loomapääsude kavandamine peab toimuma maanteede planeerimise või projekteerimise faasis.

Merealade loomastikuga on ÜP-l seoseid vähe. Kunda supelrannast läänes on merel tähistatud koht, mis on mõeldud veemotosõidukite kasutamiseks. Tegemist on olemasoleva kohaga, mille osas ÜP-ga muudatusi ei kavandata. Kuna piirkond on liivase põhjaga ja vähese taimestikuga, siis tõenäoliselt ei ole alal olulisi madalas vees kudevate liikide (nt särg ja teised karpkalalased, ahven, siig) kudealasid. Sügavamal (üle 5 m) kudevate liikidele ei põhjusta veesõidukid ilmselt olulisi negatiivseid mõjusid. Ka ei kattu veemotosõidukite intensiivseim kasutusperiood (suvi) kalade kudeperioodiga, milleks on enamusel liikidest kevad ja mõnedel liikidel sügis. Seega ei kaasne kalastikule nii seoses veemotosõidukite koha määramise ning eeldatavasti ka edaspidi tegevuse edasiarendamisega, kui selleks soov tekib, olulisi negatiivseid mõjusid.

Kokkuvõttes on ÜP lahenduse mõju loomastikule väheoluline. Mõju avaldub vaid lokaalselt, eelkõige suuremate asulate ja uute arendusalade piirkonnas ning võimalike tuuleparkide alal. Valdaval osal valla territooriumist ning loomastiku elualadest mõju loomastikule puudub.

Meetmed oluliste ebasoodsate mõjude ennetamiseks/leevendamiseks loomastikule on toodud ka ptk-is 10.4.

8.5. Mõju rohevõrgustikule

Maakonna tasandi tugialad ja rohevõrgustik Viru-Nigula vallas on määratud Lääne-Viru maakonnaplaneeringuga 2030+ ja Ida-Viru maakonnaplaneeringuga 2030+. Rohevõrgustiku alad hõlmavad valla territooriumist ca 149,83 km^2, moodustades 48% valla pindalast. Rohevõrgustiku olulisimaks konfliktobjektiks on valda ida-lääne suunaliselt läbiv Tallinn-Narva põhimaantee, aga ka kõrvalmaantee nr 17158 Kunda-Malla–Ojaküla ning kõrvalmaantee nr 17159 Unukse-Mahu.

ÜP-ga täpsustatakse maakonnaplaneeringuga määratud rohevõrgustikku valla tasandile ning seatakse üldised kasutustingimused, mis peavad tagama rohevõrgustiku toimimise.

ÜP koostamise protsessis toimus rohevõrgustiku oluline korrigeerimine. Rohevõrgustiku analüüsi koostamise käigus täpsustati ja korrigeeriti Viru-Nigula vallas Lääne-Viru maakonnaplaneeringus

2030+ ning Ida-Viru maakonnaplaneeringus 2030+ määratletud ning kehtivate ÜP-dega täpsustatud rohevõrgustikku. Selgitati välja tähtsamad olemasolevad ja ka võimalikud uued rohealad rohevõrgustiku sidususe tagamiseks. Oluliseks muutuseks on rohevõrgustiku elementide piiride korrigeerimine arvestades maastiku iseloomu. Rohevõrgustiku alade servadest lõigati välja väärtuslikke põllumajandusmaid ja muid võrgustikku vähemsobivaid alasid ning samal ajal laiendati rohealasid loodusmaastike (valdavalt metsade) arvel. Seetõttu on mitmed võrgustiku elemendid jäänud väiksemaks ja kitsamaks, kuid seda kompenseerib võrgustiku tihenemine. Rohevõrgustiku konfiguratsioonis tehtud olulisemad muutused (uued rohekoridorid, rohekoridoride nihutamine, suuremad muutused tuumalade piirides) on esitatud Viru-Nigula valla rohevõrgustiku analüüsis (vt ÜP seletuskirja lisadest).

Võrgustikku on täiendatud mitmete uute rohekoridoridega, mis parandavad võrgustiku üldist sidusust ja toimimist. Võrgustikku liideti kaitstavad alad (kui need olid varem võrgustiku alalt välja jäänud) ja ka kaitstavate liikide elupaigad. Uudse lähenemisena täiendati rohevõrgustiku ribastruktuure sinivõrgustiku aladega. Sinivõrgustik kulgeb piki jõgesid ja loob täiendavaid ühendusi rohevõrgustiku alade vahel, rikastab ja mitmekesistab rohevõrgustikku ning loob eriilmeliste alade vahelise sidususe.

Rohevõrgustikku täiendati ka arvestades puhkefunktsiooni, mis on oluline eeskätt linnalise asustusega aladel, nende vahetus läheduses ja traditsioonilistes väljakujunenud puhkemajandusliku taristuga looduslikes puhkepiirkondades. Puhkealade määratlemisel võeti aluseks juba traditsiooniliste puhkekohtade paiknemine vallas.

Planeeringu käigus täpsustati ja täiendati rohevõrgustiku kasutustingimusi, võttes aluseks maakonnaplaneeringutes esitatud tingimused.

ÜP-ga ei kavandata reeglina maakasutuse muudatusi või infrastruktuuriobjekte või muid rajatisi, mis mõjutaks oluliselt rohevõrgustiku sidusust ja toimimist või tekitaks barjääriefekti. Potentsiaalsed raudteekoridorid ei põhjusta eeldatavalt olulist konflikti, kui raudteid ei tarastata. Kuna nende raudteelõikude eeldatav kasutuskoormus on suhteliselt madal, siis ei halvenda rongide liikumisest tingitud häiringud rohevõrgustiku toimimist. Kui raudteed tarastatakse, põhjustab see takistusi ulukite liikumisele. Rohevõrgustiku toimimise tagamiseks tuleb jätta raudteed tarastamata lõikudel, kus need ristuvad rohevõrgustiku elementidega. ÜP seab tingimused rohevõrgustiku konfliktikohtade mõjude leevendamiseks uue taristu kavandamisel: *Uue tehnilise taristu (eelkõige joonehitised) kavandamisel tuleb rohevõrgustiku konfliktikohti käsitleda igal konkreetsel juhul eraldi. Seejuures on vajalik analüüsida konflikti võimaliku mõju ulatust ja kumulatiivsust ning kavandada meetmed konfliktide vältimiseks või leevendamiseks. Konfliktide lahendamine on järgnevate planeeringute ja konkreetsete projektide ülesanne*.

Rohevõrgustiku aladega kattuvad suurel määral ÜP-ga määratud tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivad alad. Kuna elektrituulikud paiknevad üldjuhul hajusalt ja eeldatavalt raadatava ala osakaal on tuulepargialadel väike, siis üldjoones säilib seal senine maastik. Koos taristuga (teed, elektriliinid) mõjutavad tuulepargid rohevõrgustiku alade kvaliteeti, kuna metsamaastikesse rajatakse taristu ehk täiendavad teed ja sihid ning tuulikuplatsid ning ühtlasi suureneb paljude loomaliikide jaoks häiringute tase. Seega võib tuuleparkide rajamine mõjutada rohevõrgustiku toimimist. Seetõttu tuleb rohevõrgustiku alale tuuleenergia arendamise võimalikkust ja kaasnevate mõjude ulatust igakordselt juhtumipõhiselt hinnata (DP staadiumis). Mõjude hindamisel rohevõrgustikule tuleb arvestada ka tuuleparkide koosmõjusid muude objektide ja võimalike arendustega rohevõrgustiku sidususele ja toimimisele. Kõikide arenduste, sh tuuleparkide kavandamisel rohevõrgustiku alale, tuleb arvestada planeeringuga kehtestatavate rohevõrgustiku kasutustingimustega, mille järgimisel tagatakse ka rohevõrgustiku säilimine ja sidusus.

Rohevõrgustiku täpsustamisel ÜP koostamisel jäeti rohevõrgustikust välja mäetööstusmaad, mistõttu ei ole lähitulevikus ette näha konflikte kaevandamise ja rohevõrgustiku funktsioneerimise vahel. Mäetööstusmaade rohevõrgustikust välja jätmine võrgustiku sidusust oluliselt ei mõjuta, kuna nende naabruses on piisavalt loodusmaastikke sidusa rohevõrgustiku konstrueerimiseks.

Maakasutuse muudatused ja võimalikud lisanduvad arendusalad (elamu-, äri- ja tootmisalad) paiknevad reeglina väljaspool rohevõrgustiku alasid ja rohevõrgustiku sidusust ei mõjuta. ÜP ei too kaasa olulist suletud (tarastatud) alade hulga suurenemist rohuvõrgustiku alal.

ÜP-ga kavandatakse mitmeid jalg- ja jalgrattateid, mis lõikuvad ka rohevõrgustiku aladega. Nimetatud teed on kavandatud olemasolevate teede äärde ja tõenäoliselt nende rajamine teekoridori olulist laiendamist ei nõua ning barjääriefekti ei suurenda. Seega jalg- ja jalgrattateede rajamine rohevõrgustikku sidusust oluliselt ei mõjuta.

Kokkuvõttes on planeeringuga rohevõrgustikku täpsustatud ja täiendatud, luues selle sidususe parandamiseks uusi ühendusi rohealade vahel. Planeeringu käigus tehtud muudatused ja täiendused rohevõrgustiku konfiguratsioonis ning kasutustingimustes omavad positiivset mõju rohevõrgustiku toimimisele. Planeeringuga kehtestatavad rohevõrgustiku kasutustingimused on piisavad rohevõrgustiku alade säilimise ja võrgustiku toimimise tagamiseks. Planeeringuga kavandatud maakasutus ei sea ohtu rohevõrgustiku üldist toimimist juhul, kui kaevandamisel arvestatakse rohevõrgustiku sidususe säilitamise vajadusega ja tuuleparkide arendamisel arvestatakse rohevõrgustiku kasutustingimustega ning hinnatakse iga tuulepargi arenduse mõjusid eraldiseisvalt. Üksikutes paikades võib siiski avalduda rohevõrgustikule lokaalne negatiivne mõju, mis võrgustiku üldist toimimist siiski oluliselt ei halvenda.

Meetmed oluliste ebasoodsate mõjude ennetamiseks/leevendamiseks rohevõrgustikule on toodud ka ptk-is 10.5.

8.6. Mõju põhjaveele

Viru-Nigula vald asub Ida-Eesti vesikonnas, Viru alamvesikonnas[42]. Joogivett võetakse Kvaternaari, Ordoviitsiumi, Ordoviitsium-Kambriumi ja Kambrium-Vendi veekompleksist. Ühisveevärgis kasutatakse põhiliselt Kambriumi-Vendi veekompleksi põhjaveekihtide põhjavett, mis on ülalpool lasuvatest paremini kaitstud ja veerikkam[43]. Ülemiste veekomplekside põhjavett kasutavad eelkõige eratarbijad.

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027[44] kohaselt on Ordoviitsiumi-Kambriumi Virumaa põhjaveekogumi Ida-Eesti vesikonnas (05a§2019), Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogumi Ida-Eesti vesikonnas (13§2019)ja Kambriumi-Vendi Gdovi põhjaveekogumi (01§2019) keemiline seisund *hea*. Kambriumi-Vendi Gdovi põhjaveekogumi seisund on hea, kuid ohustatud kuna kloriidide läviväärtus on ületatud ja veevõtu intensiivistamine võib põhjustada kloriidide sisalduse suurenemist ja halvendada veevarustuse olukorda. Kambriumi-Vendi Voronka põhjaveekogumi (02§2019) ja Ordoviitsiumi Ida-Viru põhjaveekogumi (06§2019) keemiline seisund on *halb*.

Kambriumi-Vendi Voronka põhjaveekogumi (02§2019) halva keemilise seisundi põhjus on kloriidide kõrge sisaldus üle läviväärtuse. Põhjavee reostumist võivad põhjustada konstruktsiooni-defektidega puurkaevud või laialdane reostus põhjaveekogumi loodeosas, kus veevahetus on märksa intensiivsem kui mujal kogumis. Enamasti Voronka põhjaveekogumi vesi vastab joogivee kvaliteedinõuetele, kuid kõrvalekaldeid on täheldatud mangaani ja rauasisalduse osas. Voronka põhjaveekogumi põhjavesi on surveline ja põhjavesi on kaitstud reostuse eest.

Vee kaitseks väljatöötatud põhjavee meetmeprogrammis[45] on meetmed: põhjaveekogumite seirekaevude rajamine ja hooldamine; põhjavee seirekaevude ülevaatus; puurkaevu või -augu ja salvkaevu veekaitsenõuete täitmine; põhjavee liigvähendamise vältimiseks põhjaveevaru hindamine

[42] 2024. aasta põhjaveebilanss. Keskkonnaagentuur, 2025

[43] Viru-Nigula valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2025-2037. Töö nr: 21-06-24-ÜVK. OÜ Alkranel, 2025

[44] Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Kinnitatud 07.10.2022 käskkirjaga nr 357

[45] Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Meetmeprogramm. Kinnitatud 07.10.2022 käskkirjaga nr 357

ja põhjaveevaru kehtestamine; põhjaveevarude, põhjavee kvaliteedi ja kasutamise võimaluste uurimine.[46]

Ordoviitsiumi Ida-Viru põhjaveekogumi (06§2019) halva keemilise seisundi põhjus on NH_4; PHT; 1-aluseliste fenoolide kõrge sisaldus. Halva seisundi usaldusväärsus on madal. Taustatasemest kõrgemat SO_4-sisaldust on täheldatud ainult põlevkivikarjääride läheduses. Tänapäeval on põhjavee looduslikud voolusuunad oluliselt mõjutatud kaevandustegevusest, sõltudes kaevandusalal toimuvast põhjavee väljapumpamisest või suletud kaevanduste veega täitumisest.

Looduslikult on kogumi keemiline koostis mõjutatud karbonaatkivimite lahustumisest, mis annavad põhjaveele iseloomulikud kõrged HCO_3, Ca^{2+} ja Mg^{2+} sisaldused ning kareduse väärtused. Kaevandusaladelt võib lisanduda SO_4^{2-}, mis on põhjavette sattunud läbi püriidi oksüdeerumise protsesside. Suuremaid SO_4^{2-} sisaldusi on täheldatud kogumi loodeosas. Põhjus võib olla looduslik sest sarnaste SO_4^{2-} sisaldustega paistavad silma ka kogumiga loodeosaga piirnevad alad, kus kaevandustegevust ei toimu.[47]

Vee kaitseks väljatöötatud põhjavee meetmeprogrammis[48] on meetmed: põhjaveekogumite ja inimtegevuste koormuse ülevaatamine; reovee kohtkäitluse korrastamine; reovee kohtkäitluse vajaduste ja mõjude selgitamine, põhjaveekogumite seirekaevude rajamine ja hooldamine; jääkreostuse likvideerimine või objekti ohutustamine; veeuuring reostuse (keskkonnakahju) ulatuse selgitamiseks, reostuse likvideerimise tasuvusuuring ja likvideerimistööde keskkonnamõju analüüs ning asjakohasusel meetmete väljatöötamine sh algolukorra fikseerimine.

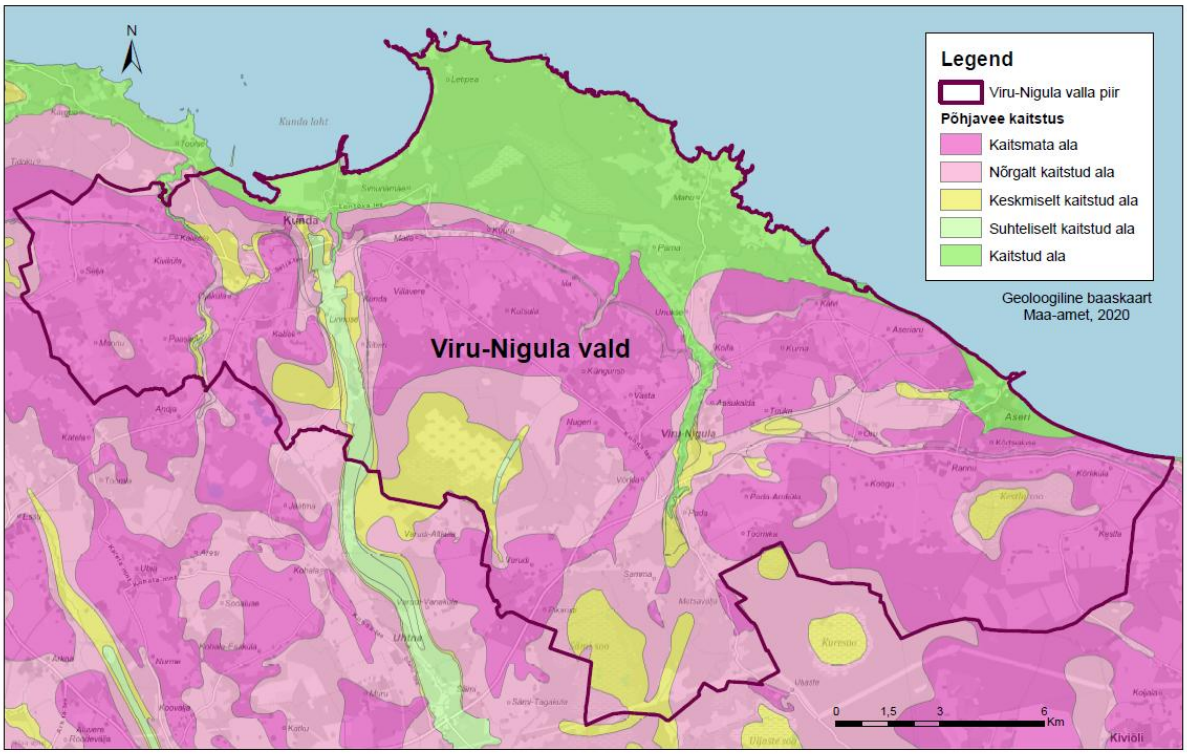
Põhjaveekogumite koguseline seisund on *hea*. Ordoviitsiumi-Kambriumi Virumaa põhjaveekogumi Ida-Eesti vesikonnas (05a§2019) seisundit mõjutab kõikjal veevõtt veevarustuseks ja kogumiga seotud veekompleksi looduslik seisund on kohati säilinud vaid põhjarannikul veekompleksi väljealal, kus veevõtt on suhteliselt väike ning veekompleks jääb aktiivse veevahetuse vöösse. Koos põhjaveekogumi lasumussügavuse suurenemisega lõuna suunas väheneb ilmastikutingimuste mõju põhjavee seisundile ning veevahetustingimused halvenevad ning vastavalt suureneb veevõtu mõju põhjaveetasemete režiimile.[49]

Põhjavee kaitse ja kasutamise abinõud on sätestatud Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas perioodiks 2022-2027.

8.6.1. Põhjavee kaitstus

Suurem osa Viru-Nigula pealmiste kihtide põhjaveest on kaitsmata või nõrgalt kaitstud ehk väga kõrge või kõrge reostusohtlikkusega. Kaitstud või suhteliselt kaitstud on põhjavesi rannikumadalikul ja jõeorgudes, sh Kunda linna sadamakompleksi alal, Aseri alevikus ning Mahu-Letipea vahelisel alal. Valdav osa Kunda linna elupiirkondadest asub aga nõrgemalt kaitstud klindiplatool (vt Joonis 2). Nitraaditundlikku ala Viru-Nigula valla territooriumil ei ole.

[46] Kambriumi-Vendi Voronka põhjaveekogum, https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2021-12/vesi/2_Ca-V_Voronka.pdf
[47] Ordoviitsiumi Ida-Viru põhjaveekogum, https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2021-12/vesi/6_O_I-Viru.pdf
[48] Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Meetmeprogramm. Kinnitatud 07.10.2022 käskkirjaga nr 357
[49] Ordoviitsiumi-Kambriumi Virumaa põhjaveekogum Ida-Eesti Vesikonnas, https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2021-12/vesi/5a_O-Ca_Virumaa_I-Est.pdf

Joonis 2. Põhjavee kaitstus Viru-Nigula vallas. Allikas: 1:50 000 geoloogiline kaart põhjavee kaitstus, Maa-amet, seisuga 05.03.2020

ÜP-ga kavandatud maakasutuse seisukohalt tähendab see, et arendamisel tuleb arvestada põhjavee väga kõrge ja kõrge reostustundlikkusega ülemise Kvaternaari ja Ordoviitsiumi (06§2019, 13§2019) põhjaveekihtidega seoses. Eelkõige puudutab see salvkaevusid, puurkaevudest võetakse vett Kambrium-Vendi põhjaveekogumist, mis on paremini kaitstud. Objektide ja tegevuste kavandamisel ning nende elluviimisel ja kasutamisel tuleb jälgida, et pinnasesse ja põhjavette ei satuks saasteained koguses, mis võib ohustada põhjavee kvaliteeti.

Alljärgnevalt on välja toodud olulisemad põhjavee koormusallikad, millele tuleb Viru-Nigula vallas enam tähelepanu pöörata.

Hajukoormus

Hajukoormuse seisukohalt on oluline maakasutus põhjaveekogumi alal. Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava[50] kohaselt on oluline hajukoormus põhjaveele põllumajandusest põhjustatud koormus (väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine, loomakasvatus, karjatamine). Hajukoormus sõltub suurel määral konkreetse aasta veerohkusest, põllumajanduses kasutatud väetiste hulgast ja koristatud saagi suurusest. Põllumajanduse intensiivsus sõltub suurel määral looduslikest oludest, kõige enam mullaviljakusest. Koormus suureneb nii majanduse arengu kui ka kliimamuutuste tõttu. Kui klassikalist külmunud mullakihi ja lumikattega talve enam ei ole, jätkub lämmastikuühendite lagunemine ning mullast väljauhtmine pinna- ja põhjavette kogu talve jooksul, aga eriti paduvihmadega sügisest kevadeni. Kevadel võivad seega Eestis põllumehed olla sunnitud põlde täiendavalt väetama, mis omakorda suurendab lämmastikukoormust veekogudele ja põhjaveele. Suureneb ka fosfori ärakanne põldudelt ja loodusmaastikelt, mis omakorda ohustab veekogumite head seisundit. Põllumajanduslik hajukoormus ohustab eelkõige maapinnalähedaste põhjaveehaarete vee kvaliteeti kaitsmata põhjaveega aladel, eeskätt suurte põllumassiivide keskele ja nende äärtele jäävates erakaevudes. Peatähelepanu tuleb pöörata mürkkemikaalide, sõnniku ja

[50] Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027

väetiste kasutamise keskkonnanõuetest kinnipidamisele. Kui keskkonnanõuded on täidetud, siis olulist negatiivset mõju ei kaasne.

Kogumissüsteemidega ühendamata majapidamised on põllumajanduskoormusega võrreldes vähem tähtis koormusallikas, mõju piirdub tiheasustusaladega. Probleemiks on nõuetele mittevastavad reovee puhastamise lahendused. See aga ei tähenda, et hajaasustusalal asuvate eramajapidamiste reoveekogumissüsteemid ei pea vastama nõuetele. Tähelepanu tuleb pöörata reovee kohtkäitlussüsteemide nõuetekohasusele, rekonstrueerimise vajadusele ning järelevalve tõhustamisele kohtkäitluse üle.

Punktkoormusallikad

Vastavalt veeseadusele on Eesti territoriaalmeri, rannikuvesi, siseveekogud ja piiriveekogude Eestile kuuluvad osad heitvee suhtes tundlikud suublad[51]. Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava kohaselt loetakse väga olulisteks punktreostusallikateks reoveepuhasteid, mille reostuskoormus on suurem kui 2000 inimekvivalenti (ie). Punktreostusallikate koormuse põhinäitajateks on BHT_7, $P_{üld}$ ja $N_{üld}$. Nõuetele mittevastavate reoveepuhastite peamiseks mittevastavuse põhjuseks on suur üldfosfori sisaldus väljuvas heitvees.

Viru-Nigula vallas on neli reoveekogumisala, 12 reoveepuhastit ja 21 vee erikasutusluba, millest neli on seotud Kunda sadama, üks Mahu sadama, tsemenditootmise ja puitmassi tehasega. Viru-Nigula vallas ületab 2000 ie Kunda reoveekogumisala (4500 ie)[52]. Reoveekogumisalad on moodustatud Kunda linnas; Aseri alevikus, Kõrtsialuse ja Rannu külas; Viru-Nigula alevikus ning Vasta külas.[53]

Oluline on tagada:

- reoveepuhastite tehniline korrasolek;
- puhasti võimsuse vastavus puhastamist vajavale reoveehulgale;
- suublasse juhitava heitvee vastavus kehtestatud nõuetele ja
- keskkonnaloaga antud tingimuste täitmine.

Viru-Nigula valla ÜVK-s on analüüsitud reoveekogumisalasid teenindavate reoveepuhastite vastavust ning vajadust näha ette ressursid puhastite rekonstrueerimiseks või laiendamiseks.

ÜP lahendusega on lähtuvalt valla ruumilise arengu vajadusest ette nähtud äri- ja tootmismaade laiendusi. ÜP lahenduse kohaselt on tootmise maa-alal muuhulgas lubatud põllumajanduse-, metsa-, jahi- ja kalamajandushooned. Oluliseks punktkoormusallikaks on ka põllumajandus - sõnnikuhoidlad, silohoidlad, olme- ja tootmisreovesi ning loomapidamishoonete territooriumil saastunud sademevesi. Põllumajanduse intensiivistumise ja kontsentreerumise tingimustes on loodud suured loomapidamiskompleksid ja vedelsõnniku-hoidlad, mis on potentsiaalseteks punktreostusallikaks pinna- ja põhjaveele. Halva hooldamise korral on punktreostusallikaks lihaveiste talvised söötmisalad, kus loomade kontsentratsioon pinna kohta on suur. Reostuse vältimise üheks abinõuks on ehitiste kontroll. Saastust aitab tuvastada seirekaevude rajamine nende vahetusse lähedusse ja/või olemasolevate puurkaevude kasutamine veeseisundi muutuste seireks. Seisundi muutusel saab rakendada operatiivselt saaste leviku takistamise meetmeid. Punktreostusallikate nõuetele vastavusse viimisel on oluline reovee puhastusseadmete ja lautade sõnniku- ning silohoidlate korrastamine.

Keskkonnanõuded tuleb täita ka muude võimalike punktreostusallikate osas (kütusehoidlad, kemikaalide laod, trafoalajaamad). Sellised objektid ohustavad põhjavett peamiselt nende vahetus ümbruses, kõige sagedasem on üksikkaevude (salvkaevude ja madalate puurkaevude) reostumine. Keskkonnakaitseliste nõuete järgimisega (kõvakatete rajamine, reovee nõuetekohane puhastamine,

[51] VeeS § 36. eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv
[52] Keskkonnaportaal, seisuga 11.09.2026
[53] Viru-Nigula valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2025-2037. Töö nr: 21-06-24-ÜVK. OÜ Alkranel, 2025

heit- ja sademevee kontrollitud juhtimine suublasse vee erikasutusloa alusel) on võimalik põhjavee saastamist vältida.

Viru-Nigula vallas Aseri alevikus, Aseri sadama piirkonnas asub Aseri keskkatlamaja (JRA0000122) jääkreostusobjekt, mis on väheses osas likvideeritud. Tegemist on 3. kategooria jääkreostusobjektiga, millel on märgatav oht reostada lokaalselt pinnast, põhjavett või pinnavett[54]. Kunda linna endine tsentraalkatlamaja (JRA0000219) on 5. kateogooria jääkreostusobjekt, milledel olid reostusallikad likvideeritud ning pinnas tunnistati varasemate uuringute või ka viimase hinnangu alusel mittereostunuks või oli reostuse tase alla vastavaid elumaa või tööstusmaa piirarve. Viru-Nigula endise katlamaja masuudihoidla (JRA0000228) ohtlikkuse kategooriaks on määratud ei ole ohtlik jääkreostusobjekt[55]. Jääkreostuse alal ei tohi lubada arendada uusi tegevusi enne, kui jääkreostus on nõuetekohaselt likvideeritud (jääkreostuse kohta vt täpsemalt ptk 8.18).

Põhjaveekogumi keemilist seisundit ohustab ka veevõtt suuremates rannikuäärsetes piirkondades suvise veepuuduse ajal intensiivse veekasutuse tõttu, kus suureneb probleem soolase merevee tungimisega põhjavette, mis ohustab joogivee kvaliteeti. ÜP-ga on Aseri ja Kunda rannikuäärsetel aladel ette nähtud tootmisalade arendamine, millega seoses kasvab eeldatavasti ka veetarve. Üldpõhimõtte kohaselt peavad tööstusettevõtted tehnoloogilise vee allikana kasutama pinnavett, mistõttu eeldatavalt põhjaveevõtu ulatuslikku suurenemist siiski ei toimu (vt täpsemalt ptk 8.6.2).

Reoveekogumisalad ja nende alade laiendamine

Reoveekogumisala on ala, kus on piisavalt elanikke või majandustegevust reovee kanalisatsiooni kaudu kogumiseks ja reovee reoveepuhastisse või heitvee suublasse juhtimiseks (VeeS § 93[56]). Reoveekogumisala koormus on reoveekogumisalal tekkiv aastaajast sõltuv suurim reoveest põhjustatud saastatuse kogus, mis on väljendatud inimekvivalentides ja mille arvutamisel võetakse arvesse püsielanike, turistide ning tööstus- ja muude ettevõtete reovesi, sõltumata sellest, kas see juhitakse ühiskanalisatsiooni või mitte. Reoveekogumisala koormuse hulka ei arvata tööstusreovett, mida käideldakse tööstusreoveepuhastis (VeeS § 94[57]). Reoveekogumisala moodustamisel lähtutakse põhjaveekihi kaitstusest ja reoveekogumisala koormusest, arvestades sotsiaal-majanduslikke kriteeriume, pinnavee seisundit ja veekaitse eesmärke (VeeS § 100 lg 1).

VeeS kohaselt tuleb reoveekogumisala piirid kanda ÜP-le koos perspektiivis ühiskanalisatsiooniga kaetava alaga, mis ei ole reoveekogumisalaks määratud või sellega hõlmatud (Vees § 99 lg 3[58]). ÜP kajastab kehtestatud ja perspektiivsete reoveekogumisalade piire koos perspektiivis ühiskanalisatsiooniga kaetavate aladega. Üldjuhul määratakse reoveekogumisalad tiheasustusaladele. Keskkonnaregistri kohaselt on Viru-Nigula vallas ÜP koostamise seisuga moodustatud neli reoveekogumisala: Kunda (Kunda linna territoorium), Aseri (Aseri alevik, Rannu ja Kõrtsialuse külad), Viru-Nigula (Viru-Nigula alevik, Aasukalda ja Viru-Nigula külad) ja Vasta (Vasta küla)[59]. Perspektiivsete reoveekogumisalade hulka arvatakse Sadama tee ja Lontova elamupiirkonnad Kunda linnas ning aiandusalad Aseri alevikus, millele ÜP-ga antakse elamumaa juhtotstarve. Kehtestatud reoveekogumisalade piiride muutmisel tuleb lähtuda VeeS-es sätestatud reoveekogumisala moodustamise kriteeriumitest ning kinnitatud reoveekogumisalade muutmine toimub veeseaduses sätestatud korras[60].

Reoveekäitluse lahendamine reoveekogumisaladel ja nende laiendustel toimub õigusaktides sätestatud korras. Veeseaduse nõuete kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud tagama reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni olemasolu reovee reoveepuhastisse juhtimiseks, välja arvatud reoveekogumisalal koormusega alla 2000 inimekvivalendi ning kui reoveekogumisalal

[54] EELIS, seisuga 23.10.2026
[55] EELIS, seisuga 23.10.2026
[56] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/122022019001?leiaKehtiv
[57] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/122022019001?leiaKehtiv
[58] VeeS § 99 lg 3, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv
[59] Keskkonnaportaal, seisuga 11.09.2026
[60] VeeS § 99. eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv

ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatult suuri kulutusi. Sellisel juhul võib reovee kogumiseks kasutada lekkekindlaid kogumismahuteid, millele lisaks võib rajada reovee puhastamiseks omapuhasti ja juhtida bioloogiliselt või süvapuhastatud reovett suublasse. Ühiskanalisatsiooni ja reoveepuhasti olemasolul tuleb need hoida tehniliselt heas korras, et tagada reovee nõuetekohane kogumine ja puhastamine. Reoveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti või rohkem on omapuhastite kasutamine keelatud (va eelpuhastid ja tööstusreoveepuhastid, VeeS § 124[61]).

ÜVK arendamise kavade ülevaatamisel ning uue kava koostamisel tuleb hinnata, kas vahepealse perioodi jooksul toimunud planeerimis- ja ehitustegevuse tulemusena (elamute, äri- ja tootmisüksuste rajamine) vastab hoonestatud ala reoveekogumisalade määramiseks kehtestatud tingimustele ja kriteeriumitele. Vajadusel tuleb reoveekogumisalade ja nende laiendustega kaetavate alade ulatust ÜVK arendamise kavas korrigeerida.

Nõuded kanalisatsioonirajatistele

Kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjavee ala olemasoluga tuleb arvestada kanalisatsioonirajatiste kavandamisel ning muude pinnast ja põhjavett ohustada võivate objektide või tegevuste kavandamisel, samuti nende seisukorra tagamisel.

Kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud korraldama asulareovee kogumise ja selle puhastamise enne heitveena suublasse juhtimist VeeS § 128 lõike 7 alusel kehtestatud heitvee saasteainesisalduse piirväärtusteni või § 128 lõikes 6 nimetatud reovee puhastusastmeteni[62]. Asulareovee hulka ei arvata tööstuse või muu tootmise reovett, mida käideldakse tööstusreoveepuhastis.

Omapuhasti ehk reovee kohtpuhasti on puhasti, mille projekteeritud reostuskoormus on kuni 50 inimekvivalenti. Puhasti asukoha valikul tuleb lähtuda veeseaduse § 102 toodud tingimustest. Nõuded omapuhastile olenevad põhjaveekihi kaitstuse tasemest ning on toodud keskkonnaministri 08.11.2019 määruses nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused".

Uue reoveepuhasti kavandamisel on soovitav küsida ekspertarvamust keskkonnatingimuste osas, millega tuleb reoveepuhasti projekteerimisel ja ehitamisel arvestada. Kui kehtestatud nõudeid ei ole võimalik täita, tuleb paigaldada hermeetiline kogumismahuti ja tagada nõuetekohane reovee väljavedu selleks ette nähtud purgimiskohta.

VeeS nõuete kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kehtestama oma halduspiirkonnas reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja, millega tuleks kehtestada ka nõuded olemasolevate reoveepuhastite hooldamiseks. Kohaliku omavalitsuse üksusel peab olema võimalik veenduda, et reoveepuhasti on regulaarselt ja nõuetekohaselt hooldatud.

ÜP-ga uusi reoveepuhasteid planeeritud ei ole. Looduskaitseseaduse § 38 lg 5 p 7 kohaselt on Keskkonnaameti nõusolekul lubatud väljaspool linna kui asustusüksust, alevit või alevikku ja kohaliku omavalitsuse nõusolekul linnas asustusüksusena, alevis või alevikus ehituskeeluvööndisse ehitada tehnovõrku ja -rajatist. Kui ehitamiseks on vaja detailplaneeringut või projekteerimistingimusi, antakse nõusolek vastavas menetluses (LKS § 38 lg 5¹), muul juhul ehitusloa või ehitusteatise menetluses või eraldi toiminguna (LKS § 38 lg 5²). Seega ei saa võimalike uute reoveepuhastite heitvee suublasse juhtimiseks torustikku kavandada ilma selleks planeeringut koostamata.

[61] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/122022019001?leiaKehtiv
[62] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/122022019001?leiaKehtiv

Üldised tingimused/meetmed põhjavee hea seisundi tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.6.

8.6.2. Põhjavee kasutamine

Viru-Nigula valla territooriumil on seisuga 11.09.2026 registreeritud 285 puurkaevu, sh 257 puurkaevu olmevee saamiseks (millest kolm on ühisveevärgi puurkaevud), 10 hüdrogeoloogilise uuringu puurkaevu, kaks puurkaevu tootmisvee saamiseks ning 16 kinnise soojussüsteemi puurauku.[63]

Viru-Nigula vallas ei ole kinnitatud põhjaveevaruga põhjaveemaardlaid. Lääne-Viru maakonnas muutus 31.12.2025 seisuga kehtetuks põhjaveevaru Kunda (Cm-Vvr) (720 m^3/d) ja Kunda (Cm-Vgd) (1290 m^3/d) põhjaveemaardlas. Põhjaveevaru on arvutuslik veeteenuste osutamiseks või enda tarbeks võetav põhjavee kogus, mille kasutamise korral on tagatud, et kehtestatud põhjaveevaruga alal ei toimu põhjavee liigvähenemist ega halvene põhjavee seisund.

ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mille puhul saaks näha ette veevõtu olulist suurenemist. Uute tööstusobjektide kavandamise varases staadiumis tuleb analüüsida konkreetse tehnoloogilise lahenduse veevajadust. Juhul kui kavandatav põhjavee veevõtt on suurem kui 500 m^3/d, on vajalik põhjaveevarude hindamiseks koostada hüdrogeoloogiline uuring. Üldpõhimõtte kohaselt peavad tööstusettevõtted tehnoloogilise vee allikana kasutama pinnavett. Erandeid selles üldpõhimõttes tehakse sisulise vajaduse korral nt toiduainete tööstuse jms ettevõtetele. Keskkonnalubade väljastamisel tuleb tähelepanu pöörata veekasutamise nõuete seadmisele.

Maavarade kaevandamisloa taotluste (ja vajadusel KSH) käigus täpsustatakse tingimused, mida tuleb järgida väljapumbatava vee veekogusse juhtimisel, lõplikud tingimused vee suublasse juhtimiseks määratakse veeloaga. Kaevandamise mõju vähendamiseks on võimalik rakendada meetmeid karjäärist väljapumbatavate veekoguste vähendamiseks (servade kinnikatmine, veealune kaevandamine). Kaevandamisloa taotluse käigus täpsustatakse vajadusel leevendusmeetmed, mis on vajalikud karjäärist ärajuhitava põhjavee koguse vähendamiseks. Hilisemate suurte töömahtude vältimiseks peab juba kaevandamise alguseks ette nägema tekkiva veekogu põhinäitajad (soodsa veerežiimi tagamiseks veetasemed karjääris ning äravoolus, ümbruskonnaga harmoneeruv kaevise kuju jne).

Nõuded puur- ja salvkaevudele

Alates 01.07.2015 toimub puurkaevude, puuraukude[64] ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine vastavalt ehitusseadustikussätestatule ning puurkaevu projekteerimisel tuleb lähtuda taristuministri 24.03.2026 määrusest nr 25 „Puurkaevu ja -augu ning salvkaevu ehitamise nõuded ja kord"[65]. Puurkaevu või -augu rajamist kavandav isik (taotleja) peab rajatava puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastama kohaliku omavalitsuse üksusega.

Nõuded põhja- ja pinnavee sanitaarkaitsealade ulatusele on toodud veeseaduses (§-des 149 ja 150), ning neid KSH-s dubleerima ei hakata. ÜP-ga ei ole kavandatud uute veehaarete rajamist, olemasolevate sanitaarkaitsealade ulatus ja säilimine on tagatud. Tegevuste planeerimisel tuleb täita veeseaduse nõudeid.

Asustuspiirkondade planeerimisel tuleb arvestada joogivee ressursi olemasolu ja joogivee kvaliteedi nõuetega. Arvestades põhjavee kaitstust Viru-Nigula valla territooriumil, siis salvkaevude reostustundlikkuse tõttu ei ole soovitav plaanida uute salvkaevude rajamist joogiveeallikatena.

Lähtuvalt veeseaduse § 148 lg 1 on veehaarde sanitaarkaitseala joogivee võtmise või joogivee tootmise kohta ümbritsev maa- ja veeala, kus veeomaduste halvenemise vältimiseks ning

[63] Keskkonnaportaal, seisuga 11.09.2026
[64] Puurauk on põhjaveeseire ja soojussüsteemi puurauk. Vt EhS § 123 lg 2
[65] eRT: https://www.riigiteataja.ee/et/akt/125032026019?leiaKehtiv

veehaarderajatiste kaitsmiseks kitsendatakse tegevust ja piiratakse liikumist. Sellest tulenevalt tuleb vältida ehitiste planeerimist veehaarde sanitaarkaitsealadele.

Kui puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine toimub õigusaktides sätestatud korras, siis ei kaasne sellega olulist negatiivset keskkonnamõju.

Üldised tingimused/meetmed põhjaveevarude tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.6.

8.7. Mõju pinnaveekogudele ja maaparandussüsteemidele

Viru-Nigula vald piirneb põhjast Soome lahega. Rannikumere moodustab siin valdavalt kuhjetasandik: merepõhi ja rannik on moreensete setete rikas, leidub kivikülve ja rändrahne. Kohati moodustuvad hoovuste kuhjest liivased leetseljakud ja laugemad madalikud (Kunda laht). Rannikul moodustuvatest lahtedest on suurim lainetusele võrdlemisi suletud Kunda laht. Lahes on laevateed Kunda sadamani süvendatud. Letipea poolsaarest ida suunas on rannik enam liigendatud, vahelduvad neemed ja väiksemad lahed. Kalvi piirkonnast algab ida suunas kulgev võrdlemisi sirge pankranniku ala, mida liigendavad vähesel määral sadamakohad ja jõesuudmed.

Veekogumite 2024. a seisundinfo[66] kohaselt on Narva-Kunda lahe rannikuvee koondseisund *halb*, keemiline seisund on halb ja ökoloogiline seisund kesine. Halva keemilise seisundi põhjustena on välja toodud muu hulgas elavhõbe (Hg) kalas ja benso(g,h,i)perüleen vees; kesise ökoloogilise seisundi põhjusena eutrofeerumine ja looduslik põhjus.[67]

Vallas on registreeritud neli jõge, seitse järve (sh kolm looduslikku, kolm paisjärve ja üks tehisjärv), 11 oja, neli peakraavi, üheksa kraavi ja mitmeid allikaid. Suurimad jõed on Kunda ja Pada jõgi. Kõik jõed suubuvad Soome lahte, merre suubub ka neli oja. Kõik jõed on avalikult kasutatavad, järvedest on avalikus kasutuses kaks paisjärve (Kunda ja Aseri) ja kaks oja (Meriküla ja Kongla). Täpsem ülevaade veekogudest on toodud ÜP LS ja KSH VTK dokumendis (vt ÜP lisadest).

Veekogumite 2024. a seisundinfole[68] tuginedes on Kunda jõe veekogumi Kunda_2 koondseisund *kesine*, veekogumi Kunda_3 2024. a koondseisund on *halb.* Kunda_2 veekogumi ökoloogiline seisund (ÖSE) on *kesine* ning ökoloogilise seisundi eesmärk on saavutamata. Kesise seisundi põhjustena on välja toodud kalastiku seisund (KALA), spetsiifilised saasteained (SPETS), jõgede kalastiku indeks (JKI) ja AMPA. Varasemalt on oluliste mõjuteguritena käsitletud ka paisusid ning jõesängi muutmist. Veekogumil paiknevad IMG Energy pais (Kunda III) ja Kunda IV ehk Kundamõisa pais, mida käsitletakse olulise koormusega paisudena. Kunda_2 keemiline seisund (KESE) on vee ja sette analüüside põhjal hea ning keemilise seisundi eesmärk on saavutatud. Keskkonnaamet on 18.06.2026 kirjas nr 6-5/26/9597-2 märkinud: *Keskkonnaameti järelevalveosakond on teinud ettekirjutuse likvideerida hiljemalt 01.10.2028 Kunda IV pais (*Keskkonnaameti 18.06.2026 kiri nr 6-5/26/9597-2), millel on eeldatavasti positiivne mõju vee seisundi parandamisele.

Kunda_3 veekogumi ökoloogiline seisund (ÖSE) on *kesine* ning selle peamiseks põhjuseks on paisude mõju. Seiret on tehtud paisudest allavoolu. Veekogumil paiknevad Kunda I ja Kunda II pais, mida käsitletakse olulise koormusega paisudena. Ökoloogilise seisundi eesmärk on saavutamata.

Kunda_3 veekogumi keemiline seisund (KESE) oli 2024. aastal halb. Varasemates seireandmetes on *halva* keemilise seisundi põhjustena tuvastatud benso(a)püreen vees ning PBDE ja elavhõbe (Hg) elustikus, vastavad tulemused pärinevad 2021. aastast. Erandina on halva seisundi näitajana käsitletud PBDE sisaldust kalas. PBDE puhul on mõjuteguritena välja toodud kontrollimatu heide ja kaugkanne. Kunda_3 puhul on rakendatud *hea* seisundi saavutamise tähtaja pikendamist, kuna

[66] https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi#Pinnaveeseisund
[67] Keskkonnaportaal. Pinnavee seisund 2024 (avaldatud 02.10.2025) ja veekogumite koondseisund 2024. https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi#Pinnaveeseisund
[68] https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi#Pinnaveeseisund

meetmete rakendamine on veninud tehnilistel põhjustel ja ebaproportsionaalselt suurte kulude tõttu. Seetõttu ei ole *hea* seisundi eesmärk veel saavutatud.

Pada_1 veekogumi ökoloogiline seisund (ÖSE) on 2024. aasta hinnangu järgi *kesine* ning ökoloogilise seisundi eesmärk on saavutamata. Hinnangu aluseks on LIFE IP CleanEST seireandmed aastatest 2020 ja 2022, sealhulgas füüsikalis-keemiliste, spetsiifiliste saasteainete ja suurselgrootute seire. Kesise seisundi põhjuseks on varasemast kalastiku seisund (KALA) ja jõgede kalastiku indeks (JKI) ning varasemast mõjutegurina jõesängi muutmine. Veekogumil on paisud hävinud, lammutatud või likvideeritud ning looduslik surve on koprapaisud. Pada_1 keemiline seisund (KESE) on 2024. aastal *hea* ning keemilise seisundi eesmärk on saavutatud. Veekogumi 2024. aasta koondseisund on *kesine* ning veemajanduskava kohane *hea* koondseisundi eesmärk on saavutamata.

Pada_2 veekogumi ökoloogiline seisund (ÖSE) on 2024. aasta hinnangu järgi *hea* ning ökoloogilise seisundi eesmärk on saavutatud. Hinnangu aluseks on 2021. aasta seire ja 2022. aasta suurselgrootute seire. Veekogumil paiknevad Adrika ja Kitse pais ning inimmõjuna on märgitud olulise koormusega paisud. Loodusliku survena on välja toodud koprapaisud.

Pada_2 keemiline seisund (KESE) on 2024. aastal *halb* ning keemilise seisundi eesmärk on saavutamata. Halva keemilise seisundi näitajana on toodud varasemast heptakloorepoksiid, seejuures keemilise seisundi hinnang tugineb 2020. aasta LIFE IP CleanEST seireandmetele. Kuigi veekogumi ökoloogiline seisund on hea, määrab *halb* keemiline seisund ka koondseisundi, mistõttu on Pada_2 veekogumi 2024. aasta koondseisund *halb*. Veemajanduskava kohane *hea* koondseisundi eesmärk on saavutamata.

Toolse veekogumi (1074100_1) ökoloogiline seisund (ÖSE) on 2024. aasta hinnangu järgi *hea* ning ökoloogilise seisundi eesmärk on saavutatud. Hinnang tugineb 2021. aasta seireandmetele. Veekogumi loodusliku survena on märgitud koprapaisud. Toolse veekogumi keemiline seisund (KESE) on 2024. aastal *hea* ning keemilise seisundi eesmärk on saavutatud. Toolse veekogumi 2024. aasta koondseisund on *hea*. Veemajanduskava kohane hea koondseisundi eesmärk aastaks 2027 on saavutatud. Inimtegevusega kaasnev negatiivne mõju rannikumerele võib avalduda erinevate tegurite kaudu. Olulisemateks loetakse merekeskkonna eutrofeerumist, sadamate jm rannikuehitistega kaasas käivaid süvendus- ja kaadamistöid, reoainete sattumist merekeskkonda, võõrliikide levikut ja mereelupaikade muutmist.

ÜP lahendusega on lähtuvalt valla ruumilise arengu vajadusest veekogude äärde ette nähtud sadamate arendamine (Kunda ja Aseri kaubasadamad, Mahu väikesadam), äri- ja tootmismaade laiendusi (Kundas ja Aseris mereäärsel alal) ning uusi elamualasid. Uusi elamualasid kavandatakse mererannikule Mahu ja Letipea vahelisele alale, Kunda jõe äärde Linnuse külasse ning Toolse jõe äärde Ojakülasse. Sadamate rajamise, laiendamise ja rekonstrueerimisega kaasneb oht võõrliikide levikuks koos ballastveega, setete rändeks, toitainete ja ohtlike ainete sissekandeks ning merepõhja elupaikade mõjutamiseks. Tootmistegevusest tulenev oht pinnaveele on seotud reo- ja heitveekäitluse ning sademevee suublasse juhtimisega, millega võib veekogusse sattuda saasteaineid koguses, mis halvendab veekogumi seisundit. Elamuarenduse mõju pinnaveekogudele on seotud reovee puhastamisega. Kalade olemasolevaid rändetingimusi muutvaid objekte ega tegevusi ÜP-ga ei kavandata (vt täpsemalt allpool alapeatükis „kalade rändetingimuste tagamine").

Arendustegevus veekogude lähistel ei tohi halvendada selle mõjupiirkonda jäävate pinnaveekogumite olemasolevat seisundit. Uute tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada ka veekogumi seisundile seatud eesmärki, et mitte ohustada selle saavutamist. Pinnaveekogudega seotud piirangud tulenevad peamiselt looduskaitseseadusest, veeseadusest ja keskkonnaseadustiku üldosa seadusest. Konkreetsete tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda nii pinnaveekogude kaitset ja kasutamist reguleerivatest õigusaktidest, kui ka strateegilistest dokumentidest (peaasjalikult maakonnaplaneeringud) peaasjalikult Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavast[69], mis sätestab abinõud pinnavee kaitseks. Veekaitsenõuete täitmisel olulist negatiivset keskkonnamõju

[69] Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Kinnitatud 07.10.2022 käskkirjaga nr 357 Kättesaadav: https://kliimaministeerium.ee/merendus-veekeskkond/vesi/veemajanduskavad

pinnaveekogudele eeldada ei ole. ÜP-ga kavandatav maakasutus ei avaldada eeldatavalt lisakoormust. Kuna ÜP täpsusastmes konkreetseid tegevusi aga ei kavandata ning ei ole teada nendega seotud mahtusid, siis on oluline selliste tegevuste keskkonnamõju (eel)hindamine, mille puhul on kahtlus, et need võivad veekogumi seisundit halvendada. Elamualade arendamisel veekogude äärsetel aladel ei ole veekogude seisundile olulist negatiivset mõju, kui kanalisatsiooni- ja sademevee kanalisatsioonilahendused on nõuetekohased.

Sadamate rajamine, laiendamine ja rekonstrueerimine toimub detailplaneeringu või vastavate tegevuslubade (keskkonnaluba vee-erikasutuseks, ehitusluba) alusel (vt täpsemalt ptk 8.15.2 „Mõju sadamatele").

ÜP-ga on jõed, ojad ja järved ning nende kallastel olev loodusliku taimestiku vöönd arvatud valla rohevõrgustikku toetava sinivõrgustiku koosseisu. Sinivõrgustiku alla kuuluvad jõed ning nende kallastel olev loodusliku taimestiku vöönd vähemalt 100 m mõlemal pool veepiirist. Rohevõrgustiku tingimuste kohaselt välditakse rohevõrgustiku elementide killustamist, uute objektide kavandamist ja tarastamist. Meetmed aitavad lisaks looduskaitseseadusega sätestatud ehituskeeluvööndi tagamise nõudele tagada veekogude head seisundit ning looduslikku tasakaalu veekogu kaldal läbi nende loodusliku ilme säilitamise.

Veekogumite seisundi parandamiseks tuleb kompleksselt rakendada kõiki punkt- ja hajukoormuse vähendamise meetmeid, sh ka neid, mis on mõeldud põhjavee kaitseks (vt ptk 10.6). Kuna Narva-Kunda rannikumeri on oma halva koondseisundi poolest probleemne mereala, tuleb selle seisundi parandamisse igakülgselt ja kõigi võimalike vahenditega panustada.

Ehituskeeluvööndi vähendamine

ÜP-ga tehti ettepanek ehituskeeluvööndi ulatuse vähendamiseks Mahu ja Letipea vahelisel alal rannikul, Kunda jõe ääres Linnuse külas ning Toolse jõe ääres Ojakülas. Ehituskeeluvööndi vähendamise põhjendused olid toodud ÜP seletuskirjas. Planeeringu koostamise käigus ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanekutest loobuti.

Ranna ja kalda ehituskeeluvööndit võib vähendada, arvestades ranna või kalda kaitse eesmärke ning lähtudes taimestikust, reljeefist, kõlvikute ja kinnisasjade piiridest, olemasolevast teede- ja tehnovõrgust ning väljakujunenud asustuses. Ehituskeeluvööndi vähendamine toimub looduskaitseseaduses ette nähtud korras. LKS kohaselt toimub EKV vähendamine linnas, alevis ja alevikus kohaliku omavalitsuse otsusega. Keskkonnaameti nõusolekut vajab vähendamine juhul kui seda soovitakse teha kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ning väljaspool linna kui asustusüksust, alevit ja alevikku.

ÜP seletuskirjas sätestatakse, et supelranna maa-aladel rakenduvad looduskaitseseadusest tulenevad ehituskeeluvööndi tingimuste leevendused. LKS § 38 lg 4 paragrahv 3 kohaselt ei laiene EKV supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele ja kuni 20 m^2 suuruse aluspinnaga hoonele, va majutuse eesmärgil ehitatav hoone. Erand kohaldub muuhulgas juhul, kui tegemist on avaliku supelranna maaga, mis kavandatakse ÜP-ga ja mis vastab veeseaduse §-le 91. ÜP seletuskirjast ei nähtu, millised rajatised on supelranna maa-alal lubatud. Kui soovitakse kohaldada EKV erandit, tuleb seletuskirjas sätestada, et majutusasutused ei ole lubatud ning jälgida, et lubatav tegevus vastab looduskaitseseadusest tulenevatele nõuetele. Veeseaduse §-le 91 kohaselt peab supelranna omanik tagama supluskoha ohutud kasutamistingimused, kasutatava vee nõuetekohasuse ning vee kontrolli ja uuringud veeseaduse alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Soovitav on ÜP-ga kavandatavad supelranna maa-alad kohaliku omavalitsuse poolt üle vaadata ja hinnata, kas kõikidel supelranna maa-aladel on võimalust ja kas omavalitsusel endal on võimekust neist kõikide puhul täita veeseaduse § 91 nõudeid. Kohtade puhul, kus seda võimalust või võimekust ei ole, tuleb loobuda supelranna maa-ala planeerimisest.

Ehituskeeluvööndi vähendamise mõju olulisust taimestikule, loomastikule, kaitstavatele loodusobjektidele vms asjakohastele valdkondadele on vajadusel hinnatud käesoleva aruande vastavaid valdkondi käsitlevates peatükkides.

Veekogude kasutamine

Avalikus kasutuses oleva veekogu kasutamist veekogu või kaldakinnisasja omanik piirata ega takistada ei tohi (vt KeÜS § 37 lg 5). Veekogu avalik kasutamine kätkeb selliseid tegevusi, mis veekogu seisundit eelduslikult oluliselt ei mõjuta ja veekogu omaniku huve ei kahjusta.

Veekogusid, mis ei ole avalikult kasutatavad, võib kasutada üksnes omaniku loal (KeÜS § 37 lg 7[70]). Seejuures kehtib veekogu kasutamise puhul samasugune eeldus kui võõra maatüki kasutamise korral – luba veekogu avalikuks kasutamiseks saab igaüks eeldada seni, kuni veekogu omanik ei ole veekogu piiranud või tähistanud viisil, millest saab järeldada tema tahet veekogu kasutamist keelata või piirata. Omanik võib veekogu kasutamise keelata ka vahetu suulise suhtluse teel. Lisaks on omanikul võimalik seada veekogu kasutamisele tingimusi või keelata veekogu teatud viisidel kasutamine.

ÜP-ga ei ole ette nähtud uute tehisveekogude rajamist. Eeldada võib, et karjääride ammendumisel kaevandatud maa-ala korrastamisel uued tehisveekogud valda tekivad. Siinjuures on oluline võimalusel eelistada veekogude määramist avalikult kasutatavaks, et kohalikel elanikel oleks takistusteta võimalik neid puhkeotstarbel kasutada.

Veekogu kallasrada peab igaühel olema lubatud kasutada. Kohaliku omavalitsuse üksus peab planeeringutega tagama juurdepääsu kallasrajale ning kalda omanik või valdaja peab tagama kallasrajale juurdepääsu planeeringuga kehtestatud tingimustel (vt KeÜS § 38). Kallasraja sulgemine otsustatakse ÜP-ga ning sulgemisel tuleb võimaldada sellest möödapääs (vt KeÜS § 39). ÜP-ga on ette nähtud juurdepääsud mererannale Mahu ja Letipea külades, Kalvi küla idaosas ning Aseri aleviku idaosas. Seal, kus neid pole määratud, on antud tingimused juurdepääsu tagamiseks (vt ÜP seletuskirjast). Kallasraja sulgemist ette nähtud ei ole.

Supluskohad

ÜP-ga kavandatakse perspektiivsed supelrannad Aseri alevikku, Aseri tiigi lõunakaldale, Aseri sadamast läände jäävale merekaldale ning Mahu väikesadamast lõunasse jäävale merekaldale. Supluskohad/supelrannad peavad vastama sotsiaalministri 03.10.2019 määrusele nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale" (vt täpsemalt ptk 8.14.2).

Üleujutused

Vt ptk 8.19.

Kalade rändetingimuste tagamine

Kunda jõgi, Pada jõgi ning Toolse jõgi kuuluvad lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse[71]. Olulist tähtsust kutselise kalapüügi seisukohalt omavad eelkõige lõhe ja meriforell ning nende liikide püük toimub ainult merest. Harrastuspüügi seisukohalt on tähtsamateks liikideks jõeforell ja haug.[72] Paisud asuvad Kunda jõel ja Pada jõel[73]. Kunda tsemendivabriku 1893. aastal rajatud hüdroelektrijaama hoone, tamm ja algne turbiin koos ülekandemehhanismiga on

[70] https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019002?leiaKehtiv
[71] https://www.riigiteataja.ee/et/akt/898474?leiaKehtiv
[72] Kunda jõel paiknevatele Kunda HEJ, Kunda Estonian Cell veehaarde, Kunda tehase ja Kunda mõisa paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamine 2007
[73] EELIS, seisuga 26.10.2026

tunnistatud arhitektuurimälestiseks (kultuurimälestiste kohta vt täpsemalt ptk 8.10 „Mõju kultuuripärandile").

ÜP-ga ei kavandata objekte ega tegevusi, mis võiksid kalade olemasolevaid rändetingimusi muuta.

Kalade rändetingimuste tagamiseks tuleb teha koostööd riigiasutuste ja kohaliku omavalitsusega kohapõhiste lahenduste leidmiseks. Vooluveekogude tõkestusrajatiste likvideerimine või kalade rändetingimuste parandamine muul viisil (kalapääsud) tuleb lahendada juhtumipõhiselt, lähtudes vastavatest uuringutest, tehnilistest alternatiividest ning mõju igakülgsest, tasakaalustatud ja objektiivsest hindamisest (sh sotsiaalmajanduslik ja kultuuriline mõju).

Kunda vesiveski kompleksi võimaliku taastamise kavandamise korral tuleb arvestada, et Kunda jõgi kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaigana kinnitatud veekogude hulka. Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigul on keelatud olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, uute paisude rajamine ning veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine (looduskaitseseaduse § 51 lg 1). Nimetatud veekogul või selle lõigul on loodusliku sängi, veerežiimi ning veetaseme muutmine paisude rekonstrueerimisel lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi (looduskaitseseadse § 51 lg 1^1).

Peakraavide ja kraavide ning maaparandussüsteemide toimimise tagamine

Viru-Nigula vallas on neli peakraavi ja 18 kraavi. Neli kraavi ja üks peakraav kattuvad maaparandussüsteemi eesvooluudega. Neist Aseri oja, tüübiltpeakraav ning Paluoja kraav kuuluvad kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu. ÜP-ga ei kavandata tegevusi, mis võiksid negatiivselt mõjutada peakraavide ja kraavide seisukorda.

Silmas tuleb pidada, et kinnisasja omanik peab taluma oma kinnisasjale teist kinnisasja teeniva eesvoolu ehitamist ja selle paiknemist seal, kui teise kinnisasja koosseisu kuuluvat maatulundusmaad ei ole ilma eesvooluta võimalik sihipäraselt kasutada või kui selle ehitamine teise kohta põhjustab ülemääraseid kulutusi (MaaParS § 20[74]).

ÜP-ga on kavandatud maakasutuse muudatusi ka maaparandussüsteemidega hõlmatud aladel. Maaparandussüsteemi aladel tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda maaparandusseaduses sätestatud korrast. Silmas tuleb pidada, et kavandatava tegevusega ei tohi kahjustada drenaaži või maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist.

Kuivendatud maa-alade kasutamisel on oluline tagada maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine. Maaparandussüsteemide kasutustingimusi on käsitletud ÜP seletuskirjas. Seatud tingimused tagavad maaparandussüsteemide toimimise.

Ida-Eesti vesikonna maaparandushoiukavas[75] on märgitud, et riigieesvoolude hoiutöödeks vajalike vahendite nappusest tingitult on PTA hoiutööde korraldamiseks välja töötanud täpse valikusüsteemi. 24 prioriteetset riigieesvoolu reastatakse Ida-Eesti vesikonnas omavahel aastate lõikes nii, et arvestatakse nende toimimise mõju vesikonna põllumajandustootmisele. Seisundi parandamist vajaval riigieesvoolul kavandatavad uuendustööd on kavas Pada jõel (1107190020000). Riigieesvoolul paiknevate keskkonnakaitserajatiste hoiutööna on kavas settebasseinide puhastamine settest Kongla ojal (1107230020000). Riigieesvoolul keskkonnameetmete rakendamise hinnanguline vajadus on Aseri ojal, Pada jõel, Paluojal, Kongla ojal.

Maaparandussüsteemide drenaaži toimimise seisukohalt on probleemsed peenliiv-, turvas- ja savipinnased (peenliivas suur ummistumiseoht, turbalasundis veetaseme alanemisest tingitud turba kokkusurumine, savipinnastes halb vee läbilaskvus). Suur osa ehitatud drenaažisüsteemist vajab põllukuivendusena kasutamiseks rekonstrueerimist. RMK valduses olev maaparanduse reguleeriv

[74] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/130122024012?leiaKehtiv

[75] Ida-Eesti vesikonna maaparandushoiukavas 2022-2027 kinnitatud maaeluministri 27.12.2022. a käskkirjaga nr 129

võrk on enamuses töökorras, kuid erametsamaa majandusmetsade kuivendusseisund on valdavalt mitterahuldav. Majandusmetsa sihtotstarbelist eesmärki silmas pidades tuleb erametsamaadele rajada uusi kuivendussüsteeme.

Maaparandussüsteemide seisukorra parandamiseks ja hoolduse kavandamise ettevalmistamiseks on soovitav tutvuda Ida-Eesti maaparandushoiukavas välja toodud maaparandussüsteemi toimimist mõjutavate teguritega (vt kava ptk 2.7). Maaparandussüsteemide ja nende eesvoolude muutmist põhjustavad tegevused on vajalik kooskõlastada Põllumajandus- ja Toiduametiga.

Mõju allikatele

Viru-Nigula vallas asub mitmeid allikaid: Aru allikas, Kuldallikas, Lähteoru allikas, Multiku allikas, Padaoru allikas, Pühaallikas, Silmaallikas ja neli nimetut allikat. ÜP lahendus arvestab teadaolevate allikate asukohtade ja nende veekaitsevööndi ulatusega, sinna maakasutuse muutusi ette nähtud ei ole.

Tegevuste edasisel kavandamisel tuleb arvestada allikate veekaitsevööndite ga. Veekaitsevööndis keelatud tegevused on toodud veeseaduses[76].

Paadisillad ja lautrid

Lauter on paatide rannale või kaldale tõmbamise koht, lautris ei saa silduda. Lauter ei ole ehitis, vaid looduslikult sobiv randumiskoht. Lautri rajamisel on lubatav süvendamisel orgaanilise aine ja mineraalse pinnase eemaldamine, olemasolevate kivide ümberpaigutamine, nihutamine ja/või kuhjamine valli, paadi veeskamiseks vajalike palkide või paadiredeli paigaldamine, mõningane tehiskate, et ei lõhuks pinnast ja muud tegevused, et võimaldada paadi kaldale ja vette tõmbamist, kuid millega ei kaasne olulist looduskeskkonna ümberkujundamist. Lautri rajamisel ei ole lubatud rannajoone muutmine süvendamise käigus, rajatiste ehitamine (materjalide kohale toomisel konkreetse rajatise). Lauter ei pea tingimata olema maismaa poolt mootorsõidukiga juurdepääsetav.

Paadisild on paatide sildumiseks mõeldud ujuv või aluspostidele, vaiadele või kividele toetuv rajatis. Paadisild ei pea tingimata olema maismaa poolt mootorsõidukiga juurdepääsetav.

ÜP-ga ei kavandata konkreetseid tegevusi seoses lautrite ja paadisildadega. Seetõttu saab KSH käigus anda ainult üldiseid soovitusi, millega nende kavandamisel (rajamisel, taastamisel) edaspidi arvestada.

Veekogude kaldatsoonis toimuvad arendustegevused ja veekogude kasutamine ei tohi halvendada veekogude seisundit. Looduskaitseseaduse § 38 kohaselt ei tohi paadisilda rajada rannale või kaldale, kui see on vastuolus ranna ja kalda kaitse eesmärkidega. Paadisildade ja lautrite püstitamisel avalikult kasutatavatele veekogudele peab jätkuvalt olema tagatud avalik juurdepääs kallasrajale ning kallasrajal vaba liikumine (Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 38).

Paadisilla rajamisega võib kaasneda vajadus veekogu süvendamiseks. Vastavalt VeeS § 187 p 8 ja 10 ning § 196 lg 2 p 2, 3 ja 5 järgi võib süvendamisel või tahkete ainete vette paigutamisel olla vajalik veeluba või veekeskkonnariskiga tegevuse registreering. Kui tegevusega kaasneb veekogu süvendamine alates mahust 100 m3 on vajalik anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang ning veekogu süvendamisel alates pinnase mahust 500 m3 viia läbi keskkonnamõju hindamine.

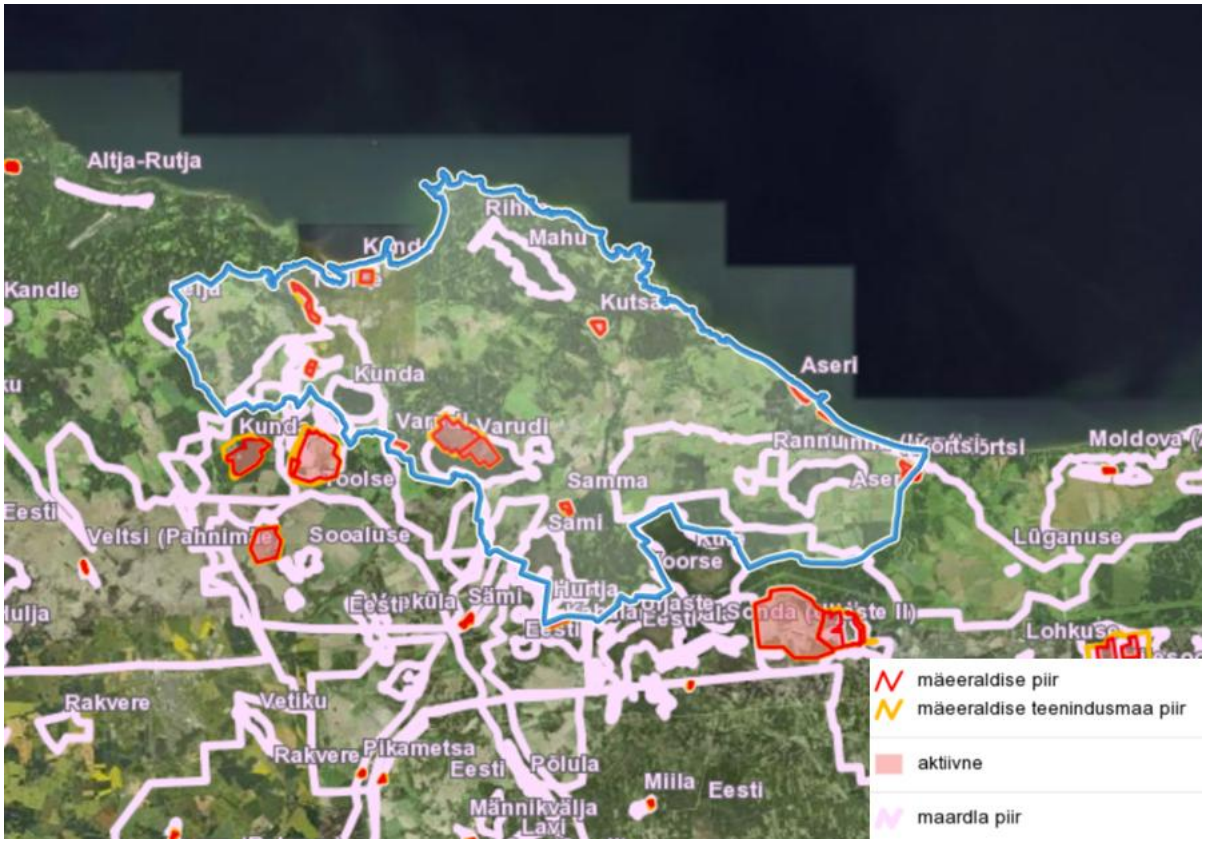
Paadisildade ja lautrite kasutamisel tuleb arvestada veekaitsenõuetega.

Meetmed pinnaveekogude ja maaparandussüsteemide kaitseks on toodud ka ptk-is 10.7.

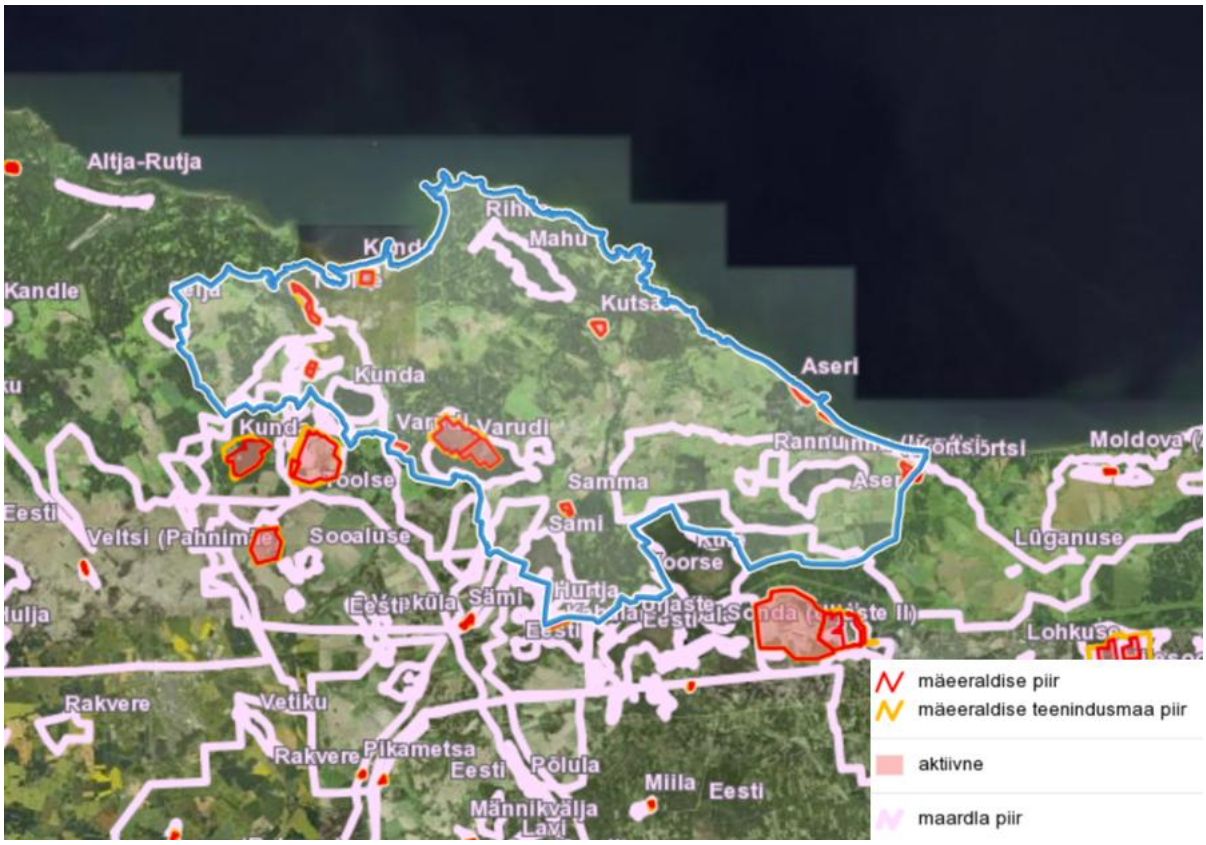
[76] Veeseaduse § 119, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv

8.8. Mõju maavaradele ja maardlatele

Viru-Nigula valla territooriumil leidub maavaradest kruusa, liiva, lubjakivi, turvast, savi, fosforiiti ja põlevkivi. Kaevandatakse lubjakivi, savi, turvast ning liiva. Ülevaate maardlate ja mäeeraldiste paiknemisest (seisuga oktoober 2026) Viru-Nigula valla territooriumil annab

Joonis 3.

Joonis 3. Maardlad ja mäeeraldised Viru-Nigula valla territooriumil. Allikas: Maa-ameti X-GIS maardlate kaardirakendus, seisuga oktoober 2026

Vallas toimuva kaevandamise kõrval on oluline arvestada ka naabervaldades toimuva kaevandamisega, mis võib perspektiivis mõjutada Viru-Nigula valda (nt Rakvere vallas asuv Kunda lubjakivimaardla paikneb ka Viru-Nigula valla alal, maardlas on tegutsev karjäär-AS Kunda Nordic Tsement Toolse Lääne lubjakivikarjäär ning välistatud ei ole karjääri perspektiivne laienemine). Peamine mõju on seotud kaevise veoga, mis toimub naabervaldadest Kunda tsementitööstuse suunal.

Viru-Nigula valla ÜP-ga antakse mäetööstusmaa juhtotstarve nendele mäeeraldistele ja nende teenindusmaale, kuhu on antud maavara kaevandamisluba ja kus vastav luba on menetluses. Uute maardlate kasutuselevõtmine maavara väljamise eesmärgil toimub juhtumipõhiselt ja õigusaktides sätestatud korras.

ÜP koostamise protsessis määrati esialgu Aseri II savikarjäärile puhke ja loodusliku maa-ala juhtotstarve. KSH aruande eelnõus juhiti tähelepanu, et kuna karjääril on kehtiv maavara kaevandamise luba, siis saab puhkeala seal realiseeruda pärast kaevandamisloa lõppu 2029. aastal. KSH aruandes toodi ka välja, et arvestades maardla maavara aktiivse tarbevaru jääki (2018. a seisuga 1999,9 tuh m3[77]), siis puhke- ja loodusliku maa korral on otstarbekas kaaluda võimaluse jätmist savi edasiseks kaevandamiseks, mis võib taastuda turuolukorra muutumisel (2005. a oli Aseri keraamikatööstuse savi kaevandamiskogus 152 tuh m3/a praeguse 10 kuni 25 tuh m3/a kogusega võrreldes). Pärast ÜP esialgse lahenduse avalikustamist, võttes arvesse nii KSH aruandes toodud tähelepanekuid kui ka avalikustamise käigus laekunud arvamusi ja seisukoht, korrigeeriti ÜP lahendust, eemaldades alalt puhke- ja loodusliku maa-ala ning määrates mäetööstusmaa juhtotstarve.

[77] Maavaravarude koondbilanss 2018, Maa-amet

Lääne-Viru strateegilised maavarad jaotatakse maakonnaplaneeringus[78] kolmeks: tänapäevase ja lähituleviku kaevandamise perspektiiviga maavarad, kaugema kaevandamisperspektiiviga maavarad ning vähese ja ebaselge kaevandamisperspektiiviga maavarad. Tänapäevase ja lähituleviku maavara esinemise piirkondadest asuvad Viru-Nigula vallas Kunda savimaardla ning ulatuvad Viru-Nigula valla alale Rakvere valla tsemendilubjakivi varud. ÜP-ga nendele aladele ega nende lähedusse muudatusi maakasutuses ei kavandata. Maavarade kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääsu olemasolev olukord on tagatud. Kaugema kaevandamisperspektiiviga maavarade esinemise piirkonnad on seotud valla territooriumile ulatuva põlevkiviga. Selle väljaselgitamiseks on aga vaja läbi viia teostatavus- ja tasuvusuuringud. Ida-Virumaa kvaliteetsema põlevkivi ammendumise järel, lähema 50-100 aasta jooksul, võivad kaugemat kaevandamisperspektiivi hakata omama Lääne-Viru põlevkivi tarbe- ja reservvarud[79]. Vähese ja ebaselge kaevandamisperspektiiviga maavara on fosforiit Toolse ja Aseri maardlates. Eesti fosforiidi laiaulatuslik kasutamine nähtavas tulevikus (planeeritaval perioodil) ei ole aga tõenäoline kõrgetest kaevandamis- ja rikastamiskuludest lähtuvalt, eriti konkurentsis Vahemeremaade maardlatega ning kaevandamise keskkonnamõjudest tulenevalt.

ÜP-ga kavandatud tuuleparkide põhimõttelised asukohad kattuvad osaliselt arvele võetud maardlate ja mäeeraldistega. Tuuleparkide kavandamine nendel aladel on võimalik pärast kaevandamise lõppemist ning üldjuhul pärast maavara ammendumist või kui selleks annab nõusoleku Maa-amet. Tuuleparkide kavandamisel nendesse põhimõttelistesse asukohtadesse, kus need võivad mõjutada maapõue seisundit ja kasutamist, tuleb tegevuse võimalikkuse hindamisel ja kavandamisel lähtuda maapõueseaduses sätestatud korrast. Maardla alale tuulepargi kavandamine eeldab juhtumipõhist koostööd Maa- ja Ruumiametiga.

Muid muudatusi maakasutuses, mis võiksid halvendada maavara kaevandamisväärsena säilimist või maavarale juurdepääsu (sh naabervaldades asuvate ja Viru-Nigula valla territooriumile ulatuvate maardlate ja kaevise veoks kasutatava taristu osas), ÜP-ga ei kavandata. Samuti ei kavandata maardlate aladele ega nende lähipiirkonda tegevusi, mis võiksid avaldada negatiivset mõju maardlates asuvate maavarade kvaliteedile. Edaspidi on püsiva iseloomuga tegevus lubatav, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavaravaru kaevandamisväärsena säilimist või maavaravarule juurdepääsu osas olemasolevat olukorda[80].

Kõikide edasiste muude tegevuste kui kaevandamise kavandamisel tuleb silmas pidada põhimõtet, et igasugune muu tegevus mäeeraldise ja maardlaga kattuval alal on võimalik siis, kui kaevandamine on lõppenud ning üldjuhul peab ka maavara olema ammendunud. Kui maavara ei ole ammendunud, on tegevus võimalik vaid juhul, kui selleks on saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastus või luba.

Edaspidi maardlate kasutuselevõtul tuleb üldjuhul vältida alasid, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikus. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt hinnata kaasnevaid mõjusid.

Lääne-Viru rannikualal rannajoonest kuni 3 km kaugusel tuleb liiva ja kruusa ulatuslikku kasutuselevõttu üldjuhul vältida. Ulatuslik kasutuselevõtt on konkreetse kasutuselevõtukoha olemasolevate pinnavormide või maastikupildi muutmine. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt kaaluda kaasnevaid mõjusid rannaala puhke- ja maastikuväärtustele.

Maavarade kaevandamise üldised põhimõtted, sh maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kasutustingimused on toodud peatükis 10.8.

Kaevandamise kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata kaevandamisega seotud transpordi ning masinate ja seadmete tööga kaasnevatele häiringutele (õhusaaste, müra, vibratsioon) ja inimeste

[78] Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+
[79] Lääne-Virumaa strateegilised maavarad. Tartu Ülikool, 2010
[80] https://www.riigiteataja.ee/akt/105012018003?leiaKehtiv

elukeskkonnale ning tagada, et tegevusega ei põhjustataks olulisi keskkonnahäiringuid. Mõju inimeste tervisele on käsitletud täpsemalt ptk-is 8.14.

Kasutuselevõetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastada, et võimaldada maade edasist kasutamist. Kaevandatud maa-ala korrastamise suund tuleb määrata kaevandamisloa taotlemisel kooskõlas Keskkonnaametiga. Karjääri ammendumisel tuleb loa omaja korrastamistingimustest lähtuvalt koostada korrastamisprojekt ning projekt ette nähtud aja jooksul ellu viia. Kaevandatud maa korrastamisel tuleb tagada, et maa sobiks ümbritsevasse maastikku ega kujutaks oma iseärasuste tõttu ohtu seal liikuvatele inimestele või loomadele.

Meetmed maardlate ja maavarade kaitse tagamiseks, maapõue säästlikuks kasutamiseks ning seejuures tekkivate keskkonnahäiringute vähendamiseks on toodud ka ptk-is 10.8.

8.9. Mõju väärtuslikule põllumajandusmaale

Viru-Nigula vallas on väärtuslik põllumajandusmaa (VPM) haritav maa (põllumaa), püsirohumaa ja püsikultuuride all olev maa, kus tulenevalt viljakusest peaks jätkuma põllumajanduslik maakasutus.

Lääne-Viru maakonnaplaneeringus 2030+ loetakse VPM-ide hulka vähemalt 2 ha suurused massiivid, mille kaalutud keskmine boniteet on vähemalt 41 hindepunkti ning Ida-Viru maakonnaplaneeringus 2030+ 0,3 ha suurused massiivid, mille kaalutud keskmine boniteet on vähemalt 40 hindepunkti. Keskmisest kõrgema boniteediga põllumajandusmaa kui piiratud ja taastumatu ressurss on väärtus, mida tuleb kasutada eelkõige toidu tootmise eesmärgil.

ÜP-ga on maakonnaplaneeringutes sätestatud VPM-ide massiivide suurust ja keskmist boniteeti täpsustatud. VPM-ide hulka arvatakse vähemalt ühe hektari suurused massiivid, mille kaalutud keskmine boniteet on vähemalt 41 hindepunkti ning mis asuvad külas või alevikus. VPM-ide hulgast on välja arvatud ka viis põllumajandusmassiivi, mis asuvad Kunda linnas ning paiguti on korrigeeritud VPM-i massiive seal, kus olemasolevas olukorras on muu maakasutus[81]. Muudatuste tulemusena väheneb VPM-ide kogupindala *ca* 1883 hektarilt 1756 hektarile ehk *ca* 7% võrra. Vähenemine jääb ebaolulisele tasemele.

Väärtuslike põllumajandusmaade puhul ei ole ÜP-ga seatud konkreetset juhtotstarvet või reserveeritud alasid. Tegemist on üldise väärtusega, millega tuleb tegevuste elluviimisel arvestada.

VPM-idel peab üldjuhul jätkuma põllumajanduslik maakasutus ning nende väärtus ei tohi ajas kahaneda. Muude tegevuste kavandamine VPM-idele ei ole edaspidi välistatud (nt on VPM-idele kohati planeeritud alasid, kus on võimalik kaaluda tuuleparke), kuid see peab olema põhjendatud ja hoolikalt läbi kaalutud, vajadusel tuleb hinnata kaasnevaid mõjusid. Muu maakasutuse osas tuleb eelistada tegevusi, mis ei põhjusta väärtuslike põllumajandusmaade olulist vähenemist, massiivide killustamist ega kahjusta nende sihtotstarbelist kasutamist tulevikus. ÜP seletuskirja kohaselt on seda mõjutava arendamise suunamisel kohustuslik DP koostamine. ÜP arvestab maakasutuse muudatuste kavandamisel VPM-idega ning ÜP-ga määratud tingimused loovad vajalikud eeldused jätkusuutlikuks põllumajandustegevuseks. VPM-ile muude tegevuste kavandamisel on soovitav eelistada massiivi ebakorrapäraseid servaalasid, mille põllumajanduslik kasutamine on niikuinii raskendatud.

VPM-de puhul on oluline nende liigendatus ja paigutus selliselt, et need moodustaksid koos muu maakasutusega koherentse terviku. VPM-id tuleks säilitada avatud maastikena. Suurtes põllumajanduspiirkondades on soovitav säilitada põldude läheduses olev looduslik taimkate, samuti üksikud puud ja puude grupid põldudel, hekid, metsaribad. Sellised loodusliku taimestikuga kaetud

[81] ÜP-s on täpsustamised tehtud Põllumajandusuuringute Keskuse väärtuslike põllumajandusmaade kaardikihi alusel (seisuga 07.02.2020)

alad võimaldavad suurendada põllumajanduspiirkondade bioloogilist mitmekesisust. Nende alade metsastamine vms maastiku avatust kaotav tegevus peab olema põhjendatud ja läbi kaalutud.

Põllumajandustootmise jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb VPM-de aladel tagada maaparandussüsteemide toimimine.

Üheks võimaluseks VPM-e majandada on kasvatada seal kiire raieringiga puuliike energiakultuuridena - selline tegevus ei kahjusta kuidagi väärtuslikku põllumajandusmaad, vaid pigem aitab seda säilitada ning reaalboniteeti tõsta.

Meetmed väärtusliku põllumajandusmaa kaitse tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.9.

8.10. Mõju kultuuripärandile

Kultuuripärandi all mõistetakse:

- mälestisi: arhitektuuri-, monumentaalskulptuuri ja maalikunsti teoseid, arheoloogilist laadi elemente või struktuure, raidkirju, koobaselamuid ja elementide gruppe, millel on väljapaistev üldine väärtus ajaloo, kunsti või teaduse seisukohast;
- ansambleid: isoleeritud või ühendatud ehitiste gruppe, mille arhitektuur, terviklikkus või seos maastikuga omab väljapaistvat üldist väärtust ajaloo, kunsti või teaduse seisukohast;
- vaatamisväärseid paikkondi: inimkäte loomingut või inimese ja looduse ühisloomingut, samuti alasid, kaasa arvatud arheoloogilised vaatamisväärsused, millel on väljapaistev üldine väärtus ajaloo, esteetika, etnoloogia või antropoloogia seisukohast.[82]

Mõju hindamisel kultuuripärandile võeti käesolevas KSH-s aluseks teadaolev info planeeringuala piirides varasemate uuringute, õigusaktide, planeeringute jms-ga määratletud kultuuripärandi kohta. Mälestistena käsitleti riigi poolt kaitse alla võetud kultuurimälestisi ning kultuuriväärtusega leide ja arheoloogilist kultuurkihti. Ansamblitena käsitleti miljööväärtuslikke alasid ning visuaalselt, ajalooliselt ja arhitektuuriliselt silmapaistvaid hoonegruppe (nt mõisasüdamed). Vaatamisväärsete paikkondadena käsitleti ÜP-ga määratletud väärtuslikke maastikke, ilusaid teelõike ja silmapaistvaid vaatekohti.

Planeeringu elluviimisega kaasneda võivaid mõjusid hinnati lähtudes ÜP täpsusastmest. Täiendavate uuringute tegemine kultuuripärandi määratlemiseks või täpsustamiseks ei ole KSH ülesanne.

Ruumilise planeerimise seisukohalt on valla kultuuripärandi hulka arvestatud:

- kultuurimälestised[83];
- XX sajandi väärtusliku arhitektuuripärandi objektid;
- maaehituspärand;
- militaarpärand;
- väärtuslikud maastikud, sh traditsiooniline elulaad ja seda võimaldav ehitatud keskkond;
- miljööväärtuslikud alad;
- pärandkultuuri objektid.

Kultuuripärandiks loetakse teatud väärtuskriteeriumidele vastavad objektid või nähtused, mida peetakse vajalikuks säilitada tulevastele põlvkondadele. Mõju hindamisel võeti arvesse ka asjaolu, et kultuuripärandi mõiste on viimastel aastakümnetel märkimisväärselt avardunud – väärtuste süsteem on liikunud kitsalt aineliselt pärandilt ja üksikobjektilt kultuuriväärtusliku keskkonna suunas, hõlmates nt ka kultuurmaastikke. Kultuuripärand näitab piirkonna ja kultuurmaastiku ajaloolist

[82] Ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioon, Artikkel 1; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/13118943

[83] ÜP täpsusastmes ei käsitleta kunstimälestisi ja vallasmälestisi

mitmekihilisust. Seetõttu on ÜP koostamisel lähtutud pärandi kaitsmise ja hoidmise vajadusest ning arvestatud avalike huvidega.

Välja arvatud alaliselt ja ajutiselt riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised (ptk 8.10.1), puudub teistel kultuurimälestiste riiklikus registris olevatel objektidel õiguslik staatus/kaitse. Seega puudub ka riigil, kohalikul omavalitsusel ja omanikul kohustus neid kuidagi kaitsta või nendega erinevate tasandite planeeringutes arvestada. Küll aga võimaldab registris olemine neid objekte planeeringutes määratleda ja väärtustada kui kohalikku arhitektuuripärandit ja pärandkultuuri, mida koostatavas ÜP-s on ka tehtud.

8.10.1. Mõju kultuurimälestistele

Kultuurimälestis on riigi kaitse all olev kinnis- või vallasasi või selle osa või asjade kogum või terviklik ehitiste rühm, millel on ajalooline, arheoloogiline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline, kunstiline, teaduslik, usundilooline või muu kultuuriväärtus. ÜP koostamisel on asjakohases täpsusastmes arvestatud riiklikus registris olevate kinnismälestistega. ÜP koostamise käigus ei tehtud ettepanekuid uute objektide määramiseks kultuurimälestiste hulka. Kultuurimälestiste kaitset reguleerib muinsuskaitseseadus[84].

Viru-Nigula valla territooriumil on kinnismälestistena registreeritud seitse ajaloomälestist (sh kalmistud, ühishauad, mälestussambad), 277 arheoloogiamälestist (linnused, asulakohad, kalmed, kultusekivid jt), 87 ehitismälestist (sh tsemenditehaste hooned-rajatised, pastoraadi- ja mõisahooned) ja viis kunstimälestist (hauaristid).[85]

Tööde tegemist kinnismälestisel ja selle kaitsevööndis reguleerib muinsuskaitseseaduse 4. peatüki 3. jagu[86]. Kinnismälestist võib konserveerida, restaureerida, ehitada ja teisaldada ehitusprojekti järgi, mis peab vastama ehitusprojektile kehtestatud nõuetele ja olema kooskõlas muinsuskaitse eritingimustega. Kinnismälestise ehitusprojekti või tegevuskava alusel konserveerimiseks, restaureerimiseks ja ehitamiseks ning mälestise ilme muutmiseks on nõutav tööde tegemise luba (väljastab taotluse alusel Muinsuskaitseamet).

Kinnismälestise kaitseks võib kehtestada kaitsevööndi, kaaludes selle vajalikkust ja ulatust kaitsevööndi eesmärkidest lähtudes. Kinnismälestise kaitsevööndi eesmärk on tagada:

1) kinnismälestise säilimine sobivas ja toetavas keskkonnas ning seda ümbritsevate mälestisega seotud kultuuriväärtuslike objektide ja elementide säilimine;
2) kinnismälestise vaadeldavus ja mälestiselt avanevate algupäraste vaadete säilimine;
3) kinnismälestist ümbritseva arheoloogilise kultuurkihi säilimine.[87]

Mälestise kaitsevööndis tööde tegemisel on muinsuskaitseseaduses sätestatud juhtudel vaja kas taotleda tööde tegemise luba või esitada tööde tegemise teatis.

Kui kinnismälestisel, muinsuskaitsealal või nende kaitsevööndis töid tehes avastatakse rajatis, tarind, hooneosa, viimistluskiht, arheoloogiline kultuurkiht või muu leid või asjaolu, mida seni tehtud uuringute käigus ei ole dokumenteeritud või millega projekteerimisel või tööde tegemise loa andmisel ei ole arvestatud, on tööde teostaja kohustatud säilitama leitu muutmata kujul ning teavitama sellest viivitamata Muinsuskaitseametit.[88]

Kui planeeritaval maa-alal asub kinnismälestis või selle kaitsevöönd, koostatakse detailplaneeringu muinsuskaitse eritingimused. Kui ehitise püstitamiseks ja rajamiseks puudub detailplaneeringu koostamise kohustus ja ehitis püstitatakse või rajatakse projekteerimistingimuste alusel, koostatakse

[84] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/111032023045?leiaKehtiv
[85] Kultuurimälestiste riiklik register, seisuga 25.02.2020
[86] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013?leiaKehtiv
[87] Muinsuskaitseseaduse § 14 lg 1 ja 2; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013?leiaKehtiv
[88] Muinsuskaitseseaduse § 60; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013?leiaKehtiv

muinsuskaitse eritingimused, lähtudes detailplaneeringu muinsuskaitse eritingimuste kohta sätestatust. Detailplaneeringu olemasolul seda täpsustavate projekteerimistingimuste andmisel arvestatakse detailplaneeringu muinsuskaitse eritingimustega.[89]

Viru-Nigula valla ajaloo- ja ehitismälestised on koondunud peamiselt asulatesse (eelkõige Kunda linna ning Viru-Nigula ja Aseri alevikku) ning endistesse mõisasüdametesse (Vasta, Pada, Malla, Kalvi). Üksikuid ajaloo- ja ehitismälestisi esineb ka valla teistes paikades.

Lähtudes ÜP lahendusest ja seatud tingimustest on ajaloo- ja ehitismälestiste säilimine ning kaitse tagatud.

Arheoloogiamälestiste (kivikalmed, asulakohad, kultusekivid jms) kontsentratsioon on kõige suurem Viru-Nigula alevikus ning Vasta, Unukse, Selja, Malla, Linnuse, Kutsala, Koila ja Kabeli külades. Avastatud arheoloogiliste leiukohtade läheduses võib tõenäoliselt paikneda võimalikke avastamata muistiseid. Sellest võib kaudselt järeldada, et eelnimetatud asulate aladel võib ka uute arheoloogiliste leidude ilmsikstuleku tõenäosus olla suurem, kui teistes valla piirkondades. Aladel, kuhu ei ulatu mälestis või selle kaitsevöönd, tuleb ehitus- ja kaevetöödel arvestada kultuuriväärtusega leidude ja arheoloogilise kultuurkihi ilmsikstuleku võimalusega. Seetõttu tuleb ehitustööde, aga ka põlluharimise käigus olla tavalisest tähelepanelikum, et võimalikke leide mitte kahjustada.

Üldplaneeringus on arvestatud Muinsuskaitseameti poolt edastatud arheoloogiatundlike alade analüüsiga[90] ning lisatud tingimused edasise tegevuse kavandamiseks nendel aladel. See loob eeldused avastamata arheoloogiapärandi tõhusamaks uurimiseks ja kaitseks.

Arheoloogilise leiu tunnustega asja[91] leidja on kohustatud säilitama leiu ja leiukoha muutmata kujul. Leiust tuleb viivitamata teatada Muinsuskaitseametile. Leitud asi jäetakse kuni ametile üleandmiseni leiukohta. Leidja võib leitud asja leiukohast eemaldada ainult ameti nõusolekul või juhul, kui asja säilimine satub ohtu. Arheoloogilist leidu ei tohi puhastamise, haljastamise, murdmise, väljakaevamise või muul teel rikkuda ega selle üksikuid osi üksteisest eemaldada.[92]

8.10.2. Mõju XX sajandi arhitektuuripärandi objektidele

XX sajandi arhitektuuri eripära seisneb selle mitmepalgelisuses ning arhitektuuris kajastuvates tehnoloogilistes ja ühiskondlikes protsessides, mis on XX sajandi elukeskkonda radikaalselt muutnud. Lisandunud on arvukalt uusi hoonetüüpe ja uusi ehitusmaterjale ning muutunud ehitustavad. Eriti mastaapselt avalduvad need muutused linnaplaneerimises ja maa-asulate ilme teisenemises.[93] Selle nimekirja objektide riikliku kaitse alla võtmine saab käia ainult paralleelselt olemasolevate mälestiste nimekirja analüüsiga, et oleks tagatud erinevate mälestiste liikide, tüüpide ja ajastute esindatus kultuurimälestiste nimekirjas. Mitte kõik XX sajandi arhitektuuripärandi objektide nimekirjast kaitse alla võtmiseks esitatud objektid ei pruugi kultuurimälestisteks saada. Hinnata tuleb konkreetse kultuuriväärtuse olulisust ja avalikku huvi selle säilimiseks, aga teiselt poolt ka kitsenduste/piirangute/kohustuste ulatust, mida mälestiseks tunnistamine selle omanikule või

[89] Muinsuskaitseseaduse § 61; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013?leiaKehtiv

[90] Arheoloogiatundlike alade andmed on Muinsuskaitseameti poolt edastatud 10.12.2021 kirjaga nr 1.1-7/1063-6. Kuna antud info on ajas täienev, siis edaspidi kajastatakse arheoloogiatundlike alade ajakohast infot loodavas Muinsuskaitseameti veebirakenduses.

[91] Muinsuskaitseseaduse § 24 lg 1: Arheoloogiline leid on maasse, maapinnale, ehitisse, veekogusse või selle põhjasetetesse ladestunud või peidetud arheoloogiline, sealhulgas ajaloolise, kunstilise, teadusliku või muu kultuuriväärtusega inimtekkeline ese või esemete kogum, millel ei ole omanikku või mille omanikku ei ole võimalik kindlaks teha.

[92] Muinsuskaitseseaduse § 27 lg 1–3, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013?leiaKehtiv

[93] vt täpsemalt: Eesti XX sajandi väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs. Lõpparuanne. Eesti Kunstiakadeemia, 2012
https://register.muinas.ee/ftp/XX_saj._arhitektuur/projekti%20dokumendid/lopparuanne.pdf (vaadatud 07.01.2020)

mõnele teisele avalikule huvile (nt maakasutuse planeerimine) kaasa toob. Kui riik soovib mõnda objekti mälestiseks tunnistada, peab ta tuvastama objektil mälestise tunnused ning kaaluma, kas avalik huvi kaalub üles eraomaniku huvi asja vabalt vallata, kasutada ja käsutada. Mälestiseks tunnistamisel peab ka selgitama, miks võetakse kaitse alla just see objekt ja mitte mõni teine samalaadne.

Viru-Nigula vallas endise Viru-Nigula valla ja Kunda linna piirides on registreeritud üheksa XX sajandi arhitektuuripärandi objekti[94] ning endise Aseri valla osas viis objekti: Aseri tellisetehase korstnad (reg nr 1455), Aseri tellisetehase veetorn (1456), Aseri veetorn II (1457), Aseri rahvamaja (1459) ja Aseri alevi keskus (1460). Need objektid pärinevad XX sajandi erinevatest perioodidest, andes omamoodi läbilõike kohaliku arhitektuuri muutumisest. Aseri veetorni II soovib KOV nimekirjast kustutada, sest see objekt on lammutatud.

ÜP-ga ei võeta XX saj arhitektuuripärandi objekte kohaliku kaitse alla, kuid neid käsitletakse kui väärtuslikke objekte, mille olemasolu ja säilimisega tuleb erinevate tegevuste kavandamisel arvestada. XX sajandi arhitektuuri puhul väärtustatakse enamasti seda, et hooned on säilinud valmimisjärgsel kujul ja neid on hiljem vähe muudetud. Valdav osa Viru-Nigula valla XX sajandi arhitektuuripärandi objektidest on kasutusel. Enamik nendest objektidest on kas rahuldavas või heas seisukorras. Kui nende ehitiste hea või rahuldav seisukord tagatakse, siis olulist negatiivset mõju kultuuripärandile ei avaldu. Leida tuleks korrastamise vahendid ja rakendus halvas seisukorras olevale XX sajandi arhitektuuri seisukohast väärtustatud objektile kihelkonnakool/Kalvi vallamaja[95] (Maarja 2, Viru-Nigula), et parandada hoone seisukorda. Samuti halvas seisukorras oleva elamu Lasteaia 2 (Kunda) soovib KOV nimekirjast välja jätta, sest KOV-i sõnul hoonel arhitektuuripärandina väärtus puudub. Objekti nimekirjast kustutamine lahendada koostöös Muinsuskaitseametiga.

8.10.3. Mõju militaarpärandi objektidele

Viru-Nigula vallas on registreeritud viis militaarpärandi objekti. Kaks nendest (Aseri piirivalvekordon ning Letipea piirivalvekordon ja tehnilise vaatluse post) on kasutusel ja heas seisukorras. Ülejäänud kolm objekti on kasutuseta. Nendest kaks objekti, Aseri õppepolügoon (piirivalve väljaõppekeskus) ja Kutsala (Kanguristi) seniitraketibaas, on halvas seisukorras. Letipea tehnilise vaatluse post on rahuldavas seisukorras.

Kutsala seniitraketibaasi maa-alale on ÜP-ga planeeritud tootmismaa juhtotstarve, mistõttu selle objekti säilimine ei ole tõenäoliselt reaalne. Samuti puudub vallal huvi nõukogude aegse ja halvas seisukorras raketibaasi jäänuste säilitamiseks. Kui hakatakse arendama nimetatud tootmismaa ala, siis on enne objekti lammutamist soovitav see dokumenteerida (kirjeldada ja pildistada), et säiliksid andmed[96] objekti viimasest seisukorrast.

Oluline on tagada inimeste ohutus kasutuseta olevatel objektidel.

ÜP arvestab militaarpärandi objektide olemasolu ning nende säilitamise ja väärtustamise vajadusega lähtudes kohaliku omavalitsuse huvist.

---

[94] Kultuurimälestiste registri XX sajandi arhitektuuri nimekiri; vaadatud 25.02.2020; vt ÜP Lisa 5

[95] Tegemist on ühe ja sama objektiga, mis XX sajandi arhitektuuriobjektide registris on kirjas kahe objektina (reg nr 1113 ja 1881). Põhjus, miks see hoone on registrisse topelt saanud, tuleneb ilmselt sellest, et seda on käsitletud sõltumatult nii koolimajade inventuuris kui ka vallamajade inventuuris ning kummagi inventuuri objektid on eraldi registrisse kantud. Vallavalitsusel on soovitav juhtida Muinsuskaitseameti tähelepanu vajadusele registri korrastamiseks (nende kahe registrikande liitmiseks).

[96] Andmete säilitamise osas on soovitav leppida kokku Muinsuskaitseametiga (näiteks anda objekti olukorra fikseerimise dokumentatsioon üle ametile).

8.10.4. Mõju maastikele

Mõju väärtuslikele maastikele

Lääne-Virumaa ja Ida-Virumaa maakonnaplaneeringutega 2030+ on Viru-Nigula valla väärtuslikeks maastikeks määratud:

- maakondliku (võimaliku riikliku) tähtsusega (I väärtusklassi) väärtuslikud maastikud: Letipea-Mahu, Malla-Iila-Kutsala-Padaorg ning Vainupea-Rutja-Karepa-Toolse-Kunda rannik;
- maakondliku tähtsusega (I väärtusklassi) väärtuslik maastik: Lüganuse-Purtse (osaliselt);
- maakondliku tähtsusega (II väärtusklassi) väärtuslikud maastikud: Kiviküla ja Kalvi;
- kohaliku tähtsusega (II väärtusklassi) väärtuslik maastik: Rannu.

Maakonnaplaneering annab üldised tingimused väärtuslike maastike säilitamiseks ja väärtuste suurendamiseks. ÜP koostamise käigus on väärtuslike maastike piire täpsustatud, laiendades alasid, et piirkonna maastikulisi väärtuseid paremini kaitsta. Lisatud on üks väärtuslik maastik (Nugeri).

Väärtuslikuks maastikuks määratud alade näol on tegemist nii traditsiooniliste kultuurmaastikega, kus on säilinud ajalooline asustusstruktuur ja maastikumuster ehk traditsiooniline külamaastik (põllumajandusmaastik), kui ka mereäärsete loodusmaastike ja rannakülale omase miljööga. Nende maastike kaitsmine aitab säilitada kohalikku eripära. Väärtuslikud maastikud toetavad piirkonna identiteeti ja traditsioonilist elulaadi. Väärtuslike maastike säilimise tagab nende sihipärane hooldamine. Väärtuslike maastike hoidmine, säilitamine ja kestlik kasutamine teenivad osaliselt ka rohevõrgustiku toimimise eesmärke (vt ptk 8.5), sest need sisaldavad muuhulgas ka loodusmaastikke, poollooduslikke kooslusi jms.

Koostatav ÜP ei sea takistusi piirkonna identiteedi hoidmiseks ja arendamiseks, samuti traditsioonilise elulaadi viljelemiseks. ÜP-ga seatud tingimused loovad eeldused traditsioonilise asustusstruktuuri ja maastikumustri säilitamiseks.

Maapealse kaevandamise korral võib see kohati mõjutada väärtuslikke maastikke, sest esineb nende kattumisi maardlatega. ÜP-ga mäeeraldisi ja kaevandamist ei kavandata, see toimub kaevandamisloa taotluse menetlemise käigus. Vastavalt maapõueseaduse §-le 14 tuleb tagada maavara kaevandamisväärsena säilimine ja maavarale juurdepääsu olemasolev olukord. Väärtuslike maastike kaitseks ja nendele avalduva mõju leevendamiseks seoses kaevandamisega tuleb hoolikalt ja professionaalselt (soovitavalt kaasates maastikuarhitekti) läbi mõelda kaevandamisega rikutud maa-ala (karjääri) korrastamise lahendus, et kaevandamistegevuse lõppemisel oleks see kooskõlas väärtusliku maastiku eesmärkide ja väärtustega.

Maastik kui elu- ja töökeskkond

Igasugune maastik kui inimeste elu- ja töökeskkond vajab kaitset, hoolt ja kokkuleppeid. Maastik mõjutab olulisel määral inimeste elukvaliteeti ja identiteeti. Sellel on suur tähtsus ka ühiskonna kultuuri, sotsiaalse heaolu, ökoloogia ja majanduse seisukohalt. Euroopa maastikukonventsioonis[97] on selgitatud ja põhjendatud maastike tähtust inimeste elu- ja töökeskkonnana (vt ptk 3.1). Konventsiooni põhimõtted puudutavad ka ÜP ja järgmiste etappide planeeringute koostamist.

Maastikul on tähtis roll piirkondliku ja kohaliku kultuuri kujunemises. Maastik on mängulava mitmele majandussektorile. Maastik on oma olemuselt kergesti mõjutatav ja haavatav ning majanduses toimuvad arengud kiirendavad maastike ümberkujunemist. Samas on maastik ka majandusressurss, mis õige majandamise korral aitab kaasa töökohtade loomisele. **Maastikku**

[97] Kliimaministeeriumi veebileht: https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/euroopa-noukogu-maastikukonventsioon

peetakse üheks indiviidi ja ühiskonna heaolu võtmeks ning maastikel on kultuurilises, ökoloogilises ja sotsiaalses sfääris tähtis avalikkust ühendav roll.

Eesti maastikukorraldus on seni olnud peamiselt kaitsealade põhine, väärtustades esteetilisi maastikupilte, mis toovad meieni (kunagise) traditsiooni ja ajaloo. Erinevus maastikukonventsiooni lähenemisest seisnebki selles, et Eestis klassifitseeritakse väärtuslikuks küll tüüpilised, esinduslikud ja haruldased maastikud, ent harilik igapäevamaastik jääb tähelepanuta, kohalik elanik justnagu lahutatakse maastikust. Kahtlemata omavad kaunid pildid hingelist väärtust, ent **maastikus elavate ja seda loovate inimeste jaoks ei oma need oluliseks peetud maastikud erilist tähtsust.** Kohalik elanik ei suhtu maastikku kui kultuurisündmusse ja museaali, tema jaoks on maastik igapäevane töö- ja elukeskkond.[98]

ÜP-ga on vaja tugevdada maastike kaitse sotsiaalset poolt, st leida viisid ja vahendid maastiku käsitlemiseks kohaliku elaniku igapäevase elu- ja töökeskkonnana. Selle teema alla kuuluvad peale traditsiooniliste külamaastike mitmekesisuse ja mosaiiksuse (vt allpool) muuhulgas ka linnalised asulad ning suuremad ja väiksemad külakeskused, nende visuaalne ja funktsionaalne atraktiivsus/identiteet ja heakord, korrastatud teed ja teeääred jne – see keskkond, kus kohalik elanik liigub ja toimetab. Inimene tunneb ennast paremini läbimõeldud ja korrastatud ning meeldivas keskkonnas. See võib saada mõnelgi puhul argumendiks ka elukoha valikul ja tuua piirkonda juurde uusi elanikke. Eeltoodust lähtuvalt on oluline, et maastike laiem käsitlus (mitte ainult väärtuslike või looduskaitseliselt oluliste maastike seisukohast) oleks ÜP-s seotud inimeste jaoks atraktiivse elu- ja töökeskkonna loomisega.

Kaalutlused, millega on ÜP elluviimisel vaja arvestada seoses valla maapiirkondade maastike planeerimisega:[99]

- maastiku üks kõige tähtsamaid omadusi on muutumine;
- inimestel on erinev arusaam maastiku mõistest ja kohalikul tasandil räägitakse pigem kohtadest. Seepärast tuleb leida kohalike elanikega ühine keel ning saada mõistetest ühtmoodi aru;
- maastike peamised ohud on rahvastiku vähenemine ja põllumajandusmaade hülgamine koos kõigi sellega kaasnevate muutustega visuaalses kvaliteedis ja maastike toimimises: külade tühjenemine ja hoonete lagunemine, põllumaade söötijätmine ja võsastumine;
- maastikueelistusega arvestamisel tuleb üles leida kohalike elanike jaoks olulised maastike tunnusjooned: looduslikud väärtused, piirkonnale iseloomulik ajaloolis-kultuuriline pärand (nt mõisad, kirikud jms), muud mõjutused (nt tuntud isikute või kirjandusteoste mõju) jms;
- arvestada tuleb, et traditsiooniliselt on põllumajandus olnud kõige olulisem maastike kujundaja ja kohalikud elanikud eelistavad reeglina mitmekesist, elavat külamaastikku koos selles nähtavate ja tajutavate inimtegevuse mõjudega;
- inimesed hindavad kõige kõrgemalt just selliseid külamaastikke, kus vaateväljas on haritud põllud, kariloomad ja toimivad talukohad, kuid traditsiooniline põllumajandusmaastik on

[98] Diana Rimm. Euroopa maastikukonventsiooni rakendamise vajadus ja võimalused Eestis. Magistritöö, Eesti Maaülikool, 2007

[99] Helen Alumäe. *Landscape Preferences of Local People: Considerations for Landscape Planning* (Kohalike elanike maastikueelistused: kaalutlusi Eesti maapiirkondade maastike planeerimisel). *Institute of Geography, University of Tartu, 2006. Dissertationes Geographicae Universistatis Tartuensis 26:* http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/10062/984/5/alumaehelen.pdf

asendumas nn post-produktiivse külamaastikuga, milles sageli annavad tooni turismirajatised ja põllumajanduses mittehõivatud elanikud;

- kohalike elanike väärtushinnangud maastiku osas võivad ka muutuda, mistõttu tuleb leida tasakaal maastiku majandusliku väärtuse ja maastiku identiteediväärtuse vahel, arvestades ajaloolis-kultuurilist pärandit ja maastiku esteetilist aspekti;
- tuleviku maastikel on mitmeid alternatiive, mis sõltuvad nii üksikisikute otsustest kui ka poliitikatest, strateegiatest jm muudest elluviidavatest meetmetest. Maastike tuleviku käsitlemiseks võib kasutada erinevaid (visualiseeritud) stsenaariume, mis koos kohalike elanike eelistuste väljaselgitamisega annab vajalikku tagasisidet otsustajatele (seejuures võib lõpptulemus sisaldada elemente erinevatest stsenaariumidest);
- kaasav planeerimine saab aidata tekkida sisemisel huvil ja vajadusel omi maastikke austada, harida ja hoida, mis omakorda tugevdab kohaliku kogukonna identiteeti ja elujõudu, luues aluse külamaastike säilimisele ning inimeste elu- ja töökeskkonna atraktiivsuse suurenemisele.

8.10.5. Mõju miljööväärtuslikele aladele

Viru-Nigula valla territooriumil on määratletud terve rida miljööväärtuslikke alasid (nt Mahu rannaküla, väärtuslikud mõisa- ja muude hoonete kompleksid jm arhitektuurselt ja ajalooliselt väärtuslikud alad). Vt täpsemalt ÜP lähteseisukohtade ja KSH VTK dokumendist ning ÜP seletuskirjast. ÜP seletuskirjas on toodud kõikide miljööalade väärtused, mida soovitakse kaitsta ning määratletud nende alade täpsed piirid.

ÜP-ga määratakse miljööväärtuslikuks alaks ka Kunda vesiveski kompleks ning määratletakse alale jäävad miljööväärtused, kuid konkreetseid tegevusi nendega seoses ei kavandata. Ala miljööväärtusteks on Kunda mõisa endised tootmishooned ja rajatised (sh veskikompleks), unikaalne pargiarhitektuur ning kanalite ja tiikide süsteem. Piirkonnas Kunda jõel asub ka paisutus (Kunda IV pais), mis jääb samuti osaliselt miljööväärtuslikule alale. Muuhulgas on tegemist pärandkultuuriobjektiga. ÜP seletuskirja kohaselt tuleb kompleks säilitada maksimaalses võimalikus ulatuses. Konkreetseid tegevusi ÜP-ga ala osas ei kavandata. Kunda IV paisu osas on Keskkonnaamet keeldunud paisutamiseks veeloa andmisest[100]. Juhul kui veeloa andja keeldub loa andmisest, peab veeseaduse § 175 lg 4 kohaselt paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima. Keskkonnaamet on 18.06.2026 kirjas nr 6-5/26/9597-2 märkinud: *Keskkonnaameti järelevalveosakond on teinud ettevõttele ettekirjutuse likvideerida hiljemalt 01.10.2028 Lääne-Viru maakonnas Viru-Nigula vallas Linnuse külas Mõisa (katastritunnus 90202:001:0059) ja Kuusemäe (katastritunnus 90202:001:0016) kinnistutel Kunda jõel (VEE1072800) asuv Kunda IV (Kundamõisa, PAIS115940) paisutus ühtlustades jõe põhjalangu mõlemal pool paisukeha ning konstruktsioonide asukohas.* Paisutuse likvideerimine toimub ÜP-st eraldiseisvalt, tegemist ei ole ÜP täpsusastmes teemaga. Kuna paisutuse likvideerimine mõjutab olemasolevat jõekeskkonda, sh vee taset ja vee liikumist, siis kas ja kuidas on võimalik väärtustada miljööväärtuslikul alal kanaleid ja tiike, sõltub paisutuse likvideerimise tehnilisest lahendusest ja sellega kaasnevatest mõjudest. Seega sõltub mitmete miljööväärtuste säilitamise võimalikkus ja säilitamise viis paisutuse lammutamisega seoses tehtavatest tegevustest. Mida ja kuidas miljööväärtuslikul alal saab säilitada, saab kaaluda paisu lammutusega tegelemisel. Paisu lammutamine toimub lammutusprojekti alusel. Kuna ÜP-s tuleb tasakaalustatult arvestada kõikide väärtustega, sh piirkonna ajaloo- ja kultuuriväärtustega, siis tuleb

[100] Keskkonnaamet on keeldunud 15.10.2020 korraldusega nr DM-108734-19 ning 15.10.2020 vaideotsusega OÜ Lammasmäe Puhkekeskusele veeloa andmisest Kunda jõe paisutamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks Kunda IV paisul. Tallinna Halduskohtu 06.09.2021 otsusega jäeti rahuldamata OÜ Lammasmäe Puhkekeskuse kaebuse Keskkonnaameti 15.10.2020 korralduse nr DM-108734-19 ja 26.11.2020 vaideotsuse tühistamiseks ja taotluse uuesti läbivaatamiseks kohustamiseks. Riigikohtu 12.04.2022 kohtumäärusega nr 3-20-2608 jõustus Halduskohtu kohtuotsus. Keskkonnaameti 15.10.2020 korraldusest nr DM-108734-19 ,,Keskkonnaloa andmisest keeldumine'' tulenevalt peab paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima, kui veeloa andja keeldub loa andmisest (veeseadus § 175 lg 4). Paisutuse küsimus lahendatakse üldplaneeringust eraldiseisvalt.

paisutusega tegelemisel maksimaalses võimalikus ulatuses arvestada ala miljööväärtuste säilimise ja konserveerimise sooviga.

Miljööväärtuslike alade väärtustamine on oluline, sest need annavad ettekujutuse asumi/piirkonna ajaloolisest keskkonnast. Seetõttu on oluline ka ruumilise planeerimise käigus arvestada selle pärandi säilimisega. Miljööväärtuslikud alad aitavad väärtustada ka piirkonna aja- ja kultuurilugu, luua eeldusi nt turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks.

Koostatav ÜP loob võimalused miljööväärtuslike alade hoidmiseks ja väärtustamiseks, sest planeeritav maakasutus arvestab olemasoleva miljööväärtusega ja tagab nende alade säilimise. ÜP-ga seatud tingimused (vt ÜP seletuskiri) loovad eeldused nende väärtuslike alade miljöö säilitamiseks.

8.10.6. Mõju pärandkultuuriobjektidele

Seisuga 29.10.2019 oli Viru-Nigula vallas registreeritud 401 pärandkultuuri objekti[101]. Pärandkultuuri objekte esineb rohkem valla idaosas (Aseri aleviku ning Aseriaru, Koogu, Rannu, Kõrkküla, Kestla külade piirkonnas), aga ka Viru-Nigula aleviku ja Pada, Vasta, Kanguristi, Malla, Linnuse, Ojaküla ja Paasiku külade piirkonnas.

Pärandkultuuri objekte kaardistatakse seetõttu, et hoida elus teadmist sellest, millist kultuurilist väärtust põlised talukohad, veskid, puud ja kivid, kõrtsid, keldrid, punkrid, vanad kohanimed ja muud pärandkultuuri objektid kunagi on kandnud. Pärandkultuuri inventeerimise eesmärk on seni varjul olnu uuesti esile tuua ning seeläbi tõsta maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkust pärandkultuurist. Kaardistatud pärandkultuuri objektid kajastuvad Maa-ameti andmebaasis, mis on töövahendiks kinnisvaraarendajatele ja planeerimisotsuste tegijatele, et võimalusel vältida pärandkultuuri objektide hävimist.

ÜP seletuskirjas on loetletud mõned täiendavad väärtuslikud objektid, mis kohaliku omavalitsuse hinnangul on piirkonna, ajastu, stiili, arhitekti loomingu või ehitise tüübi seisukohast olulised. KSH teeb ettepaneku lisada need kohalikul tasandil väärtuslikud objektid pärandkultuuri objektide registrisse (et ei tekiks mingit täiendavat registrit või loetelu). Kuna KOV/kohalik kogukond peab neid objekte kohaliku ajaloo ja kultuuri väärtustamise seisukohast olulisteks, siis aitab nende määratlemine pärandkultuuri objektidena tõenäoliselt kaasa nende säilimisele ja tutvustamisele.

Pärandkultuuri objektide registri täiendamiseks ja täpsustamiseks tuleb pöörduda pärandkultuuri objektide registri haldaja Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) poole[102] või teha seda läbi Maa- ja Ruumiameti kaardirakenduse.[103]

Pärandkultuuri objektid ei ole riikliku kaitse all. Nende säilimine ja kaitse sõltub eelkõige maaomaniku teadlikkusest, väärikusest ja soovist. Kohalikul omavalitsusel on pärandkultuuri objektide säilitamise ja kaitse vajadust teadvustanud ka ÜP koostamise käigus ning see on ÜP-s kogukondliku kokkuleppena fikseeritud. Planeeringute lähtetingimuste koostamisel ning projekteerimistingimuste väljastamisel on asjakohastel juhtudel soovitav juhtida tähelepanu ka pärandkultuuri objekti (sh selle elementide ja jälgede) hoidmise vajadusele.

Pärandkultuuri objektid aitavad väärtustada piirkonna aja- ja kultuurilugu ning luua eeldused nt matka- ja õpperadade mitmekesistamiseks, turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks.

---

[101] Allikas: EELIS, seisuga 26.02.2020; vt: ÜP Lisa 5

[102] https://media.rmk.ee/files/Kuidas_saata_teave_parandkultuuri_objekti_asukohast.pdf; vaadatud 27.03.2025

[103] https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/parandkultuur

8.10.7. Kultuuriteenuste osutamisega seotud taristu olulisus (suunised tegevuste edaspidiseks kavandamiseks)

Valla kultuuriteenuste osutamisega seotud taristu olulisus seisneb eelkõige vaimse kultuuripärandi järjepidevuse hoidmise ja edasiandmise võimaldamises. Kuna need objektid (rahvamajad, laululavad, külaplatsid jms) asuvad või kavandatakse enamasti keskustesse, siis on oluline tagada nendes pakutavate kultuuriteenuste mitmekesisus ning kättesaadavus ka kaugemal maapiirkondades elavatele inimestele. See aspekt vajab muuhulgas analüüsimist ka seoses valla ühistranspordi korraldamisega. Kuna taristu rajamine ja käigushoidmine on reeglina suures osas projektipõhine, siis on oluline tagada taristu ülalpidamise järjepidevus KOV-i ja riigi toel, et inimestel, sh ürituste/ringide/õpitubade jms korraldajatel ning kogukonnal tekiks kindlustunne tuleviku suhtes.

Seoses kultuuripärandi kaitsega vajab riiklikul, maakondlikul ja kohalikul tasandil kokkuleppeid väärtuslike hoonete ja rajatiste korrashoidmise finantseerimine. Ajalooliste väärikate hoonete maha jätmine põhjendusega, et nende ülalpidamine on kulukas, on lühinägelik, sest ei nähta laiemat pilti. Enne otsuste tegemist tasuks mõelda ka sellele, millise suhtumise me anname sellega edasi järeltulevatele põlvedele.

Kui tehakse koostööd, ei tohiks ajalooliste ja kultuuriväärtusega hoonete rekonstrueerimine reeglina olla ületamatu ülesanne, kuigi see võib esialgu olla kallim. Asi ei ole ainult ühepoolne – ka muinsuskaitsjatel tuleb mõnikord teha järeleandmisi, kui kaalul on objekti säilimine. Et ajaloolised hooned oleksid kasutatavad, tuleb neis muuhulgas tagada ka tuletõrje- ja ohutusnõuded ning kaasajastada tehnovõrgud. Kaasaegse küttelahendusega ning asjatundlikult soojustatud hoone ülalpidamiskulud ei pruugi uue hoone omadest olla suuremad. Samas võib rahasse (otseselt) mittekonverteeritav tulu olla suurem, sest tegemist on inimeste elu- ja töökeskkonda kujundavate väärtustega.

Kui on tehtud otsus, et mõni ajalooline objekt väärib kaitset (kas riiklikul või kohalikul tasandil), tuleb selle omanikuga teha koostööd ning vajadusel leida ka (kompromiss)lahendused ja ressursid, et objekti säilimine ja kaitse oleks tagatud. Kultuurimälestiste, väärtuslike ajalooliste ehitiste[104] või pärandkultuuriobjekti omaniku motiveerimiseks vajalikud ressursid võivad olla nt nõustamine, restaureerimistoetused, muinsuskaitse eritingimuste koostamise kulud, eritingimustest tulenevate kulude kompenseerimine jms. Kindlasti ei piisa toetuste eraldamisest ainult avariiliste objektidele.

Kultuuripärandi säilimise üheks oluliseks aluseks on näha kultuuripärandit kui piirkondlikku konkurentsieelist ja majanduse edendajat. Samuti loob see eeldused omapärase ja atraktiivse elu- ja töökeskkonna kujundamiseks vallas. Hästi hoitud kultuuripärand on üheks eeliseks nt (kultuuri)turismi arendamisel. Kultuuriväärtusega objektide (mälestiseks olevad hooned, vaatamisväärsused, XX sajandi arhitektuuripärand, maaehituspärand jms) kasutuses hoidmine ja kasutuseta kultuuriväärtuslikele hoonetele uue funktsiooni leidmine aitab kaasa valla kultuuriväärtuste säilimisele ning atraktiivse ja mitmekesise elu- ja töökeskkonna loomisele. Korrastatud ja hoitud kultuuriväärtused loovad parema ja atraktiivsema keskkonna, mis aitab kaasa elukvaliteedi tõusule, loob töökohti, elavdab majandust ja kasvatab piirkonna konkurentsivõimet.

Kultuuripärandi hoidmine on valdkonnaülene teema, kus ideede ja ressursside ühitamine peaks olema kõigi, sh riigi ja kohaliku omavalitsuse üks põhiülesandeid. Erinevad huvid peavad olema tasakaalus ning omavahel lõimitud.

Ajaloolistele hoonetele ja rajatistele on vaja leida väärikas sisu, et areng selles osas oleks säästev ja samas jätkusuutlik. Ekstensiivset poliitikat, kus vana ja ajalooline hoone jäetakse maha, et ehitada kõrvale uus ja odav, ei saa nimetada säästvaks ja jätkusuutlikuks. Sellega kaob ära motivatsioon ajalooliste hoonete säilitamiseks ja ülalpidamiseks või veeretatakse need kulud kellegi teise kanda.

---

[104] XX sajandi arhitektuuripärandi objektid, militaarpärand jms, mis on küll väärtuslik, kuid mida ei ole võetud riikliku kaitse alla.

Erinevate ajastute arhitektuuripärand, kalmistud, rajatised, paigad, kohanimed jms on üks osa komponentidest, mis kujundavad piirkonnale iseloomuliku keskkonna. Tänaseks on suur osa neist inventeeritud ja uuritud ning arvele võetud kas Muinsuskaitseameti eestvedamisel (vt uuringud[105]) või RMK poolt pärandkultuuri inventeerimise käigus (vt pärandkultuuri kaardirakendus[106]).

KOV-il, kultuurimälestiste valdajatel ja Muinsuskaitseametil on soovitav teha omavahel koostööd, et saada asjakohast teavet ning leida sobivad lahendused kultuurimälestiste ja teiste väärtuslike objektide säilitamiseks, kaitseks ning jätkuva kasutuse tagamiseks.

Meetmed kultuuriväärtuste kaitseks on toodud ka ptk-is 10.10.

8.11. Mõju asustusele ja rahvastikule

Viru-Nigula valla rahvastik on kahanev, mis on tingitud nii negatiivsest loomulikust iibest kui ka negatiivsest rändesaldost. Rahvaarvu vähenemine vallas on piirkonniti olnud erinev, kõige rohkem on rahvaarv vähenenud endise Aseri valla osas. Asustuse ja rahvastiku trendid on täpsemalt toodud Viru-Nigula üldplaneeringu lisaks olevas dokumendis „Ülevaade Viru-Nigula vallast".

Viru-Nigula valla arengukava[107] seab eesmärgiks tagada elanike arvu stabiliseerimine ja pikemas vaates elanike arvu kasvu saavutamine. Selle puhul on suurimaks väljakutseks negatiivne rändesaldo, kuna see mõjutab elanike arvu kõige rohkem. ÜP eesmärk on juba asustatud alade tihendamine, mitte laialdane uute alade kasutuselevõtt. Uusi elamualasid on kavandatud pigem tagasihoidlikult, sest suur vajadus tulenevalt demograafilisest situatsioonist nende järele puudub. Uusi väiksemahulisi elamualasid on kavandatud atraktiivsetesse piirkondadesse (nt loodusväärtuslik elamupiirkond Mahu-Letipea külades ning alad Kunda linna edelaosas, Aseri aleviku ja Kõrtsialuse küla piiril).

Endised kolhoosiasulad ei ole tänapäeval enam atraktiivseks elukeskkonnaks, mistõttu on vajalik võimaldada uute elamualade kavandamist nendest väljapoole (nt mereääre avamine). Sellistel juhtudel tuleb nt detailplaneeringute koostamisel või projekteerimistingimuste andmisel siiski kaaluda, millises mahus on see mõistlik ning kas uute elanike lisandumisel suudab omavalitsus tagada ka suurenevat vajadust täiendavate KOV-i poolt pakutavate teenuste osas.

Uute elamualade kavandamise tingimused ÜP-s on piisavalt paindlikud soodustamaks elamute kavandamist. Samas seab paindlikkus konkreetsete arenguplaanide menetlemisel KOV-ile suurema kaalutlemisruumi ja -kohustuse. Seega tuleb ÜP rakendamisel igakordselt asukohapõhiselt ja erinevaid asjaolusid arvesse võttes arengute sobivust hinnata.

Uute elamualade kavandamisel tuleb suurt rõhku panna kavandatava elukeskkonna kõrgele kvaliteedile ja jätkusuutlikkusele, seda nii hoonete ja lähiümbruse kontekstis kui ka piirkonnas laiemalt. ÜP seletuskirjas on need põhimõtted välja toodud.

ÜP mõju asustusele ja rahvastikule on eeldatavasti positiivne. Maakasutuse korrastamine ja perspektiivse maakasutuse määramine annab nii maaomanikele kui ka elanikele teatud kindlustunde. Elukeskkonna atraktiivsuse tõstmine läbi looduskeskkonna, kultuurikeskkonna ja asustusstruktuuri väärtustamise, aga ka sotsiaalse ja tehnilise taristu arendamise kaudu, avaldab positiivset mõju ka varale.

[105] Muinsuskaitseameti veebileht: https://www.muinsuskaitseamet.ee/kultuuriparand-eestis/vaimuvara/uurimused vaadatud 27.03.2025
[106] Maa-ja Ruumiameti X-GIS kaardirakendus: https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/parandkultuur, vaadatud 07.01.2020
[107] https://viru-nigula.ee/documents/7609076/20285005/Viru-Nigula_valla_arengukava_2019-2026.pdf/f42a04fa-de6c-4e4d-ac32-8f0219818de0

8.12. Mõju sotsiaalsele taristule

Viru-Nigula vallas on teenused koondunud valla suurematesse asustusüksustesse – Kunda linna (piirkondlik keskus), Aseri alevikku (kohalik keskus) ja Viru-Nigula alevikku (lähikeskus). Keskuste võrgustik koosneb erineva tasandi teenuskeskustest, mis omavahel seostatult toimides toetavad toimepiirkonna asustusstruktuuri. See loob võimalused teenuste ja töökohtade ruumiliseks hajutamiseks toimepiirkonnas ja nende kättesaadavuse parandamiseks äärealadel.

Selgelt vananeva rahvastikuga Viru-Nigula vallas on tugev surve eakate hooldusele, sh hooldekodude ning eakate päevakeskuste rajamisele. ÜP täpsusastmes ei eristata eakate hoolduseks mõeldud teenuseid, mistõttu tuleb perspektiivis sellele valdkonnale rohkem tähelepanu pöörata, et elanikkonna muutuvateks nõudlusteks valmis olla.

Teenuste ja ühiskondlike otstarvete kavandamisel on oluline arvestada erinevate sihtrühmade mugavate juurdepääsuvõimalustega, pidades silmas erinevat liiki transpordivahendeid, sh jalgsi liikujatega. Teenuste kättesaadavus on otseses sõltuvuses ühis- ja eratranspordist nii valla kui teiste omavalitsuste lähimatesse keskustesse. Teenuste kättesaadavust aitab parandada ka sidus jalg- ja jalgrattateede võrgustik, mis mh suunab inimesi tervislikele eluviisidele. ÜP koostamisel on olulist tähelepanu pööratud uute jalg- ja jalgrattateede kavandamisele, et luua kvaliteetsemat avalikku ruumi ning soodustada keskkonnasäästlikke liikumisviise. Jalg- ja jalgrattateed suurendavad märkimisväärselt ka noorte ja eakate liikumisvõimalusi, kellel see on sageli piiratud.

Tervislike eluviiside toetamiseks ja kvaliteetsema avaliku ruumi loomiseks on ka puhkealade rajamisel tingimuseks, et need oleksid võimalikult multifunktsionaalsed (nt puhkamine koos spordi- ja vabaaja veetmise võimalustega, aastaringne kasutatavus jms).

ÜP-ga on tiheasustusalade keskustele määratud keskuse maa-ala juhtotstarve, mille täpsem otstarve määratakse tervikliku ruumilise visiooni, struktuurplaani vms ruumilise ÜP-st täpsema lahendusega. Keskusala kavandamisel tagatakse kvaliteetne avalik ruum ja mugav kättesaadavus erinevatele kasutajarühmadele – eelistatud on lahendused, mis toetavad kergliiklejate ja ühistranspordi kasutajate mugavust.

Eelnevast lähtudes on ÜP mõju sotsiaalsele taristule eeldatavasti positiivne.

8.13. Mõju ettevõtlusele

Peamised ettevõtluse tegevusvaldkonnad Viru-Nigula vallas on põllu- ja metsamajanduslik tootmine, hulgi- ja jaekaubandus, töötlev tööstus ning ehitustegevus.

Majanduslikult aktiivsete üksuste ning sinna koondunud töötajate arvu ruumiline jaotus Viru-Nigula vallas on suhteliselt sarnane rahvastiku tiheduse jaotusele, st et valdav osa ettevõtteid paikneb elanikkonna olemasolu lähistel linnas ja alevikes. Põllumajanduslikud ettevõtted paiknevad valdavalt hajaasustuses.

Äri- ja tootmisalade kavandamise eesmärk on luua võimalused ettevõtluse arendamiseks, luues töökohti ning tuues seeläbi piirkondadesse elanikke juurde. Viru-Nigula vallal on ettevõtlusega tegelemiseks soodne logistiline asukoht – paiknemine mereranniku, suure kaubasadama olemasolu, valda läbib Tallinn-Narva maantee, Kunda linnani ulatub raudteeharu ning Tallinn-Narva raudtee jääb valla piirist 3 km lõunasse. Lisaks paiknevad vallas Eesti kontekstis mitmed tugevad ettevõtted ja ainulaadsed tehased. Ettevõtluse arendamiseks on oluline luua piisavalt paindlikud tingimused ning vähese bürokraatiaga läbiviidavad kavandamise plaanid. ÜP loob selleks head eeldused, andes ette tingimused seal, kus vaja, kuid olles piisavalt paindlik ka uutele võimalustele.

ÜP-s toodud äri- ja tootmisalade paiknemine lähtub tänasest olukorrast ja kehtestatud detailplaneeringutest. Need on kooskõlas valla asustuse arengu ja infrastruktuuri kavandamise põhimõtetega. Tootmise maa-ala juhtostarve on Viru-Nigula üldplaneeringus määratud maa-aladele, kus on traditsiooniliselt väljakujunenud suurtööstus ning on vajalikuks osutunud tööstuse maa-ala

laiendamine. Need on esmajärjekorras Kunda sadama piirkond, Kunda linna lähiümbrus – tsementitehase ja AS Estonian Cell ümbrus, Aseri sadama piirkond (eesmärgiga kaubasadama arendamiseks), väiksemad tootmispiirkonnad Viru-Nigula aleviku ja Tallinn-Narva maantee lähiümbruses.

Arvestada tuleb ka sellega, et ettevõtlusalade kavandamine ÜP-s iseenesest endaga ettevõtlust kaasa ei too ega elavda majandust, kuna see sõltub pigem üldisest majanduse arengust, erasektori initsiatiivist, poliitilistest otsustest jms.

Vallas on tootmise maa-alad juba ajaloolisest arengust tulenevalt kõrvuti elamu maa-alade või puhkeotstarbeliste aladega. Tegemist on niinimetatud konfliktaladega, kus tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda eelkõige inimeste tervise kaitse põhimõttest ning vältida uute konfliktide tekkimist. Ettevõtlusalade kavandamise peamiseks väljakutseks ÜP-s on nende vastastikmõjude arvestamine teiste maakasutustega. Negatiivsete mõjudena võib ettevõtlusala põhjustada tootmise, logistika või kaubanduse lisandumisel liikluskoormuse tõusu (sh raskeliiklus), müra (tööstus-, liiklusmüra), õhusaastet, lõhnahäiringuid, vibratsiooni ning visuaalseid häiringuid (vt täpsemalt KSH aruande asjakohased ptk-id). ÜP-s ja KSH aruandes on antud põhimõtted, kuidas äri- ja tootmistegevust kavandada ning milliseid meetmeid kasutada naaberaladele oluliste häiringute ennetamiseks ja leevendamiseks. Seda, millised tegevused ja millistel tingimustel omavahel sobivad, peab KOV igal konkreetsel juhul eraldi kaaluma, võttes arvesse asjakohaseid aspekte.

Kokkuvõttes loob ÜP ruumilised eeldused atraktiivse ettevõtluskeskkonna tekkimiseks ja ettevõtluse arendamiseks ning mõju ettevõtluskeskkonnale on eeldatavalt positiivne (nt ettevõtlust soosiva ja kvaliteetset avaliku ruumi tagava keskuse maa-ala määramine).

Meetmed ettevõtluse arendamisel oluliste keskkonnamõjude ennetamiseks ja leevendamiseks on toodud KSH aruande asjakohastes ptk-ides.

8.14. Mõju inimese tervisele ja heaolule

8.14.1. Mõju joogivee kvaliteedile

Joogivesi on algkujul või töödeldud vesi, mis on mõeldud joomiseks, keetmiseks, toiduvalmistamiseks või muuks olmeotstarbeks, olenemata vee päritolust ning sellest, kas see toimetatakse tarbijateni jaotusvõrgu kaudu, paagiga, pudelis või mahutis (VeeS § 17 lg 1)[108]. Joogivesi peab vastama veeseaduse alusel kehtestatud kvaliteedinõuetele[109].

Viru-Nigula joogivee kasutamise, kvaliteedi ning puurkaevude kohta vt täpsemalt ptk 8.6.2.

Ühisveevärgiga on liitunud enamik Kunda linna elanikest, ühisveevarustus on olemas ka Viru-Nigula alevikus, Vasta ja Pada külades (ühised puurkaevpumplad), Aseris ja Rannu külades (sh Kõrtsialuse küla) ning Kestla külas. Valla ühisveevärgi puurkaevude sanitaarkaitseala on üldiselt tagatud.[110]

ÜP seletuskirja kohaselt kajastub ajakohane ühisveevarustuse ja -kanalisatsiooni (edaspidi ÜVK) info ühinemiseelsete omavalitsuste ÜVK arengukavades. Valla ühise ÜVK arengukava koostamist lähiajal ette ei nähta, olemasolevaid süsteeme arendatakse edasi eraldiseisvate arengukavade kaudu. Põhilisteks arengusuundadeks on olemasolevate süsteemide renoveerimine ning vajadusel laiendamine. Tingimused ühisveevarustuse ja -kanalisatsiooni arendamiseks on toodud ÜP seletuskirjas.

ÜP-ga kavandatav tegevus ei avalda negatiivset mõju elanike joogivee kvaliteedile, kui tegevuste käigus järgitakse veekaitsenõudeid, sh välditakse pinnase- ja põhjaveereostuse tekkimist ning

[108] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019017?leiaKehtiv
[109] Kehtestatud sotsiaalministri 24.09.2019 määrusega nr 61 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid", eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/126092019002?leiaKehtiv
[110] Viru-Nigula valla ÜP LISA 5 – Ülevaade Viru-Nigula vallast. Skepast&Puhkim OÜ, 2019

reostuse tekkimisel likvideeritakse see operatiivselt ja asjatundlikult. Põllumajandusaladel on oluline ka väetamise ja sõnnikulaotamise nõuetest kinnipidamine, et nitraatide ja fosfaatide sattumine ümbritsevasse keskkonda oleks minimaalne ja kontrolli all.

Piirkondades, kus ei ole perspektiivis ühisveevärgiga liitumist ette nähtud, on soovitav soodustada ühiskasutatavate veehaarete rajamist, et vältida olukorda, kus igale kinnistule rajatakse oma puurkaev. Uute hoonestusalade kavandamisel on soovitav kõigepealt analüüsida, kas veevarustust on võimalik tagada mõne olemasoleva puurkaevu baasilt. Alles siis, kui on kindlaks tehtud, et see pole võimalik, teha otsus uue puurkaevu rajamiseks. Puurkaevu projekteerimisel tuleb arvesse võtta, et praktiliselt kogu valla territoorium on reostuse eest nõrgalt kaitstud või kaitsmata. Kaitsmata põhjaveega alal on soovitav soodustada tsentraalsete lahenduste rajamist.

Uue joogiveehaarde asukoha valikul tuleb lähtuda sanitaarkaitseala moodustamise võimalikkusest, andmetest pinna- ja põhjavee kvaliteedi ja koguse ning kehtestatud põhjaveevaru kohta ning vajaduse korral joogiveehaarde toiteala kaitsmise võimalustest. Joogiveehaaret ei tohi rajada vee võtmiseks veekogust või põhjaveekihist, milles vee algne kvaliteet ei võimalda mõistlike kulutustega tagada vee vastavust joogivee kvaliteedinõuetele. Samuti ei tohi uut joogiveehaaret rajada kohta, kus ei ole võimalik joogiveehaarde kaitseks moodustada nõuetekohast sanitaarkaitseala (VeeS § 86). Veehaarde sanitaarkaitsealale tegevuse kavandamisel tuleb arvestada, et VeeS kohaselt kehtivad tegevusele piirangud.

Joogiveeallikana kasutatavad salvkaevud peavad olema nõuetekohaselt rajatud ja hooldatud. Sellekohased nõuded on esitatud taristuministri 24.03.2026 määruses nr 25 (vt määruse ptk 4 „Salvkaevu rajamise, ümberehitamise ja lammutamise nõuded ja kord ning nõuded salvkaevu konstruktsiooni kohta"). Salvkaevude reostustundlikkuse tõttu ei ole soovitav siiski rajada uusi salvkaeve joogiveeallikana.

Viru-Nigula vallas Aseri alevikus asuvale jääkreostuse alale ei tohi lubatud rajada uusi puurkaeve joogivee ammutamiseks.

Vt ka ptk 8.6.

Meetmed joogivee kvaliteedi tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.12.1.

8.14.2. Supelrandade/supluskohtade ja suplusvee kvaliteedinõuete tagamisest

ÜP-ga on kavandatud supleranna maa selleks sobivate veekogude äärde: Kundasse mere äärde (olemasolev ametlik supelrand), Aseri alevikku Aseri tiigi lõunakaldale, Kalvi randa ning Mahu väikesadamast lõunasse jäävale merekaldale. Aseri sadamast läände, mere kaldale jääv supluskoht on kasutatav niikaua, kuni sellel alale ei ole laienenud sadam.

Supluskohad/supelrannad peavad vastama sotsiaalministri 03.10.2019 määruse nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale" nõuetele. Määrusega on kehtestatud nõuded suplusveele ja supelrannale/supluskohale, suplusvee seirele, klassifitseerimisele ja kvaliteedi juhtimisele ning üldsusele suplusvee kvaliteedi kohta teabe andmisele eesmärgiga kaitsta inimese tervist. Määruse nõudeid kohaldatakse kõikidele supluskohtadele, kus käib ujumas suur hulk inimesi ning milles suplemist ei ole alaliselt keelatud või mille suhtes ei ole antud alalist soovitust mitte supelda.

8.14.3. Mõju välisõhu kvaliteedile

Puhas välisõhk on inimese tervise seisukohalt üks olulisematest kvaliteetse elukeskkonna komponentidest. Välisõhu saaste võib ärritada nahka, silmi ja kopse, põhjustada väsimust, töövõime langust ning kopsu-, südame- ja veresoonkonna haigusi. Inimestele võib välisõhus leviv müra avaldada mõju nii füsioloogiliselt kui psühholoogiliselt, häirida põhitegevusi, nagu magamine, puhkamine, õppimine ja suhtlemine. Tundlikkus õhusaaste ja müra suhtes on erinev, sõltudes muuhulgas inimese tervislikust seisundist. Üldiselt on tundlikumad lapsed, vanurid, teatud krooniliste haiguste põdejad (astmaatikud), rasedad. Arvestades, kus need elanikkonna grupid tavapäraselt

rohkem viibivad, siis maakasutuse mõttes võib tundlikemateks aladeks ja objektideks pidada elamualasid, teatud otstarbega ühiskondlikke ehitiste (lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutused) alasid ning puhke- ja virgestusalasid.

Välisõhu kvaliteeti reguleerib peaasjalikult atmosfääriõhu kaitse seadus (AÕKS), mis seab välisõhu mõjutamise kohta esitatavad nõuded ning meetmed välisõhu kvaliteedi säilitamiseks ja parandamiseks. AÕKS alusel piiratakse kolme liiki välisõhu mõjutusi: saasteainete heiteid, inimtegevuse poolt tekitatavat müra ning ebameeldiva või ärritava lõhnaga ainete heiteid.

Saasteained ja lõhnahäiringud

Peamised saasteainete heited välisõhku ning ebameeldiv ja ärritav lõhn on seotud tootmistegevuse ja transpordiga. AÕKS alusel on kehtestatud saasteainete õhukvaliteedi piirväärtused, mille eesmärk on vältida, ennetada või vähendada saasteaine ebasoodsat mõju inimese tervisele ja keskkonnale[111]. Piirväärtuse ületamisel eeldatakse olulise keskkonnahäiringu tekkimist. Lõhnaaine esinemine loetakse oluliseks keskkonnahäiringuks, kui see ületab aasta lõhnatundide osakaalu kogu aasta tundidest (lõhnaaine häiringutase vastuvõtja juures on 15% ja enam aasta lõhnatundidest)[112].

Tootmistegevuse mõju

Peamised tootmisharud Viru-Nigula vallas on põllu- ja metsamajandus ning töötlev tööstus. Suurem osa paiksetest heiteallikatest on seotud töötleva tööstusega, ülejäänud on valdavalt katlamajad. Põllumajandustegevusega seotud paikseid heiteallikaid vallas registreeritud ei ole. Enamik heiteallikatest paikneb tiheasutusaladel või nende vahetus läheduses. Enam kui pooled asuvad Kunda linnas, kuhu on koondunud ka valla ettevõtluse raskuskese. Järgnevad Vasta küla, Aseri alevik ning Viru-Nigula alevik. Suuremat mõju välisõhu kvaliteedile omavad valla suuremad tööstusettevõtted - Kunda linnas tegutsevad Kunda Nordic Tsement AS (tsemendi tootmine), AS Estonian Cell (haavapuitmassi tootmine) ning Baltic Tank AS (vedelkaupade laadimine ja ladustamine), lisaks Vasta külas asuv Flexa Eesti AS (mööbli tootmine) ning Aseris tegutsev Wieneberger AS (keraamikatoodete tootmine).

Paikse heiteallika käitaja peab tagama, et heiteallikast saasteainete väljutamisel (eraldiseisvalt või koosmõjus teiste piirkonna heiteallikatega) ei ületata saasteainete õhukvaliteedi piirväärtusi väljaspool käitise tootmisterritooriumi ega tekitata lõhnaaine esinemise häiringutaseme ületamist. Enamiku vallas olemasolevate registreeritud paiksete heiteallikate puhul on saasteainete heitmine välisõhku reguleeritud keskkonnaloaga. Kehtivate lubade kohaselt saasteainete piirväärtuste ületamist valdavalt näha ei ole, samuti ei põhjustata olulisi lõhnahäiringuid[113]. Kunda Nordic Tsement saasteainete lubatud heitkoguste (LHK) projektist (koostatud 2019) nähtub siiski, et koosmõjus piirkonna teiste ettevõtetega võib kehtestatud piirväärtuse ületamist toimuda lämmastikdioksiidi osas. Varasemalt on Kundas esinenud probleeme tsementitootmisest lähtuva tolmuga (osakesed), kuid linnas toimuva välisõhu kvaliteedi pidevseire andmetel (alates 2008. aastast töötab Kundas pidevseirejaam) on välisõhu kvaliteet ajas paranenud[114]. Alates 2020. aasta aprillist tsementitehases enam klinkri põletamist ei toimu (klinker ostetakse sisse), mis tõenäoliselt aitab veelgi kaasa õhukvaliteedi paranemisele Kunda linnas. Aseri ja Viru-Nigula alevikes probleeme välisõhu kvaliteediga teadaolevalt esinenud ei ole. Kaebusi seoses lõhnahäiringutega esitatud ei ole.

Koostatava ÜP-ga määratakse tootmise maa-ala juhtotstarve eeskätt aladele ja nende lähedusse, kus on traditsiooniliselt väljakujunenud suurtööstus ning/või on vajalikuks osutunud tööstuse maa-ala laiendamine: Kunda sadama piirkond ja Kunda linna lähiümbrus, Aseri sadama piirkond ning väiksemad tootmispiirkonnad Viru-Nigula aleviku ja Tallinn-Narva maantee lähiümbruses. Täiendavaid (uusi) tootmisalasid kavandatakse pigem üksikutesse kohtadesse (Kutsala ja Unukse

[111] Keskkonnaministri 27.12.2016 määrus nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispiirid"

[112] Kliimaministri 06.07.2023 määrus nr 37 „Lõhnaaine esinemise hindamise kord, hindamisele esitatavad nõuded ja lõhnaaine esinemise häiringutasemed"

[113] KOTKAS keskkonnalubade register

[114] Ohuseire.ee, seisuga 28.01.2020

küladesse). Mäetööstusmaa juhtotstarbe määramisel on arvestatud tegutsevate mäeeraldiste ja nendega, kus on menetluses kaevandamisluba.

Tootmise maa-alad on vallas juba ajaloolisest arengust tulenevalt kõrvuti elamualade, ühiskondlike ehitiste maa-alade või puhkeotstarbeliste aladega ning ÜP lahenduse kohaselt jäävad need paiguti kõrvuti paiknema ka edaspidi. Need ei välista automaatselt üksteist, kuid tegemist on konfliktaladega, kus tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda eelkõige inimese tervise ja heaolu kaitse põhimõttest. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kohaselt tuleb tegevuse kavandamisel vältida keskkonnaohtu[115].

Konkreetseid käitisi või olemasoleva tegevuse laiendusi ÜP-ga ei planeerita. KSH koostamise etapis ei ole seega teada, milliseid konkreetseid tegevusi, hooneid jms planeeringuga kavandatud tootmise maa-aladele edaspidi kavandatakse ning milline on nende mõju välisõhu kvaliteedile. Kuna ettevõtete tegevused, kasutatavad tehnoloogiad ning nende mõju välisõhu kvaliteedile on erinev, siis ei ole KSH raames võimalik ka määrata, milline peab olema vahemaa tootmisalade või konkreetset tüüpi tootmiste, elamualade ning muude avalikult kasutatavate objektide vahel.

Iga uue arenduse korral, millega kaasneb saasteainete välisõhku heitmine või lõhnaine teke ja levik, tuleb enne tegevuse lubamise üle otsustamist juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Hindamisel tuleb arvesse võtta teisi piirkonnas olemasolevaid ning teadaolevalt kavandatavaid heiteallikaid ja võimalikku koosmõju nendega. Tegevuste kavandamisel, mille jaoks on vajalik õhusaasteluba, tuleb hinnata lõhnahäiringu võimalikku esinemist, välisõhku väljutavate saasteainete koguseid ning teostada hajumisarvutused[116].

Sellise tegevuse kavandamisel, mis võib tõenäoliselt põhjustada saasteaine õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamist väljaspool käitise territooriumi, tuleb heiteallikate asukoha valikul vältida alasid, kus ebasoodsate ilmastikutingimuste korral on välisõhku väljutatud saasteaine hajumine loodus- või tehisoludest tingitud põhjustel takistatud[117]. Saasteallikad tuleb projekteerida selliselt, et saasteainete väljumiskõrgus tagab saasteainete nõutava hajumise maapinnalähedases õhukihis, et vältida välisõhu saastatuse taseme piirväärtuse ületamist. Tegevuse korral, mis võib tõenäoliselt põhjustada saasteaine kohta kehtestatud õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamist maapinnalähedases õhukihis, on heiteallika valdaja kohustatud rakendama täiendavaid meetmeid saasteaine välisõhku väljutamise vähendamiseks[118]. Olulisel kohal on parima võimaliku tehnika kasutamine (PVT). Täiendavalt võib saasteainete leviku piiramiseks inimeste kaitseks jätta või rajada kõrghaljastusega rohelise puhvertsooni, millel on ka visuaalseid häiringuid leevendav mõju. Tsooni vajalikkus ja laius ning muud vajalikud parameetrid sõltuvad kavandatavast tegevusest ning tuleb panna täpsemalt paika tegevuse kavandamisel. Puhvertsoon tuleb üldjuhul rajada/jätta häiringut põhjustava objekti piiridesse.

Loomafarmide kavandamisel tuleb arvestada valitsevate tuulesuundadega. Laut tuleb võimalusel planeerida reljeefilt madalamale ja valitsevate tuulte suhtes allatuult ning sõnnikuhoidlad ümbritseda õhu liikumist suunavate barjääridega (hekid, puud, varjed). Olulisel kohal lõhnahäiringute vähendamisel on ka ilmastikuoludega arvestamine tegevuste läbiviimisel (sõnniku veol, laotamisel).

Liikluse mõju

Liikluse osas on välisõhu saastamise seisukohalt olulised suuremad sõiduteed, aga ka kruusateed, mis kuival perioodil võivad osutuda oluliseks tolmuallikaks. Terviseohtu kujutavad endast eeskätt teelt pärinevad osakesed, eriti peened osakesed. Teedelt lähtuva õhusaaste mõju on seotud liikluskoormusega, liikluse iseloomu ja mootorsõidukite tehnilise seisukorraga.

---

[115] Keskkonnaoht on olulise keskkonnahäiringu (olulise negatiivse keskkonnamõju) tekkimise piisav tõenäosus. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 10, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019002?leiaKehtiv

[116] AÕKS § 91, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019003?leiaKehtiv

[117] AÕKS § 26, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/130102020002?leiaKehtiv

[118] AÕKS § 28, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/130102020002?leiaKehtiv

Liikluskoormusest tulenevalt on vallas olulisemad Tallinn-Narva põhimaantee nr 1 (liiklussagedus ca 4500 autot/ööp), Põdruse–Kunda–Pada tugimaantee lõigud Põdruse-Kunda (ca 2000 autot/ööp) ja Kunda-Pada (ca 760 autot/ööp) ning kõrvalmaantee Rannu-Aseri (ca 910 autot/ööp)[119]. Samuti Kunda linna ja Aseri alevikku läbivad (transiit)teed, mis viivad kaubasadamatesse ja tööstusaladele. Sadamate ja tööstusalade arendamisega kasvab nende liikluskoormus ning sellega seoses eeldatavalt ka teelt lähtuvate õhusaasteainete heitkoguste suurenemine teega külgnevatel aladel.

Liiklusest tingitud õhusaaste levikule on iseloomulik, et saaste maksimaalsed kontsentratsioonid tekivad teepinna kohal ja hajuvad teest kaugemale liikudes kiiresti. Transpordist tulenev õhusaaste on seega aktuaalne teede vahetus läheduses. Avalikult kasutatavatelt teedelt lähtuvate keskkonnakahjulike ja inimestele ohtlike mõjude vähendamiseks on ehitusseadustikuga sätestatud tee kaitsevööndi nõue ja selle ulatus erinevate tee klasside puhul[120]. Tee kaitsevööndist kaugemal ei ole üldjuhul tegemist olulise probleemiga.

ÜP lahenduse kohaselt jääb Kunda linna transiitteede äärde elamu-, ühiskondlike ehitiste alasid ja puhkealasid. ÜP-ga on ette nähtud võimalus Kunda linna ümbersõidu ehitamiseks, et suunata raskeliiklust nendest alades mööda, kuid maid selleks ei reserveerita. Seoses AS-i Kunda Nordic Tsement otsusega lõpetada kohapeal klinkri tootmine ja vedada seda laevadega sisse, kaasneb liikluse intensiivistumine linna läbivatel teedel, samuti on eeldada liikluse intensiivistumist Kunda sadama ja tööstusalade edasiarendamisel, mistõttu on soovitav ümbersõidu trass siiski ÜP-ga määrata.

Aseri alevikku läbivad sadamasse viivad sõiduteed (liiklus sadama alale kavandatud vallale kuuluva Kordoni tn ja Sadama tee kaudu) jäävad eemale elamu- ja ühiskondlike ehitiste aladest, mistõttu olulisi negatiivseid häiringuid nende kasutamisega seoses näha ei ole. Aseri aleviku tootmisaladele tuleb vältida raskeveokite lubamist läbi elamu-, ühiskondlike ehitiste alade ja puhkealade ning aleviku keskuse.

Tallinn-Narva maantee osas lähtub ÜP lahendus uute konfliktalade tekkimise põhimõttest ning uusi elamualasid, ühiskondlike ehitiste alasid ning puhke- ja virgestusalasid selle äärde ei kavanda.

Teedelt lähtuva õhusaaste vähendamise seisukohalt on oluline ka rahuliku ja sujuva liikluse tagamine ning teede regulaarne puhastamine tee äärde kogunevast tolmust. Kruusakattega teede osas on üheks võimaluseks tolmust vabanemiseks kruusateede viimine tolmuvaba katte alla. Kui selleks puuduvad võimalused, siis tuleb eeskätt elamute ja ühiskondlike hoonete läheduses olevatel kruusa- ja pinnasteede lõikudel teostada perioodiliselt (eelkõige kuival perioodil) tolmutõrjet.

Ajas paranevad sõidukite tehnilised omadused, millel on positiivne mõju välisõhu kvaliteedile õhusaaste vähenemise läbi.

Keskkonnahäiringuid põhjustavate tegevuste lubamise osas konkreetses asukohas on otsuse tegemisel oluline roll kohaliku omavalitsuse kaalutlusotsusel, et tagada tasakaal erinevate huvide ja õiguste vahel.

Meetmed välisõhu kvaliteedi tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.12.3.

Müra mõju

Välisõhus leviva müra osas eristatakse tööstusmüra ning liiklusmüra. Välisõhus leviva müra hulka ei kuulu olmemüra, meelelahutusürituste müra, töökeskkonna müra ning riigikaitselise tegevusega tekitatud müra.

AÕKS-ga on välisõhus levivale mürale seatud normtasemed, mis jagunevad müra piirväärtuseks (suurim lubatud müratase, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid) ja sihtväärtuseks (AÕKS kohaselt on *müra piirväärtus* suurim lubatud müratase, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel

[119] Maa-ameti Maanteeameti kaardirakendus, seisuga 10.03.2020

[120] Ehitusseadustiku § 71, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv

tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid. Aprillis 2026 hakkas kehtima uus AÕKS redaktsioon, millega muudeti senist müra sihtväärtuse käsitlus. Kui varasemalt kehtis müra sihtväärtus uute üldplaneeringutega aladel ning uus ala tähendas väljaspool tiheasutusala või kompaktse hoonestuse piirkonda kavandatavat seni hoonestamata uut müratundlikku ala, siis muudetud redaktsiooni kohaselt kohaldatakse *sihtväärtust* müratundliku ala planeeringu koostamisel, kui planeeringuga muudetakse maakasutuse juhtotstarvet ja planeeringualal ei ole müra sihtväärtus ületatud. Seaduse kohaselt on sihtväärtuse eesmärk parandada või säilitada müratundlike alade elukeskkonda. Seega käesoleva KSH aruande koostamise seisuga kehtiv AÕKS redaktsioon seob müra sihtväärtuse rakendumise üheselt müratundliku alal planeerimisega.

Müra normtasemete kehtestamisel lähtutakse päevasest (7.00–23.00) ja öisest (23.00–7.00) ajavahemikust ja mürakategooriast. See, milline lubatud müratase välisõhus mingile alale kuulub sõltub mürakategooriast, mis määratakse vastavalt ÜP maakasutuse juhtotstarbele. Viru-Nigula valla ÜP-ga määratakse järgmised mürakategooriad:

- puhke ja looduslik maa-ala P2[121] – I kategooria;
- elamu maa-ala, maatulundusmaa õuealad, kalmistu maa-ala, haridusasutuse, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutuste maa-ala, puhke ja looduslik maa-ala P1, aianduse maa-ala – II kategooria:
- keskuse maa-ala – III kategooria;
- ühiskondliku ehitise maa-ala, välja arvatud haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutuste maa-alad – IV kategooria
- äri, tootmise, sadama ja mäetööstuse maa-ala – V kategooria;
- liikluse maa-ala– VI kategooria.

Tabel 12. Müra normtasemed. Allikas: Keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja müratasеme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid"

Müra kategooria	**Müra piirväärtus, dB**		**Müra sihtväärtus, dB**	
	Liiklusmüra	*Tööstusmüra*	*Liiklusmüra*	*Tööstusmüra*
I kategooria - virgestusrajatiste maa-alad ehk vaiksed alad	55 päeval 50 öösel	55 päeval 40 öösel	50 päeval 40 öösel	45 päeval 35 öösel
II kategooria - haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande-asutuste ning elamu maa-alad ja maatulundusmaade õuealad, rohealad	60 ja 65[1] päeval 55 ja 60[1] öösel	60 päeval 45 öösel	55 päeval 50 öösel	50 päeval 40 öösel
III kategooria - keskuse maa-alad **IV kategooria** - ühiskondlike hoonete maa-alad	65 ja 70[1] päeval 55 ja 60[1] öösel	65 päeval 50 öösel	60 päeval 50 öösel	55 päeval 45 öösel

[1] müratundliku hoone teepoolsel küljel

Kuigi Viru-Nigula valla ÜP-ga määratakse ka V ja VI mürakategooria, siis keskkonnamüra nõudeid neile kehtestatud ei ole.

Uute planeeringute koostamisel tuleb tagada, et planeeringu elluviimisel ei ületataks piirkonna jaoks kehtestatud müra normtaset. Müraallika valdaja peab tagama, et tema müraallika territooriumilt ei levi müra, mis põhjustaks mingile alale kuuluvat müra normtaseme ületamist.[122]

II mürakategooria on määratud ÜP seletuskirja kohaselt haridusasutuse, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutuste maa-alale, kuid vastavat maakasutuse juhtotstarvet ÜP-ga ei planeerita (on ühiskondlike ehitiste maa-ala, kus vastavad tegevused on lubatud). Kuna mürakategooriad tuleb liigitada vastavalt maakasutuse juhtostarbele, siis tuleb planeeringulahendust korrigeerida selliselt,

[121] Puhke ja loodusliku maa-ala P2 juhtotstarbe hulka kuuluvad puhke- ja virgestusrajatiste maa-alad
[122] AÕKS § 58 ja 59, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/130102020002?leiaKehtiv

et mürakategooria vastab ÜP-ga kavandatavale maakasutuse juhtotstarbele. Ühiskondlik funktsioon kuulub AÕKS kohaselt II või IV mürakategooriasse sõltuvalt alal olevate tegevuste olemusest, kuid kuna ÜP staadiumis võib olla keeruline ette prognoosida, millisele ühiskondliku funktsooniga alale mis täpselt perspektiivis tulema saab, siis on soovitav vastav eristus teha seletuskirjas tekstiliselt.

Maatulundusmaa õuealal kehtiv II mürakategooria on olemuselt arusaadav, kuid tegemist ei ole maakasutuse juhtotstarbega. Kui hajaasustusse jäävatele elamualadele ei määrata maakasutuse juhtotstarvet, siis AÕKS mõistes tähendab see, et neile siiski justkui ei rakendu mürakategooria. Võimaliku segaduse ja vaidluste vältimiseks edasiste tegevuste kavandamisel on soovitav hajasutusse määrata maalise asustuse maa-ala juhtotstarve ning seletuskirjas selgitada, et seal paiknevatel maatulundusmaa õuealadel (aga ka nendel elamualadel, mis on elamumaad maakasutuse sihtotstarbe kohaselt) rakendub II mürakategooria.

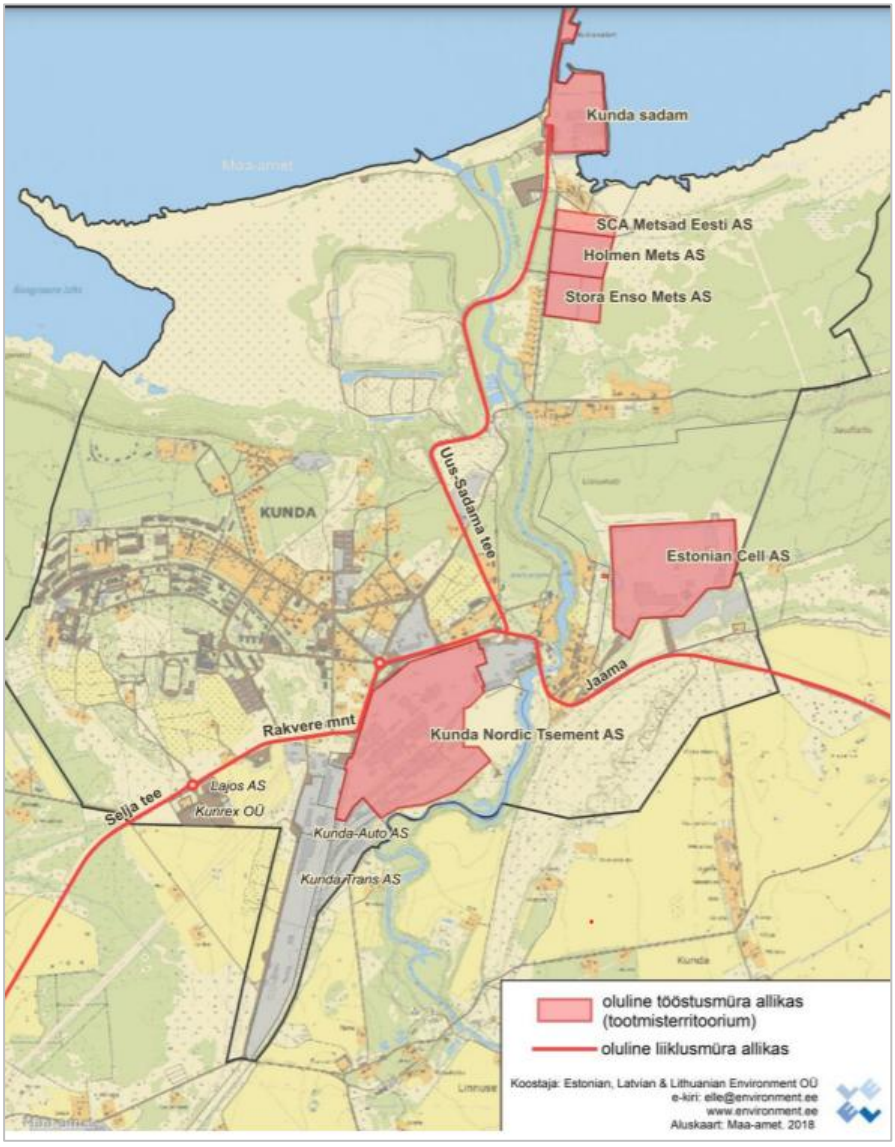
ÜP-ga määratakse ka supelranna maa-ala juhtotstarve (Kunda, Kalvi ja Mahu randa ning Aseri tiigi äärde), kuid mürakategooriat sellele määratud ei ole. Kuna supleranna põhiülesanne on puhkuse võimaldamine ja olemuselt on tegemist aladega, kus tuleb tagada vaiksem keskkond, siis ei tohiks need jääda kategoriseerimata. Kunda ja Aseri puhul on tegemist tiheasutusalal asuvate supluskohtadega, Kalvi ja Mahu puhul on tegemist küll hajaasustusega, kuid vahetult supelranna alaga on määratud piirnema sadama maa-ala. Arvestades alade paiknemist kas aktiivse maakasutusega keskkonnas või piirnemist (potensiaalsete) müra tekitavate tegevustega (sadamad, Kunda linnas ka tootmisala, tihedam liiklus ja muu aktiivne maakasutus), siis piirkonna funktsiooni ja ruumilist konteksti arvestades, kui supelranna maa-ala käsitleda AÕKS § 57 tähenduses I kategooria vaikse virgestusalana, ei pruugi olla mõistlikul viisil võimalik tagada seal vastava müranormi täitmist. Eelnevat silmas pidades on soovitav määrata supelranna aladele II mürakategooria.

Müra normtasemete ületamisel või kui elanike põhjendatud kaebuste korral tehtud mõõtmised on näidanud olulise mürahäiringu esinemist, tuleb koostada **välisõhu mürakaart** olulist mürahäiringut põhjustavate müraallikate ja nendest ümbritsevasse piirkonda leviva müra kohta[123]. Mürakaardi alusel lepitakse müraallika valdajaga kokku müra vähendamise abinõud ja nende rakendamise tähtajad ning kokkulepitu alusel koostab kohaliku omavalitsuse üksus müra vähendamise tegevuskava. Viru-Nigula vallas on koostatud mürakaart ja müra vähendamise tegevuskava Kunda linna kohta[124,125]. Piirkondades, kus on koostatud mürakaart, tuleb selle andmed võtta aluseks planeeringute koostamisel ja projekteerimistingimuste seadmisel[126].

Kunda linna välisõhu mürakaardist nähtub, et Kunda linna mürarikkad alad paiknevad raskeliiklusele oluliste teede ääres ja tootmisalade lähiümbruses (vt Joonis 4). Müra vähendamise tegevuskava kohaselt tuleb Kundas tähelepanu pöörata eeskätt vaiksete alade (I mürakategooria), aga ka muude rohealade ja elamualade paiknemisele ja kaitse tagamisele.

Valla muudes piirkondades on välisõhus leviv müra seotud samuti eeskätt tootmispiirkondade ning asulasiseste sõiduteedega, mida läbib raskeliiklus. Aga ka valda läbivate suuremate maanteede ning perspektiivsete raudteede ja nende läheduses paiknevate aladega.

[123] AÕKS § 63 lg 1 ja 2
[124] Kunda linna välisõhu mürakaart 2018, ELLE OÜ, 2018
[125] Kunda linna müra vähendamise tegevuskava. ELLE OÜ, 2020
[126] AÕKS § 63 lg 9

Joonis 4. Kunda linna mürakaardi koostamisel kaardistatud olulisemad müraallikad Allikas: Kunda linna müra vähendamise tegevuskava (2020)

Tööstuse mõju

Tööstusmüra põhjustavad paiksed müraallikad (sh elektrituulikud ja sadamad). Tööstusmüra tase sõltub tootmistegevuse iseloomust, tehnoloogiast, kasutatavatest masinatest ja seadmetest.

ÜP kohase tootmisalade paiknemise kohta vt täpsemalt eespool õhusaaste mõju osas. I mürakategooriasse kuuluvate puhke- ja looduslike alade kavandamisel on need võimalusel suunatud eemale tootmisaladest ning kus võimalik, määratud vahele nn üleminekualasid, mis toimivad ka müra leevendava puhvrina (nt keskuse maa-ala ja ärimaa Kundas). Siiski on kohti, need on planeeritud potentsiaalsete mürarikaste tegevsute vahetusse lähedusse (nt Kunda ja Aseri kaubasadama ja sealsete tootmisalade kõrvale, samuti Mahus ja Kalvis vahetult sadama aladega piirnevalt). Need alad automaatselt ei välista üksteist, kuid tegemist on konfliktaladega, kus tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda eelkõige inimese tervise ja heaolu kaitse põhimõttest. I mürakategooria normi täitmine võib nendes kohtades osutuda problemaatiliseks või ebamõistlikult kulukaks. Soovitav on puhke- ja looduslike alade kategoriseerimine üle vaadata pilguga, kas mõnes konfliktses kohas on puhke- ja looduslik maa-ala P2 mõistlik muuta P1-ks, millele on määratud leebem mürakategooria (II).

Konkreetseid käitisi (sh tuuleparke) ÜP-ga ei planeerita, mistõttu ei ole KSH koostamise etapis teada, milliseid konkreetseid tegevusi, hooneid jms planeeritavatele maa-aladele kavandatakse ning milline on neist tuleneva müra mõju. Iga uue arenduse korral, millega võib kaasneda müra teke ja levik välisõhus, tuleb enne tegevuse lubamist juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Arvesse tuleb võtta teisi lähipiirkonnas olemasolevaid ja teadaolevaid kavandatavaid tegevusi ja võimalikku koosmõju nendega. Arenduste korral, mis võib kaasa tuua müra normtaseme ületamise, kuid selle puhul ei viida läbi keskkonnamõju strateegilist hindamist, peab planeeringudokumentatsioon sisaldama mürahinnangut[127]. Piirkonnas, kus on koostatud välisõhu mürakaart, tuleb hindamisel arvesse võtta selle tulemusi.

Tootmistegevuse kavandamisel, millega kaasneb müra levik välisõhus, tuleb inimeste kaitseks vajadusel rakendada ennetavaid ja leevendavaid meetmeid. Eelistatud (ja kõige mõjusamad) on meetmed, millega saab ennetavalt vähendada müra levikut välisõhku (ehituslikud, tehnoloogilised). Müratekitavad tegevused on soovitatav suunata hoonetesse sisse ning välitingimustes teostada müratundlike alade suhtes teisel pool tootmishoonet, et suunata müra tootmisala sisse. Hooned ise toimivad samuti müratõkestavate objektidena tundlike alade ja tootmisala vahel. Täiendavalt võib kasutada müra levikut takistavaid meetmeid (nt mürakaitseekraan müraallika juures, müratõke). Müratõke tuleb üldjuhul rajada häiringut põhjustava objekti piiridesse. Tegevuse kavandamisel tuleb jälgida, et planeeritavad hooned varjestaksid võimalikult suures ulatuses ümberkaudseid müraallikaid ning müra suhtes tundlikud alad jäävad kinnistu vaiksematesse osadesse.

Olemasolevate tootmisalade kõrvale ei tohi üldjuhul lubada uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike hoonete (lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja hooldeasutused) rajamist, kui ilmneb, et tootmisalal olemasolev tegevus ei suuda tagada nendel aladel müra vastavust normtasemetele. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui müra normtaseme täitmise tagab vastava arenduse kavandaja ise (tegevuste/objektide paigutus arendusalal, vajadusel müratõke, hea heliisolatsiooniga materjalide kasutamine hoonete välispiiretel vms).

Liikluse mõju

Liiklusmüra osas on olulised suurema liiklussagedusega teed (vt täpsemalt eespool saasteainete ja lõhnahäiringute osas) ning perspektiivsed raudteed. ÜP-s on käsitletud kahte raudteeliini: Aseri-Sonda raudteeühendus ajaloolises transpordikoridoris ning võimalik Kunda raudteeliini pikendamine sadamani, mille asukoht selgitatakse välja detailsema planeeringu ja täpsemate uuringute käigus.

Eeskätt sadamate ja tööstusalade arendamisega Kunda linnas ja Aseri alevikus kasvab tõenäoliselt liikluskoormus nendeni viivatel sõiduteedel ning sellega seoses eeldatavalt ka müratase teega vahetult piirnevatel aladel. Samuti on eeldada mürataseme tõusu sadamatega ja tootmisaladega piirnevatel elamu- ja puhkealadel seal toimuva liikluse tõttu. Raudteeliinide rajamisel võib liinidel toimuv rongiliiklus mõjuda häirivalt piirkonna elanikele. Perspektiivse Aseri-Sonda raudteetrassi äärde muudatusi maakasutuses ei kavandata. Sarnaselt õhusaaste vähendamisele, on raskeliiklusest lähtuva müra leevendamiseks samuti tõhusaim meede raskeliikluse ümbersuunamine (vt täpsemalt eespool õhusaaste osas).

Aseri aleviku osas sadamasse viivad sõiduteede kasutamisel olulisi negatiivseid häiringuid elamualadele ja müra suhtes tundlikemate ühiskondlike ehitiste aladele näha ei ole, kuna need jäävad raskeliikluseks planeeritavatest teedest eemale. Aseri aleviku tootmisaladele tuleb vältida raskeveokite lubamist läbi elamu-, ühiskondlike ehitiste alade ja puhkealade ning aleviku keskuse.

Edasiste tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada, et mitte kavandada uusi müratundlikke alasid ja hooneid (nt elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud, teatud spordirajatised) suurema liiklussagedusega tee vahetusse lähedusse (kaitsevööndisse) ja olemasolevale raudteele lähemale kui 200 m hajaasustuses ja 100 m tiheasutuses. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui müra normtaseme täitmise tagab vastava arenduse kavandaja ise läbi leevendavate meetmete.

[127] Hinnangu koostamisel tuleb juhinduda keskkonnaministri 16.detsembri 2016. a määrusest nr 71

Aseri-Sonda raudtee ja perspektiivis ka Kunda raudteedetrassirajamise järgselt tuleb selle lähedusse muude tegevuste kavandamisel arvestada müra modelleerimise tulemustega.

Teedelt lähtuva müra vähendamiseks on oluline ka rahuliku ja sujuva liikluse tagamine.

Uute taristuobjektide kavandamisel ning olemasolevate rekonstrueerimisel peab arendaja andma hinnangu liiklusest tulenevale müratasemele ning tagama müra normtasemed teega külgnevatel aladel.

Ka tööstuse arendamisega võib, sõltuvalt arenduse iseloomust, kaasneda liikluse suurenemine. Alljärgnevalt on välja toodud olulisemad aspektid, millega tuleb tegevuse kavandamisel arvestada:

- suuremahulised äri- või tootmistegevusega seotud transpordivood ning raskeveokite regulaarne liiklus tuleb üldjuhul suunata müratundlikest aladest mööda neid läbimata;
- vajadusel tuleb kehtestada kiirusepiirangud, kuna need aitavad vähendada transpordist tulenevat müra. Samas tuleb arvestada, et piirkondlikud kiirusepiirangud on efektiivsed vaid juhul, kui nende rakendamine on võimalik meetmetega, mis ei põhjusta kiirendamist (nt künnised sõiduteel). Meetodid peavad olema suutelised kontrollima liikluse sujuvust, eesmärgiks on rahulik sõiduviis[128];
- parkimine tuleb lahendada omal maaüksusel ja moel, et parkimisega seotud müra ei häiri ümberkaudseid elanikke.

Müra vähendamise tegevuskava

Piirkondades, kus on koostatud müra vähendamise tegevuskava, tuleb kaalutlusotsuste tegemisel ning müra vähendamise meetmete seadmisel juhinduda muuhulgas tegevuskavas sätestatud meetmetest. Mürakaardi ja selle alusel koostatud müra vähendamise tegevuskava uuendamist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus uute oluliste müraallikate lisandumisel või muu müraolukorra olulise muudatuse korral hiljemalt kolme aasta jooksul pärast olulist muudatust[129]).

Potentsiaalsete mürarikaste aladega (sadamate, tootmisaladega) piirnevate I mürakategooriasse kuuluvate alade kaitseks võib vajalikuks osutuda ka piirangute kehtestamine müra tekitavate tegevuste läbiviimisele (nt teatud tegevuste piiramine öisel ajal ja puhkepäevadel). Vastavat vajadust tuleb kaaluda iga konkreetse tegevuse osas eraldi.

Et vältida võimalikke probleeme tulevikus, on keskkonnahäiringuid põhjustavate tegevuste lubamise osas konkreetsesse asukohta otsuse tegemisel oluline roll kohaliku omavalitsuse kaalutlusotsusel, et tagada tasakaal erinevate huvide ja õiguste vahel.

AÕKS juhindudes tuleb müratekitavate tegevuste kavandamisel juhinduda kas müra piirväärtusest või sihtväärtusest. Seaduse kohaselt kohaldatakse sihtväärtust müratundliku ala planeeringu koostamisel, kui planeeringuga muudetakse maakasutuse juhtotstarvet ning arvestades, et maakasutuse juhtotstarbed määratakse ja neid üldjuhul ka muudetakse üldplaneeringuga, siis tuleb ÜP-s ka välja tuua, kus võrreldes kehtivate üldplaneeringutega muudetakse müratundliku ala maakasutuse juhtotstarvet ning kus sellest lähtuvalt tuleb edasiste tegevuste kavandamisel juhinduda müra piirväärtusest ja kus sihtväärtusest. Koostatavas ÜP lahenduses vastavat eristust toodud ei ole, va olemasolevate (ÜP koostamise seisuga) hajaasustusse jäävate elamute puhul sätestatakse, et seal tuleb juhinduda müra piirväärtusest. Kuna sihtväärtusest juhindumine sõltub ka sellest, kas alal on sihtväärtus juba ületatud või mitte, siis eeldab vastava eristuse tegemine ka vastava info olemasolu. Müratasemete vastavust piir- või sihtväärtusele saab tuvastada müramodelleerimisega, mis on tehtud Kunda linna kohta, kuid kogu omavalitsust hõlmavat kaardistamist omavalitsuse tasandil tehtud ei ole. ÜP lahendus tuleb muutunud sihtväärtuse käsitlusest lähtuvalt üle vaadata ning leida lahendus, kuidas eristada planeeritavast maakasutusest

[128] Lahti, T. (2010). Keskkonnamüra hindamine ja müra leviku tõkestamine (käsiraamat). http://www.okokratt.ee/myra2010/Keskkonnamyra_raamat.pdf

[129] AÕKS § 66 lg 1

lähtuvalt alad, kus uute tegevuste kavandamisel rakendub müra piir- ja kus sihtväärtus. Soovitav on lahenduse leidmisel teha koostööd seaduseloojaga ning vajadusel ka Terviseametiga, et täpsustada regulatsiooni, tagada selle ühetaoline kohaldamine ning leida lahendus, mis ei osutu omavalitsule ÜP koostamisel ka ebamõistlikult koormavaks.

Meetmed mürast tuleneda võivate oluliste negatiivsete mõjude ennetamiseks ja leevendamiseks on toodud ka ptk-is 10.12.3.

8.14.4. Vibratsioon

Pinnase kaudu levivat vibratsiooni põhjustavad teatud (tööstus)ettevõtted ja liikus. Ülemäärane ja kontrollimatu vibratsioon võib põhjustada ehitiste, masinate jt tarindite kahjustusi, ka purunemist. Inimesed tunnetavad pinnase kaudu levivat vibratsiooni valdavalt ruumides viibides, kogu kehaga ning see mõjub peamiselt närvisüsteemile ja veresoonkonnale. Toime sõltub vibratsiooni tugevusest.

Sotsiaalministri 01.10.2025 a määrusega nr 54 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni hindamise kord" on kehtestatud üldvibratsiooni piirväärtused, pidades silmas eelkõige inimeste ja eluhoonete kaitset. Uutele projekteeritavatele elamute, ühiselamute ja hoolekandeasutustele, lasteaedadele ja -hoidudele, elu-, rühma- ja magamistubadele kehtestatud üldvibratsiooni piirväärtused on 79 dB päeval ja 76 dB öösel.

Tavapärasel töörežiimil töötavatest **tootmisettevõtetest ja muudest tööstusalal asuvatest objektidest** lähtuv vibratsioon (maapinna võnked) ei ole reeglina norme ületav ega ohtlik inimestele või naabruses asuvatele hoonetele. Vibratsiooni levik tootmishoonetest väljapoole on üldjuhul takistatud juba tehnoloogiliste lahendustega põhjustel, et vältida vibratsiooni võimalikku kahjulikku toimet nii hoonele endale kui selles paiknevatele seadmetele. Tähelepanu tuleb pöörata ka seadmete, masinate ja muude vibratsiooniallikate paiknemisele, hooldamisele ja kasutamisele, tehes seda viisil, et nende poolt tekitatud vibratsioon elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ei ületa üldvibratsiooni piirväärtusi. Ehitusprojekti koostamisel tuleb arvestada sotsiaalministri määruse nr 54 nõudeid.

Märkimisväärset maapinna kaudu levivat vibratsiooni võib põhjustada **kaevandamine** juhul, kui teostatakse lõhkamisi. Mõju on seotud eeskätt võimalike kahjustustega hoonetele (nt praod). Lõhketöö vibratsioon sõltub erinevatest teguritest - korraga plahvatava lõhkeaine kogusest, kaugusest, kivimi omadustest, lõhketöö meetodist vms. Uute mäeeraldiste kavandamisel, kus plaanitakse lõhkamistöid, tuleb analüüsida ja anda hinnang pinnases leviva vibratsiooni mõjule, soovitavalt läbi pinnases levivate lainete modelleerimise. Maapinna kaudu leviv hoonetele ohutu vibratsioonitase ning ohualad tuleb määrata lõhketööde projektis ning tööde läbiviimisel tagada tegevuse vastavus projektis sätestatule. Korrektse lõhketööde projekti ning tööde teostamise korral kahjustusi hoonetele eeldatavalt ei kaasne.

Autoliiklusega kaasnev vibratsioon võib olla tajutav suurema liiklussagedusega teede ääres juhul, kui elamu või muu vibratsiooni osas tundlik hoone asub vahetult tee ääres. Liiklusest tulenev vibratsioon sõltub suuresti ka teede olukorrast. Heas seisukorras teede korral ei ole põhjust eeldada liiklusest tingitud vibratsiooni tasemeid, mis küündiks eluhoonete piirväärtuste lähedale või võiks põhjustada kahjustusi olemasolevatele hoonetele. Valla suuremate teede olukord on hea. Tegemist ei ole olulise probleemiga. Liiklusest tulenevate vibratsioonimõjude vältimiseks on oluline eelkõige teede korrashoid ning vajadusel raskeveokitele kiiruspiirangute, kindlate liikumiskoridoride ning nt liiklemiskellaaegade määramine.

Raudteeliikluse puhul tekitab rongi rataste veeremine rööpal vibratsioonienergiat, mis antakse rööpa aluse kaudu edasi pinnasesse. Energiakogus, mis antakse pinnasesse edasi, on otseselt sõltuv rongi ratta ning rööpa siledusest ja rongi vedrustussüsteemi ning rööpa tugistruktuuri vahel tekkida võivatest resonantssagedustest. Intensiivse liiklusega raudteeliinide (reisi- ja kaubarongi liiklus raudteeliinil ööpäevas üle 50 rongipaari kaheteelises piirkonnas ja üle 24 rongipaari üheteelises

piirkonnas)[130] vahetus läheduses võib maapinna kaudu leviv vibratsioon olla tajutav. Juhul, kui rööpa pind on ebatasane, rattad ebaühtlased, vedrustus jäik või geoloogilised tingimused vibratsiooni levikut soodustavad, võib vibratsioon olla tajutav ka raudtee vahetust läheduses kaugemal, kuid võimalikud piirväärtust ületavad piirkonnad jäävad siiski raudtee lähiümbrusesse. Uute rajatavate raudteeliinide puhul ei ole valdavalt tegemist olulise probleemiga. Nii Aseri-Sonda kui Kunda raudteede kasutamise intensiivsus on prognoositavalt madal. Siiski on nii Aseri-Sonda raudteeliini rajamise kui Kunda perspektiivse raudteekoridori asukoha kavandamisel soovitav üle vaadata ka vibratsiooniaspekt ning anda hinnang mõju olulisusele. Raudteeäärsesse tsooni uute hoonete kavandamisel tuleb vajadusel ette näha meetmed vibratsiooni mõjude ennetamiseks/leevendamiseks (vibratsiooni levikut vähendavate materjalide ja konstruktsioonide kasutamine). Ehitusprojekti koostamisel tuleb arvestada sotsiaalministri määruse nr 78 nõudeid.

Meetmed nõuetekohase vibratsiooni tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.12.4.

8.14.5. Radoon

Radoon on radioaktiivne looduslik, värvitu ja lõhnatu inertgaas, mis ei osale keemilistes reaktsioonides ja eraldab lagunemisel ioniseerivat alfa-kiirgust (α-kiirgust). Radoon on üks vahelüli loodusliku uraani (U^{238}) lagunemisel stabiilseks pliiks.

Uraani leidub suuremal või vähemal määral kõikjal maakoores, samuti ka kõikides mineraalsetes ehitusmaterjalides, mis tähendab, et ka radooni leidub kõikjal.

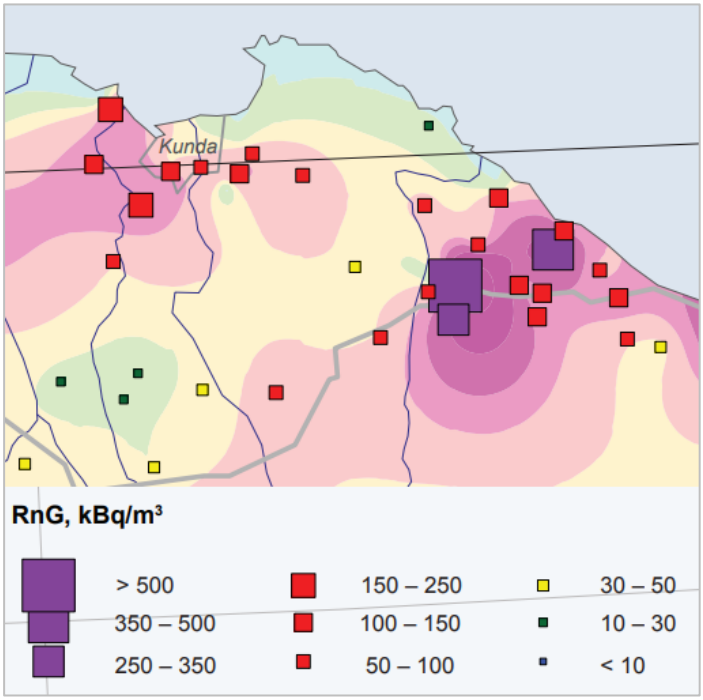
Radooni gaasiline olek soodustab radooni aatomite edasiliikumist eelkõige poorsetes pinnastes ja ainetes. Jõudes atmosfääri hajub radoon kiiresti, mistõttu selle kontsentratsioon välisõhus on madal/normaalne (tavaliselt 10–30 Bq/m^3). Radoon siseneb hoonesse peamiselt ehitise all olevast pinnasest, vähem ehitusmaterjalidest ja tarbitavast veest. Hoone siseruumides on õhurõhk tavaliselt väiksem kui hoonet ümbritsevas pinnases, mistõttu on gaasilisel radoonil hõlbus imbuda majja läbi vundamendipragude või erinevate tehnovõrkude avauste.

Radoon pole väliselt ohtlik ega põhjusta probleeme seni, kuni ei ole sattunud organismi. Õhuga sisse hingatud radoonist ja selle tütarproduktidest vabanev α-kiirgus suurendab kopsuvähki haigestumise riski. Kopsuvähki haigestumise riski suurendab siseruumides suitsetamine.

Põhja-Eestis, kus uraanirikka diktüoneemaargilliidi peal lasub poorne ja lõheline paekivi, saab uraani lagunemise käigus tekkiv radoon tõusta maapinnale.

Geoloogilisest ehitusest tulenevalt ulatub Viru-Nigula valla pinnaste radoonisisaldus normaalsest kõrgeni (10-50 kBq/m^3). Valdav osa vallast asub kõrge radooniriskiga alal, radoonirisk on madal/normaalne vaid rannikumadalikul (Malla, Mahu, Letipea piirkonnas). Täpsema ülevaate Viru-Nigula valla radoonisisaldusest pinnaseõhus annab Joonis 5.

[130] Raudtee tehnokasutuseeskiri. Kinnitatud majandus- ja taristuministri 09.11.2020 määrusega nr 71.

Joonis 5. Maksimaalne 222Rn-sisaldus pinnaseõhus (kBq/m3) Viru-Nigula vallas Allikas: Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas, seisuga 21.11.2019[131]

Keskkonnaministri 30. juuli 2018. a määruse nr 28 „Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel" kohaselt kuulub Viru-Nigula vald kõrgendatud radooniriskiga omavalitsuste alla.

Hoonete projekteerimisel ja renoveerimisel tuleb hoone radoonikindluse tagamise vajadusega arvestada, soovitav lähtuvalt Eesti Vabariigi standardist EVS 840:2023 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes". Selleks tuleb teha detailsem pinnaseõhu radoonisisalduse uuring hoone projekteerimisel või rakendada radoonikaitse meetmeid ennetavalt. Pinnaseõhu täiendava radooniuuringu vajaduse üle otsustab projekteerija, kohalik omavalitsus saab teemale tähelepanu juhtida detailplaneeringu/ehitusprojekti koostamise käigus. Arvestama peab ka ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 28. veebruari 2019. a määrusega nr 19 „Hoone ruumiõhu radoonisisalduse ja hoone tarindi ehitusmaterjalidest siseruumidesse emiteeritavast gammakiirgusest saadava efektiivdoosi viitetase"[132], mis kehtestab hoone ruumiõhu radoonisisalduse aasta keskväärtusele viitetaseme üleüldiselt, sõltumata piirkonnast, kus hoone paikneb.

Meetmed nõuetekohase radoonitaseme tagamiseks on toodud ptk-is 10.12.5.

8.14.6. Valgusreostuse vältimisest

Valgusreostus ehk valgussaaste on üleliigne, tarbetu või soovimatu (häiriv, pealetükkiv) tehisvalgus. Valgusreostus on lai mõiste, mis hõlmab mitmeid kunstliku valguse ebaefektiivsest ja tarbetust kasutamisest tingitud probleeme. Valgusreostust tekitavad tänavavalgustid, aiavalgustid, reklaamplakatite- ja fassaadivalgustus, mis on halvasti projekteeritud, varjestamata ja/või suunatud üles taevasse. Valgusreostus on ka see, kui tänavalaternatelt tulev valgus paistab elamu akendest sisse või eredad tuled ettevõtete ja tööstuste valgustitelt valgustavad ümbruskonda[133].

[131] Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas, seisuga 21.11.2019
[132] eRT: https://www.riigiteataja.ee/et/akt/105032019026?leiaKehtiv
[133] Marek Vilipuu, Tallinna Tehnoloogiaülikooli Füüsikainstituut. Valgusreostuse taustauuringud. Valgusreostuse mõjudest ja hetkeseisust Eestis, 2012

Valgusreostuse võimalik kahjulik mõju inimese tervisele on seotud eeskätt öise une häirimise ning võimalike avariide põhjustamisega pimestamise tulemusena. Kõige suuremaks valgusreostuse põhjustajaks on tänavate, teede, parklate ja tööstuste valgustid. Valgusreostuse näol on tegemist keskkonnahäiringuga (ebasoodsa keskkonnamõjuga).

Valgusreostus tekib valgusallikate valest kasutamisest, mis on seotud inimeste harjumustega, teadmatusega, aegunud standarditele vastavate valgustite kasutamisega ja valgusreostusest tingitud ohtude mittemõistmisega. Väga oluline on seejuures asjaolu, et välisvalgustus töötab tavaliselt ka siis, kui seda ei vajata või kohtades, kus see häirib inimesi.

Kohalikul omavalitsusel on uute tegevuste kavandamisel võimalik vältida valgusreostuse tekkimist.

Kunda linnas on paigaldatud uus tänavavalgustus, mis vähendab oluliselt valgusreostust ning Aseris-Rannul ja Nigulas on uus tänavavalgustuse võrk projekteerimisel.

Ehitusaegne mõju

Ehitustööde läbiviimisel pimedal või halva nähtavusega ajal on ehitusplatsid valgustatud ajutiste valgusallikatega. Ehitusaegsed mõjud on seotud ka ehitusmasinate tulede valgusvihkudega ehitusplatsil. Samuti on ehitusplatsidel valgustatud ajutised hooned (nt soojakud). Valgustus on vajalik ka ohutuse ja turvalisuse tagamiseks ning ehitusmasinate ja -seadmete valvamiseks ehituse maa-alal. Tegemist on ajutise mõju ja lokaalsete valgusallikatega, mille mõju ei ulatu reeglina ehitusplatsi territooriumist märkimisväärselt kaugemale. Ehitusplatside valgustamisel tuleb jälgida, et valgusallikad oleksid suunatud just nendele objektidele, mida tuleb valgustada, et ei oleks suunatud taevasse, ei häiriks liiklust ning ümberkaudseid elanikke ning inimeste kasutatavaid objekte.

Kasutusaegne mõju

Tänavate, teede, parklate ja tööstusobjektide välisvalgustus tuleb lahendada nende kavandamise käigus. Tootmisobjektide kasutusaegne valgustus sõltub konkreetse ettevõtte töörežiimist ning on olulisel määral seotud ohutuse ja turvalisuse tagamise nõuetega. Valgustuse projekteerimisel tuleb muuhulgas lähtuda töökohtade valgustust käsitlevatest standarditest ja normidest.

Mõnevõrra aitab valgusreostusemõju leevendada tööstusobjektide ja elamukruntide vahelised kõrghaljastusega haljasribad. Siiski tuleb arvestada, et lehtpuud, mis on suure osa aastast raagus, ei varja häirivaid valgusvihke elamualadel. Seetõttu tuleb välisvalgustuse kavandamisel ja paigaldamisel jälgida, et valgusvihud ei oleks suunatud elamute poole. Soovitav on haljasribale lisada ka okaspuid, kuid jälgida tuleb, et need ei hakkaks varjama päikesevalgust elamukruntidel.

Liiklusohutuse seisukohalt tuleb jälgida, et ettevõtete (reklaam)valgustus ei hakkaks häirima teedel liiklejaid.

Välisvalgustus tuleb kavandada selliselt, et see täidab oma eesmärke ning võimalikult vähe reostab keskkonda. Valgustuslahenduste väljatöötamisel tuleb rakendada vastavat kaasaegset oskusteavet, et vältida ülevalgustamist ja vähesäästlike süsteemide rakendamist.

Meetmed valgusreostuse vähendamiseks on toodud ka ptk-is 10.12.6.

8.14.7. Puhkealad ja nende kättesaadavus

Viru-Nigula vallas on puhkealadeks eelkõige Soome lahe äärsed rannaalad ja Padaoru ümbruse alad, millel on kõrge rekreatiivne väärtus. Lisaks on Lääne-Viru maakonna rannikualal suur mereturismi potentsiaal. Oluliste puhkealade hulka kuuluvad ka pargid ja haljasalad, mänguväljakud ning spordiplatsid. Laiemalt täidavad puhkefunktsiooni kõik looduslikud metsaalad, rabad, mererannik ning järvede ja jõgede kaldad koos matkaradade, puhke- ja supluskohtadega.

Läbi maakasutuse juhtotstarvete kavandamise ning aladele seatavate kasutustingimuste arvestab ÜP lahendus nii olemasolevate puhkealadega kui ka soodustab uute puhkeotstarbeliste alade tekkimist. Puhke- ja loodusliku maa-ala juhtotstarbe määramisega ning neil multifunktsionaalse

kasutuse võimaldamisega (puhkamine koos spordi- ja vaba aja veetmise võimalustega) loob koostatav ÜP eeldused mitmekesiseks vaba-aja veetmiseks igas eas valla elanikele, samuti külastajatele. Taoliste puhkealade planeerimine asutusüksustesse ja nende vahetusse lähedusse parandab ka elamualade kvaliteeti ja seeläbi vallaelanike igapäevast heaolu. Positiivset mõju siinkoha avaldab ka KAH (kõrgendatud avaliku huviga) alade määramine Kundasse ja Aserisse, sest see võimaldab muuhulgas hoida ja kaitsta piirkonna elanike jaoks olulisi loodusalasid.

Suurt rõhku pöörab ÜP lahendus ka puhkevõimaluste soodustamisele valla mereäärsetes piirkondades. Mereäärsete puhkevõimaluste soodustamine toimub eeskätt läbi sadamate ja väikesadamate võrgustiku arendamiseks ning elamuarenduseks ja majutusasutuste tekkeks eelduste loomise.

Puhkealade väärtust aitavad tõsta ning nende kasutust senisest veelgi enam intensiivistada ÜP-ga määratud supelranna maa-alad, matka- ja terviserajad.

Lisaks puhkevõimaluste olemasolule on tähtis ka nende kättesaadavus, milleks loovad head eeldused ÜP-ga kavandatavad perspektiivsed uued jalg- ja jalgrattateed, samuti matkarajad. Lisaks puhkealade kättesaadavuse parandamisele kohalike elanike seas on heal tasemel jalg- ja jalgrattateede võrgustikul positiivne mõju ka turistide valda meelitamisele.

ÜP-ga määratakse puhke ja loodusliku maa-ala juhtotstarve üldjuhul suurematesse asulatesse ja nende lähialadele. Hajaasustusse eraldi puhkealasid valdavalt ei kavandata. Hajaasustuses on puhkeotstarbel kasutatavad loodusalad laiemalt. Looduslike, puhkeväärtust kandvate alade säilimist ja väärtustamist toetab ÜP läbi nendega arvestava maakasutuse planeerimise ning maakasutustingimuste seadmise. Samuti toetavad looduslike puhkealade säilimist hajaasustuses kaitstavate loodusobjektide, veekogude, taimestiku ja loomastiku, rohevõrgustiku, kultuuriväärtuste vms kaitseks seatavad tingimused.

Kokkuvõttes on koostataval ÜP-l positiivne mõju puhkealadele ja nende kättesaadavusele. ÜP kohane maakasutus ning seatud tingimused tagavad nii olemasolevate puhkealade säilimise, kaitse ja kättesaadavuse kui ka loovad eeldused uute puhkeväärtuslike alade tekkimiseks ning puhkevõimaluste mitmekesistamiseks. Paiguti jäävad ÜP-ga määratavad puhkealad tööstusalade vahetusse lähedusse, kus võib tekkida müraprobleeme, kuid nende vältimiseks on antud vastavad tingimused (vt ptk 8.14.3).

ÜP-s toodud tingimused on puhkealade kaitseks piisavad ning täiendavad meetmed ei ole vajalikud.

8.15. Mõju taristule

8.15.1. Mõju teedevõrgule

Teedevõrgu arendamise eesmärk on tõsta liiklusohutust, kujundada säästvat arengut ning vähendada liiklusest tulenevaid negatiivseid mõjusid (õhusaaste, müra, vibratsioon). Läbimõeldud, piisava tihedusega ning heas korras transpordivõrgustik loob tingimused heaks elukeskkonnaks, teenuste kättesaadavuseks ning ettevõtluse, kultuuriruumi ja turismi arendamiseks.

Sõiduteed

Valla sõiduteed on üldjoontes välja kujunenud ning vallasiseste teede võrgustiku tihedus piisav. Küll iseloomustab teid kohatine mahajäämus - enamik kohalikke teid on kruusakattega, teede seisukord rahuldav. Korralik teekate on suurema liiklussagedusega maanteedel.

Kunda ja Aseri kaubasadamate ning eeskätt sadamate ja Kunda linna ümbrusesse jäävate tööstusalade arendamisega suurenevad veomahud sadamatesse ning tööstusettevõtetega seotud liiklus. See tähendab kasvavaid liiklusvoogusid Kunda linna kui Aseri aleviku suunal ning täiendavat koormust ka asulaid läbivatele teedele. Kunda linnaga on juba täna seotud suurem kaubavedude

maht vallas – linna läbivatel teedel veetakse aastas ligikaudu 2,3 – 2,5 miljonit tonni erinevat liiki kaupa[134].

Kunda linnas, kus raskeliikluse poolt kasutatavaid teid kasutavad igapäevaseks liiklemiseks ka kohalikud elanikud ja turistid[135], aitab negatiivseid mõjusid kõige efektiivsemalt leevendada raskeliikluse ümbersuunamine. Ümbersõidu puudumisel on oluline panustada teede olukorra parandamise ning tagada hea seisukord läbi jooksva remondi ja hoolduse. Üldplaneeringuga on ette nähtud võimalus Koidu tn pikenduse ehitamiseks Selja teeni Kunda linnas, mis loob alternatiivse ligipääsu linna läänepoolsetele elamu- ja ärialadele ning seeläbi aitab eeldatavalt vähendada liikluskoormust linna keskosasse suunduvatel teedel.

Aseris on liiklus sadama alale kavandatud selliselt, et raskeliiklus ei läbi elamualasid ega ühiskondlike ehitiste alasid, ka on elanike ja turistide poolt nende teede kasutatavus madal[136]. Sadama piirkonda jäävatele tootmisaladele tuleb vältida raskeveokite lubamist läbi elamu-, ühiskondlike ehitiste alade ja puhkealade.

Teede hea seisukorra hoidmiseks tuleb tähelepanu pöörata ka liiklust rahustavatele meetmetele (nt kiiruse piiramine) ning vajadusele veokitele massipiirangute seadmisele.

Tähelepanu tuleb pöörata ka kohalike teede olukorra parandamisele. Suhteliselt halvas olukorras on Pada-Aruküla, Mahu-Letipea ja Selja mõis-Katela teed. Enamik kruusakattega teid vajavad remonti, kraavide puhastamist ning teepeenarde profileerimist. Elamuarendusega mereäärsetes Mahu ja Letipea piirkondades on oodata liiklussageduse kasvu piirkonna teedel, mis halvendab nende olukorda veelgi. Tulenevalt ettevõtluse arengust ja/või elamualade paiknemisest tuleb eelisarendada nende teede rekonstrueerimist või ehitust, kus vajadus selleks on kõige suurem (nt Mahu-Letipea piirkond).

Tähelepanu tuleb pöörata ka tekkiva tolmu vähendamisele kruusateedel. Teede viimine tolmuvaba katte alla tagab teedel muuhulgas sõidusujuvuse ja ka ohutuse ning vähendab tolmamisest tulenevaid häiringuid. Tolmu mõju suurus sõltub eeskätt elanikkonna paiknemisest ja liiklussagedusest. Oluline on näha ette ka ressursid teede maa-ala regulaarseks puhastamiseks võsast ja puudest, et tagada vajalik külg- ja pikinähtavus.

Liiklusohutuse seisukohalt on tähtis tagada turvalised ja head teeületusvõimalused ning ristumised maanteedega, et ei tekiks nende tugevat katkestavat mõju eri sihtkohtadele ligipääsus. Maanteede äärsetele katastriüksustele tuleb tagada juurdepääsud. Liiklusele olulist mõju avaldavate arenduste kavandamisel tuleb pendelliikumise vältimiseks vältida nende planeerimist keskuse tegevusalast väljapoole. Maanteede äärsetele aladele tegevuste kavandamisel tuleb jälgida, et ei tekiks ohtlikke konflikte maanteeliiklusega.

Tallinn-Narva maanteed ning Padaoru liiklussõlme on ÜP-s käsitletud maakonnaplaneeringutest tulenevalt oluliselt muudetava teelõiguna, mille täpne lahendus selgub järgnevate planeeringutega (nt riigi eriplaneeringuga). Põhimaantee nr 1 Tallinn-Narva rekonstrueerimisel on positiivne mõju, kuna sellega paraneb teekate, liiklus muutub sujuvamaks ja ohutumaks.

Kohalikul omavalitsusel tuleb teede ehitamise ja rekonstrueerimise kavandamisel, sh uue teehoiukava koostamisel, analüüsida toimunud ja ÜP-ga kavandatavast maakasutusest tulenevaid prognoositavaid muutusi riigi ja kohalike teede liiklustiheduses. Kava koostamisel on oluline pöörata tähelepanu ka valda läbivate riigiteede seisukorrale ja vajadusel esitada ettepanekud meetmete rakendamiseks, milleks annab võimaluse liiklusseadus.

---

[135] Põdruse-Kunda-Pada maantee (linnasiseselt Selja tee, Jaama tee) ja Uus-Sadama tee.

[136] Vallale kuuluva Kordoni tn ja Sadama tee kaudu. Allikas: Aseri Sadam OÜ veeloa taotluse keskkonnamõju hindamise programm, Aseri Sadam OÜ ja Skepast&Puhkim OÜ, 2019

Uute teede rajamise kavandamisel tuleb arvestada olemasoleva keskkonna väärtuste ja piirangutega (kaitstavad loodusobjektid, rohevõrgustik, väärtuslik põllumajandusmaa vms), kõikide õigusaktidest tulenevate tingimuste ning vajalike kooskõlastustega.

Jalg- ja jalgrattateed

ÜP-ga nähakse ette mitmeid uusi jalg- ja jalgrattateid (vt ÜP seletuskirjast). Nende kavandamisel on ennekõike lähtutud eesmärgist ühendada olulisemad elupiirkonnad valla suuremate keskuste, peamiste teenuste ning ligipääsuga puhke- ja virgestusaladele. Samuti on teede kavandamisel silmas peetud tee algust ja lõppu, et see oleks loogilises kohas (kaupluse, kooli, äri- ja tootmisalade, puhkekoha vms läheduses, ühendus olulisemate sihtkohtadeni). Täpne maa-ala vajadus ja asukoht selgitatakse välja projekteerimise käigus.

Jalg- ja jalgrattateede rajamine on positiivse mõjuga, kuna sellega paraneb elanike liikumisvõimalus, liiklemise ohutus, eeldatavalt tervislike eluviiside harrastamine ja säästev liikumine, sh väheneb isiklike sõiduautode kasutamine. Teede rajamine parandab oluliselt valla laste ja noorte võimalusi iseseisvalt koolis käimiseks, huvitegevuse ja tervisespordiga tegelemiseks, samuti eakate liikumisvõimalusi.

ÜP-ga on ette nähtud meetmed teede kasutajatele ohutuse tagamiseks.

Uute teede rajamise kavandamisel tuleb arvestada olemasoleva keskkonna väärtuste ja piirangutega (kaitstavad loodusobjektid, rohevõrgustik, väärtuslik põllumajandusmaa vms), kõikide õigusaktidest tulenevate tingimuste ning vajalike kooskõlastustega.

Meetmed teede ja liikluse arendamiseks on toodud ka ptk-is 10.13.1.

8.15.2. Mõju sadamatele

Sadamaregistri andmetel on Viru-Nigula valla territooriumil kolm sadamat: Kunda sadam ning ehitamisel olevad Mahu sadam ja Aseri väikesadam. Sadamaseaduse kohaselt on väikesadam sadam või sadama osa, kus osutatakse sadamateenuseid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele (§ 2 p 18).

ÜP-ga nähakse ette Kunda sadama arendamine regionaalseks kaubasadamaks, Aseri sadama arendamine kaubasadamaks selle ajaloolises kohas ning väikesadamate võrgustiku väljaarendamine (nt Mahu sadam, Kalvi sadam ja Kunda jahisadam). Aseri kaubasadama projekteerimisel on arvestatud rannakalurite paadisadama rajamise võimalusega. ÜP arvestab olemasoleva Kunda sadama alaga ning käsitleb Kunda sadama võimalikku laienemist strateegilise vajadusena, mis on üldplaneeringus kavandatud kui Kunda sadama arendusala. Strateegilise vajaduse indikeerimine annab võimaluse sadama ala ning seal pakutavate teenuste laiendamiseks, et mitmekesistada piirkonna ruumikasutust.

Kaubasadamate arendamine toimub eeldatavalt etappide kaupa lähtuvalt konkreetsest vajadusest. See toob kaasa ettevõtluse ja tööstuse arenemise Kunda ja Aseri alevikus ja selle lähiümbruses, kasvatab piirkonna liiklusvoogusid ning transpordi-, elukohtade- ja energiavajadust. ÜP-s on nende vajadustega arvestatud, nt on ette nähtud raudteeühenduse loomise võimalus nii Kunda kui Aseri sadamaga.

Lääne-Viru maakonna rannikuala teemaplaneeringus on käsitletud Kunda linna ümbersõidu rajamise vajadust. Ümbersõidu trass on kajastatud Lääne-Viru maakonnaplaneeringus 2010+ ja Viru-Nigula valla üldplaneeringus. Ümbersõidu rajamise eesmärk on olnud Kunda linnas asuvaid tehaseid ja sadamat teenindava rasketranspordi möödajuhtimine linna elamualadest. Kunda ümbersõidu eeltasuvusarvutuse tulemusena järeldati, et tasuvuse seisukohalt on arvestatav taastusremont olemasolevatel teelõikudel. Sellest tulenevalt ei hakanud Maanteeamet ümbersõidutrassi kavandama. Kunda sadama arendamise ja AS-i Kunda Nordic Tsement otsusega lõpetada kohapeal klinkri tootmine ja vedada seda laevadega sisse tulemusena kasvab raskeveokite liiklustihedus ja

seega on ümbersõidu rajamine siiski vajalik. Seetõttu on soovitav selle trass koostatava ÜP-ga määrata.

Juhul, kui kaubasadamates taotletakse tegevuslubasid, mille realiseerimine toob kaasa CLP määruse (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1–1355) kohase ohtliku kemikaali käitlemise või käitluskoguste suurenemise, tuleb iga kord kindlaks teha ja hinnata KemS § 32 lõikes 1 toodud asjaolud. Seejuures tuleb: kindlaks teha doominoefektiga käitised; arvestada olemasoleva käitise läheduses paiknevaid ehitisi, nagu liiklusmagistraalid, rahvarohked paigad ja elamurajoonid, kui nende paigutus võib suurendada suurõnnetuse riski või selle tagajärgede raskust; säilitada ohutuse tagamiseks vajalik vahemaa käitise ning elamurajoonide, avalikus kasutuses olevate hoonete ja alade, puhkealade ning võimaluse korral peamiste transpordiliinide vahel; kaitsta looduse poolest erilist huvi pakkuvaid või eriti tundlikke alasid käitise läheduses, tagades selleks ohutu vahemaa või võttes muid asjakohaseid meetmeid. Kui planeerimise ja projekteerimise käigus algatatakse keskkonnamõju strateegiline hindamine või keskkonnamõju hindamine, hinnatakse käitisega seonduvaid riske ja ohte ning teavitatakse avalikkust selle menetluse käigus.

Kunda Sadam AS tegi Viru-Nigula ÜP LS ja KSH VTK menetluse käigus ettepaneku näha ÜP-s ette võimalus Kundas toruühenduse rajamiseks Rakvere-Kunda kaubaraudtee lõppjaama ja Kunda sadama vahel. See võimaldaks Kunda Sadam AS-i hinnangul kordades suurendada läbi Kunda sadama käideldavaid vedelkaupade mahte.

Sadamaseaduse alusel on sadamaala oluline osa sadama maa-ala. Andmed sadama maa-ala kohta tuleb esitada sadamaregistrile sadama registrisse kandmisel või sadama kohta käivate andmete muutumise korral. Seetõttu on oluline määrata ÜP-ga Kunda ja Aseri kaubasadama ning Kalvi väikesadama maa-alade ulatus. KSH tegi ÜP koostamise käigus ettepaneku selle määramiseks, millega ÜP koostamisel ka arvestati.

Väikesadamate rajamine Mahu ja Kalvi külla suurendab piirkonna atraktiivsust puhkajate hulgas, aga toob kaasa ka liiklusvoogude suurenemise harjumuspäraselt vaiksetes rannakülades. Sadamate arendamise projektide osa peaks olema juurdepääsude rajamine, vajadusel olemasolevate teede rekonstrueerimine ja tolmuvabaks muutmine, parkimiskohtade, jäätmekäitlussüsteemi ja WC-de kasutusvõimaluste läbimõtlemine koostöös kohaliku kogukonnaga. Ka väikesadamates tuleb täita sadamaseaduse 4. peatükis sätestatud keskkonnakaitse nõudeid sadamateenuste osutamisel.

Väikesadamate arendamisel on soovitav arvestada koostatavas Eesti mereala planeeringus toodud suunisega, mille kohaselt tuleb uued väikesadamad rajada looduslikult sobivatesse kohtadesse, sobiva sügavusega merealale ja arvestades majanduslikku jätkusuutlikkust ning ohutust, et vältida ebaproportsionaalselt suurt keskkonnamõju ning kulutusi süvendamisele, kaitsele lainetuse eest jms.

KeÜS § 39^1 lõike 1 kohaselt puudub sadamas veekogu kallasrada. Selleks, et soovijatel oleks võimalik mööda mereranda liikuda, tuleb tagada sobiv optimaalne rada ümber sadamate moodustatavate maa-alade.

Sadamate rajamine, laiendamine ja rekonstrueerimine toimub detailplaneeringu või vastavate tegevuslubade (veeluba, ehitusluba) alusel. KeHJS § 3 lg 1 p 1 kohaselt hinnatakse tegevusloa taotluse menetluse käigus kavandatava tegevuse keskkonnamõju.

Sadamate kasutamine toob kaasa erinevaid keskkonnamõjusid, mida on hinnatud vastavates peatükkides – vt ptk-d 8.6 (mõju põhjaveele), 8.7 (mõju pinnaveele), 8.14 (mõju inimeste tervisele ja heaolule), 8.15 (mõju taristule).

ÜP tuleb esitada Päästeametile kooskõlastamiseks (KemS § 32 lg 4 p 3).

Meetmed sadamate arendamiseks on toodud ka ptk-is 10.13.2.

8.15.3. Mõju raudteedele

ÜP-ga on ette nähtud raudteeühenduste loomine Kunda linnast Kunda sadamani ning ühenduse taastamine Sondast kaubajaamast Aseri kaubasadamani.

Lääne-Viru Omavalitsuste Liit on pöördunud rahandusminister Martin Helme ja riigihalduse minister Jaak Aabi poole, et leida toetust Rakvere–Kunda raudtee reisijateveo korraldamise ja Kunda sadama Eesti Raudtee võrgustikuga ühendamise plaanile. Pöördumisele vastanud majandusminister Taavi Aasa hinnangul on Eesti Raudtee nõus kaaluma mainitud raudteelõigu soetamist ja ühendamist oma raudteevõrgustikuga, eeldusel et selle majandamise kulud on võimalik katta kasutajatelt saadavatest kasutustasudest (ajaleht „Virumaa Teataja" 21. mai 2019). Üldise praktika kohaselt aitab reisiliikluse kulusid raudteel katta kaubavedu. Seega aitaks kaupade veoks vajalik raudteeühendus Kunda linnast Kunda sadamani kaasa reisirongiühenduse loomisele Rakvere ja Kunda linna vahel. ÜP-ga on ette nähtud vajadus raudtee ehitamiseks Kunda linnast Kunda sadamani. Raudteetrassikoridori asukoht selgitatakse välja detailsema planeeringu ja täpsemate uuringute käigus ning ÜP-ga selleks maid ei reserveerita. Trassi asukoha ja laiuse planeerimisel tuleb arvestada müratõkkerajatiste rajamise vajadusega, nende asukohad ja tehnilised parameetrid selguvad müra modelleerimise käigus. Juhul, kui otsustatakse Kunda linna ümbersõidu rajamine (vt ptk 8.15.1), siis on soovitav võimaluse korral liita raudtee ja maantee trassikoridorid ning kavandada neile vajadusel ühtsed müratõkkerajatised.

Sonda-Aseri raudtee on ÜP-s otstarbekuse printsiibist lähtuvalt kavandatud olemasolevale, kuni 1997. aastani toiminud, laiarööpmelise raudtee tammile. Tegemist on kauba veoks mõeldud eraomandis oleva raudteega, mille kaubaveomahud olenevad ehitatava Aseri sadama ja tööstuspiirkonna arengust. Raudteerassi asukoht on müratundlike alade suhtes soodne, Aseri aleviku keskus ja elamupiirkonnad asuvad sellest piisavalt kaugel.

Nii olemasolev Kunda raudtee kui olemasolev Aseri raudteetamm lõikavad ja läbivad mitmeid rohekoridore. Juhul, kui Rakvere- Kunda raudteelõigul korraldatakse reisijatevedu, siis võib eeldada, et raudteelõik ohutuse tagamiseks tarastatakse. See välistab rohevõrgustiku toimimise läbi lõigatud rohekoridoride alal. Ka Kunda linna ja Kunda sadama raudteeühendust ei ole võimalik planeerida ilma erinevaid rohevõrgustiku elemente läbimata (vt ka ptk 8.5). Sonda-Aseri raudteelõik jääb eraomandisse ja seal korraldatakse ainult kaubavedu. Rohevõrgustiku toimimiseks on soovitav raudteed mitte tarastada, kuid arvestada tuleb, et tarastamata jätmine põhjustab kokkupõrkeid ulukitega. Ulukilaibad raudteel ja selle ümbruses meelitavad ligi raipetoidulisi karnivoore, kes omakorda veeremiga kokkupõrkeid põhjustavad.

Raudteeliinide ehitamine, laiendamine ja rekonstrueerimine toimub vastavate tegevuslubade (projekteerimistingimused, ehitusluba) alusel. KeHJS § 3 lg 1 p 1 kohaselt hinnatakse tegevusloa taotluse menetluse käigus kavandatava tegevuse keskkonnamõju.

Raudteede kasutamine toob kaasa erinevaid keskkonnamõjusid, mida on hinnatud vastavates peatükkides (vt ptk-d 8.5, 8.14.3, 8.14.4 ja 8.15.1).

Meetmed raudteede arendamiseks on toodud ptk-is 10.13.3.

8.15.4. Sademevee ärajuhtimise võimalused

Sademeveena käsitletakse sademetena langenud ning ehitiste, sealhulgas kraavide kaudu kogutavat ja ärajuhitavat vett. Suublasse juhitavale sademeveele on kehtestatud saasteainesisalduse piirväärtused ja suublasse juhtimise nõuded (keskkonnaministri 08.11.2019 määrus nr 61[137]).

Ülevaade Viru-Nigula vallas olevatest sademeveesüsteemidest on toodud ÜP lisas 2. Suurimad sademeveesüsteemid on rajatud Kunda linna Võidu, Koidu, Jaama, Staadioni ja Kasemäe tänavate piirkonnas. Aseri alevikus kogutakse ja juhitakse sademevett kraavidega. Valdaval osal Viru-Nigula

[137] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/112112019006?leiaKehtiv

valla territooriumist sademevett ei koguta ja sademevee kanalisatsioonisüsteeme ei ole. Sademevesi juhitakse mööda teid, asfaldiplatse ja/või kraave haljasaladele, kus see imbub pinnasesse. [138, 139, 140]

Säästvate sademevee ärajuhtimissüsteemide eesmärgiks on jäljendada looduslikke protsesse ning eemaldada võimalikud saasteained juba nende tekkekohas. Säästlik sademeveekäitlus jäljendab loodust ja selle peamine eesmärk on vähendada sademevee kiiret jõudmist kanalisatsiooni, eelnevalt hajutada ning immutada sademevett niipalju kui võimalik selle tekkekohas või selle lähedal. Sademevee säästlikul majandamisel on üheks esmaseks põhimõtteks sademevee tekkimiskohas selle moodustumise (suurte vooluhulkade) ja reostumise vältimine. Sisuliselt tähendab see sademevee kogumist, immutamist, kasutamist, äravoolu ühtlustamist, puhta sademevee eraldi kogumist, teede/platside puhtana hoidmist jne. Immutamisele võib mõelda, kui on tegu näiteks katuselt koguneva veega. Selleks tuleb rajada immutusribasid, nõlvasid, vett läbilaskvaid kõnniteid, parklaid, rohekatuseid ja -seinu ja sademevee kogumissüsteeme. Need erinevad lahendused kasutavad looduslikke taimedel baseeruvaid süsteeme, mistõttu tähendab säästlik sademevee käitlus kogu ala tervikplaneerimist ja rohealade kujundamist laiemalt.

Lähtuvalt piirkonna heakorrast ja vette sattuvast reostuskoormusest tuleb tagada ärajuhitava sademevee saasteainete sisalduse vastavus piirväärtustele. Kui sademevett juhitakse ära aladelt, kus sademevette võib sattuda ka ohtlikke aineid (Viru-Nigula valla kontekstis nt Tallinn-Narva maantee, tootmisalade territooriumid, bensiinijaamad, suured kõvakattega parklad), sisaldab see lisaks orgaanilisele reostusele ka raskemetalle ja palju muud, mille lagundamisega loodus suurtes kogustes hakkama ei saa. Ohtlikud saasteained tuleb keskkonnareostuse vältimiseks kokku koguda. Tehnilise lahenduse valik sõltub konkreetsest keskkonnast ja piirkonna reostatuse tasemest. Reostusohtlikelt aladelt on puhastatud sademevee suublasse juhtimiseks veeseaduse § 187 p 6 kohaselt vajalik taotleda keskkonnaluba ning puhastamise tingimused ja nõuded seatakse loaga.

Olukorras, kus kliimamuutuste tõttu on sademete hulk kasvutrendis, on esmatähtis kokku kogutava sademevee hulga piiramine. Selleks tuleb hoiduda kõvakattega, vett mitte läbilaskvate pindade, rajamisest.

Sademeveest vabanemiseks kasutatavaid looduslähedasi lahendusi, nagu rohealasid, viibetiike, vihmaaedasid, imbkraave ja muid lahendusi, mis võimaldavad sademeveest vabaneda eelkõige maastikukujundamise kaudu, vältides sademevee reostumist, ei käsitleta sademevee suublasse juhtimisena veeseaduse tähenduses. Seda tuleb DP-de koostamisel, projekteerimisel jms järgnevate tegevuste kavandamisel arvesse võtta.

Meetmed tõhusa sademevee ärajuhtimise tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.13.4.

8.15.5. Tuletõrje veevarustus

ÜP kajastab tuletõrje veevõtukohti vastavalt ÜVK-le ja Maa-ameti vesivarustuse kaardirakendusele[141], uusi veevõtukohti ÜP-ga ei kavandata.

Tuletõrje veevõtukohale kehtivad nõuded (sh selle projekteerimisele ja korrashoiule) on sätestatud tuleohutuse seaduses[142]. Tagada tuleb, et tuletõrje veevarustuseks määratud kohtas on olemas piisav veekogus või vooluhulk tulekahju kustutamiseks, see on nõuetekohaselt tähistatud ning tehniliselt korras. Kui tuletõrje veevarustuseks määratud veevõtukohtade seisund ei ole teada, tuleb see üle vaadata, et anda hinnang nende kasutatavusele. Muuhulgas on soovitav vaadata üle, et igas külas oleks olemas vähemalt üks ligipääsetav koht vee võtmiseks. Tuletõrje veevõtukohtade asukohtade

[138] Kunda linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2017-2033, OÜ Alkranel, 2017
[139] Viru-Nigula valla ühisveevärgi ja - kanalisatsiooni arengukava aastateks 2013-2025, Viru-Nigula Vallavalitsus, 2013
[140] Aseri valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2013-2025, Europolis OÜ, 2013
[141] Ohtlike ettevõtete ja vesivarustuse kaardirakendus, seisuga 05.11.2020
[142] Tuleohutuse seadus, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/13314859?leiaKehtiv

ülevaatamisel tuleb tähelepanu pöörata samuti suvilapiirkondadele, et ka seal oleks tõhusa päästevõimekuse tagamiseks olemas võimalus tuletõrjevee saamiseks.

Kõikidele tuletõrje veevõtukohtadele tuleb tagada juurdepääsud, mis on aastaringselt kasutatavad. See tähendab muuhulgas seda, et veevõtukohta saab kasutada ka talvistes ja äärmuslikes oludes (teepind kannab päästeautot aastaringselt, juurdepäästuteed on lumest lahti lükatud, tuletõrjehüdrant ei ole lumehunniku all või kevadise suurvee ajal üleujutatud, loodusliku veevõtukoha puhul on vajadusel tehtud jäässe auk, vajalikud seadmed ja vahendid on kaitstud külma eest). Kohtades, kus tuletõrje veevõtukohana kasutatakse pinnaveekogu, peab lisaks juurdepääsule olema sõidukile tagatud võimalus ümberpööramiseks.

Meetmed tuletõrje veevarustuse tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.13.5.

8.15.6. Mõju soojavarustusele

Kaugküttesüsteemid on välja arendatud Kundas, Viru-Nigulas ja Aseris. Hajaasustuses on valla soojamajandus lahendatud lokaalküttega. Valla territooriumil tegutsevatel asutustel ja ettevõtetel on oma katlad, kütteks kasutatakse saepuru ja hakkepuitu. Üksikud ettevõtted kasutavad tootmisruumide kütteks ka puidukütte katlaid.[143]

ÜP seletuskirja kohaselt toimub soojavarustuse edasine arendamine valdkondlike arengukavade[144] baasil. Olulisi muudatusi ÜP soojamajanduse arendamisel ei kavanda. Süsteemide põhiliseks arengusuunaks on torustike ja katlamajade renoveerimine, ka sobivamale küttele üleminek.

ÜP-ga ei ole ette nähtud kaugküttealade laiendamist. Olemasolevas kaugküttepiirkonnas on ÜP kohaselt tegevuse kavandamise kaugküttevõrguga liitumine kohustuslik.

Väljapool kaugküttealasid lahendatakse soojavarustus üldjuhul lokaalsete lahendustega. Sel puhul on soovitav kasutada energiasäästlikke ning keskkonda minimaalselt saastavaid süsteeme. Keelatud on märkimisväärselt jääkaineid lendu paiskavad kütteliigid, näiteks raskeõlid ja kivisüsi. Lokaalse soojavarustuse kavandamisel tuleb võimalusel eelistada taastuvaid soojusallikaid (maasoojuspump, õhk-vesi soojuspump, päikesepaneelid, puit jms).

Soojavarustust (energiavajadust) mõjutab märkimisväärselt ka hoonete soojapidavus. Seetõttu tuleb tegevuste kavandamisel tähelepanu pöörata ka hoonete energiatõhususe parandamisele, lähtudes hoone energiatõhususe miinimumnõuetest.[145] Olulisel kohal on ka süsteemide energiavajaduse vähendamine ning efektiivne energiakasutus tegevuse kavandamisel.

Meetmed tõhusa soojavarustuse tagamiseks on toodud ka ptk-is 10.13.6.

8.15.7. Mõju elektrivõrgule

Vallas on viis alajaama - Kunda, Liiva, Viru-Nigula, Aseri ning Aseri KK. Kunda linna varustatakse elektrienergiaga Kunda 110/6 kV alajaamast, mis saab toite Rakvere ja Püssi 330 kV alajaamadest[146]. Aseri ja endise Aseri valla territooriumil toimub elektrivarustus 110/10 KV Aseri alajaama baasil, jaotus on rajatud õhuliinidena, alevikus kaabelliinidena[147]. Viru-Nigulas asub Eesti Energia AS 80

[143] Viru-Nigula valla ÜP KSH väljatöötamise kavatsus. Viru-Nigula Vallavalitsus, Hendrikson&Ko OÜ, 2019; Viru-Nigula valla ÜP LISA 5 – Ülevaade Viru-Nigula vallast. Skepast&Puhkim OÜ

[144] Kunda linna kaugküttepiirkonna soojusmajanduse arengukava 2015-2025; Aseri valla soojusmajanduse arengukava aastateks 2016-2026; haldusjärgse valla territooriumi kohta on vaja soojamajanduse arengukava koostada

[145] Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 11.12.2018 määrus nr 63 „Hoone energiatõhususe miinimumnõuded"; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/113122018014?leiaKehtiv

[146] Andmeallikas: Elering AS

[147] Aseri osavalla planeering 2002

trafopunkti võimsusega 15 674 kVA. Toide tuleb Uhtna 10/20/110 kV, Kunda 6/10/20/110 kV ning Kabala 10/35 kV alajaamast.[148]

Uusi elektriühendusi või alajaamu ÜP-ga ei kavandata. Elektriliinide rekonstrueerimine toimub ÜP-st eraldiseisvalt. ÜP-ga on seatud tingimused vajadusel uute elektriliinide või seadeldiste kavandamiseks.

Uute ühenduste rajamisel on soovitav kaaluda nende asendamist õhuliinide asemel maakaabelliinidega.

Elektripaigaldiste ja elektriliinide läheduses tuleb tegevuse kavandamisel silmas pidada ehitisele kehtestatud kaitsevööndit ja selle ulatust ning kaitsevööndist tulenevaid keelde ja piiranguid (ehitusseadustik[149]). Tegevus kaitsevööndis tuleb kooskõlastada ehitise omanikuga.

Meetmed elektrivõrgu arendamiseks Viru-Nigula vallas on toodud ka peatükis 10.13.7.

8.15.8. Mõju sidevõrgule

Kunda elanikele vahendab sideteenust digitaalne telefonikeskjaam. Sidekaabel jookseb osaliselt õhuliinina, kuid järjest enam on sidekaableid kaasajastatud ja rajatud sidekaabli kanalisatsiooni trassidena[150]. Endise Aseri ja Viru-Nigula valla territooriumidel on rajamisel kiire internetiühendus fiiberoptilise sidekanalisatsioonikaabli abil[151] [152].

Sideteenus ei ole alati igas valla punktis kvaliteetne ning leidub piirkondi, kus levi pole püsiv. Vald on kaetud mitmete mobiilimastidega, mis peaksid tagama teenuse hea kvaliteedi. Valla mobiilimastide arv kasvab aasta-aastalt. Keskustest kaugemale jäävates maalistes piirkondades on vajalik kvaliteetse sideteenuse väljaarendamine, et võimaldada paindlikke lahendusi teenuste kättesaadavuse osas ja kaugtööd.

Uute tegevuste kavandamisel tuleb arvestada avalikes huvides olevate sidevõrkude rajamise võimalusega.

Tegevuse kavandamisel tuleb silmas pidada ehitise kaitsevööndit ja selle ulatust ning kaitsevööndist tulenevaid keelde ja piiranguid (ehitusseadustik[153]). Tegevus kaitsevööndis tuleb kooskõlastada ehitise omanikuga.

Meetmed sidevõrgu arendamiseks Viru-Nigula vallas on toodud ka peatükis 10.13.7.

8.16. Mõjudega arvestamisest taastuvenergeetika arendamise kavandamisel

Vabariigi Valitsus kinnitas 2017. aasta sügisel uue riikliku energiamajanduse arengukava aastani 2030 (ENMAK 2030+), milles on seatud eesmärgiks suurendada taastuvenergia osakaalu aastaks 2030 50%-ni energia lõpptarbimisest[154]. ÜP üldpõhimõttena soodustatakse taastuvenergeetika arendamist. ÜP-ga on määratud põhimõttelised alad, kus edaspidi võib kaaluda tuuleparkide rajamist ning seatud tingimused muude taastuvenergeetikalahenduste (nt päikeseparkide) arendamiseks.

[148] Viru-Nigula valla üldplaneering 2007
[149] Ehitusseadustik: eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv
[150] Kunda linna üldplaneeringu ülevaatus 2014 https://www.riigiteataja.ee/akt/428032014046
[151] Aseri osavalla planeering 2002
[152] Viru-Nigula valla üldplaneering 2007
[153] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv
[154] https://www.mkm.ee/energeetika-ja-maavarad/energiamajandus/energiamajanduse-arengukava

8.16.1. Tuuleenergeetika

Viru-Nigula vallas asuvad hetkel järgmised tuulepargid: Aseriaru tuulepark ning Viru-Nigula tuulepark[155]. Konkreetseid uusi tuuleparke ÜP-ga ei kavandata, kuid määratakse alad, kus edaspidi on võimalik kaaluda tuuleparke (tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivad alad). Täiendavate tuuleparkide kavandamist on võimalik kaaluda ja välja selgitada eriplaneeringu menetluse käigus.

Võimalikud on ka üksiktuulikud[156] ja väiketuulikud[157]. Väiketuulikutele ÜP-ga tingimusi ei seata, nende kavandamine toimub omavalitsuse üksikotsuste (projekteerimistingimust vms) alusel.

Lääne-Viru ja Ida-Viru maakonnaplaneeringute[158] kohaselt on Viru-Nigula vallas kõige soodsamad tuuletingimused rannikualal. Ida-Viru MP-ga on endise Aseri valla territooriumil potentsiaalseks tuulepargialaks määratud Kestla küla piirkond. Lääne-Viru MP-ga tuuleenergeetika arendamiseks sobivaid alasid määratud ei ole, kuna rannikualal on looduskaitsest tulenevad piirangud ja kui ala sobib, on need üksikult ja tuulepargi paigutamiseks väikesed. Tuuleparkide kavandamist Lääne-Viru MP ei välista, kuid ütleb, et sel juhul tuleb sobivust tõestada konkreetse asukohavaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega.

Riigikaitselistest eesmärkidest lähtuvalt on valla territooriumil võimalik tuuleparke ja üksiktuulikuid rajada varasemalt eeldavalt alates 2025. aastast, pärast riigikaitseliste kompensatsioonimeetmete rakendumist[159].

ÜP-ga on teostatud põhimõtteline valik alade osas, mille sees võib edaspidi kaaluda tuulepargi asukohta, kuid tuuleparkide kavandamise aluseks on ÜP lahenduse kohaselt detailplaneering. Põhimõtteliste asukohtade määramise eesmärk on, niipalju kui ÜP tasand võimaldab, välistada võimalikke konflikte DP tasandil, minimeerida kaasneda võivaid keskkonnamõjusid ning luua planeeringulahendus, mille alusel saavad ka teised samas ruumis toimuvad tegevused edukalt toimuda. Täiendavalt on ÜP seletuskirja alusel üksiktuulikute või tuuleparkide püstitamine võimalik detailplaneeringu alusel, mis on kehtestatud enne koostamisel oleva üldplaneeringu kehtestamist.

Tuuleparkideks põhimõtteliselt sobivate asukohtade määramisel on lähtutud vältimis- ja ettevaatuspõhimõttest. Tuuleenergeetika arendamise kaalumine on välistatud aladel, kus see võib avaldada ebasoodsat mõju Natura võrgustiku aladele ning olulist ebasoodsat mõju kaitstavatele loodusobjektidele. Ülejäänud asukohtades ning looduskeskkonna väärtuste osas (nt rohevõrgustik, maavarad, väärtuslik põllumajandusmaa) ei ole tuuleparkideks põhimõtteliselt sobivate alade kattumus nendega automaatselt välistatud, neile kavandamise võimalikkus on juhtumipõhine kaalutlusotsus. Arvestatud on ka nö sotsiaalse puhvriga (seatud minimaalsed kaugused elu- ja ühiskondlikest hoonetest, puhkealadest ning kalmistutest), võimaliku avariiohuga (nt avalikult kasutatavatest teedest peavad tuulikud olema vähemalt 300 m kaugusel) ning muu kavandatava maakasutusega. Täpsemalt vt asukohavaliku kujunemist ÜP seletuskirjast.

Käesolevas KSH-s on tuuleenergeetika arendamise mõju hinnatud ÜP täpsusastmes. Hinnatud on ÜP-ga määratud alade üldist võimalikkust, pidades silmas erinevaid mõjutatavaid valdkondi: Natura võrgustiku alad, kaitstavad loodusobjektid, taimestik, loomastik, maavarad ja maardlad, väärtuslik põllumajandusmaa, kultuuripärand, inimese tervis ja heaolu vms. Mõju analüüsid ja hinnangud sisalduvad KSH aruande vastavates peatükkides. Kuna konkreetseid tuuleparke ÜP-ga ei kavandata, kuid tuulepargi mõju on suuresti juhtumipõhine, sõltudes kavandatavate tuulikute arvust, parameetritest, paigutusest, tehnilistest lahendustest, kaasnevast taristust jms, siis ei ole ÜP staadiumis võimalik läbi viia alapõhiseid uuringuid ning anda detailseid hinnanguid. Oluline on silmas

[155] Viru-Nigula ÜP LISA 5 – Ülevaade Viru-Nigula vallast. Skepast&Puhkim OÜ, 2019

[156] ÜP seletuskirja kohaselt üle 30 m kõrgune üksiktuulik

[157] ÜP seletuskirja kohaselt kuni 30 m kõrgune tuulik

[158] Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+, Ida-Viru maakonnaplaneering 2030+

[159] Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 07.01.2020 kiri nr 17-7/2019/112 kohalikele omavalitsustele taastuvenergia kajastamise kohta üldplaneeringutes

pidada ka seda, et ÜP kehtivusaeg on suhteliselt pikk ning muutuda võib (loodus)keskkond, mida ei ole võimalik ÜP koostamisel ja selle KSH läbiviimisel ette näha. Seega ei ole ÜP staadiumis võimalik määrata, millises ulatuses täpsemalt ja millistel konkreetsetel tingimustel mingi ala, kus edaspidi on võimalik kaaluda tuuleparki, on tuulepargi arendamiseks kasutatav. See tuleb välja selgitada, kui tekib soov konkreetseks arenduseks tuulepargi DP koostamise staadiumis. ÜP KSH läbiviimisel on välja töötatud nõuded uuringuteks vms täiendavateks töödeks, millega tuleb DP koostamisel ja selle KSH läbiviimisel arvestada. Täpsemalt sisalduvad need KSH aruande asjakohastes peatükkides.

Pärast ÜP ja KSH aruande eelnõude avalikku väljapanekut on koostöös asjakohaste ametkondadega ja avalikkuse tagasisidet arvestades vältimis- ja ettevaatuspõhimõtteid ÜP koostamise protsessis täpsustatud ja täiendatud. Põhirõhk täpsustamisel ja täiendamisel on olnud Natura võrgustiku aladel ja kaitstavatel loodusobjektidel, et tagada nende veelgi parem kaitse. Samuti on üle vaadatud tingimused tuuleparkide arendamiseks rohevõrgustiku alal. Keskkonnaametiga lepiti kokku puhvrid kaitstavatele loodusobjektidele[160]. Sellest tulenevalt vaadati üle ka KSH raames antud hinnangud ja DP koostamise etapiks seatud meetmed.

Tuuleenergeetika arendamisel peab olema välistatud ebasoodne mõju Natura aladele, oluline negatiivne mõju kaitstavatele loodusobjektidele, taimestikule ja loomastikule. Toimima peab jääma rohevõrgustik, säilima loodus- ja muinsuskaitselased väärtused, säilima bioloogiline mitmekesisus, vaated kaunitele teelõikudele, vaatekoridoridele, tagatud VPM-ide sihtotstarbeline kasutamine. Väärtuslike maastike ja vaadete osas maastikele tuleb koostada maastikuanalüüs (vt ka ptk 8.10.4). Maardlate alale tuulepargi kavandamiseks on tarvis koostöö Maa-ametiga. Tähelepanu tuleb pöörata tuulikute põhjustatud mürale ja varjutusele (teostada müra modelleerimine ja koostada varjukaart). Tagatud peab olema välisõhus leviva müra vastavus normtasemetele (vt ka ptk 8.14.3) ning infraheli vastavus piirväärtustele.

Kõikide tuulikute kavandamisel, sõltumata nende kõrgusest, tuleb juba asukohavaliku staadiumist alates teha koostööd Kaitseministeeriumiga, kes hindab, kas kavandatav tegevus võib mõjutada mõne riigikaitselise ehitise töövõimet.[161] Planeering, projekteerimistingimused või nende andmise kohustuse puudumisel ehitusloa eelnõu või ehitamise teatis tuleb kooskõlastada Kaitseministeeriumiga. Tuulikute kavandamisel tuleb juba nende asukohavaliku staadiumis teha koostööd ka Siseministeeriumiga, kes hindab, kuidas tuulikud võivad mõjutada ministeeriumi sideteenuste levi.

ÜP lahenduse kohaselt on põhimõtteliselt valla territooriumile perspektiivis võimalik rajada mitmeid tuuleparke, mille koosmõjus on võimalik erinevate mõjude võimendumine (kumulatiivne mõju). Kumulatiivsest mõjust on eeldatavasti enam mõjutatud loomastik (eeskätt linnustik ja käsitiivalised), taimestik ja rohevõrgustik. Nt linnustikule ja käsitiivalistele võib erinevate tuuleparkide koosmõjus suureneda rändetakistus, hukkumisrisk ning häiringud elupaikade ja toitumisalade vahel liikumisel, taimestiku osas suureneda mõju väärtuslikule taimkattele, rohevõrgustiku osas sattuda ohtu selle sidusus ja toimimine. Kumulatiivne mõju võib avalduda nii juhul, kui mitu tuuleparki rajatakse lähestikku kui ka üksteisest kaugemal asetsevate parkide puhul (nt mitu tuuleparki lindude rändeteel). Kuna ÜP-ga ei kavandata konkreetseid tuuleparke ega ole teada perspektiivsete tuuleparkide koguarv ning KSH raames ei viida läbi alapõhiseid uuringud ja detailsemaid hinnanguid, siis ei ole praeguses staadiumis võimalik ka kumulatiivseid mõjusid täpsemalt hinnata. Olulist ebasoodsat kumulatiivset mõju on võimalik vältida, kui iga uue tuulepargi kavandamisel ja sellega

[160] 11.02.2021 toimunud koosolekul Keskkonnaameti, ÜP koostamise töörühma ja KSH eksperdirühma esindajate osalusel töötati välja kaitstavatele loodusobjektidele rakenduvad puhvrid, millesse tuuleenergeetika alasid kokkuleppeliselt ei kavandata. Kõik kokku lepitud puhvrid on toodud ÜP seletuskirjas.

[161] Ehitusseadustiku § 120 lg 1 p 3; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/103032017002?leiaKehtiv; Kaitseministri 26.06.2015 määrus nr 16 „Riigikaitselise ehitise töövõime kriteeriumid, piirangute ruumiline ulatus ja andmed riigikaitselise ehitise töövõimet mõjutavate ehitiste kohta"; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/107042016009?leiaKehtiv

kaasnevate mõjude hindamisel võetakse arvesse nii olemasolevaid kui ka teisi teadaolevaid kavandatavaid tuuleparke.

ÜP koostamise protsessis on üldisi ehitustingimusi täiendatud järgmise tingimusega: *elamu- või ühiskondliku hoone ehitamisel kuni 750 m kaugusele elektrituulikust või DP-ga kehtestatavast elektrituulikust tuleb arvestada tuulikust tulenevate mõjutustega ning vajadusel läbi viia vajalikud uuringud.* Valdkonnad, millele tuleb siinkohal tähelepanu pöörata on müra, infraheli, varjutus ning tuulikutega kaasnevad riskid. Kas ja mis tingimustel on eeltoodud ehitist võimalik soovitud asukohta püstitada, sõltub vastavates valdkonnades läbi viidavate hinnangute tulemustest. Nende läbiviimine ei ole vajalik juhul, kui need on juba teostatud tuuliku kavandamisel ning katavad kaalutavat elamu- või ühiskondliku hoone asukohta. Sel juhul saab tegevuse kaalumisel juhinduda vastava töö tulemustest. Arvestada tuleb aga, et kui mõnes valdkonnas (nt varjutus) on võimalik tuuliku(te)ga kaasneva häiringu talumise osas jõuda kokkuleppele tuuliku(te) omanikuga või nende leevendamiseks võtta kasutusele meetmed elamu- või ühiskondliku hoone arendaja poolt, siis kõikidel juhtudel ei ole see võimalik (nt müra, infraheli). Kui tuuliku(te)ga kaasneb oluline negatiivne mõju ning seda ei saa leevendada elamu- või ühiskondliku ehitise kavandaja poolt, ei ole ehitise püstitamine soovitud asukohta võimalik.

ÜP koostamise protsessis täiendati ÜP seletuskirja tuuleparkideks põhimõtteliselt sobivatele aladele elamute ehitamise osas tingimusega, et elamu sihtotstarbega kinnistutele on lubatud ehitada elamuid. Tuulepargiks põhimõtteliselt sobivale alale elamu lisandumisel või juhul, kui elamu ehitamiseks on väljastatud projekteerimistingimused, tuleb tuulepargi kavandamise soovi korral arvestada samuti elamu kaitseks seatud välistava puhvriga ning 500 – 750 m kaugusele elamust tuulikute püstitamise soovi korral juhinduda eeltoodud tingimustest.

Tuuliku(te) töötamisega kaasnevateks riskideks on nt tuuliku võimalik süttimine ja purunemine, mille tõttu võib ohtu sattuda inimese vara (kahjustumine, hävimine). ÜP seletuskirja kohaselt peab tuuliku kaugust suurtest taristu elementidest olema vähemalt võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast+laba pikkus). Sama põhimõtet on soovitav rakendada elamu- ja ühiskondliku hoone, kuid ka teiste hoonete (nt ärihoone, tootmishoone) puhul, et vältida ohtu varale, aga sellega seoses ka inimese tervisele ja heaolule.

Tuuliku lähedusse hoonete kavandamise põhimõtteid tuleb rakendada nii tuulepargi- kui üksiktuuliku puhul.

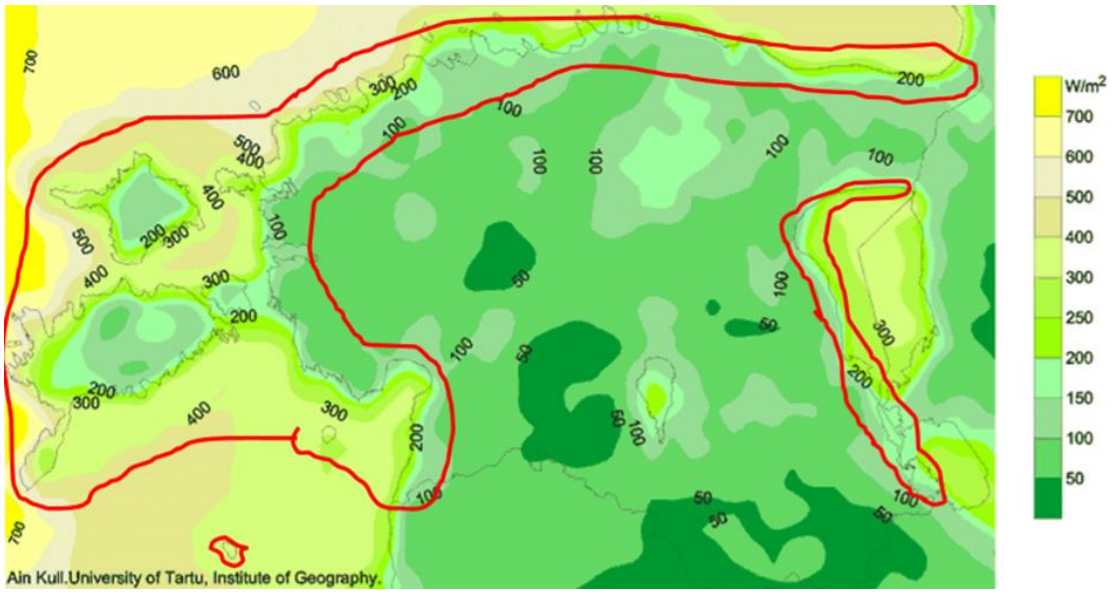
Üksiktuulikud

Üksiktuulikuid on võimalik kavandada majapidamiste või väiksemate ettevõtete tarbeks. Elektri genereerimisel tarbimise läheduses on mitmeid eeliseid:

- hajatootmine vähendab investeeringuvajadust elektri ülekandevõrkudesse ning liinikadusid;
- elektritootmise minek kohalikku omandisse soosib regionaalset arengut, andes tuulises piirkonnas elavatele inimestele ja ettevõtetele soodsa hinnaga tootmissisendi;
- kui elektrit toodetakse taastuvast allikast, vähendab see fossiilsete kütuste põletamisest tulenevat lokaalselt saastet ning globaalseid kliimasüsteemi kahjustusi.

Tuuliku sobivuse hindamiseks kavandatavasse asukohta tuleb samuti arvestada nii riigikaitseliste piirangute kui olemasolevast keskkonnast tulenevate piirangute ja väärtustega, samuti hinnata tuulikust tuleneva müra ja varjutuse mõju (vt eespool).

Tuuliku paigaldamise üle otsustamiseks on põhikriteeriumiteks tuuleressursi ja vajaliku ruumi olemasolu. Perspektiivikamad piirkonnad tuulikute püstitamiseks on samuti rannikualal (vt Joonis 6), kuid ühtset reeglit vajalikule minimaalsele aasta keskmisele tuulekiirusele on raske anda, kuna see sõltub konkreetsest rakendusest. Autonoomse süsteemiga tuuliku paigaldamiseks võib aktsepteerida väiksemat tuuleressurssi, sest alternatiivsed energiaallikad on kallimad ja tihti suuremate keskkonnamõjudega. Autonoomse süsteemi puhul võiks tuuliku paigaldamisele mõelda alates tuulekiirusest 3,5 m/s ja võrguühendusega kohas alates 4,5 m/s.

Joonis 6. Tuulikute perspektiivikamad piirkonnad Eestis (tähistatud punase joonega)[162]

Oluline on tuuliku paigutamine eemale läheduses olevatest objektidest, sest kõik looduslikud ja tehisobjektid takistavad tuule sujuvat voolamist, vähendades tuule kiirust ja tekitades õhukeeriseid ehk turbulentse. Sellistes oludes väheneb tuuliku toodang oluliselt ja turbulentsi poolt põhjustatud vahelduva mehaanilise koormuse tõttu ka tuuliku komponentide eluiga. Seetõttu tuleb tuulik paigutada eemale puudest, majadest ja muudest tuult segavatest objektidest. Arvestama peab ka sellega, et tuuliku hooldamiseks on tuuliku mehhanismide juurde vaja ohutult pääseda, mis võib piirata planeeritava masti kõrgust.

Kui tuuleenergeetika arendamisel lähtutakse ÜP seletuskirjas toodud tingimustest ja KSH aruandes toodud meetmetest, siis olulist negatiivset keskkonnamõju tuuleenergeetika arendamisel eeldada ei ole.

8.16.2. Päikeseenergeetika

Kui esialgu olid ÜP lahenduse kohaselt lubatud vaid oma majapidamise või väiksema ettevõtte tarbeks rajatud süsteemid, siis on ÜP koostamise protsessis ÜP lahendust korrigeeritud selliselt, et lubatud on ka suuremad, omaette maakasutus vajavad päikesepargid. ÜP-ga konkreetseid päikeseparkide alasid ette ei nähta, vaid antakse tingimused, millest nende kavandamisel lähtuda. Üksikmajapidamiste tarbeks mõeldud või väiksema ettevõtte tarbeks rajatud süsteemile otseseid ettekirjutusi pole, vajadusel tegeletakse sellega ehitusprojekti tasandil.

Päikesepaneelide kasutuselevõtt aitab suurendada taastuvenergiaallikate kasutuselevõtu osakaalu ja vähendada taastumatute energiaallikate kasutamist.

Omaette maakasutust vajavaks päikesepargiks asukoha valimisel tuleb võimalusel eelistada väheväärtuslikke ning kasutusest välja langenud alasid (parkimisalad, väheviljakatel põllumajandusmaad, väheväärtuslikud karjamaad, kasutusest välja jäänud tootmisalad vms) ning arvestada elektrivõrku liitumisega. ÜP seletuskirja kohaselt ei ole päikeseparkide rajamine üldjuhul lubatud väärtuslikel maastikel, rohevõrgustikus, väärtuslikul põllumajandusmaal ega kaitsealadel. Eesti on liitunud Bonni konventsiooni (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*[163]) ja sellega seotud lepetega. Konventsiooni COP 12 reolutsiooni punkti 3 b1 alusel tuleb

[162] Criss Uudam. Säästva energia koolitusprogramm. Kuressaare 12.03.2015; http://skk.ee/fileadmin/media/dokumendid/Koolituste_materjalid/energia_koolitusprogramm/CrissUudam_Vaiketuulikud.pdf; vaadatud 23.05.2018

[163] Kättesaadav: https://www.cms.int/, seisuga 03.07.2020

vältida päikeseparkide rajamist nii kaitsealadel kui ka kohtades, kus need võivad ohustada kaitsealuseid liike läbi temperatuuri tõusu, paisumise või päikesepaneelide jahutamisest tingitud elupaiga vee režiimi muutuse. Sellistele aladele päikesepargi kavandamine peaks olema lubatud vaid erandkorras väga põhjendatud vajadusel. Kavandamisel tuleb koostada väärtuste säilimise analüüs.

Päikesepargi kavandamisel maaparandusehitise alale tuleb vältida maaparandussüsteemi rajatiste (eelkõige drenaaživõrgu) kahjustamist, sest sellega võib kaasneda veerežiimi muutus päikesepargi alal ja ümbruskonnas. Samuti ei ole maaparandussüsteemi kahjustamise korral võimalik maad pärast päikesepargi kasutusaja lõppemist põllumajandusmaana uuesti kasutusele võtta. Probleemide ennetamiseks on vajalik taotleda Põllumajandus- ja Toiduametilt projekteerimistingimused.

ÜP seletuskirja kohaselt tuleb vajadusel kaaluda ka visuaalse mõju analüüsi koostamist. Selle vajaduse üle otsustatakse juhtumipõhiselt, sõltuvalt konkreetsest tegevusest ja selle asukohast.

Olemasolevate hoonete katustele ja seintele päikesepaneelide kavandamisel tuleb eelnevalt hinnata hoone konstruktsioonide vastupidavust täiendavale koormusele. Paneelide asetuse planeerimisel tuleb jälgida, et nendelt tulenev võimalik peegeldus ei ohusta lähikonda jäävatel avalikult kasutatavatel teedel liiklejaid. Võimalusel kasutada valgust vähem peegeldavaid paneele.

ÜP-s on asjakohaselt juhitud tähelepanu sellele, et päikeseparkide kavandamisel tuleb analüüsida, kas lähikonnas on olemas sobivad elektrivõrguga liitumise võimalused.

8.16.3. Muud taastuvenergiaallikad

Uusi hüdroelektrijaamu ÜP-ga ei kavandata. Ka olemasolevate paisude lammutamist ÜP-ga ei kavandata. Juhul kui tulevikus on plaanis hüdroelektrijaama rajada, tuleb alates asukohavalikust kuni projekti valmimiseni teha tihedat koostööd Keskkonnaametiga.

Bioenergia tootmine sõltub peamiselt üksikobjekti iseloomust. Biogaasi tootmist saab kavandada kohtades, kus selleks on eeldused, näiteks põllumajandusettevõtete sõnnikuhoidlate juures. Samuti saaks biogaasi toota maahoolduse käigus purustatavast massist, kui see kokku koguda, ja reoveesettest. Biogaasi on puhul tegemist perspektiivse ressursiga, mida saaks kasutada elektri ja sooja tootmisel ning mootorikütusena.

Biomassi (puiduhaket ja -jäätmeid, energiavõsa, saepuru, põhku jms) on võimalik kasutada kütteks.

Maasoojus (geotermaalenergia) on üha suuremat populaarsust koguv energialiik, mida kasutatakse järjest rohkem nii eramajade kui ka ühiskondlike hoonete kütmisel. Maasoojuse kasutamise kavandamisel tuleb hinnata selleks vajaliku vaba maa olemasolu. Probleemiks on investeeringu mahukus, eeliseks väikesed ekspluatatsioonikulud.

Taastuvenergiaallikate rakendamine vajab eelnevat põhjalikku analüüsi iga üksikobjekti puhul eraldi. Taastuvenergiaallikate kasutuselevõttu mõjutab ka nn tavakütuste hind, mis pikemas perspektiivis eeldatavalt tõuseb. ÜP tasandil ja keskkonnamõjust lähtuvalt võib ainult soovitada erinevate taastuvenergiaallikate rakendamist. Siiski tuleb seejuures arvestada ka naabrite heaolu ja huvidega.

Meetmed taastuvenergeetika arendamiseks Viru-Nigula vallas on toodud ka peatükis 10.14.

8.17. Hinnang jäätmemajandusele

Viru-Nigula valla hetkel ainukene jäätmejaam asub Kunda linnas. Jäätmejaamas võetakse vastu tavapäraseid kodumajapidamistes tekkivaid jäätmeid liigiti[164]. Veel on olemas Lääne-Virumaa omavalitsuste ühine jäätmejaam MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus, mis asub Vinni vallas.

[164] Viru-Nigula valla kodulehekülg https://viru-nigula.ee/jaatmetejaam. Andmed vaadatud seisuga 02.04.2025

Valla kahe suurema tiheasutusala Kunda linna ja Aseri aleviku vahe on üle 20 kilomeetri. Ühest jäätmejaamast valla elanike teenindamiseks ei piisa, mistõttu kavandatakse vastavalt ÜP seletuskirjale elanikelt valikkogutud taaskasutatavate tava- ja ohtlike jäätmete ning elektroonikajäätmete vastuvõtuks täiendavat jäätmejaama Aseri alevikku. Jaama kavandatakse olemasolevasse tootmispiirkonda aadressile Kordoni 12. Lisaks plaanitakse Kundasse (Kunda linna jäätmejaama alale) ladustamisplatsi teatud aia- ja haljastusjäätmete (okste, kivide ja kändude) vastuvõtmiseks. Täiendavate jäätmete kogumis- või käitluskohtade kavandamiseks ÜP koostamisel valla seisukohast vajadus puudub. Kui edaspidi tekib vajadus, siis on seda võimalik teha tootmismaal või juhtotstarbeta alal ÜP-s toodud maakasutus- ja ehitustingimuste alusel.

Uute jäätmekäitlusrajatiste kasutamisega ei tohi kaasneda olulist negatiivset mõju pinnasele, pinna- ja põhjaveele ning olulisi häiringuid ümberkaudsetele elanikele müra, õhusaaste ning lõhnahäiringute näol. Rajatisi teenindavate raskeveokite regulaarse liikumise kavandamisel tuleb suunata see mööda elamu-, puhke- ja ühiskondlike ehitiste aladest neid läbimata.

Lisaks asuvad jäätmetekke piirkonnale suhteliselt lähedal maakondliku tähtsusega Lääne-Viru jäätmekeskus ning üks viiest Euroopa Liidu nõuetel vastavast prügilast Uikala prügila.

Lisaks jäätmejaamadele asuvad valla territooriumil ka tootjavastutusorganisatsioonide paigaldatud sega- ja klaaspakendi kogumiskonteinerid, mis on avalikus kasutuses. Pakendite valikkogumine tekkekohale võimalikult lähedal on Viru-Nigula vallas lahendatud hästi.

Meetmed jäätmemajanduse arendamiseks Viru-Nigula vallas on toodud ka peatükis 10.15.

8.18. Hinnang keskkonnaohtlike objektide ning ohtlike ja suurõnnetuse ohuga ettevõtetega arvestamisele

8.18.1. Keskkonnaohtlikud objektid

Viru-Nigula valla territooriumil on Keskkonnaregistri andmetel keskkonnaohtlikeks objektideks kaks ohtlikku jääkreostusobjekti. Üks jääkreostusobjekt (Aseri keskkatlamaja Aseri alevikus) on väheses osas likvideeritud[165]. Tegemist on 3. kategooria jääkreostusobjektiga, millel on märgatav oht reostada lokaalselt pinnast, põhjavett või pinnavett[166]. Jääkreostusobjekt asub tootmismaal, mille osas ÜP-ga muutusi ei kavandata. Jääkreostuse alal ei tohi aga lubada arendada uusi tegevusi enne, kui jääkreostus on nõuetekohaselt likvideeritud. KeM-st saadud info põhjal on KSH koostamise seisuga Aseris teostamisel ka täiendav reostusuuring, mille kohaselt võib reostunud ala ulatus olla teadaolevast laiem, ulatudes olemasolevast jääkreostusobjektist idasse ja kagusse. Jääkreostusega hõlmatud aladel tuleb tegevuste planeerimisel arvestada, et uusi tegevusi ei ole lubatud arendada enne, kui reostus on nõuetekohaselt likvideeritud. Sõltuvalt kavandatava tegevuse iseloomust tuleb likvideerida jääkreostus nii, et saasteainete sisaldused vastavad kas elamumaale või toomismaale kehtestatud piirväärtustele. Reostuse likvideerimisel tuleb juhinduda jäätmeseadusest, veeseadusest ning veeseaduse § 83 alusel kehtestatud keskkonnaministri 28.06.2019 määrusest nr 26 „Ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases“[167], millega kehtestatakse ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases pinnase seisundi hindamiseks ning pinnase seisundi parandamise meetmete kavandamiseks ja rakendamiseks. Teine jääkreostusobjekt, Kunda linna endine tsentraalkatlamaja (JRA0000219), on 5. kateogooria jääkreostusobjekt, milledel olid reostusallikad likvideeritud ning pinnas tunnistati varasemate uuringute või ka viimase hinnangu alusel mittereostunuks või oli reostuse tase alla vastavaid elumaa või tööstusmaa piirarve.

ÜP-ga ei kavandata Viru-Nigula valla territooriumile täiendavaid keskkonnaohtlikke objekte. Igapäevaselt tuleb jälgida, et kõik olemasolevad ja tulevikus kavandatavad (potentsiaalselt)

[165] EELIS, seisuga 23.10.2026
[166] Viru-Nigula valla ÜP LISA 5 – Ülevaade Viru-Nigula vallast. Skepast&Puhkim OÜ, 2019
[167] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/104072019006

keskkonnaohtlikud objektid (peamiselt erinevad maapealsed ja maa-alused kütuse- jm kemikaalimahutid) ei kujutaks endast reaalset ohtu ümbritsevale keskkonnale, eriti pinnasele ja põhjaveele.

8.18.2. Ohtlikud ja suurõnnetuse ohuga ettevõtted

Viru-Nigula vallas paikneb kaks kemikaaliseaduse alamaktis „Kemikaali ohtlikkuse alammäär ja ohtliku kemikaali künniskoguse ning ettevõtte ohtlikkuse kategooria määramise kord[1\"168] toodud piirmääradest tulenevat suurõnnetusohuga ettevõtet: A-kategooria ettevõte (Estonian Cell AS) ja B-kategooria ettevõte (Wibanx Tank AS Kunda Terminal, endise nimega Baltic Tank AS), mõlemad asukohaga Kunda linnas[169].

AS Estonian Cell tegeleb haavapuitmassi tootmise ja müügiga. Ettevõttes käideldakse peamiselt sööbivaid ja kahjulikke kemikaale ning oksüdeerivaid aineid: vesinikperoksiid, naatriumhüdroksiid, väävelhape, fosforhape, soolhape naatriumhüpoklorit ning naatriumhüdroksiid. Ettevõttes võib suurõnnetuse põhjustada 60% vesinikperoksiid, mis on plahvatusohtlik kui toimub kiire rõhu tõus suletud konteinerites ning kokkupuutel põlevmaterjaliga võib põhjustada tulekahju. Tulekahju tagajärjel on oht saada vigastusi plahvatuse ülerõhust ja laiali paiskuvatest esemetest. Kaugemale võib levida tulekahjust tingitud suits[170].

Wibax Tank AS Kunda Terminal käideldavaks kemikaaliks, mida käideldakse künniskogusest suuremas koguses, on seebikivi.

AS Estonian Cell ohuala on 238 meetrit, mis ei ulatu välja ettevõtte territooriumilt. Wibax Tank AS Kunda Terminali ohuala on 128 meetrit.

Ühegi väljaspool Viru-Nigula valla territooriumi asuva suurõnnetuse ohuga ja ohtliku ettevõtte ohuala valla territooriumile ei ulatu.[171]

[168] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/111022016022?leiaKehtiv

[169] Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 04.11.2020

[170] https://viru-nigula.ee/documents/7609076/8397957/SevesoHOLP_24.11.2016.pdf/040a375c-bcf1-4280-82d0-6c75bdc4433f

[171] Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakendus seisuga 04.03.2020
https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/paasteamet_ohtvesi

Joonis 7. Viru-Nigula valla ohtlikud ettevõtted ja nende ohualad. Allikas Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakendus, seisuga 04.11.2020

Kemikaaliseadus[172] kehtestab erinõuded maakasutuse planeerimisel ja ehitiste projekteerimisel ohtlike käitiste mõjualasse. Olemasolevate suurõnnetuse ohuga ettevõtete ohualadesse ei kavandata ÜP-ga maakasutuse muudatusi. AS-i Estonian Cell ümbruses täpsustatakse ÜP-ga maakasutuse juhtotstarvet ning määratakse tootmise maa-ala, kuid tegemist on juba olemasoleva tootmispiirkonnaga. Wibax Tank AS Kunda Terminali piirkonda määratakse sadama maa-ala juhtotstarve, kuid tegemist on samuti olemasoleva sadamaalaga. Tegemist on kehtivas ÜP-s oleva maakasustuse juhtostarbe viimisega vastavusse tegeliku olukorraga. Edaspidi tuleb ohtlike ettevõtete mõjualas tegevuste kavandamisel, sh olemasoleva tootmise suurendamisel või laiendamisel juhtumipõhiselt hinnata käitisega seonduvaid riske ja ohte, juhindudes kemikaaliseaduses sätestatud korrast.

Uusi ohtlikke ning suurõnnetuse ohuga ettevõtteid ÜP-ga ei kavandata. Ohtliku ettevõtte staatuse võivad kõige suurema tõenäosusega saavutada tanklad, kui paigaldatakse gaasikütuse tankimisseadmed ja ka põllumajandusettevõtted, kui kütusena hakatakse kasutama vedelgaasi. Uute ohtlike ettevõtete kavandamisel tuleb juhinduda kemikaaliseadusest ning hinnata keskkonnamõju olulisust KeHJS-es sätestatud korras.

Arvesse tuleb võtta teisi lähipiirkonnas olemasolevaid ning piirkonda kavandatavaid tegevusi ja võimalikku koosmõju nendega. Võimalusel tuleks vältida uute ohtlike ja suurõnnetuse ohuga ettevõtete kavandamist elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavate ehitiste kõrvale. Tagada tuleb ohutud kaugused ja luua puhvertsoonid ohtlike ettevõtete ja elamurajoonide, ühiskondlike ehitiste alade, puhkealade ning peamiste transpordiliinide vahele.

[172] Kemikaaliseaduse § 32, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/110112015002?leiaKehtiv

Igapäevaselt tuleb jälgida, et kõik ohtlikud ja suurõnnetuse ohuga ettevõtted ei kujutaks endast reaalset ohtu ümbritsevale keskkonnale.

Meetmed keskkonnaohtlike objektide ning suurõnnetuse ohuga ja ohtlike ettevõtetega arvestamiseks Viru-Nigula vallas on toodud ka peatükis 10.16.

8.19. Hinnang üleujutustega arvestamisele

Üleujutusohu piirkondi ja üleujutusohuga seotud riskipiirkondi[173] ning suure üleujutusalaga siseveekogusid[174] Viru-Nigula vallas ei ole.[175]. Kuna tegemist on rannikuäärse omavalitsusega, võib esineda korduvalt üleujutatavad alasid ning teada on piirkondi siseveekogude ääres, kus perioodiliselt tuleb ette üleujutusi.

Korduvalt üleujutatav ala on ala, mille mullastikust ja taimestikust on võimalik järeldada, et tegemist on pidevalt teatud kindlate perioodide järel üleujutatava alaga. Korduva üleujutusega alasid iseloomustavad sooldunud rannikumullad ja vastavad taimekooslused (roostik, märjad rannaniidud jne). Korduvatest üleujutustest mõjutatud rannad vajavad lisapuhvrit võrreldes randadega, kus üleujutusi ei esine ning kus ranna ja kalda kaitse eesmärk on täidetud tavapärase ehituskeeluvööndi laiusega (mida arvestatakse põhikaardile kantud piirist).[176] Lisaks laugete randade eripära säilitamisele, aitab lisapuhver kaitsta ka inimeste vara üleujutuste eest, mis võivad kaasneda äärmuslike ilmastikutingimustega.

Looduskaitseseaduse § 35 lõige 3^1 kohaselt määratakse korduva üleujutusega ala piir mereranna l üldplaneeringuga. Kui korduva üleujutusega ala piiri ei ole määratud, loetakse korduvalt üleujutatud ala piiriks ühe meetri kõrgune samakõrgusjoon. Viru-Nigula valla ÜP-ga on korduvalt üleujutatava ala piiriks loetud ühe meetri kõrgune samakõrgusjoon. Muudatusi maakasutuses nendele aladele üldjuhul ei kavandata. Välja arvatud Kundas ja Mahus, kus on korduvalt üleujutatavale alale kavandatud puhke- ja looduslik maa-ala ning Kalvis, kus alale ulatub elamu maa-ala juhtotstarve. Kuna ettepanekuid ehituskeeluvööndi vähendamiseks nendel aladel ei tehta, siis ei ole ehitustegevus seal lubatud. Seega võib öelda, et maakasutuse kavandamisel on korduvalt üleujutatavate aladega arvestatud.
Siseveekogude ääres on teadaolevalt regulaarselt üleujutust esinenud Kunda jõe ääres Lontova piirkonnas ning viimase kümne aasta jooksul toimunud ka Pada jõel Unukse-Mahu tee piirkonnas ja Padaorus. ÜP koostamisel on sellega arvestatud, muudatusi maakasutuses nendele aladele ei kavandata.

Edaspidi tuleb üldjuhul vältida ehitamist alale, kus võib esineda üleujutusi. Samuti tuleks vältida nendel aladel ehituskeeluvööndi vähendamiseks ettepaneku tegemist, et mitte luua eeldusi uute ehitiste püstitamiseks. Kui edaspidi on vajadus üleujutatavatele aladele ehitisi siiski kavanda, tuleb arvestada võimalike üleujutustega ning üleujutustest tulenevate riskidega ning rakendada meetmeid ehitiste kaitseks (kõrgem vundament, veekindel vundament, veekindlate materjalide kasutamine vms) ja üleujutusega kaasnevate negatiivsete mõjude leevendamiseks (reovee käitlemiseks sobiva meetodi valimine vms). Tegevuste kavandamisel, mis toovad kaasa muutusi veekogude veetasemes (nt hüdroelektrijaam), tuleb kasutada selliseid insenertehnilisi lahendusi, millega on välistatud üleujutuste tekitamine. Korduvalt üleujutatavale alale jäävate üldkasutatavate alade (nt puhkealade, suplusrandade) puhul tuleb arvestada, et nende kasutamine võib perioodi ti olla häiritud. Võimalike

[173] Määratud VeeS alusel (§ 108-111), eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020044?leiaKehtiv
[174] Loetelu kehtestatud keskkonnaministri 28.05.2004 määrusega nr 58 „Suurte üleujutusaladega siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord", eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/765431?dbNotReadOnly=true
[175] Maa-ameti üleujutusalade kaardirakendus, seisuga 03.11.2020; Keskkonnaregister, seisuga 03.11.2020
[176] Keskkonnaministeeriumi 20.09.2016 a kiri nr 8-2/16/6610-4

üleujutustega tuleb arvestada ka parkimise vms tegevuse korraldamisel, mis võib mõjutada inimese vara ning rakendada asjakohaseid meetmeid vara kaitseks.

Meetmed üleujutustega arvestamiseks on toodud ka ptk-is 10.17.

8.20. Hinnang kliimamuutustega arvestamisele

Prognoosid Eesti tuleviku kliima osas on toodud raportis „Eesti tuleviku kliimastsenaariumid aastani 2100"[177]. Raport koondab olemasolevad teadmised atmosfääri ja aluspinna kliima ning selle muutumise kohta Eestis ja Läänemere regioonis, pidades silmas globaalset konteksti ning sellest tulenevaid lokaalseid seoseid.

Kliimamuutuste mõjuga kohanemise valdkonda plaanitakse ja juhitakse terviklikult „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030" ja selle juurde kuuluva rakendusplaani kaudu[178] (vt täpsemalt ptk 3.1). Nende kohaselt on Eestis 21. sajandi jooksul oodata järgmisi kliimamuutusi:

- **temperatuuritõus** ja sellest tulenevad jää ja lumikatte vähenemine, kuuma- ja põuaperioodid, muutused taimekasvus, võõrliikide, sh uute taimekahjurite ja haigustekitajate levik, külmumata ja liigniiske metsamaa, mis piirab raievõimalusi, sesoonsete energiatarbimistippude muutused, elanike terviseprobleemide sagenemine jms. Prognoositav temperatuuritõus on 2,0–4,3°C, kõige suuremat tõusu on oodata kevadel, järgnevad talvekuud;
- **sademete hulga suurenemine** ja sellest tulenevad üleujutused, kuivenduskraavide ja -süsteemide ning paisude hoolduse mahu suurenemine, jõgede kaldaerosiooni ja sellest tuleneva kaldakindlustamise mahu suurenemine, surve elamute/rajatiste ümberpaigutamiseks, kaevandus- või karjäärivee pumpamismahu suurenemine jms. Prognoositav kuu keskmise sademetehulga tõus on 10-19%, samuti on oodata ööpäevase sademete hulga tõusu (eeskätt suvekuudel);
- **merepinna tõus** ja sellest tulenev kaldaerosioon, oht kaldarajatistele, surve ehitiste ümberpaigutamiseks jms;
- **tormide sagenemine** ning sellest tulenevad nõuded taristu ja ehitiste vastupidavusele ja tormitagajärgede likvideerimise võimele. Tuule kiiruse kasvuks prognoositakse 3-18%, kasv on suurem talve- ja kevadkuudel.

Viru-Nigula vallas on kliimamuutustega seonduvalt maakasutuse ja planeerimise kontekstis tõenäoliselt olulisimateks ilminguteks lumi- ja jääkatte vähenemine, kuuma- ja põuaperioodide sagenemine, sademete hulga suurenemisest ja tormidest tulenevad üleujutused, kaldaerosiooni tugevnemine ning võimalikud muutused ökosüsteemides ja elurikkuses.

Kliimamuutustel võivad olla märkimisväärsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed. ÜP raames on võimalik kliimamuutuste riske ja negatiivset mõju leevendada, kuid maakasutuse planeerimine on vaid üks meede kliimamuutustega kohanemiseks. Haavatavus kliimamuutuste suhtes ning nendega toimetulek sõltub muuhulgas sotsiaalmajanduslikest protsessidest, asustusalade ruumilisest tihedusest, morfoloogiast, tehnilisest ja sotsiaalsest taristust, omavalitsusüksuse haldusvõimekusest, indiviidide teadlikkusest kliimamuutustest ning võimekusest ja võimalustest nendega arvestamisel.

[177] https://keskkonnaportaal.ee/et/eesti-tuleviku-kliimastsenaariumid-aastani-2100, vaadatud 28.03.2025

[178] https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/kliimapoliitika/kliimamuutustega-kohanemine, vaadatud 28.03.2025 https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/kliima/eesti-tegevused/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava, vaadatud 27.01.2020

Alljärgnevalt analüüsitakse ja hinnatakse, kuivõrd Viru-Nigula ÜP lahendus arvestab kliimamuutustega ning käsitletakse kliimamuutuste ennetamise ja leevendamise meetmeid, millega tuleb tegevuste kavandamisel arvestada.

Üheks suurema mõjuga kliimamuutuseks on kliimamuutustega kohanemise arengukava kohaselt **üleujutused**. Rannikuid võivad aina sagedamini ohustada tormide põhjustatud veetõusud ja üleujutused, siseveekogude kaldaid eeskätt tugevast vihmasajust või pikaajalisest sajust põhjustatud üleujutused. Samuti intensiivistub järgmistel aastakümnetel tõenäoliselt kaldaerosioon, mistõttu võivad ohtu sattuda ranna vahetus läheduses asuvad objektid ning kannatada rannaturism. Üleujutusohu piirkondi ja üleujutusohuga seotud riskipiirkondi ja suure üleujutusalaga siseveekogusid Viru-Nigula vallas ei ole, kuid teadaolevalt on regulaarselt üleujutusi esinenud Kunda jõe ääres Lontova piirkonnas, Pada jõel Unukse-Mahu tee piirkonnas ja Padaorus (vt täpsemalt ptk 8.19).

Üleujutused, aga ka temperatuuritõusust tulenev lume- ja jääkatte vähenemine ning sagenevad äärmuslikud kliimasündmused, nagu kuumalained ja põuad, avaldavad vahetut mõju **vee- ja kanalisatsiooniteenuste toimimisele.** Tegevuse planeerimisel on oluline tähelepanu pöörata sademevee ärajuhtimise lahenduste kliimakindlusele ning toimivusele valingvihmade korral. Uute arenduste kavandamisel tuleb vähendada kõvakattega alade osakaalu, lahendada sademevee käitlemine võimalikult tekkekohapõhiselt ning looduslikke protsesse jäljendavalt, et hajutada sademevett ja soodustada vee pinnasesse imbumist (vt täpsemalt ptk 8.15.4). ÜP seletuskirjas toodud tingimused sademevee ärajuhtimise lahenduste kavandamiseks (seletuskirja ptk 5.2.4) arvestavad ka kliimamuutustega.

Kliimamuutustega võivad kaasneda **muutused nii põhjavee kvaliteedis kui maapinnalähedase veekihi veerežiimis.** Viimasest sõltub muldade veerežiim ja kuivendatud maade kasutamine. Kuigi suurt põhjaveetaseme tõusu kliimamuutuste kontekstis ei prognoosita, võib madalatel tasastel aladel maapinnalähedase põhjaveekihi tase tõusta nii palju, et põhjustab soostumist. Kliimamuutused koosmõjus kuivendussüsteemide seisundi halvenemisega (amortiseerumisel) hakkavad omakorda põhjustama muutusi maakasutuses, liigniisked alad laienevad ja võivad jääda kasutusest välja. Sademete hulga kasv suurendab toitainete väljakandmise riski mullast pinna- ja põhjavette. VPM-ide säilitamiseks ja väärtustamiseks tuleb tähelepanu pöörata maaparandussüsteemide toimimise tagamisele. ÜP arvestab sellega läbi maakasutus- ja ehitustingimuste seadmise.

Asustust mõjutavad **tormikahjud** avalduvad üsna juhuslikult, sõltudes pigem juhuste kokkusattumisest, puudulikust ehituskvaliteedist või ohtude ignoreerimisest. Mõningal määral saab neid ennetada ÜP seletuskirjas sätestatud maakasutus- ja ehitustingimustega, kuid olulisel kohal on ka edasine ehitustegevus ja selle kvaliteet (hoonete vastupidavus). Äärmuslike ilmastikunähtuste tagajärjel tekkida võivad elektrikatkestused mõjutavad olulisel määral kõigi elutähtsate teenuste kättesaadavust. Tähelepanu tuleb pöörata taastuvenergiaressursside kasutamisele, mis aitab vähendada äärmuslikest ilmastikuoludest tulenevat riski elektriühenduse katkemisele. ÜP soodustab taastuvenergeetika arendamist.

Kliimamuutustega kohanemise arengukava kohaselt on üks peamisi tulevikukliima riske **kuumalained**, mis tiheasutusaladel võimenduvad soojussaare efektina[179]. Soojussaare teke seostub eelkõige maakasutuse ja ehituslike iseärasustega - kas ja kuivõrd need päikesekiirgust neelavad ja omakorda õhku ruumis kütavad. Viru-Nigula vallas on kolm tihedama asustusega asulat – Kunda linn ning Aseri ja Viru-Nigula alevikud. ÜP-ga ei planeerita sinna tegevusi ega investeeringuid, sh hooneid ja rajatisi, mis õhku ruumis oluliselt kütaksid. Lisaks paiknevad Kunda linn ja Aseri alevik ranniku lähedal ning kõigis on piisavalt rohealasid, mis õhku jahutada aitavad.

Kliima soojenemise positiivne mõju on seotud vegetatsiooniperioodi pikenemisega Eesti laiuskraadil, mis **toetab põllumajandussaaduste tootmist**. Vastava positiivse mõju võimendamiseks on oluline

[179] Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030

pöörata tähelepanu väärtuslike põllumajandusmaade sihtotstarbelises kasutuses hoidmisele ja säilitamisele. ÜP loob selleks eeldused läbi maakasutus- ja ehitustingimuste.

Kliimamuutused mõjutavad ka **ökosüsteeme ja elurikkust**. Tähelepanu tuleb pöörata liikide, koosluste ja ökosüsteemide kaitsele, kaitsealadele ja rohevõrgustikule, millel on tähtis roll elurikkuse hoidmisel. ÜP-ga ei kavandata muudatusi maakasutuses, mis ohustaksid looduskaitseobjekte, kaitsealade terviklikkust ning kaitse-eesmärke. ÜP-ga täpsustatakse Lääne-Viru maakonnaplaneeringus 2030+ määratletud rohevõrgustiku piire, mis parandab võrgustiku sidusust ja toimimist.

Kokkuvõttes on ÜP koostamisel arvestatud võimalike kliimamuutustega. ÜP-ga seatud tingimused erinevate juhtotsarvetega maa-alade edasiseks kasutamiseks ja ehitamiseks aitavad ennetada ning leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda. Meetmed kliimamuutuste ennetamiseks, leevendamiseks ja nendega kohanemiseks on toodud ka ptk-is 10.18.

8.21. Hinnang riigikaitseliste ehitistega arvestamisele

Kunda linnas Toolse tee 15 kinnisasjal on maakasutuse juhtotstarbeks määratud riigikaitse maa-ala. ÜP tingimuste kohaselt on antud kinnisasjal riigikaitselise ehitise planeerimisel vajalik koostada detailplaneering. PlanS § 126 lg 1 p 12 kohaselt lahendatakse detailplaneeringuga müra-, vibratsiooni-, saasteriski- ja insolatsioonitingimused ning seatakse vajadusel muud keskkonnatingimusi tagavad nõuded. Kuigi KSH aruande koostamisel ajal ei ole AÕKS-iga riigikaitselisele tegevusele müranorme kehtestatud (vt ka ptk 8.14.3) on oluline, et tagatud oleks lähedal asuvates elamutes elavate inimeste heaolu nii välis- kui sisetingimustes.

Riigikaitseliste ehitiste töövõimet võivad mõjutada üle 28 m kõrgused ehitised ja mistahes kõrgusega tuulikud (vt täpsemalt ptk 8.16.1), mistõttu kõigi selliste objektide kavandamisel tuleb teha koostööd Kaitseministeeriumiga ning vastavad planeeringud ja projektid ministeeriumiga kooskõlastada.

8.22. Mõjude omavahelised seosed ja piiriülese mõju võimalikkus

Viru-Nigula valla ÜP on pikaajaline arengudokument, mistõttu avalduvad ka planeeringulahenduse rakendamisega kaasnevad mõjud üldjuhul kaudselt, pikaajaliselt ning omavahel seotult. Mõjude omavahelisi seoseid on käesolevas KSH-s arvestatud läbivalt, erinevate teemavaldkondade analüüsi käigus.

Erinevate mõjude omavahelise seose pikaajaliseks ja positiivseks mõjuks võib pidada mugava, atraktiivse ja jätkusuutliku elukeskkonna tekkimist ja säilimist. Selle mõõtmeteks on näiteks hästi läbimõeldud ruumilahendus, piisav elamispindade ja elamute arendamiseks alade olemasolu, esmavajalike teenuste olemasolu ja hea kättesaadavus elanikkonna erinevatele gruppidele, puhas väliskeskkond ja piisavas hulgas ning mugava ligipääsetavusega vaba aja veetmise ja puhkamise võimalusi (kultuuriväärtused, puhke- ja virgestusalad, metsad, veekogude kaldad, asulasisesed haljasalad vms). Kvaliteetset elukeskkonda toetavad ka piisava tihedusega ja heas korras sõiduteed ning sidus jalg- ja jalgrattateede võrgustik, mis parandavad nii liikumisvõimalusi erinevate sihtkohtade ja teenuste vahel, tagavad ühendused tähtsamate transpordisõlmedega ning ühendavad lõpuks tagamaad maakondliku, piirkondlike, kohalike ja lähikeskustega. Samuti on elukeskkonna atraktiivsemaks muutmisel otsene seos maastikul kui inimeste elu- ja töökeskkonnal.

Erinevate mõjude omavahelises seoses avaldub positiivne mõju ka läbi ettevõtluse. Nii piisavalt paindlikud tingimused äri- ja tootmistegevuse arendamiseks kui olemasoleva taristu parendamine loovad ruumilised eeldused nii uute ettevõtete lisandumiseks kui olemasolevate edasiarendamiseks. See toob kohapeale juurde mitmekülgseid töökohti ning aitab eeldatavalt vähendada ka elanike väljarännet. Ettevõtlusel on oluline roll ka valla majanduslikus heaolus ning atraktiivse ja jätkusuutliku elu- ja kultuurikeskkonna kujundamises. Uute ettevõtete lisandumisel ja olemasolevate

laiendamisel, aga ka taristu (eeskätt sadamate, raudteede, teedevõrgu) arendamisel võib olla kumulatiivne negatiivne mõju, mis võib ilmneda looduskeskkonnale ning inimese tervisele ja heaolule läbi õhusaaste, müra, joogivee kvaliteedi halvenemise, valgusreostuse, elupaikade kao vms. KSH läbiviimisel kavandatud ja käesolevas aruandes välja toodud meetmete rakendamisel ei kaasne planeeringulahenduse elluviimisega erinevate mõjude omavahelises seoses eeldavalt olulist negatiivset mõju.

ÜP kohase maakasutuse alusel tuleb kohalikul omavalitsusel edaspidi kaalutlusotsuste tegemisel silmas pidada ja arvestada ka erinevate mõjude omavahelise seosega.

Piiriülest keskkonnamõju ehk mõju mõne naaberriigi keskkonnaseisundile näha ei ole.

9. Ülevaade alternatiivsetest arengustsenaariumidest

Erinevaid stsenaariume valla ruumilise arengu suundade osas Viru-Nigula valla ÜP koostamise käigus ei tekkinud. ÜP lahenduse väljatöötamisel analüüsiti erinevaid võimalusi hajaasustuse ja kompaktse asustusega maakasutuse ja ehitustingimuste osas. Need tingimused on planeeringulahenduse osa, kuid eraldiseisvana ei kujuta endast põhimõttelisi strateegilisi arengustsenaariume KeHJS-e § 40 mõistes.

Alljärgnevalt on analüüsitud tõenäolist arengut juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida või tehakse seda vaid osaliselt.

Kui kehtestatud ÜP-ga kavandav maakasutus jääb kas osaliselt või täielikult realiseerimata, siis on tegemist olukorraga, kui ei järgita ÜP-ga seatud ruumilise arengu põhimõtteid. Sel juhul on tõenäoline, et edasine areng toimub ebaühtlaselt ning mitmes valdkonnas kaootiliselt ja kaasaja vajadustele mittevastavalt. On oht, et piisavalt ei arvestata majandus-, elu- ja looduskeskkonna tingimustega. Ohtu võib sattuda loodusväärtuste toimimine ja säilimine, mitmekülgne, jätkusuutlik ja säästev areng ning tähelepanuta jääda erinevate elanikkonna gruppide vajadused.

ÜP realiseerimine võib takerduda erinevate objektiivsete ja subjektiivsete asjaolude taha, nt ressursipuudus, KOV-i, maaomanike ja/või arendajate teadmatus või ükskõiksus, KOV-i poolse järjekindluse ja järelevalve puudumine vms. **Ruumiline planeerimine loob eeldused valla arendamiseks kokkulepitud raamides ja tingimustel, kuid ressursid tegevuste elluviimiseks tuleb leida omavalitsuse, arendajate, teiste ametkondade ja kohalike kogukondade koostöös, tuginedes ÜP-le, asjakohastele arengudokumentidele ning poliitilistele kokkulepetele.**

Maakasutuse juhtotstarbe ja maakasutustingimuste määratlemise kaudu on ÜP arengukavade, tegevusplaanide jt dokumentide kõrval üks alusdokumente valla arengu soodustamiseks ja suunamiseks.

10. Olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed

Käesolevas peatükis käsitletakse ÜP elluviimisega kaasneva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmeid ning antakse hinnang nende meetmete eeldatavale tõhususele. Esitatud leevendusmeetmed on valdavas osas pigem suunised edasise tegevuse kavandamiseks, et ära hoida olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimist.

10.1. Natura 2000 võrgustiku aladega arvestamine

- ÜP alusel tegevuste kavandamisel tuleb silmas pidada ettevaatusprintsiipi, mille kohaselt tuleb Natura mõjusid hinnata igal juhul kui arendusega on väikseimgi võimalus negatiivsete mõjude avaldamiseks Natura alale. Silmas tuleb pidada, et veerežiimi mõjutamise kaudu või müra ja muude häiringute tõttu võivad mõjud avalduda ka tegevuste puhul, mis ei toimu Natura alal ega vahetult selle piiril.
- Põhimaantee nr 1 Tallinn-Narva maantee rekonstrueerimise kavandamisel tuleb läbi viia Natura hindamine nende loodusalade osas, millele ulatub või mille piirkonda jääb rekonstrueeritav teelõik (Aseri loodusala, Mahu-Rannametsa loodusala, Padaoru loodusala ja Sämi loodusala).
- Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustiku rekonkstrueerimise kavandamisel on vajalik läbi viia Natura hindamine Padaoru loodusalale.
- Kunda sadama strateegilise vajaduse realiseerimiseks tuleb läbi viia detailplaneeringu koostamine koos keskkonnamõjude hindamisega, et täpselt välja selgitada sadama laienemise võimalik ulatus ning alade kasutusfunktsioonid. Mõjude hindamise käigus tuleb läbi viia Natura eelhindamine, mille tulemusena selgub Natura asjakohase hindamise läbiviimise vajadus.
- Kunda vesiveski kompleksi miljööväärtuslikul alal kanalite ja tiikide väärtustamise ning kaldasammaste säilitamisel/konserveerimise võimalikkuse ja viisi üle otsustamisel tuleb juhinduda paisu lammutamisega seoses tehtavatest tegevustest ja sellega kaasnevatest mõjudest. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel tuleb arvestada jõe kuulumisega Sirtsi loodusala koosseisu ning tegevus ei tohi minna vastuollu loodusala kaitse-eesmärkide täitmise vajadusega.
- Toolse linnuala ja hanede toitumisalade vahelisele lennuteekonnale jäävad Selja-Marinu piirkonda planeeritud tuulealad (5 väiksemat ala). Nendel aladel tuleb tuuleparkide detailplaneeringu raames teha põhjalikud linnustiku uuringud, vastavalt maismaalinnustiku analüüsile (Eesti Ornitoloogiaühing & Kotkaklubi, 2022). Need uuringud peavad sisaldama ka suuremahulist hanede jt ülelendavate lindude lennukõrguste, -teekondade jm fikseerimist, mille alusel arvutatakse hanedele hukkumisrisk.

10.2. Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks

- ÜP alusel tegevuste kavandamisel tuleb igakordselt täpsustada kaitstavate loodusobjektide (kaitsealad, hoiualad, kaitstavad liigid, püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid) esinemist tegevuste alal ja mõjualal, sest EELIS-e ja keskkonnaregistri andmeid täiendatakse pidevalt. Samuti võidakse muuta kaitstavate loodusobjektide piire, kaitse-eeskirju ja kaitsekorda.
- Kaitstavate loodusobjektide kaitse on tagatud nende kehtiva kaitsekorraga, mis piirab arendusi ja tegevusi kaitstavatel aladel või nõuab nende kooskõlastamist Keskkonnaameti kui kaitsetavate alade valitsejaga. Edasiste tegevuste kavandamisel tuleb sellega arvestada.

- Sellise tegevuse kavandamisel, millel on puutumus kaitstava loodusobjektiga, tuleb tegevuse kavandamise etapis tuvastada/täpsustada olulise keskkonnamõju esinemise võimalikkus keskkonnamõju eelhinnangu käigus, vajadusel algatada KSH/KMH.
- Põhimaantee nr 1 Tallinn-Narva rekonstrueerimise kavandamisel juhul, kui see toimub kaitstaval alal või selle piiril, tuleb hinnata võimalikke mõjusid.
- Tallinn-Jõhvi-Narva maagaasi ülekandetorustiku rekonkstrueerimise kavandamisel tuleb hinnata mõju Padaoru maastikukaitsealale.
- Kunda vesiveski kompleksi miljööväärtuslikul alal kanalite ja tiikide väärtustamise ning kaldasammaste säilitamisel/konserveerimise võimalikkuse ja viisi üle otsustamisel tuleb juhinduda paisu likvideerimisega seoses tehtavatest tegevustest ja sellega kaasnevatest mõjudest. Kunda jõega seotud tegevuste kavandamisel tuleb arvestada jõe kuulumisega Kunda jõe hoiuala koosseisu ning tegevus ei tohi ohustada ala kaitse-eesmärkide täitmist.
- Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigul on keelatud veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine (looduskaitseseaduse § 51 lg 1). See on lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi (looduskaitseseaduse § 51 lg 1^1). Vastavalt LKS § 32 lg 2 on hoiualal keelatud ka nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.
- Letipea maastikukaitseala rannaala osale määratud matkaraja kavandamisel tuleb arvestada kaitsvata taimeliigi kasvukohaga ning suunata rada selge tähistusega liigi kogumikest mööda. Kõik matkarajaga seonduvad tegevused tuleb kooskõlastada kaitseala valitsejaga (Keskkonnaamet).
- <u>Tuulepagi kavandamisel (DP staadiumis) tuleb arvestada, et</u>:
    - Toolse looduskaitseala ja hanede toitumisalade vahelisele lennuteekonnale jäävad Selja-Marinu piirkonda planeeritud tuulealad (5 väiksemat ala). Nendel aladel tuleb tuuleparkide detailplaneeringu raames teha põhjalikud linnustiku uuringud, vastavalt maismaalinnustiku analüüsile (Eesti Ornitoloogiaühing & Kotkaklubi, 2022). Need uuringud peavad sisaldama ka suuremahulist hanede jt ülelendavate lindude lennukõrguste, -teekondade jm fikseerimist, mille alusel arvutatakse hanedele hukkumisrisk.
    - tuulepark peab jääma merikotka ja väike-konnakotka püsielupaigast vähemalt 2 km kaugusele ning metsise püsielupaigast või kaitsealal asuvast elupaigast vähemalt 1 km kaugusele;
    - tuulepargi kavandamisel Letipea poolsaarele ja Kunda soo alal paiknevale tuuleenergeetika arendamiseks põhimõtteliselt sobivale alale tuleb hinnata mõjusid merikotkale (võimalik mõju Kunda, Mahu ja Jäätma püsielupaikadele seoses kotka liikumisega toitumisaladele). Läbi tuleb viia toitumisalade uuring, täpsustada liigi liikumisteed toitumisaladele ja hinnata kaasnevaid mõjusid. Tuulepargi rajamise ja tuulepargilahendusega ei tohi tekitata liigile olulist hukkumisriski kokkupõrkel tuulikutega ega ohustada püsielupaiga ja toitumisalade vahelist sidusust. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, kas ja millistel tingimustel on võimalik vastavatesse asukohta tuuleparki rajada;
    - tuulepargi kavandamisel väike-konnakotka püsielupaigast vähem kui 3 km kaugusele tuleb hinnata mõjusid liigile. Läbi tuleb viia väike-konnakotka toitumisalade uuring, täpsustada liikumisteid toitumisaladele ja hinnata kaasnevaid mõjusid. Tuulepargi rajamise ja tuulepargilahendusega ei tohi tekitata liigile olulist hukkumisriski kokkupõrkel tuulikutega ega ohustada püsielupaiga ja toitumisalade vahelist sidusust. Uuringu

tulemustest lähtuvalt selgub, kas ja millistel tingimustel on võimalik kavandatavasse asukohta tuuleparki rajada;

- tuulepargi korral, mida on soov Letipea maastikukaitseala piirkonnas kavandada rannikule lähemale kui 5 km, tuleb hinnata mõjusid kaitsealaga seotud lindude rändeteedele. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, millistel tingimustel on võimalik kavandatavasse asukohta tuuleparki rajada;
- väljaspool püsielupaiku ja kaitsealasid asuva kanakulli elupaigale tuleb mõju hinnata, kui tuuleparki kavandatakse elupaigale lähemale kui 2 km. Hindamise tulemusena selgub, millistel tingimustel on võimalik tuuleparki kavandatavasse asukohta rajada;
- tuulepargi kavandamisel tuleb hinnata võimalikku mõju nahkhiirtele ning vajadusel võtta tarvitusele meetmed nende kaitseks;
- välistada tuleb tuulepargi rajamine I ja II kaitsekategooriasse kuuluvate taime-, seene- ja samblikuliikide pindalalistel kasvukohtadel. Juhul, kui tuulepargi taristu rajamisega kaasneb kuivendus ja piirkonna veereziimi mõjutamine, tuleb hinnata mõjusid naabruses paiknevatele kaitstavatele taimeliikidele ning arvestada lahenduse väljatöötamisel kaitstavate liikidega;
- iga konkreetse tuulepargi kavandamisel tuleb liikide levikuandmeid täpsustada ning:
    - juhul, kui leitakse uusi I ja II kaitsekategooriasse kuuluvate liikide elupaiku/kasvukohti, tuleb rakendada puhvreid liikide kaitseks. Linnustiku puhul tuleb vajadusel hinnata mõju toitumisalade ja elupaikade vahelisele liikumisele. Nende loomastiku elupaikade puhul, mis ei ole kaitstud püsielupaigana ega asu kaitsealal ning taime-, seene- ja samblikuliikide mitte pindalaliste kasvukohtade puhul on puhvri ulatus juhtumipõhine kaalutlusotsus;
    - juhul, kui leitakse uusi III kategooria liikide elupaiku/kasvukohti, tuleb hinnata mõjusid liikidele ning võimalusel arvestada liikide elupaikade/kasvukohtade kaitse vajadusega. Vajadusel tuleb rakendada puhvreid liikide kaitseks (juhtumipõhine kaalutlusotsus).

Vt ka meetmeid ptk-is 10.4 (meetmed taimestiku ja loomastiku kaitseks) ja ptk 10.7 (meetmed pinnaveekogude ja maaparandussüsteemide kaitseks).

Meetmed on tõhusad, sest võimaldavad arvestada kaitstavate loodusobjektide ja nende kaitse-eesmärkidega ning vältida nende kahjustamist.

10.3. Meetmed väärislupaikade kaitseks

- Tegevuste kavandamisel tuleb igakordselt täpsustada väärislupaikade esinemist tegevuste alal ja mõjualal, sest keskkonnaregistri andmeid täiendatakse pidevalt.
- Keskkonnaregistrisse kantud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas paikneva väärislupaiga alal on keelatud raie, va erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskkonnaameti nõusolekul.
- Kaitstava väärislupaiga alal on soovitatav vältida maakasutuse muutmist ning uute arenduste kavandamist. Raadamist on soovitav vältida ka kaitstava väärislupaiga piiril.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna võimaldavad arvestada kaitstavate väärislupaikadega ning vältida nende kahjustamist.

10.4. Meetmed taimestiku ja loomastiku kaitseks

- Soovitav on üldjuhul vältida suuremaid loodusliku taimestiku kadu põhjustavaid arendusi metsaaladel või niitudel, samuti sooaladel. Samuti on soovitatav vältida põllumaade vahel paiknevate metsaalade raadamist säilitamaks taimkatte mitmekesisut ja tagamaks ühtlasi ka rohevõrgustiku toimimist.
- Valda läbivate suuremate maanteede arendamisel (eelkõige riigimaantee nr 1 Tallinn-Narva maantee rekonstrueerimisel) tuleb arvestada ulukite läbipääsu tagamise vajadusega ökoduktide või loomapääsude abil.
- Raudteede arendamisel tuleb need jätta tarastamata lõikudel, kus need ristuvad rohevõrgustiku elementidega, et säilitada loomade liiklumisteed.
- Kui võõrliigi kasvukohas on vältimatult vajalik teha ehitustöid või muud tegevust, mille käigus on vajalik teostada kaevetöid, tuleb enne töödega alustamist tööde tegemise viis Keskkonnaametiga kokku leppida.
- Tuulepargi kavandamisel (DP staadiumis) tuleb arvestada, et:
    - elektrituulikute rajamisel tuleb üldjuhul vältida kõrge loodusliku väärtusega taimkattega alasid[180]. Tuulepargi arendamise kavandamisel tuleb hinnata mõju olulisust taimestikule. Juhul kui tuulepargi rajamise käigus raadatava ala suurus on üle 100 ha, tuleb KeHJS-e[181] kohaselt läbi viia keskkonnamõju hindamine;
    - kuna linnustik (sh kaitstavate liikide elupaigad) on pidevas muutumises ning linnustiku levikuandmed on katkendlikud, siis tuleb tuuleparkide kavandamisel inventeerida tuulepargi ala ja selle naabruse (vähemalt 1 km raadiuses) linnustik ning hinnata mõjusid linnustikule, sh eraldi kaitstavatele linnuliikidele. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, millistel tingimustel on võimalik kavandatavasse asukohta tuuleparki rajada;
    - kuna piki Soome lahe rannikut kulgevad rändlindude rändeteed, siis tuleb ranniku piirkonda (rannajoonest 5 km raadiuses) tuuleparkide kavandamisel teostada linnustiku rändeteede uuring, et selgitada mõjud rändlindudele. Uuringu tulemustest lähtuvalt selgub, millistel tingimustel on võimalik kavandatavasse asukohta tuuleparki rajada;
    - Keskkonnaministeeriumi tellimusel on koostatamisel töö „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs" (eeldatavasti valmib septembris 2022. aastal), mille tulemusi tuleb arvestada tuulepargi kavandamisel;
    - tuulepargi kavandamisel tuleb hinnata mõjusid käsitiivalistele. Juhul, kui käsitiivaliste levikuandmestik on puudulik, kuid alal esinevad neile sobivad biotoobid või piirkonnas tõenäolised rändekoridorid, tuleb teostada käsitiivaliste uuring;
    - tuulepargi kavandamisel tuleb kaasneva mõju hindamisel silmas pidada ka kumulatiivseid mõjusid, võttes arvesse piirkonnas paiknevaid või teadaolevaid kavandamisel olevaid tuuleparke ning muid olemasolevaid objekte ja arendusi.

Vt ka meetmeid ptk-is 10.2 (meetmed kaitstavate loodusobjektidega arvestamiseks).

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad säilitada väärtuslikku taimestikku ning kaitsta loomastikku häirimise ja isendite hukkumise eest.

[180] Kõrge loodusliku väärtusega taimkattega aladeks loetakse käesolevas KSH-s Natura 2000 elupaigatüübid, vääriselupaigad, looduslikus seisundis sood, loodusliku taimkattega rannikualad, poollooduslikud kooslused (niidud), samuti suurema pindalaga (vähemalt 5 ha) III kategooria taimeliikide kasvukohad
[181] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/116112010013?leiaKehtiv

10.5. Meetmed rohevõrgustiku kaitseks

- Kõikide tegevuste kavandamisel tuleb arvestada planeeringuga kehtestatavate rohevõrgustiku kasutustingimustega, et tagada võrgustiku sidusus ja toimimine.
- Tuulepargi kavandamisel rohevõrgustiku alale tuleb hinnata mõju võrgustiku sidususele ja toimimisele. Tuulikute asupaigad ning nendega seotud taristu tuleb paigutada nii, et rohevõrgustikku ei killustata ja selle sidusus on tagatud. Samuti ei tohi langeda tugialade kvaliteet. Mõju hindamisel tuleb arvestada tuulepargi koosmõju muude objektide ja võimalike arendustega.
- Valda läbivate suuremate maanteede arendamisel (eelkõige riigimaantee 1 Tallinn-Narva rekonstrueerimisel) või uue tehnilise taristu (eelkõige joonehitise) kavandamisel tuleb käsitleda rohekoridori konfliktkohti ning arvestada rohekoridoride toimimise tagamise vajadusega, luues selleks loomadele läbipääsu ökoduktide või loomapääsude abil. Vajalik on analüüsida ka konflikti kumulatiivsust.
- Raudteed tuleb jätta tarastamata lõikudel, kus need ristuvad rohevõrgustiku elementidega.
- Karjääri kavandamisel rohevõrgustiku alale tuleb hinnata mõjusid rohevõrgustikule ja vajadusel rakendada leevendus- või kompensatsioonimeetmeid võrgustiku toimimise ja sidususe tagamiseks.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad säilitada rohevõrgustikku ning tagada selle sidusust ja toimimist.

10.6. Meetmed põhjavee kaitseks

Üldised tingimused/meetmed põhjavee hea seisundi ja varude tagamiseks

- Tegevuste kavandamisel tuleb arvestada põhjavee kaitstusega. Vältida tuleb põhjavee liigvähendamist.
- Tegevuste kavandamisel ja teostamisel tuleb täita kõiki keskkonnanõudeid.
- Objektide ja tegevuste kavandamisel ning nende elluviimisel ja kasutamisel tuleb jälgida, et pinnasesse ja põhjavette ei sattuks saasteained koguses, mis võib ohustada põhjavee kvaliteeti.

Hajuskoormuse vähendamise meetmed

- Tähelepanu tuleb pöörata reovee kohtkäitlussüsteemide nõuetekohasusele, süsteemide korrastamisele ning järelevalve tõhustamisele kohtkäitluse üle.

Punktkoormuse vähendamise meetmed

- Reostuse vältimise üheks abinõuks on ehitiste kontroll. Saastust aitab tuvastada seirekaevude rajamine nende vahetusse lähedusse ja/või olemasolevate puurkaevude kasutamine veeseisundi muutuste seireks. Seisundi muutusel saab rakendada operatiivselt saaste leviku takistamise meetmeid. Punktreostusallikate nõuetele vastavusse viimisel on oluline reovee puhastusseadmete ja lautade sõnniku- ning silohoidlate korrastamine.
- Jääkreostuse alal ei tohi lubada arendada uusi tegevusi enne, kui reostus on nõuetekohaselt likvideeritud.
- Kehtestatud reoveekogumisalade muutmisel tuleb lähtuda veeseaduses sätestatud korrast.
- Reoveekogumisalasid teenindavate reoveepuhastite vastavust tuleb muuhulgas analüüsida ÜVK arendamise kava ülevaatamise ning uue koostamise käigus ning vajadusel näha ette ressursid puhastite rekonstrueerimiseks või laiendamiseks.
- Omapuhasti asukoha valikul tuleb lähtuda veeseaduses toodud tingimustest.

- ÜVK arendamise kavade ülevaatamisel ning uue kava koostamisel tuleb hinnata, kas vahepealse perioodi jooksul toimunud planeerimis- ja ehitustegevuse tulemusena (elamute, äri- ja tootmisüksuste rajamine) vastab hoonestatud ala reoveekogumisalade määramiseks kehtestatud tingimustele ja kriteeriumitele. Seejuures tuleb arvestada piirkonna põhjavee kaitstust ja sotsiaalmajanduslikke tingimusi. Vastavalt ülevaatamise tulemustele tuleb vajadusel reoveekogumisalade ja nende laiendustega kaetavate alade ulatust ÜVK arendamise kavas korrigeerida.
- Kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjavee ala olemasoluga tuleb arvestada kanalisatsioonirajatiste kavandamisel ning muude pinnast ja põhjavett ohustada võivate objektide ja tegevuste kavandamisel, samuti nende seisukorra tagamisel.

Veevõtust tuleneva koormuse vähendamise meetmed

- Uute tööstusobjektide kavandamise varases staadiumis tuleb analüüsida konkreetse tehnoloogilise lahenduse veevajadust. Üldpõhimõtte kohaselt peavad tööstusettevõtted tehnoloogilise vee allikana kasutama pinnavett.
- Maavarade kaevandamisloa taotluse (ja vajadusel KSH) käigus tuleb täpsustada tingimused, mida tuleb järgida väljapumbatava vee veekogusse juhtimisel ning väljapumbatavate veekoguste vähendamiseks.
- Asustuspiirkondade planeerimisel tuleb arvestada joogivee ressursi olemasolu ja joogivee kvaliteedi nõuetega. Salvkaevude reostustundlikkuse tõttu ei ole soovitav plaanida uute salvkaevude rajamist joogiveeallikatena.
- Veehaarde sanitaarkaitsealal tuleb vältida põhjavee, veekogu või selle osa kvaliteedi halvenemist ulatuses, mis võib joogivee tootmisel kaasa tuua veetöötluse kulude olulise suurenemise (VeeS § 151 lg 1).
- Negatiivse keskkonnamõju vältimiseks peab puurkaevude, puuraukude ja salvkaevude projekteerimine, rajamine, kasutusele võtmine, konserveerimine ja lammutamine toimuma õigusaktides sätestatud korras.

Vt ka meetmeid pinnaveekogude kaitseks ptk 10.7.

Rakendatavad meetmed on eeldatavalt tõhusad, eriti nende komplekssel rakendamisel, kuna aitavad tagada põhjavee kaitse ja varud.

10.7. Meetmed pinnaveekogude ja maaparandussüsteemide kaitseks

- Arendustegevus veekogude lähistel ei tohi halvendada selle mõjupiirkonda jäävate veekogude olemasolevat seisundit. Uue tegevuse kavandamisel tuleb arvestada nii veekogumi olemasoleva seisundiga kui pidada silmas veekogumi seisundile seatud eesmärki, et mitte ohustada selle saavutamist.
- Oluline on selliste tegevuste keskkonnamõju (eel)hindamine, mille puhul on kahtlus, et need võivad veekogumi seisundit halvendada.
- Tegevuste kavandamisel ja teostamisel tuleb täita kõiki keskkonnanõudeid.
- Kunda jõe ääres Lontova piirkonnas Pada jõe ääres Unukse-Mahu maantee piirkonnas ja Padaorus tuleb tegevuse kavandamisel arvestada võimalike üleujutustega ning rakendada meetmeid üleujutusest tingitud kahjude ennetamiseks.
- Veekogu avalikku kasutust ei või kaldaomanik takistada, sealhulgas ei ole lubatud sulgeda vooluveekogu veeliikluseks suuremas ulatuses kui üks kolmandik selle laiusest.
- Kaldaomanik või valdaja peab tagama kallasrajale juurdepääsu planeeringuga kehtestatud tingimustel.

- ÜP-ga kavandatavad supelranna maa-alad tuleb kohaliku omavalitsuse poolt üle vaadata ja hinnata, kas kõikidel supelranna maa-aladel on võimalust ja kas omavalitsusel endal on võimekust neist kõikide puhul täita veeseaduse § 91 nõudeid. Kus seda võimalust/võimekust ei ole, tuleb loobuda supelranna maa-ala planeerimisest.
- Lautri rajamisel on lubatav süvendamisel orgaanilise aine ja mineraalse pinnase eemaldamine, olemasolevate kivide ümberpaigutamine, nihutamine ja/või kuhjamine valli, paadi veeskamiseks vajalike palkide või paadiredeli paigaldamine, mõningane tehiskate, et ei lõhuks pinnast ja muud tegevused, et võimaldada paadi kaldale ja vette tõmbamist, kuid millega ei kaasne olulist looduskeskkonna ümberkujundamist. Lautri rajamisel tuleb lähtuda kehtivatest piirangutest ja kavandatava asukoha keskkonnatingimustest. Veekeskkonnariskiga tegevuse registreering on nõutav veekeskkonnariskiga tegevuste puhul, kui tegevuse maht on vähemalt 5 m³ (VeeS § 196 lg 2). Enne lautri rajamist peab tulenevalt LKS § 38 lg 6 kaaluma tegevuse vastavust LKS § 34 sätestatud ranna ja kalda kaitse eesmärgile. Juhul, kui lautri rajamine kahjustab ranna ja kalda kaitse eesmärgi saavutamist, siis tuleb selles asukohas lautri rajamisest loobuda.
- Lautri rajamisel ei ole lubatud rannajoone muutmine süvendamise käigus ega rajatiste ehitamine.
- Lauter ega paadisild ei pea tingimata olema maismaa poolt mootorsõidukiga juurdepääsetav. Paadisildade ja lautrite püstitamisel avalikult kasutatavatele veekogudele peab olema tagatud avalik juurdepääs kallasrajale ning kallasrajal vaba liikumine.
- ÜP-ga määratud lautrikohtade asukohtadele tuleb tagada juurdepääsud.
- Paadisildade rajamisel tuleb lähtetingimuste väljastamisel kaaluda keskkonnamõju hindamise vajalikkust vastavalt KeHJS-ses sätestatule.
- Maaparandussüsteemi aladel tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda maaparandusseaduses sätestatud korrast. Silmas tuleb pidada, et kavandatava tegevusega ei tohi kahjustada drenaaži või maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist.
- Kuivendatud maa-alade kasutamisel tuleb tagada maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine. Maaparandussüsteemide seisukorra parandamisel ja hoolduse kavandamisel on soovitav lähtuda Ida-Eesti vesikonna maaparandushoiukavast.
- Kaevandatud maa-alade rekonstrueerimisel uute tehisveekogude tekkimisel tuleb võimalusel eelistada veekogude määramist avalikult kasutatavaks, et kohalikel elanikel oleks takistusteta võimalik neid puhkeotstarbel kasutada.
- Kalade rändetingimuste tagamiseks tuleb teha koostööd riigiasutuste ja kohaliku omavalitsusega kohapõhiste lahenduste leidmiseks. Vooluveekogude tõkestusrajatiste likvideerimine või kalade rändetingimuste parandamine muul viisil (kalapääsud) tuleb lahendada juhtumipõhiselt, lähtudes vastavatest uuringutest, tehnilistest alternatiividest ning mõju igakülgsest, tasakaalustatud ja objektiivsest hindamisest (sh sotsiaalmajanduslik ja kultuuriline mõju).
- Kunda vesiveski kompleksi võimaliku taastamise kavandamise korral tuleb arvestada, lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis-ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigul on keelatud olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, uute paisude rajamine ning veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine (looduskaitseseaduse § 51 lg 1). Nimetatud veekogul või selle lõigul on loodusliku sängi, veerežiimi ning veetaseme muutmine paisude rekonstrueerimisel lubatud üksnes juhul, kui sellega parandatakse kalade kudemisvõimalusi (looduskaitseseadse § 51 lg 1^1).
- ÜP-ga määratud lautrikohtade asukohtadele tuleb tagada juurdepääsud.

Vt ka meetmeid põhjavee kaitseks ptk 10.6.

Rakendatavad meetmed on eeldatavalt tõhusad, eriti nende kompleksel rakendamisel, kuna aitavad tagada pinnavee kaitse.

10.8. Meetmed maardlate ja maavarade kaitseks

- Uute maardlate kasutuselevõtmine maavara väljamise eesmärgil toimub juhtumipõhiselt ja õigusaktides sätestatud korras.
- Muu maakasutuse juhtotstarbega tegevuse kavandamisel maardla piirkonnas tuleb lähtuda maavara kaevandamisväärsena ja maavarale olemasoleva juurdepääsu säilitamise põhimõttest.
- Muu tegevuse kui kaevandamise kavandamisel mäeeraldise või maardla alale tuleb silmas pidada põhimõtet, et igasugune muu tegevus mäeeraldise ja maardlaga kattuval alal on võimalik siis, kui kaevandamine on lõppenud ning üldjuhul peab ka maavara olema ammendunud. Kui maavara ei ole ammendunud, on tegevus võimalik vaid juhul, kui selleks on saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastus või luba. Maardla alale tegevuse kavandamise eeldab juhtumipõhist koostööd Maa- ja Ruumiametiga.
- Muu tegevuse kui kaevandamise kavandamisel asukohtadesse, kus need võivad mõjutada maapõue seisundit ja kasutamist, tuleb hinnata kaasnevaid mõjusid ja mõjude olulist.
- Maardla kasutuselevõtul on soovitav vältida alasid, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikus. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt hinnata kaasnevaid mõjusid.
- Lääne-Viru rannikualal rannajoonest kuni 3 km kaugusel liiva ja kruusa ulatuslikku kasutuselevõttu tuleb võimalusel vältida. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt kaaluda kaasnevaid mõjusid rannaala puhke- ja maastikuväärtustele.
- Turba kaevandamine on võimalik vaid kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal või maardlas maapõueseaduses toodud tingimustel[182].
- Kvaliteetne elukeskkond peab säilima ka siis, kui toimub kaevandamine.
- Kaevandamise planeerimisel tuleb hinnata juurdepääsuteede kandevõime vastavust kavandavale liikluskoormusele ja vajadusel plaanida meetmed avalikult kasutatavate teede kandevõime tõstmiseks. Teedele avalduvate mõjude leevendamine toimub kokkuleppel kaevandamisloa taotleja ja tee omanikuga.
- Kaevandamise kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata kaevandamisega seotud transpordi ning masinate ja seadmete tööga kaasnevatele keskkonnahäiringutele (õhusaaste, müra, vibratsioon) ja inimeste elukeskkonnale ning tagada, et tegevusega ei põhjustata olulisi keskkonnahäiringuid.
- Kasutusele võetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastada, et võimaldada maade edasist kasutamist. Kaevandatud ala korrastamise suund tuleb määrata kaevandamisloa taotlemisel kooskõlas Keskkonnaametiga.
- Karjääri ammendumisel tuleb loa omaja korrastamistingimustest lähtuvalt koostada korrastamisprojekt ning projekt ette nähtud aja jooksul ellu viia. Kaevandatud ala korrastamisel tuleb tagada, et maa sobib ümbritsevasse maastikku ega kujuta oma iseärasuste tõttu ohtu seal liikuvatele inimestele või loomadele.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad säilitada maavarade kaevandamisväärsena säilimise ja maavaradele olemasoleva juurdepääsu olukorra, ennetada/leevendada olulisi negatiivseid mõjusid looduskeskkonnale ja selle väärtustele, inimese tervisele ja heaolule.

[182] MaaPS § 45. eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/MaaPS

10.9. Meetmed väärtusliku põllumajandusmaa kaitseks

- Väärtuslikul põllumajandusmaal peab jätkuma üldjuhul põllumajanduslik maakasutus ning nende väärtus ei tohi ajas kahaneda. Muude tegevuste kavandamine väärtuslikule põlluamajndusmaale ei ole välistatud, kuid see peab olema põhjendatud ja hoolikalt läbi kaalutud, vajadusel tuleb hinnata kaasnevaid mõjusid. Muu maakasutuse osas tuleb eelistada tegevusi, mis ei põhjusta väärtuslike põllumajandusmaade olulist vähenemist, massiivide killustamist ega kahjusta nende sihtotstarbelist kasutamist tulevikus. Väärtuslikule põllumajandusmaale muude tegevuste kavandamisel on soovitav eelistada massiivi ebakorrapäraseid servaalasid, mille põllumajanduslik kasutamine on niikuinii raskendatud.
- Väärtuslike põllumajandusmaade toimivuse tagamiseks tuleb nende aladel tagada maaparandussüsteemide toimimine.
- Soovitav on säilitada põldude läheduses olev looduslik taimkate, samuti üksikud puud ja puude grupid põldudel, hekid, metsaribad. Sellised loodusliku taimestikuga kaetud alad võimaldavad suurendada põllumajanduspiirkondade bioloogilist mitmekesisust ja moodustavad kohaliku tasandi rohevõrgustiku. Nende alade metsastamine vms maastiku avatust kaotav tegevus peab olema põhjendatud ja läbi kaalutud.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad säilitada VPM-id põllumajanduslikus kasutuses ning tagada põllumajandustootmise jätkusuutlikkus.

10.10. Meetmed kultuuripärandi kaitseks

- Nende asulate aladel, kus uute arheoloogiliste leidude ilmsikstuleku tõenäosus võib olla suurem (Viru-Nigula alevikus ning Vasta, Unukse, Selja, Malla, Linnuse, Kutsala, Koila ja Kabeli külades[183]) ning aladel, kuhu ei ulatu mälestis või selle kaitsevöönd, tuleb ehitus- ja kaevetöödel arvestada kultuuriväärtusega leidude ja arheoloogilise kultuurkihi ilmsikstuleku võimalusega. Seetõttu tuleb nendes piirkondades ehitustööde ja ka põlluharimise käigus olla tavalisest tähelepanelikum, et võimalikke leide mitte kahjustada.
- Tegevuste kavandamisel tuleb arvestada Muinsuskaitseameti poolt edastatud arheoloogiatundlikele aladega.
- Tagada tuleb XX sajandi arhitektuuripärandi objektide hulka arvatud hoonete hea seisukord ning väärtustada neid kohaliku arhitektuuripärandina.
- Tagada maaehituspärandi hulka arvatud hoonete parim võimalik seisukord ning väärtustada neid kohaliku arhitektuuripärandina.
- Tagada militaarpärandi hulka arvatud objektide parim võimalik seisukord ning võimalusel väärtustada neid kohaliku ehituspärandina. Oluline on tagada inimeste ohutus kasutuseta olevatel militaarobjektidel. Kui hakatakse arendama tootmise maa-ala endise Kutsala seniitraketibaasi (militaarpärandi objekt) alal, siis on enne objekti lammutamist soovitav see dokumenteerida (kirjeldada ja pildistada), et säiliksid andmed objekti viimasest seisukorrast.
- Väärtuslikel maastikel tuleb tagada ajalooline asustusstruktuur ja maastikumuster ehk traditsiooniline külamaastik. Väärtuslike maastike säilimise tagab nende sihipärane hooldamine.
- Tagada tuleb väärtuslike hoonete ja hoonekomplekside (kirikud, mõisasüdamed jms) väärtustamine maastikus, sh vaadeldavus olulistest vaatesuundadest, samuti nende objektide juurest avanevate algupäraste vaadete säilimine.

[183] Arheoloogiamälestiste (kivikalmed, asulakohad, kultusekivid jms) kontsentratsioon on kõige suurem Viru-Nigula alevikus ning Vasta, Unukse, Selja, Malla, Linnuse, Kutsala, Koila ja Kabeli külades.

- Kunda vesiveski kompleksi miljööväärtuslikul alal kanalite ja tiikide väärtustamise ning kaldasammaste säilitamisel/konserveerimise võimalikkuse ja viisi üle otsustamisel tuleb juhinduda paisu (Kunda IV pais) likvideerimisega seoses tehtavatest tegevustest ja sellega kaasnevatest mõjudest ning alale jäävatest looduskaitselistest väärtustest.
- Kunda vesiveski kompleksi miljööväärtuslikule alale jääva paisutuse (Kunda IV pais) likvideerimisega tegelemisel tuleb maksimaalses võimalikus ulatuses arvestada ala miljööväärtuste säilimise ja konserveerimise sooviga.
- Väärtustada maastikku kui inimeste elu- ja töökeskkonda ka väljaspool väärtuslike maastike piire, sest maastikul on tähtis roll piirkondliku ja kohaliku kultuuri kujunemises. Selle teema alla kuuluvad peale traditsiooniliste külamaastike mitmekesisuse ja mosaiiksuse ka linnalised asulad ning suuremad ja väiksemad külakeskused, nende visuaalne ja funktsionaalne atraktiivsus/identiteet ja heakord, korrastatud teed ja teeääred jne – see keskkond, kus kohalik elanik igapäevaselt liigub ja toimetab. Inimene tunneb ennast paremini läbimõeldud ja korrastatud ning meeldivas keskkonnas ning see võib saada mõnelgi puhul argumendiks elukoha valikul ja tuua piirkonda juurde uusi elanikke.
- Väärtuslike maastike kaitseks ja nendele avalduva mõju leevendamiseks seoses kaevandamisega tuleb hoolikalt ja professionaalselt (soovitavalt kaasates maastikuarhitekti) läbi mõelda kaevandamisega rikutud maa-ala (karjääri) korrastamise lahendus, et kaevandamise lõppemisel oleks see kooskõlas väärtusliku maastiku eesmärkide ja väärtustega.
- Tagada miljööväärtuslike alade säilimine ja terviklikkus ning väärtustada neid kui kohalikku arhitektuuri- ja kultuuripärandit.
- Pärandkultuuri objektide kaitse seisukohast on tõhus viis maaomanike teavitamine väärtusliku objekti olemasolust ja selle tähtsusest piirkonna identiteedile ja ajaloole. Pärandkultuuri objektid aitavad väärtustada piirkonna aja- ja kultuurilugu ning luua eeldused nt matka- ja õpperadade mitmekesistamiseks, turismi arendamiseks ning piirkonna aja- ja kultuuriloo (koduloo) uurimise ergutamiseks. Sellele aitavad kaasa suunavate viitade ja teabetahvlite paigaldamine ning vajadusel objektide ümbruse ja juurdepääsude korrastamine.
- ÜP-s nimetatud täiendavad väärtuslikud objektid on soovitav lisada pärandkultuuri objektide registrisse.
- Kuna kultuuriteenuseid pakkuvad objektid (rahvamajad, laululavad, külaplatsid jms) asuvad või on kavandatud enamasti keskustesse, siis on oluline tagada nendes pakutavate kultuuriteenuste mitmekesisus ja kättesaadavus ka keskustest kaugemal elavatele inimestele. See aspekt vajab muuhulgas analüüsimist ka seoses valla ühistranspordi korraldamisega.
- Kuna kultuuriteenustega seotud taristu rajamine ja käigushoidmine on reeglina suures osas projektipõhine, siis on oluline tagada taristu ülalpidamise järjepidevus KOV-i ja riigi toel, et inimestel, sh ürituste/ringide/õpitubade jms korraldajatel ning kogukonnal tekiks kindlustunne tuleviku suhtes.
- Ajaloolistele hoonetele ja rajatistele on vaja leida väärikas sisu (kasutus), et areng selles osas oleks säästev ja samas jätkusuutlik. Vajalik on tagada väärtuslike hoonete ja rajatiste korrashoidmiseks vajalikud ressursid. See võib vajada riiklikul, maakondlikul ja kohalikul tasandil kokkuleppeid.
- Kultuuripärandi säilimise üheks oluliseks aluseks on näha kultuuripärandit kui piirkondlikku konkurentsieelist ja majanduse edendajat. Hästi hoitud kultuuripärand on üheks eeliseks nt (kultuuri)turismi arendamisel.

KOV-il, kultuurimälestiste valdajatel ja Muinsuskaitseametil on soovitav teha omavahel koostööd, et saada asjakohast teavet ning leida sobivad lahendused kultuurimälestiste ja teiste väärtuslike objektide säilitamiseks, kaitseks ning jätkuva kasutuse tagamiseks.

Loetletud meetmed on nende rakendamise korral tõhusad, sest võimaldavad säilitada ja väärtustada valla territooriumil olevat kultuuripärandit.

Vt ka ptk 10.1 „Natura 2000 võrgustiku aladega arvestamine ja ptk 10.2 „Meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks".

10.11. Meetmed sotsiaalse taristu ja ettevõtluse arendamiseks

- Iga uue arenduse kavandamisel tuleb igakordselt asukohapõhiselt ja erinevaid asjaolusid kaaludes hinnata arengu sobivust konkreetsesse asukohta.

Vt ka teised keskkonnameetmete ptk-id.

Meede on eeldatavalt tõhus, kuna aitab tagada kvaliteetse ja jätkusuutliku elu- ja ettevõtluskeskkonna ning tasakaalu erinevate huvide ja õiguste vahel.

10.12. Meetmed inimese tervise ja heaolu kaitseks

10.12.1. Nõuetekohase joogivee tagamine

- Uute hoonestusalade kavandamisel on soovitav analüüsida, kas veevarustust on võimalik tagada mõne olemasoleva puurkaevu baasilt. Alles siis, kui on kindlaks tehtud, et see pole võimalik, teha otsus uue puurkaevu rajamiseks. Puurkaevu projekteerimisel tuleb arvesse võtta, et praktiliselt kogu valla territoorium on reostuse eest nõrgalt kaitstud või kaitsmata.
- Piirkondades, kus ei ole perspektiivis ühisveevärgiga liitumist ette nähtud, on soovitav soodustada ühiskasutatavate veehaarete rajamist, et vältida olukorda, kus igale kinnistule rajatakse oma puurkaev.
- Kaitsmata põhjaveega alal on soovitav soodustada tsentraalsete lahenduste rajamist, et vähendada reostuskoormust põhjaveele ja tagada joogivee kvaliteedinõuetele vastava põhjavee kättesaadavus.
- Joogiveehaaret ei tohi rajada vee võtmiseks veekogust või põhjaveekihist, milles vee algne kvaliteet ei võimalda mõistlike kulutustega tagada vee vastavust joogivee kvaliteedinõuetele.
- Veehaarde sanitaarkaitsealale tegevuse kavandamisel tuleb arvestada veeseaduses sätestatud piirangutega.
- Joogiveeallikana kasutatavad salvkaevud peavad vastama õigusaktidest tulenevatele nõuetele[184]. Salvkaevude reostustundlikkuse tõttu ei ole soovitav rajada uusi salvkaeve joogiveeallikana.
- Salvkaevu omanik peab regulaarselt kontrollima kaevu (sh kaevukaane) seisukorda, et vältida sademevee, kõrvaliste esemete ja elusolendite sattumist kaevu.
- Uusi puurkaeve joogivee ammutamiseks ei ole lubatud rajada jääkreostuse alale.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad vältida joogivee reostamist ning tagada nõuetekohase joogivee kvaliteedi.

10.12.2. Supluskohtade ohutuse ja veekvaliteedi tagamine

- Supluskohad/supelrannad peavad vastama õigusaktidest tulenevatele[185] nõuetele.

---

[184] Taristuministri 24.03.2026 määrus nr 25, eRT: https://www.riigiteataja.ee/et/akt/125032026019?leiaKehtiv

[185] Sotsiaalministri 03.10.2019 määrus nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale", eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/108102019004?leiaKehtiv

Meede on eeldatavalt tõhus, kuna aitab tagada nõuetekohase suplusvee ja supelranna.

10.12.3. Nõuetekohase välisõhu kvaliteedi tagamine

Üldised meetmed

- Üldplaneeringuga on Sadama tee äärde kavandatud piirde asukoht lähedal paiknevate elamualade kaitseks.
- Piirkondades, kus on koostatud mürakaart, tuleb selle andmed võtta aluseks planeeringute koostamisel ja projekteerimistingimuste seadmisel.
- Piirkondades, kus on koostatud müra vähendamise tegevuskava, tuleb kaalutlusotsuste tegemisel ning müra leevendamise meetmete seadmisel juhinduda muuhulgas selles sätestatud müra vähendamise meetmetest.
- Potentsiaalsete mürarikaste aladega (sadamate, tootmisaladega) piirnevate I mürakategooriasse kuuluvate alade kaitseks võib vajalikuks osutuda ka piirangute kehtestamine müra tekitavate tegevuste läbiviimisele (nt teatud tegevuste piiramine öisel ajal ja puhkepäevadel). Vastavat vajadust tuleb kaaluda iga konkreetse tegevuse osas eraldi.
- Kunda linnas Toolse tee 15 kinnisasjal on maakasutuse juhtotstarbeks määratud riigikaitse maa-ala. Kuigi KSH aruande koostamisel ajal ei ole AÕKS-iga riigikaitselisele tegevusele müranorme kehtestatud on oluline, et tagatud oleks lähedal asuvates elamutes elavate inimeste heaolu nii välis- kui sisetingimustes.
- Müraketegooriad tuleb määrata vastavalt ÜP-ga kavandatavatele maakasutuse juhtotstarvetele:
    - II mürakategooriasse määratud haridusasutuse, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutuste maa-alad nimetada ümber ühiskondlike ehitiste maa-alaks. Milliste tegevuste aladel kehtib II kategooria norm, lisada selgituse/märkusena ÜP seletuskirjas;
    - Maatulundusmaa õueala ei ole ÜP kohane maakasutuse juhtotstarve. Soovitav on hajaasustusse määrata maalise asustuse maa-ala juhtotstarve ning lisada seletuskirja selgituse/märkusena, et paiknevatel maatulundusmaa õuealadel (aga ka nendel elamualade, mis on elamumaad maakasutuse sihtotstarbe kohaselt) kehtib II mürakategooria.
- Määrata mürakategooria supelranna maa-alale. Alade paiknemist olemasolevat keskkonda ja ÜP-ga kavandatavaid maakasutuse funktsioone piirkonnas silmas pidades on soovitav II mürakategooria.
- Vaadata üle puhke- ja looduslike alade kategoriseerimine üle, kas mõnes konfliktses kohas on puhke- ja looduslik maa-ala P2 mõistlik muuta P1-ks (I mürakategooria asemel II mürakategooria).

ÜP lahendus tuleb üle vaadata lähtuvalt aprillis 2026 muutunud müra piir- ja sihtväärtuse käsitlusest ning leida lahendus, kuidas planeeringus eristada alad, kus uute tegevuste kavandamisel rakendub müra piir- ja kus sihtväärtus. Soovitav on lahenduse leidmisel teha koostööd seaduseloojaga ning vajadusel ka Terviseametiga, et täpsustada regulatsiooni, tagada selle ühetaoline kohaldamine ning leida lahendus, mis ei osutu omavalitsule ÜP koostamisel ka ebamõistlikult koormavaks.

Meetmed tootmistegevusest lähtuvate negatiivsete mõjude leevendamiseks

- Iga uue arenduse korral või olemasoleva edasiarendamisel, kui sellega kaasneb saasteainete heitmine välisõhku, lõhnahäiringute teke või müra teke ja levik välisõhus, tuleb juhtumipõhiselt anda hinnang mõju olulisusele. Tegevuse kavandamisel, mille jaoks on vajalik õhusaasteluba, tuleb hinnata lõhnahäiringu võimalikku esinemist, välisõhku heidetavate saasteainete koguseid

ning teostada hajumisarvutused. Arvesse tuleb võtta teisi piirkonnas olemasolevaid ning teadaolevaid kavandatavaid heiteallikaid ja võimalikku koosmõju nendega.

- Arenduse korral, mis võib kaasa tuua müra normtaseme ületamise, kuid mille puhul ei viida läbi keskkonnamõju strateegilist hindamist, peab planeeringudokumentatsioon/projekt sisaldama mürahinnangut.
- Tootmistegevuse kavandamisel tuleb tagada, et kavandava tegevusega (eraldiseisvalt või koosmõjus teiste ettevõtetega) ei kaasne olulisi negatiivseid häiringuid ümberkaudsetele aladele (saasteainete piirväärtuste ületamist väljaspool käitise territooriumi ja/või lõhnaaine häiringutaseme ületamist ja/või vastavale alale kehtestatud müra normtaseme ületamist).
- Keskkonnahäiringuid põhjustava tegevuse lubamise osas konkreetsesse asukohta on otsuse tegemisel oluline roll kohaliku omavalitsuse kaalutlusotsusel, et tagada tasakaal erinevate huvide ja õiguste vahel.
- Olemasolevate tootmisalade kõrvale ei tohi üldjuhul lubada uute elamute, puhkealade või teatud otstarbega ühiskondlike hoonete (lasteasutused, koolid, tervishoiu- ja hooldeasutused) rajamist, kui ilmneb, et tootmisala ei suuda tagada nendel aladel nõuetekohast välisõhu kvaliteeti. Uute elamute, puhkealade või ühiskondlike hoonete rajamine on lubatud alternatiivina vaid juhul, kui müra normtaseme täitmise tagab vastava arenduse kavandaja ise.
- Inimeste kaitseks õhusaaste ja välisõhus leviva müra ebasoodsate mõjude eest tuleb vajadusel rakendada ennetavaid ja leevendavaid meetmeid. Eelistada tuleb meetmeid, millega saab vähendada välisõhku paisatavate saasteainete koguseid, lõhnahäiringuid ning müra levikut välisõhku (ehituslikud, tehnoloogilised). Täiendavalt võib rajada müra levikut takistava/vähendava piirde ning jätta või rajada kõrghaljastusega rohelise puhvertsooni (laius sõltub kavandatavast tegevusest). Müratõke/puhvertsoon tuleb üldjuhul rajada häiringut põhjustava käitise piiridesse.
- Tootmistegevuse kavandamisel, mis võib tõenäoliselt põhjustada saasteaine õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamist, tuleb heiteallikate asukoha valikul vältida alasid, kus ebasoodsate ilmastikutingimuste korral on välisõhku väljutatud saasteaine hajumine loodus- või tehisoludest tingitud põhjustel takistatud. Saasteallikad tuleb projekteerida selliselt, et saasteainete väljumiskõrgus tagab saasteainete nõutava hajumise maapinnalähedases õhukihis, et vältida välisõhu saastatuse taseme piirväärtuse ületamist.
- Müratekitavad tegevused tuleb üldjuhul suunata hoonete sisse. Nende tootmis- ja ärimaade puhul, mis piirnevad elamu- ja tundlikemate ühiskondlike ehitiste (haridusasutused, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutused) aladega, tuleb müratekitavad tegevused teostada üldjuhul nende suhtes teisel pool tootmishoonet, et suunata müra tootmisala sisse.
- Loomafarmide kavandamisel tuleb arvestada valitsevate tuulesuundadega. Laut tuleb võimalusel planeerida reljeefilt madalamale ja valitsevate tuulte suhtes allatuult ning sõnnikuhoidlad ümbritseda õhu liikumist suunavate barjääridega (hekid, puud, varjed). Tegevuste läbiviimisel (sõnniku veol, laotamisel) tuleb arvestada ilmastikuoludega.

Meetmed liiklusest lähtuvate negatiivsete mõjude leevendamiseks

- Suuremamahulise äri- või tootmistegevuse ning sadamatega seotud transpordivood tuleb üldjuhul suunata mööda elamu-, puhke- ja ühiskondlike ehitiste aladest neid läbimata.
- Soovitav on määrata Kunda linna ümbersõidu trass koostatava ÜP-ga.
- Üldjuhul mitte kavandada uusi müratundlikke alasid ja hooneid (nt elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud, teatud spordirajatised[186]) suurema liiklussagedusega teede vahetusse lähedusse (kaitsevööndisse) ja olemasolevale raudteedele lähemale kui 200 m hajaasustuses ja 100 m tiheasutuses. Alternatiivina on see lubatud vaid juhul, kui müra

[186] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/163756?leiaKehtiv

normtaseme täitmise tagab vastava arenduse kavandaja ise läbi leevendavate meetmete (tegevuste/objektide paigutus arendusalal, vajadusel müratõke, hea heliisolatsiooniga materjalide kasutamine hoonete välispiiretel vms). Aseri-Sonda ja Kunda raudteede rajamise järgselt tuleb selle lähedusse muude tegevuste kavandamisel arvestada müra modelleerimise tulemustega.

- Uue tee kavandamisel ning olemasoleva rekonstrueerimisel peab taristuobjekti kavandaja arvestama liiklusest tulenevate häiringutega ning tagama välisõhu kvaliteedi normidele vastavuse teega külgnevatel aladel (vajadusel läbi leevendavate meetmete).
- Teelt lähtuva õhusaaste vähendamise seisukohalt on oluline rahuliku ja sujuva liikluse tagamine ning tee regulaarne puhastamine tee äärde kogunevast tolmust ja teehooldusvahenditest.
- Tootmisega kaasnevast liiklusest tulenevate negatiivsete mõjude vähendamiseks tuleb vajadusel kehtestada kiirusepiirangud arendusalal ja/või piirkonnas, mis aitavad vähendada transpordist tulenevat saastet ja müra. Arvestada tuleb, et piirkondlikud kiirusepiirangud on efektiivsed vaid juhul, kui nende rakendamine on võimalik meetmetega, mis ei põhjusta kiirendamist (nt künnised sõiduteel).
- Kruusakattega tee osas on üheks võimaluseks tolmust vabanemiseks tee viimine tolmuvaba katte alla. Kui puuduvad võimalused kohalike teede viimiseks tolmuvaba katte alla, siis tuleb eeskätt elamute ja ühiskondlike hoonete läheduses olevatel teelõikudel teostada perioodiliselt (eelkõige kuival perioodil) tolmutõrjet.
- Parkimine tuleb lahendada omal maaüksusel ja moel, et parkimisega seotud müra ei häiri elanikke.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ära hoida olulised ebasoodsad mõjud inimese tervisele välisõhus leviva müra, saasteainete ja lõhnahäiringute näol.

10.12.4. Nõuetekohase vibratsioonitaseme tagamine

- Hoone tuleb projekteerida ning seadmed, masinad ja muud vibratsiooniallikad paigaldada ja neid hooldada ja kasutada viisil, et nende tekitatud vibratsioon elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ei ületa õigusaktidega kehtestatud vibratsiooni piirväärtusi.
- Uue mäeeraldise kavandamisel, kus plaanitakse lõhkamistöid, tuleb analüüsida ja anda hinnang pinnases leviva vibratsiooni mõjule, soovitavalt läbi pinnases levivate lainete modelleerimise. Maapinna kaudu leviv hoonetele ohutu vibratsioonitase ning ohualad tuleb määrata lõhketööde projektis ning tööde läbiviimisel tagada tegevuse vastavus projektis sätestatule.
- Nii Aseri-Sonda raudteeliini rajamise kui Kunda raudteekoridori pikendamise kavandamisel on soovitav üle vaadata vibratsiooniaspekt ning anda hinnang mõju olulisusele. Raudteeäärsesse tsooni uue hoone kavandamisel tuleb vajadusel ette näha meetmed vibratsiooni mõjude ennetamiseks/leevendamiseks.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad tagada nõuetekohase vibratsioonitaseme.

10.12.5. Nõuetekohase radoonitaseme tagamine

- Hoonete projekteerimisel ja renoveerimisel tuleb arvestada hoone radoonikindluse tagamise vajadusega. Radooniuuringu/meetmete vajaduse üle otsustatakse ehitise projekteerimise käigus.

Meede on eeldatavalt tõhus, kuna aitab ennetada/leevendada radoonist tulenevat kopsuvähki haigestumise riski.

10.12.6. Valgusreostuse vähendamise meetmed

- Välisvalgustus tuleb kavandada selliselt, et see täidab oma eesmärke ning võimalikult vähe reostab keskkonda. Valgustuslahenduste väljatöötamisel tuleb rakendada vastavat kaasaegset oskusteavet, et vältida ülevalgustamist ja vähesäästlike süsteemide rakendamist.
- Välisvalgustuse kavandamisel tuleb jälgida, et valgus on suunatud valgustamist vajavale objektile, mitte sellest eemale.
- Tänavavalgusti puhul tuleb järgida, et valgus ei kiirgu ülespoole ja ka külgedele kiirguks valgust suhteliselt vähem.
- Liiklusohutuse seisukohalt tuleb jälgida, et ettevõtete (reklaam)valgustus ei häiri teedel liiklejaid.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad hoida ära/vähendada valgusreostust ning sellest tulenevat võimalikku olulist negatiivset mõju inimese tervisele ja heaolule.

10.13. Meetmed taristu arendamiseks

10.13.1. Meetmed teede ja liikluse arendamiseks

- Kaaluda tuleb vähemalt Kunda linnas, Aseri ja Viru-Nigula alevikes suurema liiklussagedusega eraomandis olevate teelõikude asuvate kohalike teede avalikku kasutusse määramist, et lihtsustada teede haldamist, hooldust ja remonti.
- Soovitav on määrata Kunda linna ümbersõidu trass koostatava ÜP-ga.
- Tee olemasoleva seisukorra parandamiseks ja hea seisukorra tagamiseks tuleb panustada tee olukorra parandamisse ning tagada hea seisukord läbi jooksva remondi ja hoolduse. Tee hea seisukorra hoidmiseks tuleb tähelepanu pöörata ka liiklust rahustavatele meetmetele (nt kiiruse piiramine) ning veokite suurimale lubatud massile teedel.
- Intensiivsema liiklusega kruusakattega teed on soovitav viia tolmuvaba katte alla.
- Tulenevalt ettevõtluse arengust ja/või elamualade paiknemisest tuleb eelisarendada nende teede rekonstrueerimist või ehitust, kus vajadus selleks on kõige suurem.
- Ette tuleb näha ressursid tee maa-ala regulaarseks puhastamiseks võsast ja puudest, et tagada vajalik külg- ja pikinähtavus.
- Uue tee ehitamise ja olemasolevate rekonstrueerimise kavandamisel, sh valla teehoiukava ülevaatamisel või uue teehoiukava koostamisel, tuleb analüüsida toimunud ja ÜP-ga kavandatavast maakasutusest tulenevaid prognoositavaid muutusi riigi ja kohalike teede liiklustiheduses. Seejuures on oluline anda hinnang ka valda läbivate riigiteede seisukorrale ja vajadusel esitada ettepanekud meetmete rakendamiseks, milleks annab võimaluse liiklusseadus.
- Uue tee kavandamisel ja olemasolevate rekonstrueerimisel tuleb tagada turvalised ja head teeületusvõimalused ning ristumised maanteedega, et ei tekiks nende tugevat katkestavat mõju eri sihtkohtadele ligipääsus. Maantee äärsetele katastriüksustele tuleb tagada juurdepääsud.
- Liiklusele olulist mõju avaldava arenduse kavandamisel tuleb vältida nende planeerimist keskuse tegevusalast väljapoole, mis toob kaasa pendelliikluse.
- Uue tee rajamise kavandamisel tuleb arvestada olemasoleva keskkonna väärtuste ja piirangutega (kaitstavad loodusobjektid, rohevõrgustik, väärtuslik põllumajandusmaa vms), kõikide õigusaktidest tulenevate tingimuste ning vajalike kooskõlastustega.
- Projekteeritavad teed tuleb projekteerida koos sademevee äravoolu lahendustega.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad parandada erinevate elanikkonnagruppide liiklemise võimalusi ja liiklemise ohutust ning tagada teede hea seisukord.

10.13.2. Meetmed sadamate arendamiseks

- Juhul, kui kaubasadamates taotletakse tegevuslubasid, mille realiseerimine toob kaasa CLP määruse kohase ohtliku kemikaali käitlemise või käitluskoguste suurenemise, tuleb iga kord kindlaks teha ja hinnata kemikaaliseaduses[187] toodud asjaolud.
- Väikesadamate arendamise projektide osa peaks olema juurdepääsude rajamine, vajadusel olemasolevate teede rekonstrueerimine ja tolmuvabaks muutmine, parkimiskohtade, jäätmekäitlussüsteemi ja WC-de kasutusvõimaluste läbimõtlemine koostöös kohaliku kogukonnaga.
- Väikesadamate arendamisel on soovitav arvestada koostatavas Eesti mereala planeeringus toodud suunisega, mille kohaselt tuleb uued väikesadamad rajada looduslikult sobivatesse kohtadesse, sobiva sügavusega merealale ja arvestades majanduslikku jätkusuutlikkust ning ohutust, et vältida ebaproportsionaalselt suurt keskkonnamõju ning kulutusi süvendamisele, kaitsele lainetuse eest jms.
- Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse[188] kohaselt puudub sadamas veekogu kallasrada. Selleks, et soovijatel oleks võimalik mööda ranna kallasrada liikuda, tuleb tagada sobiv optimaalne rada ümber sadamate moodustatavate maa-alade.

Vt ka teised asjakohased meetmete ptk-id.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad arvestada nii sadamate arenguvajadustega kui muu kavandatud maakasutusega, samuti looduskeskkonna hea seisundi säilitamise, inimeste tervise ja heaolu tagamisega.

10.13.3. Meetmed raudteede arendamiseks

- Tallinn-Narva maantee 2+2 trassi asukoha määramisel ja projekteerimisel tuleb arvestada Kunda ja Aseri raudteesildade asukohtade ja vajalike gabariitidega.
- Kunda linna ja Kunda sadama ühendusraudtee asukoha ja laiuse planeerimisel tuleb arvestada müratõkkerajatiste rajamise vajadusega, nende asukohad ja tehnilised parameetrid selguvad müra modelleerimise käigus.
- Kunda linna ja Kunda sadama ühendusraudtee planeerimisel tuleb arvestada rohevõrgustiku toimimise tagamise vajadusega.
- Juhul, kui otsustatakse rajada Kunda linna ümbersõit, kaaluda ümbersõidu ja linna ning Kunda sadama ühendusraudtee trasside ühendamist.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad arvestada nii sadamate arenguvajadustega kui muu kavandatud maakasutusega, samuti looduskeskkonna hea seisundi säilitamise, inimeste tervise ja heaolu tagamisega.

10.13.4. Meetmed sademevee ärajuhtimise arendamiseks

- Tiheasustusaladel ja neist väljapoole jäävatel kompaktse asustusega aladel on esmatähtis kokku kogutava sademevee hulga piiramine ja võimalusel vähendamine. Selleks tuleb hoiduda kõvakattega, vett mitte läbilaskvate pindade, rajamisest.
- Vertikaalplaneerimise üldine nõue peaks olema, et sademevett ei juhitaks naaberkinnistutele. Selleks tuleb vajadusel planeerida ja projekteerida olusid arvestavad immutusribad või -peenrad.

---

[187] Kemikaaliseaduse § 32 lg 1, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020011?leiaKehtiv

[188] Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 39[1] lg 1. eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019002?leiaKehtiv

- Kokku kogutud sademevee säästlikul majandamisel on oluline keskkonnasäästlike lahenduste juurutamine: immutamine, kasutamine, äravoolu ühtlustamine. Immutamisele võib mõelda, kui tegu on reostumata veega. Selleks tuleb rajada immutusribasid, nõvasid, vett läbilaskvaid kõnniteid, parklaid, rohekatuseid ja- seinu ja sademevee kogumissüsteeme.
- Lähtuvalt vette sattuvast reostuskoormusest tuleb tagada ärajuhitava sademevee saasteainete sisalduse vastavus piirväärtustele. Kui sademevett juhitakse ära reostunud aladelt (nt Tallinn-Narva maantee, tootmisalade territooriumid, bensiinijaamad, suured kõvakattega parklad), tuleb raskemetallid ja muud ohtlikud osakesed keskkonnareostuse vältimiseks kokku koguda. Tehnilise lahenduse valik sõltub konkreetsest keskkonnast ja piirkonna reostatuse tasemest. Reostusohtlikelt aladelt on puhastatud sademevee suublasse juhtimiseks veeseaduse[189] kohaselt vajalik taotleda keskkonnaluba ning puhastamise tingimused ja nõuded seatakse loaga.

Eesti Standardis EVS 848:2021 „Väliskanalisatsioonivõrk" on toodud HELCOM'i soovitused, mille sisu koosneb põhimõtteliselt kahest eesmärgist: asulate reostuskoormuse vähendamine sademevee nõuetekohase ärajuhtimise teel ning õlisisalduse piiramine sademevees. Standardiga reguleeritakse hoonevälist, nii kinnistutel paiknevat kui ka ühiskanalisatsioonivõrku.

Standardis on toodud sademevee käitlemislahendused prioriteetsuse järjekorras:

- Kui pinnase iseloom, sademevee kvaliteet, õigusaktid ja muud asjaolud seda lubavad, immutatakse sademevesi või vähemalt osa sellest samal alal, kus see tekib.
- Kui sademevett ei saa immutada, tuleb võimalusel tekkekohas äravoolu aeglustada, viivitada (viibeaega pikendada) enne selle ära juhtimist.
- Kui sademevett ei saa immutada või selle viibeaega tekkekohas pikendada, tuleb sademevesi juhtida edasi tõkestava ja viivitava immutussüsteemiga, nt kraavide, lohkude jms kaudu, kus vesi saab imbuda pinnasesse, seda takistab taimestik ja vesi saab aurustuda.
- Kui kraavide abil ei saa vett edasi juhtida, siis juhitakse vesi edasi toruga, rakendades vajadusel enne suublasse juhtimist aeglustust (tiigid), puhastust.
- Kui ka viimast ei saa rakendada, siis viimase lahendusena suunatakse sademevesi lahkvoolsesse ühiskanalisatsioonivõrku.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ennetada saastunud sademevee looduskeskkonda sattumist ning vähendada kokku kogutava ja kanaliseeritava sademevee hulka.

10.13.5. Meetmed tuletõrje veevarustuse tagamiseks

- Tuletõrje veevõtukohtadele tuleb tagada juurdepääsud ning need peavad olema aastaringselt kasutatavad. Kohtades, kus tuletõrje veevõtukohana kasutatakse pinnaveekogu, peab lisaks juurdepääsule olema sõidukile tagatud võimalus ümberpööramiseks.
- Tuletõrje veevõtukohas peab tagatud olema piisav veekogus või vooluhulk tulekahju kustutamiseks, see peab olema nõuetekohaselt tähistatud ning tehniliselt korras.
- Soovitav on tagada igas külas vähemalt üks ligipääsetav koht vee võtmiseks. Tähelepanu tuleb pöörata ka suvilapiirkondadele, et ka seal oleks tõhusa päästevõimekuse tagamiseks olemas võimalus tuletõrjevee saamiseks.
- Tuletõrje veevõtukoha kavandamisel ja kasutamisel tuleb juhinduda tuleohutuse seaduses[190]. sätestatud korrast.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad tagada tõhusa päästevõimekuse tulekahju juhtumise korral.

---

[189] Veeseaduse § 187 p 6, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020044?leiaKehtiv
[190] Tuleohutuse seadus, eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/13314859?leiaKehtiv

10.13.6. Meetmed soojavarustuse arendamiseks

- Soojavarustuse kavandamisel tuleb tagada ohutud kaugused kütusetorustike ja ühiskondlike alade, puhkealade ning peamiste transporditeede vahel.
- Võimalusel tuleb minna kõikides kaugküttekatlamajades üle fossiilsetelt kütustelt taastuvale kütustele.
- Lokaalsete soojavarustuse lahenduste puhul on soovitav kasutada energiasäästlikke ning keskkonda minimaalselt saastavaid süsteeme. Keelatud on märkimisväärselt jääkaineid lendu paiskavad kütteliigid, näiteks raskeõlid ja kivisüsi. Võimalusel tuleb eelistada taastuvaid soojusallikaid.
- Tähelepanu tuleb pöörata hoonete energiatõhususele, lähtudes hoone energiatõhususe miinimumnõuetest.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad parandada soojavarustust ning vähendada kütmisest tulenevad negatiivseid keskkonnamõjusid.

10.13.7. Meetmed elektri- ja sidevõrgu arendamiseks

- Uute ühenduste rajamisel on soovitav kaaluda nende asendamist õhuliinide asemel maakaabelliinidega.
- Eelistatult tuleb elektriliinid paigaldada avaliku kasutusega maadele. Võimaluse korral paigaldada elektrikaabelliinid sildadele, viaduktidele ja estakaadidele.
- Uute energiamahukate tootmisettevõtete asukohavalikul tasub elektrivõrguga liitumise kulude optimeerimise eesmärgil eelistada olemasolevate piirkonnaalajaamade lähedust.
- Uute tegevuste kavandamisel tuleb arvestada avalikes huvides olevate sidevõrkude rajamise võimalusega.
- Sidevõrkude paiknemine on üldjuhul soovitav näha ette mõne muu taristu (maantee) koridoris.
- Keskustest kaugemale jäävates maalistes piirkondades on vajalik kvaliteetse sideteenuse väljaarendamine, et võimaldada paindlikke lahendusi teenuste kättesaadavuse osas ja kaugtööd.
- Elektripaigaldiste ja elektriliinide ning sideliinide läheduses tuleb tegevuse kavandamisel silmas pidada ehitisele kehtestatud kaitsevööndit ja selle ulatust ning kaitsevööndist tulenevaid keelde ja piiranguid[191]. Tegevus kaitsevööndis tuleb kooskõlastada ehitise omanikuga.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad parandada elektri- ja sideühendust ning ennetada/leevendada võrkude arendamisega kaasneda võivaid olulisi ebasoodsaid keskkonnamõjusid.

10.14. Meetmed taastuvenergeetika arendamiseks

Taastuvenergiaallikate rakendamine vajab eelnevat põhjalikku tehnilist ja majanduslikku analüüsi iga üksikobjekti puhul eraldi. Taastuvenergiaallikate rakendamine on soovitatav, kuid seejuures tuleb arvestada ka looduskeskkonna väärtuste ning naabrite heaolu ja huvidega.

Meetmed tuuleenergeetika arendamiseks

- Millises ulatuses täpsemalt ja millistel konkreetsetel tingimustel mingi ÜP-ga määratav ala, kus edaspidi on võimalik kaaluda tuuleparki, on tuulepargi arendamiseks kasutatav, tuleb välja selgitada konkreetsele arendusele algatava DP koostamise staadiumis. DP koostamise käigus

[191] Ehitusseadustik: eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/105032015001?leiaKehtiv

tuleb läbi viia keskkonnamõju strateegiline hindamine koos vajalike uuringutega. Tuulepargi kavandamisel ja sellega kaasnevate mõjude hindamisel tuleb arvestada ka kumulatiivsete mõjudega, võttes arvesse nii olemasolevaid kui ka teisi teadaolevaid kavandatavaid tuuleparke ning muid asjakohaseid objekte. KSH ja uuringute tulemusi tuleb arvesse võtta ka konkreetse tuulepargilahenduse väljatöötamisel.

- Tuulepark tuleb kavandada selliselt, et välistatud on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele, oluline ebasoodne mõju kaitstavatele loodusobjektidele, taimestikule ja loomastikule ning inimese tervisele ja heaolule. Toimima peab jääma rohevõrgustik, säilima loodus- ja muinsuskaitselased väärtused, bioloogiline mitmekesisus, vaated kaunitele teelõikudele, vaatekoridoridele, tagatud väärtusliku põllumajandusmaa sihtotstarbeline kasutamine ja piisavas mahus säilimine tuleviku tarvis. Väärtuslike maastike ja vaadete osas maastikele tuleb koostada maastikuanalüüs. Kaasnevaid mõjusid tuleb leevendada maksimaalses võimalikus mahus.
- Tuulepark tuleb kavandada selliselt, et tagatud on välisõhus leviva müra vastavus normtasemetele ning infraheli vastavus piirväärtustele. Teostada tuleb müra modelleerimine.
- Tuulikute kavandamisel tuleb hinnata tuulikute visuaalset mõju ning varjutust (koostada varjukaart). Masti ja pöörlevate labade varjud ei tohi langeda eluhoonetele või puhkealale. Kui varjud langevad eluhoonetele või puhkealale, tuleb tuuliku paigaldamine kooskõlastada naabritega.
- Tuulikute kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata avariiohtu leevendavatele meetmetele, sh kavandada tuulikud ohutusse kaugusesse avalikult kasutatavatest teedest.
- Kõikide tuulikute kavandamisel, sõltumata nende kõrgusest, tuleb juba asukohavaliku staadiumist alates teha koostööd Kaitseministeeriumiga, kes hindab, kas kavandatav tuulik (tuulegeneraator) tegevus võib mõjutada mõne riigikaitselise ehitise töövõimet.
- Tuulikute kavandamisel tuleb juba nende asukohavaliku staadiumis teha koostööd Siseministeeriumiga, kes hindab, kuidas tuulikud võivad mõjutada ministeeriumi sideteenuste levi.
- Tuuleparkide kavandamisel tuleb analüüsida, kas lähikonnas on olemas sobivad elektrivõrguga liitumise võimalused.
- Oluline on väiketuuliku paigutamine eemale läheduses olevatest objektidest, sest kõik looduslikud ja tehisobjektid takistavad tuule sujuvat voolamist, vähendades tuule kiirust ja tekitades õhukeeriseid ehk turbulentse. Seetõttu tuleb tuulik paigutada eemale puudest, majadest ja muudest tuult segavatest objektidest.
- Üksiktuuliku ja väiketuuliku kavandamisel tuleb seoses selle mõjuga arvestada järgmiste asjaoludega:
    - müratase on määratud õigusaktiga[192] (sõltub ümbritsevast maakasutusest) ja tuuliku tehniliste andmetega;
    - tuuliku ümbrusesse selle kõrguse raadiuses ei tohi jääda naaberkinnistu. Kui tuuliku projektsiooni ala ulatub naaberkinnistule, siis tuleb tuuliku paigaldamine kooskõlastada naaberkinnistu(te) omanikuga/omanikega;
    - visuaalne mõju; hinnata tuleb tuuliku pöörlemisega tekkivate varjude liikumist; masti ja pöörlevate labade varjud ei tohi langeda eluhoonetele või puhkealale. Kui varjud langevad eluhoonetele või puhkealale, tuleb tuuliku paigaldamine kooskõlastada naabritega;
    - masti kõrguse ja kinnituste valikul tuleb kinni pidada tuuliku tootja poolt ette antud andmetest (kui masti ei tarnita koos tuulikuga);

[192] Keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja müratasemе mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid"; eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/121122016027?leiaKehtiv

  - tuuliku kavandamisel tuleb ehitusprojekti juurde lisada müra modelleerimise ja varjutuse hindamise tulemused (varjukaart).

- Elamu- või ühiskondliku hoone kavandamisel kuni 750 m kaugusele elektrituulikust või DP-ga kehtestatavast elektrituulikust tuleb hinnata tuuliku poolt põhjustatud müra, infraheli, varjutuse ning tuulikuga kaasnevate riskide mõju kavandatavatel tegevusele. Kas ja mis tingimustel on uut ehitist võimalik soovitud asukohta püstitada, sõltub vastavate hinnangute tulemustest. Hinnangute läbiviimine ei ole vajalik juhul, kui need on teostatud tuuliku kavandamisel ning katavad kaalutavat asukohta. Sel juhul saab tegevuse kaalumisel juhinduda vastava töö tulemustest. Kohtades, kus hinnangu tulemusena selgub, et kavandatavale tegevusele võib kaasneda oluline negatiivne mõju ning seda ei saa leevendada tegevuse kavandaja poolt, ei ole ehitise püstitamine soovitud asukohta võimalik.
- Tuulepargiks põhimõtteliselt sobivale alale elamu lisandumisel või juhul, kui elamu ehitamiseks on väljastatud projekteerimistingimused, tuleb tuulepargi kavandamise soovi korral arvestada samuti elamu kaitseks seatud välistava puhvriga ning 500 – 750 m kaugusele elamust tuulikute püstitamise soovi korral juhinduda eeltoodud tingimustest.
- Uusi hooneid, mis ei ole vajalikud tuulikute teenindamiseks vms moel nendega seotud, nt elamud, ühiskondlikud hooned, äri- ja tootmine, ei ole soovitav lubada tuulikule lähemale kaugusest, mis on võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast+laba pikkus).

Vt ka meetmeid ptk-ides 9.2 (meetmed kaitstavate loodusobjektide kaitseks), 10.4 (meetmed taimestiku ja loomastiku kaitseks), 10.5 (meetmed rohevõrgustiku kaitseks), 10.8 (meetmed maavarade ja maardlate kaitseks), 10.10 (meetmed kultuuripärandi kaitseks) 10.9 (meetmed väärtusliku põllumajandusmaa kaitseks), 10.12 (meetmed inimese tervise ja heaolu kaitseks).

Meetmed päikeseenergeetika lahenduste kavandamiseks

- Oma majapidamise või ühe tootmiskompleksi tarbeks on otstarbekas päikesepaneelide lokaalne kasutuselevõtmine tuleb lahendada elamu õueala või tootmisterritooriumi piires.
- Omaette maakasutust vajavaks päikesepargiks asukoha valimisel tuleb eelistada väheväärtuslikke ning kasutusest välja langenud alasid (parkimisalad, väheviljakatel põllumajandusmaad, väheväärtuslikud karjamaad, kasutusest välja jäänud tootmisalad vms) ning arvestada elektrivõrku liitumisega.
- Päikeseparkide rajamine ei ole üldjuhul lubatud väärtuslikel maastikel, rohevõrgustikus, väärtuslikul põllumajandusmaal ega kaitsealadel ning Bonni konventsiooni (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*) kohaselt ka kohtades, kus need võivad ohustada kaitsealuseid liike läbi temperatuuri tõusu, paisumise või päikesepaneelide jahutamisest tingitud elupaiga veerežiimi muutuse. Päikesepargi kavandamine eeltoodud aladele peaks olema lubatud vaid erandkorras väga põhjendatud vajadusel. Kavandamisel tuleb koostada väärtuste säilimise analüüs.
- Päikesepargi kavandamisel maaparandusehitise alale tuleb vältida maaparandussüsteemi rajatiste kahjustamist. Probleemide ennetamiseks on vajalik taotleda Põllumajandus- ja Toiduametilt projekteerimistingimused.
- Soovitav on eelistatult päikesepaneelid rajada hoonete katustele või seintele. Olemasolevate hoonete katustele ja seintele päikesepaneelide kavandamisel tuleb eelnevalt hinnata hoone konstruktsioonide vastuvõtuvõimet täiendavale koormusele.
- Paneelide asetuse planeerimisel tuleb jälgida, et nendelt tulenev võimalik peegeldus ei ohusta lähikonda jäävatel avalikult kasutatavatel teedel liiklejaid. Võimalusel kasutada valgust vähem peegeldavaid paneele.

Meetmed muude taastuvenergialahenduste kavandamiseks

- Biogaasijaama rajamisel on oluline silmas pidada tooraine kättesaadavust ning järgmisi aspekte:

  - võrguühenduste lähedus toodetava elektri-ja soojuse tarbeks;
  - võimalus kasutada lähedal asuvatel põllumaadel digestaati väetisena;
  - välistatud on olulised lõhnahäiringud naaberaladele.

- Hüdroelektrijaama kavandamisel tuleb vältida mõju kalade rändele ning alates asukohavalikust kuni projekti lõpliku valmimiseni teha tihedat koostööd Keskkonnaametiga.
- Iga uue arenduse korral tuleb juhtumipõhiselt anda hinnang keskkonnamõju olulisusele. Arvesse tuleb võtta teisi lähipiirkonnas olemasolevaid ning piirkonda kavandatavaid tegevusi ja võimalikku koosmõju nendega.

Vt ka teised asjakohased keskkonnameetmete ptk-id.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ennetada/leevendada taastuvenergia arendamisega kaasneda võivaid olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid, samuti vähendada CO2 emissioone ning leevendada kliimamuutusi.

10.15. Meetmed jäätmekäitluse arendamiseks

- Kohaliku tähtsusega jäätmekäitluskoha rajamisel peab olema tagatud elanike mugav ligipääs jäätmejaama.
- Jäätmekäitluskoha kasutamisel peab välistatud olema oluline negatiivne mõju pinna- ja põhjaveele ning pinnasele ja olulised negatiivsed häiringud ümberkaudsetele elanikele müra ja õhusaaste ning lõhnahäiringute näol.
- Jäätmejaama teenindavate raskeveokite regulaarne liikumise tuleb suunata mööda elamu-, puhke- ja ühiskondlike ehitiste aladest neid läbimata.
- Oluline on maksimaalselt kaasa aidata vallas paiknevate riiklikult oluliste jäätmekäitlusettevõtete jätkusuutlikule arengule.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna parandavad ja ühtlustavad jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutusse suunamise võimalusi.

10.16. Meetmed keskkonnaohtlike objektide ja ohtlike ettevõtetega arvestamiseks

- Igapäevaselt tuleb jälgida, et (potentsiaalselt) keskkonnaohtlikud objektid ning suurõnnetuse ohuga ja ohtlikud ettevõtted ei kujuta endast reaalset ohtu ümbritsevale keskkonnale, eriti pinnasele ja põhjaveele.
- Jääkreostuse alal ei tohi arendada uusi tegevusi enne, kui jääkreostus on nõuetekohaselt likvideeritud. Sõltuvalt kavandatava tegevuse iseloomust tuleb likvideerida jääkreostus nii, et saasteainete sisaldused vastavad kas elamumaa või toomismaale kehtestatud piirväärtustele. Reostuse likvideerimisel tuleb juhinduda jäätmeseadusest, veeseadusest ning veeseaduse § 83 alusel kehtestatud keskkonnaministri 28.06.2019 määrusest nr 26 „Ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases“[193], millega kehtestatakse ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases pinnase seisundi hindamiseks ning pinnase seisundi parandamise meetmete kavandamiseks ja rakendamiseks.

[193] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/104072019006

- Ohtliku käitise mõjualasse tegevuse kavandamisel, sh olemasoleva tootmise laiendamisel tuleb juhtumipõhiselt hinnata käitisega seonduvaid riske ja ohte, juhindudes kemikaaliseaduses sätestatud korrast.
- Võimalusel tuleb vältida uue ohtliku ettevõtte kavandamist elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavate ehitiste kõrvale. Tagada tuleb ohutu kaugus ja luua puhvertsoonid ohtliku ettevõtte ja elamurajoonide, ühiskondlike ehitiste alade, puhkealade ning peamiste transpordiliinide vahel.
- Ohtliku ettevõtte ohualasse jääva maa-ala planeerimisel tuleb planeering või ehitusprojekt kooskõlastada Päästeametiga.
- Uue ohtliku ettevõtte kavandamisel tuleb hinnata keskkonnamõju olulisust keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses[194] sätestatud korras. Arvesse tuleb võtta teisi piirkonnas olemasolevaid ning piirkonda kavandatavaid tegevusi ja võimalikku koosmõju nendega.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ennetada/leevendada olulisi negatiivseid mõjusid, mis võivad kaasneda tegevuse kavandamisel ohtliku ettevõtte lähedusse või uue ohtliku ettevõtte kavandamisega.

10.17. Meetmed üleujutustega arvestamiseks

- Korduva üleujutusega alale ja siseveekogude äärde, kus teadaolevalt esineb üleujutusi, tuleb üldjuhul vältida uute ehitiste püstitamist ning ehituskeeluvööndi vähendamise ettepaneku tegemist, et mitte luua eeldusi uuteks ehitisteks. Ehitamist nendele aladele peaks olema võimalik kaaluda vaid väga põhjendatud juhtudel.
- Kui ehitamine alale, kus esineb üleujutusi (korduvalt üleujutatavad alad rannikul ning perioodiliselt üleujutatavad alad Kunda jõe ääres Lontova piirkonnas ning Pada jõel Unukse-Mahu tee piirkonnas ja Padaorus) osutub vajalikuks, tuleb tegevuse kavandamisel arvestada võimalike üleujutustega ning üleujutustest tulenevate riskidega ning rakendada tehnilisi meetmeid ehitiste kaitseks (kõrgem vundament, veekindel vundament, veekindlate materjalide kasutamine vms) ja üleujutusega kaasnevate negatiivsete mõjude leevendamiseks (reovee käitlemiseks sobiva meetodi valimine vms). Kohalik omavalitsus peab seda silmas pidama detailplaneeringute koostamise korraldamisel ja projekteerimistingimuste andmisel.
- Korduva üleujutusega alale jäävate üldkasutatavate alade (nt puhkealade, suplusrandade) puhul tuleb arvestada, et nende kasutamine võib perioodiliti olla häiritud. Võimalike üleujutustega tuleb arvestada ka parkimise vms tegevuse korraldamisel, mis võib mõjutada inimese vara, rakendades vajadusel asjakohaseid meetmeid selle kaitseks.

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ennetada/leevendada üleujutustest tulenevaid negatiivseid mõjusid.

10.18. Meetmed kliimamuutustega arvestamiseks

- Vältida tuleb ehitamist liigniisketel aladel. Piirkondades, kus on teadaolevalt esinenud üleujutusi, tuleb tegevuste kavandamisel arvestada võimalike üleujutustega.
- Uute hoonete ehitamisel ja rajatiste kavandamisel ja püstitamisel tuleb tähelepanu pöörata nende vastupidavusele äärmuslikele ilmastikuoludele (võimalikud üleujutused, tormikahjud).

[194] eRT: https://www.riigiteataja.ee/akt/116112010013?leiaKehtiv

- Sademevee ärajuhtimise lahenduste (süsteemid, kraavid, truubid vms) kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata nende kliimakindlusele ning toimivusele valingvihmade korral. Arvesse tuleb võtta kavandatava tegevuse iseloomu ja piirkonna eripära.
- Põllukultuuride kasvu soodustamiseks tuleb tähelepanu pöörata väärtuslike põllumajandusmaade säilitamisele maksimaalses võimalikus ulatuses.

Vt ka ptk 10.13.4 „Meetmed sademevee ärajuhtimise arendamiseks" ja ptk 9.17 „Meetmed üleujutusaladega arvestamiseks".

Meetmed on eeldatavalt tõhusad, kuna aitavad ennetada/leevendada kliimamuutustest tuleneda võivad olulisi negatiivseid mõjusid ning leevendada kliimamuutusi.

11. Olulise keskkonnamõju seireks kavandatud meetmed ja mõõdetavad indikaatorid

KeHJS-e § 42 lg 10 järgi on seiremeetmete eesmärk teha varakult kindlaks, kas strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneb oluline keskkonnamõju, ning rakendada ebasoodsat keskkonnamõju vältivaid ja leevendavaid meetmeid. KeHJS-e § 42 lg 11 ja 12 järgi on koos strateegilise planeerimisdokumendiga kehtestatud seiremeetmed strateegilise planeerimis-dokumendi elluviijale järgimiseks kohustuslikud. Seirel võib kasutada olemasolevat keskkonnaseiresüsteemi või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva keskkonnamõju jälgimiseks kavandatud seiret. Seire võib toimuda ühe või mitme strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatud tegevuse raames.

KSH rõhutab eelkõige neid elemente, mis on ebamäärased, et otsuste tegijad oleksid teadlikud riskidest, mis kaasnevad teatud poliitika edasiarendamise või mittearendamisega. Et riski vähendada, peaks toimuma pidev arengukava ülevaatamine, mis hindaks tulemusi võrreldes varasemate eelduste ja eesmärkidega, et ebaõigeid otsuseid saaks ümber muuta nii ruttu kui võimalik.

Seiratavaid keskkonnanäitajaid määratakse ka õigusaktide alusel peamiselt keskkonnalubadega. Seiremeetmeid kavandatakse samuti mitmete tegevuste puhul, mis lähtuvad erinevatest strateegilise planeerimise dokumentidest (näiteks ÜVK arengukava, kaitsekorralduskava jms). Mõõdetavate indikaatorite loetelu sõltub konkreetsetest kavandatavatest seiremeetmetest (seirekavast).

Keskkonnaseire on keskkonnaseisundi ja seda mõjutavate tegurite järjepidev jälgimine, mis hõlmab keskkonnavaatlusi, vaatlusandmete kogumist, töötlemist ja säilitamist, vaatlustulemuste analüüsimist ning muutuste prognoosimist[195].

Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab keskkonnaseiret talle seadusega pandud ülesannete täitmiseks või oma töö korraldamiseks. Keskkonnaseire programmi täitmise ja selle alusel kogutavate keskkonnaseire andmete töötlemise ja säilitamise korra kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus, arvestades riikliku keskkonnaseire kohta sätestatud nõudeid.

Arvestades planeeringutega kavandatava tegevuse mõju Viru-Nigula valla keskkonna kujundamisel, vajadusega tagada tervislik ja elanike ootustele vastav ümbritseva ja sotsiaalse keskkonna seisund ning omavalitsuse töö paremaks korraldamiseks soovitame lülitada keskkonnaseire programmi ruumilise planeerimise seire indikaatorid ja nende analüüsi.

Viru-Nigula valla ÜP elluviimisega kaasneva tegevuse mõjude mõõtmiseks on soovitav rakendada järgmisi indikaatoreid:

1) naabrussuhetel ja avalikul huvil põhinevate vastuväidete arv DP-de menetlemisel, neist rahuldamata jäänud vastuväidete osakaal;
2) ÜP-d muutvate DP-de osakaal;
3) rohealade pindala muutumine absoluutsuuruses ja elaniku kohta;
4) ülenormatiivse müraga piirkonna suurus, seal elavate elanike arv ja osakaal;
5) keskmine elamukruntide suurus piirkonnas;
6) kortermajades elavate elanike osakaal;
7) valda läbivate ja vallast lähtuvate liiklusvoogude suhe;
8) kergliiklusteedega varustatus (meetrit elaniku kohta);
9) ühistranspordi kasutajate osakaal;
10) laste koolitee: jalgsi, jalgrattaga, ühistranspordiga, autoga, muu – osakaal;
11) eramootorsõidukitega tehtud sõitude osakaal.

[195] Keskkonnaseire seadus

Mõõtmise sagedus: üks kord aastas.

Kohaliku omavalitsuse tasandil on oluline kehtestatud planeeringute regulaarne ülevaatamine vastavalt PlanS-i § 4 lõike 2 punktile 6 ning ÜP puhul vastavalt §-le 92.

ÜP ülevaatamisega selgitatakse välja ja vaadatakse üle (PlanS § 92 lg 2):

1) planeeringukohase arengu tulemused ja planeeringu edasise elluviimise võimalused;
2) planeeringu vastavus käesoleva seaduse eesmärgile;
3) planeeringu elluviimisel ilmnenud olulised mõjud majanduslikule, sotsiaalsele, kultuurilisele ja looduskeskkonnale ning oluliste negatiivsete mõjude vähendamise tingimused;
4) planeeringutest ja õigusaktidest tulenevate muudatuste planeeringusse tegemise vajadus;
5) kehtivad DP-d, et tagada nende vastavus ÜP-le, ning vajaduse korral algatatakse nende muutmise või kehtetuks tunnistamise menetlus;
6) muud planeeringu elluviimisega seotud olulised küsimused.

Seda ülesannet/kohustust tuleb käsitleda võimalusena analüüsida planeeringute elluviimisega kaasnevaid mõjusid ja kavandada ilmnenud ebakõladele uute planeeringutega leevendavaid meetmeid.

Sagedus: KOV-i valimisperiood.

VV-l tuleks jälgida, et ÜP-d muutvate DP-de menetlemisel ei halvendata DP ala lähiümbruse ehitus- ja keskkonnatingimusi. Vajaduse korral tuleb nõuda DP-s täiendavate leevendavate meetmete rakendamist.

Lisaks sellele on Viru-Nigula valla ÜP realiseerimise seisukohalt oluline tagada nende seiremeetmete rakendamine, mida kavandatakse:

- ettevõtetele keskkonnalubade väljastamisel;
- veekogude valgalade kaitseks;
- kaitsealade kaitsekorralduskavadega;
- teiste, ÜP lahendusega kooskõlas olevate kavade, planeeringute ja projektide realiseerimiseks.

Viru-Nigula valla territooriumil on rida seirepunkte, kus teostatakse riiklikku seiret vastavalt kindlaksmääratud programmidele (põhjavee seire, kiirgusseire, maastike ning looduslike looma- ja taimeliikide ja koosluste seire, pinnavee, veekogude ja mere seire, põhjaveeseire, välisõhu ja sademete seire)[196].

Kõikide ülalnimetatud seireliikide tulemusi on võimalik keskkonnakaitselise olukorra parandamise eesmärgil tegevuste edasisel kavandamisel arvesse võtta. Viru-Nigula valla ÜP elluviimisega kaasneva keskkonnamõju seire tuleks ühitada naabervaldades rakendatava analoogse regionaalse seiresüsteemiga, et saada omavahel võrreldavaid andmeid. Oluline on ka Viru-Nigula valla erinevate strateegilise (sh ruumilise) planeerimise dokumentide KSH-des kavandatud seiremeetmete ja mõõdetavate indikaatorite omavaheline kooskõla.

[196] vt Keskkonnaportaali veebileht